

KULTURLANDSKAP I HEDMARK: BOTANISKE REGISTRERINGER

Anders Often, Harald Bratli, Leif Galten, Asle Bruserud & Sigve Reiso

Nøkkelord: Hedmark, kulturlandskap, botanikk, lokaliteter, verdivurdering

Denne rapporten gir botaniske registreringer på 195 kulturlandskapslokaliteter i Hedmark. For å finne frem til verdifulle lokaliteter har det for mange kommuner vært nært samarbeid med kommunenes egen landbruksavdeling. Dette har vært nyttig. Det er klar hovedvekt på steder med naturtyper fremkommet som et resultat av husdyrhold. Noen få andre kulturlandskap med naturtyper som ligner jordbrukets kulturlandskap er også tatt med (bygdetun, festningsanlegg, tømmervelter, samlingsplasser). Verdi er vurdert på en røff, 4 delt skala (liten verdi, lokal verdi, regional verdi og nasjonal verdi). Antall beskrevne lokaliteter for hver kommune er ikke proporsjonal med mengden kulturlandskap i hver kommune, men ut fra hva som fra ulike forhold har latt seg gjøre å beskrive. Det er helt sikkert mange flere biologisk sett verdifulle kulturlandskap i Hedmark. Det er også verdt å påpeke at biologiske verdier knyttet til kulturlandskap er skjøtelsavhengige slik at uten fremtidige bruk vil verdiene for mange områder raskt reduseres og for mange områder etter hvert forsvinne helt.

INNHOLDSFORTEGNELSE

xx

INNLEDNING

Hedmark (27388 km²) er et viktig jordbruksfylke. Det strekker seg 350 km i nord-sør-retning og rommer stor naturgeografisk variasjon. Dette gjenspeiles i hvordan jordbruket foregår. Naturgrunnlag og tradisjon gir dagens jordbrukslandskap (jfr. Daugstad et al. 2006).

Inntil 1970 var det mye husdyr i store deler av fylket. De siste 45 år har det vært en planlagt avvikling av husdyrholdet på Hedemarken og i Solør-Odal til fordel for fjellbygdene i Nord-Østerdal og i Trysil-Engerdal. De siste år er antallet husdyr også redusert her. I tillegg har det skjedd en effektivisering av gjenværende drift ved blant annet økt bruk av kunstgjødsel, mer innsådde engplanter, mer bruk av kraftfôr og også mer høgtytende husdyrraser.

Husdyrhold er også intensivert ved at setringa – som tidligere var svært viktig – er kraftig redusert og med dette også utmarksbeitet. Ekstensivt beite er også i noen grad redusert nær hjemgården, men det er først og fremst opphør av setring som har endret langskapsbildet. Høstingen av fôr i utmarka opphørte

lenge før – stort sett for 50 til 100 år siden – men det er først i dag vi ser stor effekt av dette kombinerte opphør av beite- og annen ressursheving i utmarka. For eksempel kan hyttefelt som tidligere lå i åpent lende i dag være i ferd med å omsluttas av skog. Det må her innskytes at temperaturøkning også kan forklare noe av denne økte skoggrensen.

Det tidligere intense utmarksbeitet – og litt lengre tilbake i tid intense høstingen av utmarksressurser til fôr – var i første rekke høsting av engslåtter, men noen steder ble det også høstet reinlav, kvist, bark og starrgras på myr, rundt tjern og langs bekker.

Den reduserte bruken av utmarka har vært sammenfallende med en intensivert bruk av innmarka. Marksalg som tidligere var en mosaikk av ganske lavtytende åkre, beite, grunnlendt mark, knauser, havnehager og fuktdrag er gjort rasjonelle og høyttytende ved nye engplanter, rasjonalisering av arealene samt tilførsel av kunstgjødsel.

Denne parallelle avviklingen, intensivering og regionaliseringen av husdyrholdet har nødvendigvis redusert, forflyttet og endret areal brukt til beite og slått. Mye gammel kulturmark er grodd til (Austad et al. 2003). I tillegg har det også generelt vært en reduksjon av det biologiske mangfoldet på gjenværende beite og eng. Det skyldes at moderne som eng og beite som oftest er ganske kraftig gjødslet. Disse markslagene er også i dag nesten bestandig fulldyrket og innsådd med noen få høyttytende beiteplanter (e.g. Often 1998, Often et al. 2005). Den aktuelle rovdyrpolitikk påvirker også husdyrholdet og dermed kulturbetingede markslag (Stortingsmelding 2003-2004).

Formålet med denne rapporten er å beskrive en del lokaliteter i Hedmark der det fortsatt er verdifull vegetasjon som for en stor del er skapt av, og som delvis opprettholdes av beite og slått. Det beskrives også noen få historiske lokaliteter, og noen få lokaliteter som har liten verdi i denne sammenheng, men som ble undersøkt da vi trodde det kunne være verdifulle lokaliteter. Rapporten omfatter også noen få steder med tørrbakkevegetasjon som ligner på jordbrukets kulturlandskap, men hvor det er et annen skjøtselsregime som er årsaken til mangfoldet. Dette gjelder festninger, veikanter og muséer.

Kort om tidligere registreringer av kulturlandskap i Hedmark

Det ble foretatt en kartlegging av verdifulle kulturlandskap i Hedmark i 1993 (Løseth 1994). Denne omfattet ganske få lokaliteter. Siden er det foretatt kartlegging av biologisk mangfold på kommunenivå. Disse arbeidene har som regel hatt små ressurser, samtidig som arbeidet omfattet alle naturtyper. Kunnskap om kulturlandskap har derfor naturligvis blitt en ganske liten del av den totale sammenstillingen av kunnskap om biologisk mangfold. For Solør og søndre del av Østerdalene er det beskrevet en del lokaliteter i forbindelse med registreringer av kulturbetinget mangfold i den såkalte ”ulvesonen” (Stabbetorp & Often 2003). Ellers finnes det en god del større og mindre arbeider som

beskriver aktuelle kulturmarkslokaliteter i Hedmark (e.g. Elven 1975, 1990; Haugan 1995).

LOKALITETSBESKRIVELSER

Innen Hedmark fylke er beskrivelsene ordnet alfabetisk etter kommune. Innen hver kommune er lokalitetene fortløpende nummerert etter som de er beskrevet. Innen hver lokalitet er det stor forskjell på lengden av beskrivelsen. Den følger en fast mal, men lengden er nødvendigvis avhengig av hvor mye det er å fortelle. Mal for beskrivelsen er omtrent den samme som brukes i nasjonal kartlegging av verdifulle kulturlandskap. Det beskrives 195 lokaliteter i denne rapporten (Tabell 1). Områdene er røfft vurdert på en firedelt skala: *liten verdi*, *lokal verdi*, *regional verdi*, *nasjonal verdi*.

Det er liten sammenheng mellom antall beskrevne lokaliteter og totalarealet – eller arealet verdifull kulturmark – i hver kommune. Derfor er det for eksempel svært mange lokaliteter i Engerdal – dette fordi Leif Galten gjennom mange år har foretatt en totalkartlegging av plantelivet her med tanke på å utgi lokalflora for Engerdal – mens det er relativt sett færre lokaliteter fra for eksempel Ringsaker, Stange og Tynset, selv om det ganske sikkert er flere biologiske sett verdifulle kulturlandskap i disse kommunene enn i Engerdal. Alle områder kan kalles hovednaturtype ”Kulturlandskap”.

Tabell 1. Omtalte lokaliteter pr. kommune i Hedmark. Totalt 195.

Alvdal	3	Ringsaker	16
Elverum	4	Stange	13
Eidskog	0	Stor-Elvdal	8
Engerdal	48	Sør-Odal	3
Folldal	5	Tolga	8
Grue	7	Trysil	2
Hamar	13	Tynset	18
Kongsvinger	1	Våler	6
Løten	20	Åmot	0
Nord-Odal	6	Åsnes	0
Os	1		
Rendalen	13		

ALVDAL

Alvdal: Bakkengsetra – seter. Lokal verdi

Alvdal: Steimokrysset – S-vendte tørre sandbakker. Lokal verdi

Alvdal: Aumdalen: Stormosetra – lita setergrend. Lokal verdi

Alvdal: Bakkengsetra – seter

Undersøkt: 26.08.2005 ved Harald Bratli og Gunhild Rønning

UTM: NP_{WG}746-749,987-790

Høyde over havet: 820 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Naturbeitemark (D04).

Kulturspor: Seter.

Bruk: Redusert setring i forhold til tidligere, men fortsatt noe setring med ku og utmarksbeite.

Tilstand: Stort sett tradisjonell hevd.

Verdivurdering: Lokaliteten preges av gjengroing, men her er en forholdsvis sjelden vegetasjonstype og flere kravfulle arter. Dette kvalifiserer minst til lokal verdi.

Botanisk beskrivelse: Lokaliteten er beitemark rundt innmark på Bakkengsetra i Lomsjødalen. Området beites ekstensivt med sau, men ikke tilstrekkelig til å hindre gjengroing. Einerbusker og vierkratt i mosaikk med åpne engpartier preger området. Delvis er det også mindre intensivt drevet areal på engene i øvre del av setervangen. Også innenfor gjerdet rundt setervangen beites vegetasjonen med sau. Videre er det fuktpreget eng med trekk av myrvegetasjon på forsumpet mark langs bekk på sørsiden. Relativ vanlig og forholdsvis fattig engvegetasjon dominerer området, men det er også flekker med mer næringskrevende vegetasjon, blant annet på litt friskere mark. En utforming av frisk og fattig til intermediær eng er vanligste vegetasjonstype, tørr til frisk høyereliggende rikeng er det noe av, samt en grunn rikmyrsutforming/lavvokst fukteng. Av viktige arter som ble registrert kan nevnes bittersøte, bakkesøte, prestekrage, seterfrytle, jåblom, fjelltimotei, fjellrapp, bitterblåfjær, fleckmure, småvier, myrtevier, fjellfrøstjerne og bjønnbrodd (Tabell 2).

Tabell 2. Planteliste for sørvendt beitemark på Bakkensetra, Alvdal. NP_{WG}746-749,987-790. 820 m o.h. Registrert 26.08.2005 ved Harald Bratli & Gunnhild Rønning. Totalt 55 arter.

Achillea millefolium Ryllik
Aconitum septentrionale Tyrihjel
Antennaria dioica Kattfot
Anthoxanthum nipponicum
Fjellgulaks
Arctostaphylos alpinus Rypebær
Betula nana Dvergbjørk
Betula pubescens Dunbjørk
Bistorta vivipara Harerug
Calluna vulgaris Røsslyng
Campanula rotundifolia Blåklokke
Capsella bursa-pastoris
Gjetertaske
Carex capillaris Hårstarr
Carex flava Gulstarr
Carex lachenalii Rypestarr
Carex panacea Kornstarr
Carum carvi Karve
Cerastium fontanum ssp. *vulgare*
Vanlig arve
Deschampsia cespitosa Sølvbunke
Deschampsia flexuosa Smyle

Empetrum nigrum ssp.
hermaphroditum Fjellkreking
Festuca rubra Rødsvingel
Gentiana amarella Bittersøte
Gentiana campestris Bakkesøte
Geranium sylvaticum
Skogstorkenebb
Juncus biglumis Tvillingsiv
Juncus filiformis Trådsiv
Juniperus communis Einer
Leucanthemum vulgare
Prestekrage
Luzula multiflora ssp. *frigida*
Seterfrytle
Nardus stricta Finnskjegg
Omalotheca sylvatica Skoggråurt
Parnassia palustris Jåblom
Phleum alpinum Fjelltimotei
Pinguicula vulgaris Tettegras
Poa alpina Fjellrapp
Poa pratensis coll. Engrapp
Polygala amarella Bitterblåfjær

Potentilla crantzii Fleckmure
Potentilla erecta Tepperot
Prunella vulgaris Blåkoll
Ranunculus acris Engsoleie
Rhinanthus minor Småengkall
Rumex acetosa ssp. *lapponicus*
Setersyre
Rumex longifolius Vanlig høymole
Salix arbuscula Småvier
Salix myrsinites Myrtevier
Salix phylicifolia Grønnvier
Saxifraga aizoides Gulsildre
Selaginella selaginoides
Dvergjamne
Stellaria graminea Grasstjerneblom
Thalictrum alpinum Fjellfrøstjerne
Tofieldia pusilla Bjønnbrodd
Trifolium pratense Rødkløver
Trifolium repens Hvitkløver
Vaccinium myrtillus Blåbær
Vaccinium uliginosum Blokkebær

Alvdal: Steimokryssset – S-vendte tørre sandbakker

Undersøkt: 20.06.1995 og 18.08.1995 av Anders Often, og 07.07.1998 av Anders Often & Einar Melander Often. 31.08.1995 ved Reidar Elven

UTM: NP_{ED}838-839,894

Høyde over havet: 480-490 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Naturbeitemark (D04).

Kulturspor: Gjerde, gammel potetåker.

Bruk: Vår- og høstbeite, men opphørt for rundt 20 år siden. Det flate stykket langs riksvegen har tradisjonelt vært brukt til mandelpotetdyrking.

Tilstand: I svak gjengroing. Deler av området er tilplantet med furu.

Verdivurdering: Dette var tidligere en svært tørr, varm og sørvendt beitebakke med forekomst av regionalt sjeldne arter som for eksempel sandfiol og smånøkkel. Beitet er nå opphørt og området er noe redusert på grunn av veiutvidelse. Området har derfor trolig liten verdi i dag, men det er likevel interessant å dokumentere denne lokaliteten som et eksempel på arts mangfold på tørre, kalkrike og sommervarme beitebakker slik det tidligere fantes en god del steder i Nord-Østerdalen.

Botanisk beskrivelse: Det undersøkte området er en tidligere kortvokst, og sørvendt beitebakke akkurat på nordsiden av krysset der Folldalsvegen tar av fra riksveg 3. I 1998 bestod det av tørrbakke ned mot riksveien, en liten åkerlapp og bratt, beitebakke opp for denne. Denne bratte beitebakken var stort sett tilplantet med furu. Selv om området er lite og noe fragmentert vokste det flere regionalt sjeldne arter her og da med smalfrøstjerne, sandfiol, smånøkkel, fagerknoppurt, storarve og dunkjempe som de mest interessante. Det ble alt funnet 68 arter på det lille område (Tabell 3).

Tabell 3. Planteliste for sørvendt beitebakke rett på nordsiden av Steimokrysset, Alvdal. NP_{ED}838-839,894. 480-490 m o.h. Registert 20.06.1995 og 18.08.1995 av Anders Often og 07.07.1998 av Anders Often & Einar Melander Often. Totalt 68 taksa. De mest interessante artene er uthevet.

Achillea millefolium Ryllik
Achillea ptarmica Nyseryllik
Agrostis capillaris Engkvein
Alchemilla monticola Beitemarikåpe
Alchemilla wicherurae Skarmarikåpe
Alopecurus pratensis
Engreverumpe
Androsace septentrionale
Smånøkkel
Antennaria dioica Kattefot
Anthoxanthum odoratum
ssp. *odoratum* Vanlig gulaks
***Arctostaphylos uva-ursi* Melbær**
Artemisia vulgaris Burot
Astragalus alpinus* ssp. *alpinus
Setermjelt
***Avenula pubescens* Dunhavre**
Campanula rotundifolia Blåklokke
Capsella bursa-pastoris
Gjetertaske
***Carum carvi* Karve**
Centaurea scabiosa
Fagerknoppurt
***Cerastium arvense* Storarve**
Cerastium fontanum ssp. *vulgare*
Vanlig arve
Chenopodium album Meldestokk
Deschampsia cespitosa ssp.
cespitosa Sølvbunke

Elymus repens Kveke
Epilobium angustifolium Geitrams
Erysimum strictum Berggull
Festuca ovina Sauesvingel
Festuca rubra ssp. *rubra*
Rødsvingel
Fragaria vesca Jordbær
Galium album Stormaure
Galium boreale Hvitmaure
Geranium sylvaticum
Skogstorkenebb
Hieracium* cf. *scandinavicum
Hieracium Seksjon *Foliosa*
Skjermesvevegrupper
***Knautia arvensis* Rødknapp**
Latyrus pratensis Gulflatbelg
Leotodon autumnalis Føllblom
Leucanthemum vulgare
Prestekrage
Luzula multiflora ssp. *multiflora*
Engfrytle
Molinia caerulea Blåtopp
Nardus stricta Finnskjegg
Phleum pratense Engtimotei
Pinus sylvestris Furu
***Plantago media* Dunkjempe**
Poa alpina ssp. *alpina* Fjellrapp
Poa pratensis ssp. *alpigena*
Seterrapp

Poa pratensis ssp. *pratensis*
Engrapp
Potentilla argentea Sølvmore
Potentilla crantzii Flekkmore
Ranunculus acris Engsoleie
Rhinanthus minor ssp. *minor*
Småengkal
Rumex acetosa ssp. *acetosa*
Engsyre
Rumex acetosella ssp. *acetosella*
Småsyre
Salix arbuscula Småvier
Salix caprea ssp. *caprea* Selje
Salix phylicifolia Grønnvier
Silene dioica Rød jonsokblom
Silene vulgaris Engsmelle
Solidago virgaurea Gullris
Sorbus aucuparia ssp. *aucuparia*
Vanlig rogn
Tanacetum vulgare Reinfann
Taraxacum Seksjon *Ruderalia*
Ugrasløvetann
Thalictrum simplex* ssp. *simplex
Smalfrøstjerne
Thlaspi caeruleum ssp.
caeruleum Vårpengeurt
Trifolium pratense Rødkløver
Urtica dioica ssp. *dioica* Stornesle
Vaccinium vitis-idaea Tyttebær

Viola arvensis Åkerstemorsblom

***Viola rupestris* Sandfiol**

Viola tricolor Stemorsblom

Alvdal: Aumdalen: Stormosetra – lita setergrend

Undersøkt: 05.07.2005 av Anders Often & Harald Bratli

UTM: NP_{WG}823,815

Høyde over havet: 715 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Naturbeitemark (D04).

Kulturspor: Seterhus, trolig opprinnelig tre setre. Det var plantet rosenrot på taket på utløa. Denne skikken var tidligere ganske vanlig i Nord-Østerdalen, men er nå i ferd med å bli borte.

Bruk: Redusert setring i forhold til tidligere, men fortsatt noe setring med ku.

Tilstand: Stort sett tradisjonell hevd.

Verdivurdering: Området er verdifullt da det er i tradisjonell bruk til setring. Det er også interessant som et eksempel på setring på svært karrig berggrunn. Det er helt tradisjonell hevd men likevel sært artsfattig, noe som viser at ”riktig bruk” ikke behøver å gi stort mangfold. Området er vurdert til å ha lokal verdi som et spesialområde. Det er forøvrig et svært vakkert med Alvdal vestfjell i bakgrunnen.

Botanisk beskrivelse: Det undersøkte området er noe fattig og kortvokst kunsteng på setervangen og omliggende naturbeitemark. Kunstenga er en artsfattig engsoleie-sølvbunkeeng. Beitemarka rundt er ei kortvokst engkvein-finnskjeggeng. Floraen var påfallende artsfattig. Det var et mye av lite næringskrevende fjellplanter på beitemarka, for eksempel fjellfiol, fjellmarikåpe, stivstarr, seterstarr og fjelltimotei. Det ble kun funnet 43 karplantearter (Tabell 4). Det var mye makrolav på den svært tørre og kortvokste beitemarka rundt Stormosetra. Dominerende arter var *Cetraria cucullata*, *Cetraria islandica*, *Cladonia uncialis*, *C. arbuscula*, *C. sulpherina*, *C. cornuta*, *C. gracilis*, *Cladonia stellaris*, *Cetraria nivalis* og *Peltigera aptosa*.

Tabell 4. Planteliste for Stormosetra, Alvdal. NP_{WG}823,815. 715 m o.h. Registrert 05.07.2005 av Anders Often og Harald Bratli. Totalt 43 taksa. Arter med tyngdepunkt i fjellet er uthevet.

Achillea millefolia Ryllik
Agrostis capillaris Engkvein
***Alchemilla alpina* Fjellmarikåpe**
Alopecurus geniculatus
Knereverumpe
Anthoxanthum nipponicum
Fjellgulaks
Bistorta vivipara Harerug
Calluna vulgaris Røsslyng
Campanula rotundifolia Blåklokke
***Carex bigelowi* Stivstarr**
***Carex brunescens* var.**
***brunnescens* Seterstarr**

Carex nigra ssp. *nigra* Slåtestarr
Deschampsia cespitosa Sølvbunke
Deschampsia flexuosa Smyle
Empetrum hermaphroditicum
Fjellkrekling
Euphrasia stricta var. *stricta*
Kjerteløyentrøst
Festuca ovina Sauesvingel
Festuca rubra ssp. *rubra*
Rødsvingel
Juniperus communis Einer
Leotodon autumnalis Føllblom
***Nardus stricta* Finnskjegg**

***Phleum alpinum* Fjelltimotei**
Phleum pratense Engtimotei
Pinus sylvestris Furu
***Poa alpina* ssp. *alpina* Fjellrapp**
Poa annua Tunrapp
Poa pratensis ssp. *alpigena*
Seterrapp
Ranunculus acris coll. Engsoleie
Ranunculus repens Krypssoleie
Rumex acetosa ssp. *acetosa*
Engsoleie
Rumex acetosella ssp. *acetosella*
Småsyre

Rumex longifolius Høymol
Silene dioica Rød jonsokblom
Taraxacum gruppe *Ruderalia*
Ugrasløvetann
Trientalis europaea Skogstjerne

Trifolium pratense Rødkløver
Trifolium repens Hvitkløver
Urtica dioica ssp. *dioica* Stornesle
Vaccinium myrtillus Blåbær
Vaccinium uliginosum Bløkkebær

Vaccinium vitis-idaea Tyttebær
Veronica serpyllifolia Glatteveronika
Viola palustris Myrflol
Viola tricolor Stenorsblom

ELVERUM

Elverum: Christianfjeld festning – tørrbakker. Regional verdi
Elverum: Heradsbygd-Hovin – havnehage. Regional verdi
Elverum: Sørskogsbygda, Sætre – beite. Regional verdi
Elverum: Sørskogsbygda, Lilleengen – havnehage. Lokal verdi

Elverum: Christianfjeld festning – tørrbakker

Undersøkt: 11.07.2006, samt en god del tidligere undersøkelser (Tabell 5)

UTM: PN_{ED}394-399,526-529

Høyde over havet: 200-230 m

Verdi: Regional

Naturtype: Annen viktig forekomst (H).

Kulturspor: Elverum er en festningsby, opprinnelige anlagt rett nedunder Festningen. Dette har om ikke totalt gått i glemmeboka knapt noen framtrekkende posisjon i Elverums bybilde og daglige liv. Jeg tror til og med mange har vært i Elverum i lengre eller kortere tid uten en gang å vite at det ligger en festning rett bak Leiret – Elverums gamle navn som peker mot opprinnelsen som festningssted. Men dette er vel egentlig ikke så rart da festningen ble nedlagt så tidlig som i 1814.

Kortfattet fortalt er festningshistorien slik (fra informasjonsplakater på Christianfjeld): Forsvarsverket ble anlagt rundt 1660. Øvre hoveddel stod ferdig i 1683. Det var rundt 270 mann stasjonert her i 1720. Festningen ble nedlagt i 1814. Men før dette hadde altså Christianfjeld i 140 år vært viktigste eksersplass for Østerdalen – fra Elverum og nordover til grensen mot Trøndelag og litt sørover til eksersgrensa mot Kongsvinger festning.

Det er flere minnestøtter på Festningen hvorav én skal omtales spesielt da historien den beretter er unik. Den er til minne om Hans Øvergaard. På støtta står det: ”Støtte til Minde om Kaptein Hans Øvergaard født i Elverum 5/11-1795. Under Feiring af Norges Frihetsdag fandt han her sin Død ved Sprengning af en Kanon 17. mai 1840. Var Elverums Herredsstyres første Ordfører fra 10/7-1837. Representant for Hedemarken Amt paa Norges Storting 1833-1840. Reist 17. mai 1900”. Teksten forteller i korte trekk om en svært kjent elverumsing fra det attende århundre som omkom i en meget tragisk ulykke som inntraff utrolig nok under feiring av nasjonaldagen. At dette rammet en lokal størrelse – en stortingsmann til og med, og nettopp på nasjonaldagen – må ha satt dype spor i lokalhistorien.

Bruk: Som minnested, til konserter, som turiststed og som nærfriluftsområde for Elverums befolkning. Mye brukt til turgåing.

Tilstand: I gjengroing, burde vært ryddet.

Verdivurdering: Sammen med Kongsvinger Festning er Christianfjeld Festning sterkt avvikende lokaliteter da det her er tørrbakker betinget av festningsaktivitet (og ikke beite og slått for husdyrhold) som har gitt verdifulle markslag. Floristisk ligner imidlertid disse lokalitetene på jordbruklandskapets kulturmark og er derfor tatt med i denne rapporten. Både Kongsvinger festning og Christianfjeld festning er svært artsrike – og da Kongsvinger festning som den klart meste artsrike. Den kan vurderes som regionalt- til nasjonalt verdifull, mens Christianfjeld festning er betraktelig artsfattigere og kan vurderes som lokalt- til regionalt verdifull. Men også her er det mange tørrbakkearter som er sjeldne i midtre del av Østerdalen. Selv om Christianfjeld festning ble nedlagt så tidlig som i 1814 har den beholdt en god del av tørrbakkepreget, og den har år om annet vært ryddet. Den kan vurderes som en viktig lokalitet for å ta vare på tørrbakkeflora i Elverumstrakten.

Botanisk beskrivelse: Vegetasjonen på Christianfjeld festning er for det meste betinget av den tidligere militære aktiviteten. Men Festingen er bygd på en naturlig knaus så den opprinnelig vegetasjonen var trolig ganske artsrik bestående av åpen barblandingsskog med en god del urter som hører hjemme i kalkfuruskog og tørrbakkevegetasjon. I dag er det fortsatt mange fragment med åpen kalkvegetasjon, men busker og trær er på vei inn. Det er rester av de gamle grunnmurene, og på disse er det noe kalkbergvegetasjon. Ned mot Leiret og boligbebyggelsen på sørøstsiden er det lysåpen barblandingsskog med en god del forvillet spisslønn. Det er noe fuktvegetasjon rundt en dam. Denne er i dag nesten gjengrodd med flaskestarr. Den burde vært restaurert. Det er funnet 193 karplantearter på Christianfjeld hvorav rundt tyve kan vurderes som uvanlige i Elverumstrakten (Tabell 6).

Tabell 5. Årstall for innsamling av planter på Christianfjeld festning, Elverum (fra belegg Botanisk museum, Oslo).

Samler	År
Nils Hauge	1932
Olav Furuset	1934
Nils Hauge	1935
Olav Furuset	1954
Olav Furuset	1956
Anders Often	1993
Anders Often	1995
Anders Often	1997
Jan Wesenberg	2001
Anders Often	2006

Tabell 6. Planteliste for Christianfjeld festning, Elverum. PN_{ED}394-399,526-529. 200-230 m o.h. Plantelista er satt sammen på grunnlag av mange besøk fra 1995 til 2006, samt noen tillegg fra gamle innsamlinger (belagt ved Botanisk museum, Oslo). Totalt 195 arter. Arter som er vurdert som uvanlige i Elverumstrakten er uthevet.

Sporeplanter

Asplenium ruta-muraria

Murburkne. Første

innsamling Olav Furuset 1934 (O)

***Asplenium trichomanes* ssp.**

***trichomanes* Vanlig**

svartburkne. Kun funnet av Olav Furuset 1934 (O)

Athyrium felix-femina Skogburkne

***Botrychium lunaria* Marinøkkel.**

Kun funnet av Nils Hauge 1934 (O)

Cystopteris fragilis ssp. *fragilis*

Skjøløk. AO 1995

Dryopteris carthusiana Broddtelg

Dryopteris expansa Sauetelg

Dryopteris filix-mas Ormetelg

Equisetum arvense Åkersnelle

Equisetum fluviatile Elvesnelle

Equisetum pratensis Engsnelle

Equisetum sylvaticum Skogsnelle

Gymnocarpium dryopterides

Fugletelg

Lycopodium annotinum Stri

kråkefot. Kun funnet av Nils Hauge 1932 (O)

Matteuchia struthiopteris

Strutseving

Polypodium vulgare Sisselrot

Pteridium aquilinum Einstape

Phegopteris connectilis Hengeving

Woodsia ilvensis Lodnebregne

Nakefrøete

Juniperus communis ssp.

communis Vanlig einer

Pinus sylvestris Furu

Picea abies Gran

Tofrøbladete

Acer platanoides Spisslønn

Acinus arvensis Bakkemynte. Olav

Furuset 1954, AO 1997

Achillea millefolium Ryllik

Alchemilla glaucenscens

Fløyelsmarikåpe. AO 1993, 1997

Alchemilla gracilis Glansmarikåpe

Alchemilla monticola

Beitemarikåpe

Alchemilla murbeckiana

Nyremarikåpe. AO 1997

Alchemilla wichurae Skarmarikåpe.

AO 1997

Amelanchier spicata Blåhegg. Olav

Furuset 1954, 1956

Androsace septentrionalis

Smånøkkel. Gunnar Nyhus

1995. AO 1997. SV-vendt skrent rett ned for tårnet på toppen, > 100 ex på 2 m².

Antriscus sylvestris Hundekjeks

Arctostaphylos uva-ursi Melbær

Arenaria serpyllifolia Sandarve. AO

1993

Betula pendula Hengebjørk

Betula pubescens ssp. *pubescens*

Dunbjørk

***Bistorta vivipara* Harerug**

Calluna vulgaris Røsslyng

Caltha palustris ssp. *palustris*

Vanlig soleihov

Campanula rotundifolia Blåklokke

***Carum carvi* Karve**

***Cerastium arvense* Storarve**

Cerastium fontanum coll. Vanlig

arve

Chenopodium album Meldestokk

***Coryllus avellana* Hassel. AO**

1995

Cotoneaster lucidus Blankmispel.

AO 1995

Crataegus sanguineus Sibirhagtom

Crepis tectorum Takhaukeskjegg

Epilobium angustifolium Geitrams

Epilobium collinum Bergmjølke

Empetrum hermaphroditicum

Fjellkreking

Filipenula ulmaria Mjørdurt

Fragaria vesca Jordbær

Fragaria muricata

Moskusjordbær. AO 1995

Galium boreale Hvitmaure

Galeopsis bifida Kvassdå

Galium album Stormaure

Galium boreale Hvitmaure

Galium palustre Myrmaure

Galium uliginosum Sumpmaure

***Galium verum* Gulmaure. AO**

1995

Geranium sylvaticum

Skogstorkenebb

Geum rivale Enghumleblom

Heracleum sibiricum

Sibirbjørrenkjeks

Hieracium auricula Aurikkelsveve

Hieracium cymosum Kvastsveve

(O). AO 1997

Hieracium Gruppe *Foliosa*

Skjermesvevegruppa

Hieracium Gruppe *Sylvatica*

Skogsvevegruppa

Hieracium Gruppe *Vulgata*

Beitesvevegruppa

Hieracium glomeratum Hårsveve-

type

***Hieracium pilosella* Hårsveve**

Hypericum maculatum

Firkantperikum

Hypochoeris maculata

Flekkgrisøre. AO 1993

Knautia arvensis Rødknapp

Lathyrus montanus Knollerteknapp

Lathyrus pratensis Gulflatbelg

Leontodon autumnalis Føllblom

Leucanthemum vulgare

Prestekrage

Linaria vulgaris Lintorskemunn

Lotus corniculatus var. *corniculatus*

Tiriltunge

Lupinus polyphyllus Lupin

***Lychnis viscaria* Engtjæreblom**

Melampyrum pratense

Engmarimjelle

Melampyrum sylvaticum

Skogmarimjelle

Myosotis arvensis

Åkerforglemmegei

Oxalis acetocella Gauksyre

Omalotheca sylvatica Skoggråurt

Pimpinella saxifraga Gjeldkarve

Plantago major ssp. *major* Vanlig

groblad

***Plantago media* Dunkjempe**

Polygonum aviculare coll. Tungras

Populus tremula Osp

Potentilla argentea var. *argentea*

Sølvmore AO 1993

Potentilla crantzii Flekkmore

Potentilla erecta Tepperot

Potentilla palustris Myrhatt

***Potentilla thuringiaca* Tyskmure.**

AO 1997

Prunella vulgaris Blåkoll

Prunus ceraceus Kirsebær. Olav

Furuset 1954

Prunus padus var. *padus* Vanlig

hegg

Ranunculus acris Engsoleie

Ranunculus auricomus agg.

Nyresoleie

Ranunculus repens Krypssoleie

Rhinanthus minor ssp. *minor*

Småengkal

Ribes nigrum Solbær

Rosa majalis Kanelrose

Rosa mollis Bustnype. AO 1993,

1997

Rosa glauca Doggbladrose. AO

1995

Rubus idaeus Bringebær

Rubus saxatilis Teiebær

Rumex acetosa ssp. *acetosa*

Vanlig engsyre

Rumex acetosella ssp. *acetosella*

Småsyre

Rumex longifolius Høymol

Sagina procumbens Tunarve

Salix caprea ssp. *caprea* Selje

Salix myrsinifolia ssp. *myrsinifolia*

Svartvier

Salix starkeana Blåvier

Salix pentandra Istervier

Sambucus racemosa Rødhyll

Scleranthus annuus ssp.

polycarpus Ettårsknavel. AO

1993

***Sedum acre* Bitterbergknapp. AO 1993**

Sedum maximum Smørbukk
Senecio vulgaris Åkersvineblom.
AO 1995
Silene dioica Rød jonsokblom
Silene latifolia Hvit jonsokblom
Silene vulgaris Engsmelle
Solidago virgaurea Gullris
Sorbus aucuparia ssp. *aucuparia*
Vanlig rogn
Spiraea salicifolia Hekkspirea
Stellaria graminea Grasstjerneblom
Tanacetum vulgare Reinfann
Taraxacum Seksjon *Ruderalia*
Ugrasløvetann
Thlaspi caerulescens Vårpengeurt.
1997
Trientalis europaea Skogstjerne
Trifolium medium Skogkløver
Trifolium pratense Rødkløver
Trifolium repens Hvitkløver
Trollius europaeus Ballblom
Tussilago farfara Hestehov
Urtica dioica var. *dioica* Stornesle
Vaccinium myrtillus Blåbær
Vaccinium vitis-idaea Tyttebær
Veronica chamaedrys
Tveskjeggveronika
Veronica officinalis Legeveronika
Veronica serpyllifolia ssp.
serpyllifolia Snauveronika
Viburnum opulus Krossved
Vicia cracca Fuglevikke
Vicia sepium Gjerdevikke. AO 1993
Viola canina ssp. *canina* Engfiol
***Viola rupestris* Sandfiol. AO 1997**
Viola tricolor Dag og natt

Enfrøbladete

Agrostis canina Hundekvein
Agrostis capillaris Engkvein
Agrostis vinealis Bergkvein
Anthoxanthum odoratum
ssp. *odoratum* Gulaks
Avenula pratensis Enghavre. AO
1993. Jan Wessenberg 2001
Avenula pubescens Dunhavre
Bromus inermis Bladfaks
Calamagrostis arundinaceae
Snerprørkvein
Calamagrostis epigeios
Bergørkvein. AO 1993
Calamagrostis purpureus
Skogrørkvein
Carex canescens Gråstarr
***Carex ericetorum* Bakkestarr. AO 1997**
Carex nigra ssp. *nigra* Slåttestarr
Carex ornithopoda Fuglestarr. Nils
Hauge 1934. AO 1997
Carex ovalis Harestarr
Carex rostrata Flaskestarr
Convallaria majalis Liljekonvall
Dactylis glomerata Hundegras
Deschampsia cespitosa ssp.
cespitosa Sølvbunke
Deschampsia flexuosa Smyle
Eleocharis palustris Sumpsivaks
Elymus repens Kveke

Festuca ovina Sauesvingel
Festuca pratensis Engsvingel
Festuca rubra ssp. *rubra*
Rødsvingel
Festuca trachyphylla Stivsvingel.
AO 1995, 1997
Juncus filiformis Trådsiv
Luzula multiflora ssp. *multiflora*
Engfrytle
Luzula pilosa Hårfrytle
Maianthemum bifolium Maiblom.
Olav Furuset 1935
Melica nutans Hengeaks
***Phleum alpinum* Fjelltimotei**
Phleum pratense ssp. *pratense*
Engtimotei
Poa alpina ssp. *alpina* Fjellrapp.
AO 1995
Poa pratensis ssp. *angustifolia*
Trådrapp
Poa pratensis ssp. *pratensis*
Engrapp
Poa annua Tunrapp
***Poa compressa* Flatrapp**

Elverum: Heradsbygd-Hovin – havnehage

Undersøkt: 11.07.2006 av Anders Often

UTM: PN_{WG}4338,5918

Høyde over havet: 424 m

Verdi: Regional

Naturtype: Hagemark (D05).

Kulturspor: Rydningsrøyser.

Bruk: Sauebeite.

Tilstand: I bruk.

Verdivurdering: Mange lokalt sjeldne arter gjør området lokalt til regionalt verdifullt. Det er svært ønskelig at beitet fortsetter.

Botanisk beskrivelse: Det undersøkte området er et SV-vendt, spredt tresatt sauebeite. Vegetasjonen er en forholdsvis kortvokst og artsrik gjeldkarve-engkveineng. Her fantes mange lokalt til regionalt uvanlige arter som bitter bergknapp, smårapp, hårsveve, sølvmure, engnellik, dunhavre, engknoppurt, fjellrapp, ettårsknavel og rødknapp.

Elverum: Sørskogsbygda, Sætre – beite

Undersøkt: 11.07.2006 av Anders Often

UTM: PN_{WG}4748,5863

Høyde over havet: 331 m

Verdi: Regional

Naturtype: Naturbeitemark (D04).

Kulturspor: -

Bruk: Storfefeite, tidligere hestebeite. Det har vært noe gjødslet.

Tilstand: I bruk.

Verdivurdering: Ganske mange lokalt uvanlig arter, men betraktelig fattigere enn Hovin-beitet. Det er likevel verdifullt da det er i hevd, det er noen lokalt uvanlige arter, og området er vakkert.

Botanisk beskrivelse: Dette er et steinete, forholdsvis flatt storfefeite. Det er spredte klynger med gråor, noe hengebjørk og einer. Vegetasjonen var en middels artsrik karveeng med noen lokalt uvanlige arter som søyleeiner, bustnype, hårsveve, aurikkelsveve – og utrolige mengder med karve.

Elverum: Sørskogsbygda, Lilleengen – havnehage

Undersøkt: 11.07.2006 av Anders Often

UTM: PN_{WG}5402,6130

Høyde over havet: 426 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Hagemark (D05).

Kulturspor: Rydningsrøyser.

Bruk: Storfefeite. Det har vært hamning i omtrent 100 år (pers. medd.).

Tilstand: I bruk.

Verdivurdering: Ganske mange lokalt uvanlige arter.

Botanisk beskrivelse: Det undersøkte området er et storfebeite rett opp for tunet. Det var spredt tresatt med hengebjørk, rogn, einer og noen grankratt – et stort kjerr rødhyll. Feltsjiktet var en middels rik eng med mye karve, beitemarikåpe og noe hårsveve. Det var forvillet blådoggrose. Det var tidligere hassel her (pers. medd.).

ENGEDAL

Engerdal: Litlrøåsen – variert seterlandskap. Regional verdi
Engerdal: Tverrfjellsetra – setervoller. Lokal verdi
Engerdal: Blakstøtlandet – næringsrik beiteskog. Lokal verdi
Engerdal: Engeråa – ådrag gjennom jordbrukslandskap. Lokal verdi
Engerdal: Øst for Østvang – plukkhogstskog. Regional verdi
Engerdal: Bergesetra – setervoller og rik slåttemyr/beitemyr. Lokal verdi
Engerdal: Nord for Bergesetra – tresatt slåttefukteng/beitefukteng. Lokal verdi
Engerdal: Øveråsen - Veundåsen) – seterlandskap. Regional verdi
Engerdal: Engerdalssetra – tømmervelte/skrotemark. Lokal verdi
Engerdal: Engerdalssetra – skoleområde. Regional verdi
Engerdal: Volenget og Volslåttan – rik slåttemyr. Lokal verdi
Engerdal: ”Hekskelskarvmyra” i Galtåsen – ekstremrik slåttemyr
Engerdal: Femundsetra – setervoller og myrslått. Lokal verdi
Engerdal: Bergvollen – setervoll. Lokal verdi
Engerdal: Sorken – uttappet settefiskdam. Lokal verdi
Engerdal: Gutulia nasjonalpark – setervoll. Regional verdi
Engerdal: Storbekken – ødegård med slåttemark. Lokal verdi
Engerdal: Ned for Båthusberget – slåttemyr. Lokal verdi
Engerdal: Mellom Elgådalen og Gutu – fukteng og rikmyr. Lokal verdi
Engerdal: Øyan – ekstremfattig slåttemyr og tørreng. Lokal verdi
Engerdal: Djupsjøvollen – voll og slåttemyr. Lokal verdi
Engerdal: Svukuriset – småbruk og turisthytte - DNT-hytte. Lokal verdi
Engerdal: Kuvolsetra – setervoll. Lokal verdi
Engerdal: Haugen – ødegård med slåttemark og kilder. Regional verdi
Engerdal: Grøtåldssetra i Femundsmarka – setervoll. Lokal verdi
Engerdal: Røa sør for innoset i Femunden – grasvoll ved koie. Lokal verdi
Engerdal: Starrhåen i Røa – tjønnstarrslått. Lokal verdi
Engerdal: Sør for Skjærbekkdalssetrene – slåttemyr. Lokal verdi
Engerdal: Nedre Skjærbekkdalssetra – setervoll/innmark. Lokal verdi
Engerdal: NØ for Gjeltmyra – ødegård. Lokal verdi
Engerdal: Elvsetra sør for Elvbrua – ødegård. Lokal verdi
Engerdal: Femundsundet – tørreng. Lokal verdi
Engerdal: Nord for Sølenstua – veikant/skrotemark. Regional verdi
Engerdal: ”Plassen” sør for Galten – fattig tørreng. Regional verdi
Engerdal: ”Bakken” ved Galten – ekstremfattig beite. Lokal verdi
Engerdal: Setertjørna i Galtsjøen naturreservat – tjønnstarrslått. Regional verdi
Engerdal: Hogsetvollen – ødegård med slåttemark. Lokal verdi
Engerdal: Buvika – brygge og tidligere fiskevær. Lokal verdi
Engerdal: Litlåa sør for Tjukkrøstvollen – slåttemark. Lokal verdi
Engerdal: Tjukkrøstvollen – setervoll/slåttemark. Lokal verdi

Engerdal: Femundshytta – smeltehytte og småbruk. Regional verdi
Engerdal: Røskjotvelta – tømmervelte/skrotemark. Lokal verdi
Engerdal: Myrstadvelta – tømmervelte/skrotemark. Lokal verdi
Engerdal: Femundsåsen beitelag – fellesbeite
Engerdal: Elvålsvollen – fiskevær ved Isteren
Engerdal: Nordrevollen – setergrend
Engerdal: Bjørnåsmoan – kloakkdeponi
Engerdal: Sørjoten – ødegård

Engerdal: Litlrøåsen – variert seterlandskap

Undersøkt: 23.08.2002, 10.08.2004, 02.09.2005 ved Leif Galten

UTM: UJ_{WG}48-51,38-41

Høyde over havet: 840-900 m

Verdi: Regional

Naturtype: Naturbeitemark (D04). Inneholder dessuten tun og setervoller, beitebakker, finnskjegg- og urtejoter, beitet bærlyng-fjellbjørkeskog, beitet fattigmyr, storstarrslått/beite, vekselfuktig, beitebetinget fattigeng, vier-stolpestarr-sumper, frisk natureng, gjødselpåvirket kilde- og vannvegetasjon.

Kulturspor: Ti setrer samlet i en setergrend.

Bruk: Aktiv setring på to setrer (melkeku og geit). Andre setrer er tatt i bruk som hytter. Dessuten er mange hytter bygget inni og nær seterområdet de seinere årene.

Tilstand: Noe gjengroing på voller og i beitemark på grunn av redusert seterdrift. Noen setrer er i forfall, andre omgjort til hytter. De mange hyttene og oppmerking av turleder fører til at området i dag mer preges av friluftaktiviteter enn husdyrbruk.

Verdivurdering: Litlrøåsen er en del av et stort seter- og utmarksslåttområde som omfatter flere setrer med fortsatt aktiv drift og/eller utnyttelse av jordveien til beite eller slått: Røsetra og Åsgamlesetra i sørvest og vest, Lisetra - stor setergrend) og Blakstøtlandet i nord. Området strekker seg også nordøstover inn i Rødalen med tallrike storstarrsumper, finnskjegg-, kvann- og turtjoter som en gang var viktige utmarksslåtter. Litlrøåsen danner et enhetlig og avgrensbart seterlandskap i dette området med et variert utvalg av kulturpåvirkete naturtyper. De fuktige grasengene langs Rømoåa har noe, om enn ikke dominerende mengder av blåtopp og blåknapp. Blåtopp-enger vurderes som noe truet (Fremstad & Moen 2001). Forekomst av den regionalt sjeldne kamtusenblad *Myriophyllum sibiricum* (jfr. Haugan & Often 1998) er med på å gi området regional verdi.

Botanisk beskrivelse: Litlrøåsen – til like med de andre nevnte seterområdene – ligger på et grunnfjellspenepian som strekker seg fra øst for Engerdal sentrum og sørover til Trysil. Fjellgrunnen omkring Litlrøåsen består av tette og mørke porfyrer som ikke gir grunnlag for noen næringsrik flora. Men det avgrensede

området er stort med et helt kompleks av ulike kulturmarktyper. Dermed blir også karplantemangfoldet ganske stort. Om lag 120 karplantearter er registrert. Området domineres av steinrike beitebakker med einer, finnskjegg, smyle og sauesvingel. Vegetasjonen har stedvis mer preg av hei enn av beiteeng på grunn av mye fjellkrekling. I søkkene samles fuktighet, og her dannes finnskjegg-joter (finnskjeggenger) som var ettertraktete slåttemarken i gammel tid. På noen steder ligger jotene ned mot fuktige sig og småbekker. Da blir de urterike, med skogstorkenebb, engsoleie, svarttopp og fjelltistel.

Mens det nære seterområdet er avskoget, øker mengden fjellbjørk etter hvert som man fjerner seg fra setrene. Vegetasjonen går over i grasrik bærlyng-fjellbjørkeskog med noe gran og små furu. Mellom bakkene er det små fattigmyrer med torvull i tuene og bjønnskjegg og trådsiv i fastmattene og med noe duskull og snøull.

På setervollene og tunene er det tråkk-vegetasjon med arter som tunrapp, engkvein, ryllik og hvitkløver, mens det på skrotemark og gjengroende voller er mye stornesle og hundekjeks.

En bekk renner gjennom setergrenda og danner et sumpområde med flaskestarr midt i denne. Storstarrsump og storstarr-fattigmyr med flaskestarr og trådstarr dominerer også stedvis på de store myrfloene i øst og ved Rømoåa i nord og Litjrøa i sør. Dette var tidligere viktige slåttemyrer.

I vest kommer de to åene nær setrene før de møtes. Her er vekselfuktige grasenger med sparsomt av blåtopp og blåknapp langs åbreddene. Gjødelsig oppe fra setrene er stort, hvilket sees på tett algevekst i åene og i de små kildebekkene i åkantene. I Rømoåa er her tette, grønne enger av langstillet klovasshår. Eutrofieringen kan også avleses på mye småvasssoleie, hesterumpe, tusenblad og den regionalt ganske sjeldne stautpiggknoppen. Høyere oppe i åa er det stedvis dominante bestand av kamtusenblad. Oppover langs åene og ved bekkene øker det med tette vier-stolpestarr-sumper når avstanden til setrene øker og beitetrykket dermed avtar. I disse sumpene vokser dvergmaure *Galium trifidum*. Her er også friske naturenger med mjødukt, enghumleblom, kvann, sløke, vendelrot, blåknapp, fjelltistel og hvitbladtistel.

Kildevegetasjonen er fattig. Vanlige arter er kildemjølke, setermjølke og ofte dominerende bestand av kildeurt. I kilder med mye gjødelsig vokser tunrapp og småvasssoleie. Ved å sammenligne Litlrøåsen av i dag med bilder fra 1960-årene, kan man konstatere at fjellbjørkeskogen er i ferd med å rykke inn mot setrene, antagelig som en følge av redusert beitetrykk. Trolig vil viersumpene langsomt rykke inn i naturengene og langs åene.

Engerdal: Tverrfjellsetra – setervoller

Undersøkt: 24.07.2003 ved Leif Galten

UTM: UJ_{WG}410-412,344-349

Høyde over havet: 800-840 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Naturbeitemark (D04).

Kulturspor: Seterhus.

Bruk: Seterstuene brukes som hytter. En seter er sommeråpen for servering til turister.

Tilstand: Gjengroende voller. Seterhus er i noe forfall, men hus restaureres i forbindelse med bruk som serveringssted om sommeren.

Verdivurdering: Lokal verdi. Setra ligger høyt og fritt med uvanlig flott utsikt over Engeren og mot østfjellene. Med endret bruk til turistseter vil vollene bli noe brukt og holdes åpne, om bruken enn blir forandret. Området huser en næringsrik flora, vist ved en stor tuffmosekilde på vollen midt mellom setrene.

Botanisk beskrivelse: Tverrfjellsetra består av tre setrer. Området ligger i grensesonen mellom kalksandstein og pressete sparagmittsandsteiner i Kvitvoladekket. Ovenfor setra og inn på selve setervollen pipler kalkholdig vann ut i et vell av tuffmosekilder. Granskogen er rik og høystaudepreget. I et par lave skrenter rett ovenfor setra er den mørke kvitvolakalken synlig, og grønnburkne vokser i disse skrentene. Setervollene er i sterk gjengroing og preges av artsfattig sølvbunkeeng. Engsyre og geitrams er de viktigste følgeartene, foruten fjellmarikåpe og glattmarikåpe. Nær seterhusene blir enga mer kortvokst og tråkkpreget med arter som finnskjegg, groblad, blåkløkke, ryllik, nyseryllik og fjellblom. Ut mot kantene vandrer arter fra høystaudeskogen inn – tyrihjel, mjødukt og enghumleblom i søndre del, mest turt i nordre del. Randsonene vokser også til med dunbjørk og vier. Midt mellom setrene ligger en stor kilde omgitt av høye stolpestartuer. Foruten tuffmoser er her maigull, bekkestjerneblom, bekkekarse, kildemarikåpe, kildemjølke, kvann og fjellpestrot. Kvann er ganske typisk i seternære kilder og kan tolkes som et kulturspor i kildevegetasjonen. Med forandret bruk vil setervollene forandre seg. De vil over tid bli et kulturlandskap i ny drakt, men hvor det gamle seterlandskapet ligger i grunnen.

Engerdal: Blakstøtlandet – næringsrik beiteskog

Undersøkt: 05.07.2002 ved Leif Galten

UTM: UJ_{WG}438-444,465-477

Høyde over havet: 855-900 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Beiteskog (D06). Inneholder dessuten noe høystaudegranskog, kunsteng og setervoll.

Kulturspor: Søndre seter er velholdt og var i drift fram til 2005 (melkekyr), nordre seter er i forfall.

Bruk: Fortsatt setring med utmarksbeite i skogen på den søndre setra.

Tilstand: Søndre seter er velholdt og med drift inntil 2005. Skogen ble beitet av ku og opprettholdt dermed preget som beiteskog. Nordre seter står til nedfalls med voll som gror igjen. Her har det ikke vært dyr på lenge.

Verdivurdering: Næringsrike beiteskoger med høystaudepreg er sjelden i Engerdal, og en slik forekomst har lokal verdi. Generelt oppfattes naturtypen som hensynskrevende (Fremstad & Moen 2001). Som kulturmark er skogen med de tydelige beitesporene verdifull, selv om beitet opphørte i 2005. Verdien som kulturmark forsvinner gradvis nå når seterdriften er opphørt og beitesporene forsvinner. Setervollene vil imidlertid bli stående igjen og syneliggjøre kulturspor i lang tid framover.

Botanisk beskrivelse: Beiteskogen er en grovstammet, frodig granskog på dyp og ganske fuktig jord. Den avgrenses av myrkjøler med fattig og noe intermediaær vegetasjon i sør og vest, Blakstøtens bratte og sure vestvegg i øst og frodig bærlyng-fjellbjørkeskog mot Blakka i N-NØ.

Skogen er uvanlig rik på stormarimjelle, og den karakteriseres ellers av høystauder som skogstjerneblom, jonsokblom, engsoleie, tyrihjel, rogn, mjødurt, enghumleblom, teiebær, skogstorkenebb, fjellminneblom, svarttopp, vendelrot, hvitbladtistel, sumphaukeskjegg og turt, foruten de store grasene myskegras, skogrørkvein og sølvbunke. Sistnevnte art viser beite- og tråkkpåvirkningen sammen med harerug, krypsoleie, marikåper, hvitkløver, småengkall, fjellblom, gulaks, fjelltimotei, engkvein, sauesvingel og finnskjegg. Foruten høystaudene, preges skogen også av lave urter som perlevintergrønn, olavstake, firblad, maiblom og grønnskulle.

I kilde- og bekkesigene vokser kildeurt, bekkekarse, maigull, kildemjølke, dvergmjølke, setermjølke, hvitmjølke og stedvis kvann. Det er registrert 95 arter av karplantearter innen det avgrensede skogsområdet.

Ved opphør av beite vil preget som beiteskog langsomt bli borte. Men høystaudene er ikke avhengig av beite, slik at den næringsrike skogen som sådan vil ikke forsvinne.

Kunsteng rundt den veldholdte setra er ikke nærmere undersøkt. Det er også ei nedlagt seter med sterkt gjengroende setervoll, mest bestående av høyvokst eng med sølvbunke og noe hundekjeks og kortvokst finnskjeggeng med tråkk-planter groblad og ryllik. Det er noe skrotemark med stornesle opp til de nedfallende husene.

Engerdal: Engeråa – ådrag gjennom jordbrukslandskap

Undersøkt: 27.06.2004, 02.07.2005 ved Leif Galten

UTM: PP_{WG}565-573,470-505

Høyde over havet: 535-550 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Naturbeitemark (D04) og beiteskog (D06). Dessuten gjengroende kunstenger; beiteskog nær knyttet til åa.

Kulturspor: Aktiv gårdsdrift. Nedlagte småbruk.

Bruk: Jordveier med grasproduksjon og kulturbeite (ku) ved Slettmoen og Midttun i nord og på Brustad i sør.

Tilstand: Slettmoen, Midttun og Brustad er velholdte småbruk der jordveiene brukes til grasproduksjon og kulturbeiter. Dyrene slippes ikke lenger i utmarksbeite, så de mellomliggende arealene og naturenger langs åa gror igjen.

Verdivurdering: Elve-, å- og bekkedrag gjennom jordbrukslandskap ansees som en viktig naturtype ved verdsetting av biologisk mangfold (DN 1999). Ved mangfoldskartleggingen av Engerdal er hele elvestrekningen fra Litl-Engeren til Engeren klassifisert som lokalt viktig (Reiso 2005a). I kulturmark-sammenheng er elvestrekningen et godt eksempel på urterik, beitepreget elvekant. Den lokalt sjeldne vasshøymol *Rumex aquaticus* fins stedvis dominant og befinner seg her ved sin nordgrense i Engerdal. I naturengene ved Midttun møter denne svakt sørlige arten den nordboreale turten *Cicerbita alpina*. Det er registrert 145 karplantearter innen det avgrensede området – et ganske høyt antall i Engerdal.

Botanisk beskrivelse: Det avgrensede område er en strekning hvor Engeråa hele veien renner gjennom jordbrukslandskap. På kunstengene dyrkes særlig timotei, engkvein og hundegras. Sistnevnte er aggressiv og etablerer seg ofte dominant også i naturengene langs åa. Ved gjenvoksning av tidligere fulldyrket mark, danner foruten hundegraset også engreverumpe tette bestand. Hundekjeksen rykker dominerende inn i seinere suksisjon, men kjemper også for å etablere seg i naturengene.

Mest iøynefallende er de vakre, urterike, friske naturengene med istervier, vasshøymol, engsoleie, ballblom, mjødukt, enghumleblom, skogstorkenebb, kvann, sløke, blåknapp, vendelrot, fjelltistel, hvitbladtistel, myrtistel, sumphaukeskjegg, turt og myskegras. På elvebredden vokser også rikmyrarter som bleikvier, fjellfrøstjerne, jåblom, svarttopp, bjønnbrodd, trillingsiv, og gulstarr foruten skavgras, hvitmaure og kongsspir. Beitepreget understrekes av arter som tyrihjel, nyresoleie, krypssoleie, blåtopp, gulaks og finnskjegg. Sørøver fra Langfloen mot Brustad erstattes naturengene av sølvbunkeenger med høye stolpestartuer. Her er stor beveraktivitet. Et nettverk av kanaler er gravd ut mellom de over meterhøye gras- og starr-tuene. Mellom tuene er det noe vasshøymol, nyresoleie, stakekarse, polarkarse, myrhatt, bukkeblad og myrmaure. Beiteskogen er i hovedsak bærlyng-furuskog med varierende mengder av dunbjørk og gran. Særlig i kanten ut mot åa kommer gran og bjørk inn og danner urterike skograndsoner med fugletelg, hengeving, ballblom, markjordbær, teiebær, linnea, firblad, liljekonvall, maiblom og kranskonvall. Innenfor skogen på østsida av åa er det små rikmyrer med sveltull, tvebostarr og gulstarr og intermediære fastmattemyrer med blåtopp, bjønnskjegg og bjønnbrodd. Disse myrene bærer ikke lenger preg av beiting, men de preges av annen menneskeskapt virksomhet som vedhogst og tynningshogst i de tilgrensende skogene, med traktorspor gjennom myrene.

Engerdal: Øst for Østvang – plukkhogstskog

Undersøkt: 10.07.2005 og 03.07.2006 ved Leif Galten

UTM: PP_{WG}57,48

Høyde over havet: 560-620 m

Verdi: Regional

Naturtype: Beiteskog (D06). Bærlyng-furuskog og røsslyng-furuskog med stedvise partier av næringsrik og frisk lågurt-furuskog. Skogen holdes åpen ved forsiktig tynningshogst. Tidligere beiteskog.

Kulturspor: Tydelig sti (gammel fiskesti til østfjellene); gjengroende traktortømmervei.

Bruk: I vekstfase for framtidig uttak av tømmer.

Tilstand: Vakkert restaurert furuskog der større avfall etter tidligere hogst er tatt ut som ved.

Verdivurdering: Vurderingen til regional verdi grunner seg på forekomst av den rødlistete og fredete marisko *Cypripedium calceolus* (Kålås et al. 2006) som man fryktet var utgått fra Engerdals flora, men som viser seg å stå i livskraftig bestand i denne skogen. Selve marisko-lokaliteten begrenser seg til et ca. 2 mål stort område (PP_{WG}573-574, 485-486; 590-605 m o.h.) Ved inventeringen i 2005 ble her registrert 45 blomstrende og minst 150 sterile eksemplarer, og i 2006 ble det talt opp 44 blomstrende og 230 planter uten blomst. Marisko vokser sammen med blant annet den lokalt sjeldne fjelloken *Cystopteris montana* og den østlige nubbestarren *Carex loliaceae*. Marisko er oppført på Bernkonvensjonens liste I, mens den på den norske rødlista oppføres som nær truet. Ved Østvang ivaretas og begunstiges forekomsten ved forsiktig skogsdrift.

Botanisk beskrivelse: Den rettstammete, velpleide furuskogen ved Østvang ligger lysåpent og vakkert i den bratte, vestvendte lia. Underliggende blokkhav av Trysil-granitt er dekket av et tynt jordlag med et dypt moseteppe av storkransemose, etasjemose og furumose. Skogen er en mosaikk av bærlyngskog, røsslyngskog og lågurtskog. Lysåpenhet, grad av fuktighet og grad av tidligere hogstforstyrrelser ser ut til å være faktorene som bestemmer fordelingen av skogstypene. Hovedutformingen er bærlyngfuruskog, på middels fuktig, lysåpen mark der hogstforstyrrelsen er lite synlig. Røsslyngskogen synes å være et tidligere suksesjonstrinn på hogstforstyrret, lysåpen og ganske tørr mark. Lågurtskogen er knyttet til de mange fuktige sig og kilder der skogen blir svært urterik med næringskrevende arter som dvergjamne, fjellok, jonsokblom, rogn, mjødukt, enghumleblom, markjordbær, teiebær, tysbast, sløke, vendelrot, liljekonvall, skogmarihand, flekkmarihand, brudespore, hengeaks og altså marisko (Tabell 7). Fysiognomisk er det skogstorkenebb og engsoleie som gir disse oasene det vakre preget, som nesten blir eksotisk når de store, gule mariskoene også dukker opp.

Fram til for bare få år sida var det vanlig at forberedelse og gjennomføring av konfirmasjon i Engerdal foregikk i et par intense uker rett etter at skolens sommerferie hadde startet. Selve konfirmasjonsdagen ble da gjerne en av de første søndagene i juli. Det var ikke uvanlig at det denne festdagen sto buketter av marisko på bordene (Jørn Skogheim, pers.med.). Med konfirmasjonsforberedelser knyttet til skoleåret og konfirmasjon på tidlig forsommer, har

denne skikken forsvunnet. Kanskje ble dette redningen for marisko i Østlia. Nå er det bare et fåtall mennesker i Engerdal som vet om denne planten. Den ene er heldigvis grunneieren på Østvang. Hans hittil nennsomme behandling av furuskogen har antagelig reddet marisko fra utryddelse i Engerdal.

Tabell 7. Planteliste fra marisko-skogen øst for Østvang. PP_{WG}57, 48. 560-620 m o.h. Arter merket med * er belagt ved Botanisk museum, Oslo. Registreringer 10.07.2005 og 03.07.2006 ved Leif Galten. Totalt 84 takse. De mest interessante artene er uthevet.

<i>Aconitum lycoctonum</i> ssp. septentrionale Tyrihjel	<i>Equisetum arvense</i> Åkersnelle	<i>Potentilla erecta</i> Tepperot
<i>Alchemilla</i> sp. Marikåpe	<i>Equisetum sylvaticum</i> Skogsnelle	<i>Prunus padus</i> Hegg
<i>Alnus incana</i> ssp. <i>incana</i> Vanlig gråor	<i>Eriophorum angustifolium</i> Duskull	<i>Pyrola minor</i> Perlevintergrønn
<i>Angelica sylvestris</i> Sløke	<i>Filipendula ulmaria</i> Mjødurt	<i>Pyrola norvegica</i> Norsk vintergrønn
<i>Antennaria dioica</i> Kattfot	<i>Fragaria vesca</i> Markjordbær	<i>Pyrola rotundifolia</i> Legevintergrønn
<i>Avenella flexuosa</i> Smyle	<i>Galium boreale</i> Hvitmaure	<i>Ranunculus acris</i> Engsoleie
<i>Betula pubescens</i> Bjørk	<i>Geranium sylvaticum</i> Skogstorkenebb	<i>Rubus chamaemorus</i> Molte
<i>Bistorta vivipara</i> Harerug	<i>Geum rivale</i> Enghumleblom	<i>Rubus idaeus</i> Bringebær
<i>Calamagrostis phragmitoides</i> Skogrørkvein	Gymnadenia conopsea Brudespire	<i>Rubus saxatilis</i> Teiebær
<i>Calluna vulgaris</i> Røsslyng	<i>Gymnocarpium dryopteris</i> Fugletelg	<i>Rumex acetosa</i> Engsyre
<i>Campanula rotundifolia</i> Blåkløkke	<i>Hieracium</i> seksjon <i>Hieracium</i> Skogsveve	<i>Sagina procumbens</i> Tunsmaaerve
<i>Carex digitata</i> Fingerstarr	<i>Juncus alpinoarticulatus</i> Skogsiv	<i>Salix caprea</i> ssp. <i>caprea</i> Vanlig selje
Carex liliacea Nubbestarr*	<i>Juniperus communis</i> Einer	<i>Salix myrsinifolia</i> ssp. <i>myrsinifolia</i> Svartvier
<i>Carex norvegica</i> Fjellstarr	<i>Linnaea borealis</i> Linnea	<i>Saussurea alpina</i> Fjelltistel
<i>Carex ornithopoda</i> Fuglstarr	<i>Luzula pilosa</i> Hårfrytle	<i>Saxifraga stellaris</i> Stjernesildre
<i>Carex pallescens</i> Bleikstarr*	<i>Lycopodium annotinum</i> ssp. annotinum Stri Kråkefot	<i>Selaginella selaginoides</i> Dvergjamne
<i>Carex vaginata</i> Slirestarr	<i>Majanthemum bifolium</i> Maiblom	<i>Silene dioica</i> Rød jonsokblom
<i>Chamerion angustifolium</i> Geitrams	<i>Melampyrum sylvaticum</i> Småmarimjelle	<i>Solidago virgaurea</i> Gullris
<i>Cirsium heterophyllum</i> Hvitbladtistel	<i>Melica nutans</i> Hengeaks	<i>Sorbus aucuparia</i> Rogn
<i>Convallaria majalis</i> Liljekonvall	<i>Moneses uniflora</i> Olavsstake	<i>Taraxacum</i> seksjon <i>Ruderalia</i> Ugrasløvetann
<i>Corallorhiza trifida</i> Korallrot	<i>Oxalis acetosella</i> Gauksyre	<i>Trientalis europaea</i> Skogstjerne
Cypripedium calceolus Marisko	<i>Paris quadrifolia</i> Firblad	<i>Trifolium pratense</i> Rødkløver
Cystopteris montana Fjell-lok*	<i>Phegopteris connectilis</i> Hengeving	<i>Trifolium repens</i> Hvitkløver
Dactylorhiza fuchsii Skogmarihand	<i>Picea abies</i> Gran	<i>Vaccinium myrtillus</i> Blåbær
<i>Dactylorhiza maculata</i> Flekkmarihand	<i>Pinguicula vulgaris</i> Vanlig tettegras	<i>Vaccinium uliginosum</i> Skinstryte
Daphne mezereum Tysbast	<i>Pinus sylvestris</i> Furu	<i>Vaccinium vitis-idaea</i> Tyttebær
<i>Deschampsia cespitosa</i> Sølvbunke	<i>Polygonatum verticillatum</i> Kranskonvall	<i>Valeriana sambucifolia</i> Vendelrot
<i>Empetrum nigrum</i> ssp. hermaphroditum Fjellkrekling	Polystichum lonchitis Taggbregne*	<i>Veronica serpyllifolia</i> Snauveronika

Engerdal: Bergesetra – setervoller og rik slåtte/myr/beitemyr

Undersøkt: 05.10.2001 ved Leif Galten og Finn Wischmann; 04.07.2002 ved Leif Galten

UTM: PP_{WG}549-552,501-510

Høyde over havet: 810-840 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Naturbeitemark (D04); noe rikmur (A04).

Kulturspor: Setervoller, seterhus, gjerder.

Bruk: Seterhus restaurert til hytter. Noe beite av sau.

Tilstand: Vollene i gjengroing. Beitepreg på myra ikke synlig. Ingen rester fra slått.

Verdivurdering: Liten verdi på grunn av gjengroende setervoller og opphør av slått- og beitepreg på myra.

Botanisk beskrivelse: Setervollene gror igjen av særlig sølvbunke og hundekjeks – med tyrihjem i utkantene der stein er kastet opp. Setermyra på nordsida av vollene er ei rik bakkemyr som faller nordover. Som naturtype er den verdifull, men den har få spor etter slått eller beite. Kanskje kan de uvanlig magre forekomstene av vier skyldes tidligere beiting. Myra huser flotte karplantearter som huldrestarr, gulstarr, hårstarr, breiull, sveltull, trillingsiv, brudespore, grønnkurle, skogmarihand, fjelltistel, kongsspir, sløke, enghumleblom, mjødurt, jåblom, fjellfrøstjerne og dvergjamne. Med stedvis dominante partier av strengstarr, trådstarr, flaskestarr og duskull er det svært sannsynlig at myra også har vært utnyttet som slåttemyr. Et godt stykke nede på myra ligger en vannrik, liten kilde med kildeurt, bekkestjerneblom, bekkekarse og sparsomt med kvann. Kantskogen er høystaudepreget granskog med ballblom, engsoleie, tyrihjem og skogstorkenebb.

Engerdal: Nord for Bergesetra – slåtteskog/beiteskog

Undersøkt: 07.07.2001 ved Leif Galten; 21.07.2002 ved NBF

Østlandsavdelingen (Galten 2003).

UTM: PP_{WG}547-549,508-511

Høyde over havet: 795-815 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Naturbeitemark (D04). Tresatt slåttefukteng/beitefukteng.

Kulturspor: -

Bruk: Tilfeldig og periodisk beitet av sau.

Tilstand: I gjengroing. Skogen har antagelig kommet inn sekundært som følge av opphørt slått og redusert beiting.

Verdivurdering: Slike urterike fuktenger er sjeldne i Engerdal og vurderes som lokalt verdifulle. Beite- og kulturmarkpreget understrekes av arter som glattmarikåpe, fjellmarikåpe, bitterblåfjær, blåkoll, grønnkurle, store mengder brudespore og fjellfrøstjerne, gulaks, fjelltimotei, engkvein og seterrapp. Bitterblåfjær *Polygala amarella* har her sitt eneste kjente voksested i Engerdal.

Botanisk beskrivelse: Dette er ei fukteng som mer og mer vokser til av bjørkeblandet høystaudegranskog. Den faller fra vest og øst-nordøstover mot en kildebekk. Som nevnt kan beitepreget ennå avleses i artsutvalget. På de mest lysåpne delene av enga er vegetasjonen kortvokst med stedvis dominerende bestand av fjellfrøstjerne, med den for Engerdal sjeldne rynkevier *Salix reticulata* og ellers næringskrevende arter som dvergjamne, markjordbær, teiebær, norsk vintergrønn, svarttopp, bjønnbrodd, gulstarr og hårstarr. De mer tresatte partiene preges av skavgras, skogstjerneblom, jonsokblom, engsoleie, tyrihjem, rogn, mjødurt, enghumleblom, hegg, skogstorkenebb, tysbast, sløke, fjellminneblom, vendelrot, hvitbladtistel, sumphaukeskjegg, myskegras og hengeaks. I og ved den kildepregete bekken vokser kvann, bekkekarse, kildemjølke, setermjølke og hvitmjølke.

Over tid vil her beitepreget forsvinne og fuktenga/skogen vil miste sin verdi som kulturmark. Men naturtypen som sådan er sjelden og verdifull. Den er i mangfoldskartleggingen av kommunen klassifisert som fukteng og beiteskog med lokal verdi (Reiso 2005a).

Engerdal: Øveråsen-Veundåsen – seterlandskap

Undersøkt: 04.07.2002, 20.07.2004 ved Leif Galten

UTM: PP_{WG}480-490,480-487

Høyde over havet: 830-870 m

Verdi: Regional

Naturtype: Naturbeitmark (D04), slåtte- og beitemyr (D02), beiteskog (D06). Dessuten setervoller, gjødselpåvirkete kilder.

Kulturspor: Setrer i drift, gjerder, steingjerder og steinrøyser.

Bruk: Opprinnelig består setergrenda av 7 setrer. En seter avsluttet virksomhet i 2003, me jordveien blir slått. Denne setra ble fram til og med 2002 brukt til turisme – servering av tradisjonell seterkost en gang i uka. En seter er i bruk. Det er beiting både på innmark og i utmarka av ku og sau. Sauene kommer ned og beiter rundt og på vollene når rovdyrplagen (ulv og bjørn) oppe på fjellet blir stor. På de øvrige vollene er seterstuene omgjort til hytter.

Tilstand: Setrene er i god stand, også de selene som er ombygd til hytter. Seterfjøs som ikke brukes, er i noe mer forfall. Gjerdene forfaller også.

Verdivurdering: Vurderingen knytter seg særlig til den vakkert beliggende setergrenda med velholdte setrer, jordveier i bruk, åpne setervoller, kilder og seterbekker (PP_{WG}483-490,482-486). Floraen på vollene er næringsfattig, mens det rundt vollene er rike beitemyrer og rike beiteskoger. I en vannrik kilde midt i grenda vokser den nitrofile setersoleia *Ranunculus hyperboreus* som er sjelden nasjonalt, men som det er ganske gode forekomster av i Hedmark (Haugan & Often 1998). Sammen med aktivt bruk, velholdte områder og svært vakker beliggenhet fører forekomsten til at Øveråsen vurderes som regionalt verdifull.

Botanisk beskrivelse: Øveråsen er den ene av to voller i Veundåsen. Én kilometer mot sør ligger Ytrevollen. Men det er på Øvreåsen det fortsatt drives aktiv setring. Vollen ligger vakkert til under Blåbæraåsen, med vidt utsyn sørover Stormyra. Selve setervollen er klassisk tørrbakkebeite med einer, foruten litt sølvvier, lappvier og dvergbjørk. Finnskjegg, smyle og sauesvingel dominerer, og med følgearter som småsyre, tunsmåarve, grasstjerneblom, fjellmarikåpe, snauveronika, kjerteløyentrøst, småengkall, føllblom, seterfrytle og seterstarr. På setertunene er det tråkkvegetasjon med tunbalderbrå, ryllik, hvitkløver og tunrapp. Ved en nedlagt seterstue klatrer humle oppover veggene, mens både blåleddved og frodig rabarbra soler seg ved siden av. I steinrøyser, steingjerder og ved de nedlagte fjøsene vokser tyrihjelmsblom, jonsokblom, krypsoleie, ryllik og stornesle.

På to setrer drives jordveiene. Kunstengene her er timotei-kvein-svingeleng. Disse er ikke undersøkt, men man kan se at vanlig høymol og engsoleie

kjemper for å etablere seg. I kantene lurer hundekjeks og sølvbunke. Fuktige kildesig overvokst med kvann siger nedover fra de øvre, nedlagte setrene mot et lite myrområde midt i grenda. Der er en liten, men vannrik kilde med karplantedominans av maigull, bekkestjerneblom, kildeurt, kildemjølke, bekkeblom og bekkekarse og med litt setersoleie. Kildebekken renner ut mellom setrene i sørvest, og i bekkekanten vokser blant annet polarrødsvingel. Det er registrert 70 karplantearter i selve setergrenda.

Artsantallet stiger betraktelig når man beveger seg ut på Stormyra. Vestre del, langs Gammelvassbekken, er rik beitemyr med uvanlig mye istervier, harerug, svarttopp og kongsspir. Av andre rikmyr- og rikkildearter er dvergjamne, bleikvier, myrtevier, saftstjerneblom, jåblom, mjødurt, enghumbleblom, kildemarikåpe, sløke, norsk vintergrønn, myrøyentrøst, fjellpestrot, fjelltistel, myrtistel, grønnskurle, sveltull, tvebostarr, polarsvingel og seterrapp. Østover i myra er det uvanlig rike og svulmende mosetepper, særlig rosetormose, gullmose, myrfiltmose – og nær kilder piperensermose. Dette skulle tyde på at beitepåvirkningen her er liten. Sørøver langs Gammelvassbekken er derimot beitesporene tydelig. Her glir rikmyra over i en tydelig beitet høystaudebjørkeskog med mange av de nevnte myrartene samt engsoleie, skogstorkenebb, vendelrot, myskegras, skogrørkvein og sølvbunke. Vest for setervollene er det bjørkeblandet, beitepreget høystaudegranskog som fysiognomisk preges av engsoleie, nyresoleie, skogstorkenebb, mjødurt, enghumbleblom og de store grasene skogrørkvein og sølvbunke.

Engerdal: Engerdalssetra – tømmervelte/skrotemark

Undersøkt: 11.07.2003 av Leif Galten

UTM: PP_{WG}536-537,564-566

Høyde over havet: 590 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Skrotemark (D15). Pionermark på planert tømmervelte.

Kulturspor: Planert åkant.

Bruk: Ingen.

Tilstand: I svak gjengroing.

Verdivurdering: Tømmervelta ved Engeråa ligger som et minne om en skogsdriftform som nå er historie. Dette er ei lita tømmervelte sammenlignet med gigantene Røskjotvelta og Myrstadvelta ved Femundselva. Som kulturmark er dette en gjengroende skrotemark og utmerker seg ikke spesielt i så måte fra andre opprotete områder som gror igjen. Derfor har kulturmarktypen liten verdi.

Botanisk beskrivelse: Tømmervelta ligger på østsida av Engeråa fra Hovdbekkens innos og ned til brua over til Vestad. Den tørre grusflata gror igjen av smyle, sauesvingel, finnskjegg, småsyre, hvitkløver, kattedot, hestehov, hårsvever og beitesveve. Ut mot kantene vokser einer, røsslyng, tyttebær og fjellkrekling iblandet stornesle, høymol, engsoleie, fjellmarikåpe, fuglevikke, geitrams, perlevintergrønn, linnea, vendelrot, reinfann, skogsveve og sølvbunke.

På fuktig mark i å- og bekkedelt finnes istervier, kildeurt, bekkedarse, mjørdurt, enghumleblom, kildemarrikåpe, amerikamjølke, kvann, sløke og blåknapp. Artsutvalget viser at forholdene er ganske næringsrike. Det er registrert 85 karplantearter på tømmervelta.

Engerdal: Engerdalssetra – skoleområde

Undersøkt: 26.07.2002 ved NBF Østlandsavdelingen (Galten 2003); 01.08.2002 ved Leif Galten; brev 28.10.2005 fra pensjonert lærer Arne Nordseth

UTM: PP_{WG}538-541,575-577

Høyde over havet: 610-625 m

Verdi: Regional

Naturtype: Annen viktig forekomst (H). Variert undervisningsarena med veikant, hage, museumsseter, fiskedam, skoger, bekk og kilde; alt preget av tilrettelegging for undervisningsbruk.

Kulturspor: Aktivt brukt skoleområde med tråkkslitasje, museumsseter.

Bruk: Engerdal barne- og ungdomsskole er sentralskole for Engerdal; Engerdalshallen er storstue for arrangementer i Engerdal; museumsseter med diverse arrangementer.

Tilstand: Skole- og museumsområde vedlikeholdes i henhold til den aktive bruk som foregår.

Verdivurdering: Kulturmarka har regional verdi som unik undervisningsarena for miljø- og naturfag. Her er fragment av et betydelig antall naturtyper, og artsmangfoldet er stort. Til en viss grad skjøttes naturtypene. Arter som kan være nyttige undervisningsobjekter er gjennom årene ”hjulpet” på plass i egnede naturtyper. Tilgrensende utmarksområder er rikmyrer med regionalt og nasjonalt sjeldne arter og rike granskogstyper. Disse områdene kan imidlertid ikke klassifiseres som kulturmark, og er derfor holdt utenfor verdivurderingen. Men de er en betydelig tilleggsressurs for skolen.

Botanisk beskrivelse: I 1965 ble Engerdal barne- og ungdomsskole bygd på innmarka til småbruket Mellum i Engerdalssetra. Etter langvarig strid ble sentralskolen reist i ”skogen” midt mellom de stridende bygdesentra Engerdal og Drevsjø. Engerdalssetra – Søre Vollen fra gammelt – var egentlig seter for de eldste gårdene i Engerdal fram til utpå 1800-tallet, hvor setrene ble fast bosatt. Området er bare undersøkt på oversida (nord- og østsida) av skolebygningene: ved museumssetra, langs hovedveien til skolen, opp forbi ”styrerboligen” (våningshuset fra gården) og lærerboligene til gjerdet i nord. Det gamle våningshuset ble de første årene benyttet som bolig for rektor. Nå står det tomt. Hagen og tunet gror noe igjen. Vakre bestand av toppklokker sprer seg ut fra hagen i en ”natureng” på oversida av huset. Enga preges av mye fjellflokk fra samme hage og dessuten engkvein, engsvingel og rødsvingel – og med litt rødkløver, hvitkløver og blåklokke. Mellom styrerboligen og skolen ble det

plantet furu som nå danner en liten furulund, hvori gras- og blomsterenga vandrer inn.

Fra boligene ovenfor kommer et fuktig sig, nærmest en bjørk-selje-lund med skogørkvein og sølvbunke. Mjødurt, enghumleblom, geitrams og hvitbladtistel har funnet hit selv, mens det er plantet inn gråor, kvann, ballblom – og til og med kanelrose. Øst for siget kommer restene av en esker ned fra nord. Helt sør på denne har det med litt hjelp blitt dannet en liten ospelund med 7-8 over tre meter høye trær. Nord på eskeren og øst for denne – ned mot hovedveien – dominerer granskogen, delvis høystaudepreget med skogstorkenebb, enghumleblom, mjødurt, sølvbunke, småtveblad og skogmarihand, delvis fattigere småbregnegranskog med fugletelg, stri kråkefot, gjøksyre og blåbær. På lysåpne steder vokser kulturindikatorer som geitrams, hvitkløver og hestehov. Med noe hjelp har også lerk, hjertebegonia og blåleddved rykket inn i denne skogen, som dessuten huser furumose, fjærmose, etasjemose, stor bjørnemose og palmemose. Rett på oversida av hovedveien faller granskogen ned til en rikkilde med dominans av maigull, sumptvarelose og fagermoser. En liten bekk kommer sildrende ned gjennom skogen. Bekken har linnmjølke i kanten. Der bekken møter siget fra kilden, dannes ei lita rikmyr med myrsnelle, jåblom, enghumleblom, breimyrull, gulstarr, rosetorvmose og gullmose. Kantkrattet langs veien består blant annet av selje, ørevier, sølvvier, lappvier, istervier, grønnvier, hegg, rogn og blåleddved. Oppe i det nordvestre hjørnet er det også myraktig. Her er det dvergbjørk, tepperot og fjellfrøstjerne, og med hodestarr *Carex capitata* rett utenfor gjerdet!

NØ for skolen og nedenfor hovedveien ligger fiskedammen og museumssetra. Rundt dammen vokser det mest bjørk, men også noe furu og selje. Østover fra dammen og rundt museumssetra er det furuskog med furu, einer, noen bjørker, røsslyng, blåbær, skinntryte, tyttebær og fjellkrekling. På tørrbakken helt opp mot veien i NØ er det også noe grå og lys reinlav og litt hvitkrull. Smyle og hårfrytle viser kulturpåvirkningen. Museumssetra består av et setertun med flere hus og ei slåttjote med slåttebu. Grasvollen er mest kortvokst eng. Den ender ned i ”kanalen”, en levning fra tida da saga nedenfor skolen tok vann fra Hovdbekken. Ved kanalen er det god jord, og her trives tyrihjelms, mjødurt og markjordbær. I kanten av parkeringsplassen og langs grusveien (hovedveien) er karakteristiske arter groblad, ryllik, hvitkløver og sandskrinneblom – med rødkløver, geitrams, amerikamjølke og vendelrot i veigrøfta.

I forbindelse med tusenårsmarkeringen ble det foretatt en del nyplantinger på skoleområdet. Nærmest som en forurensing kom det da inn ei svartor *Alnus glutinosa* som nå står stor og livskraftig ved det nordligste hjørnet av skolen. Treet er etter hvert blitt nesten tre meter høyt, og det blir omsorgsfullt pleiet og overvåket. Om lag 100 karplantearter er registrert på det avgrensede området som er 200 x 300 m stort. De rene beplantningene er ikke regnet med.

Engerdal: Volenget og Volslåttan – rik slåttemyr

Undersøkt: 15.07.2001 av Leif Galten

UTM: PP_{WG}525-535,605-615

Høyde over havet: 740-800 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Slåtte- og beiteskog (D02). Rik slåttemyr i svakt hellende terreng.

Kulturspor: Rester av høyløer, grøfter fra nyere tid.

Bruk: Ingen. Grøftingen for noen år tilbake ble trolig gjort for ”å få vannet ut og skogen opp”, som slagordet var i 1960-70-årene.

Tilstand: Utenom grøftene er kultursporene i ferd med å forsvinne.

Verdivurdering: Lokal verdi. Rike bakkemyrer som sådan er en truet naturtype i Norge (Fremstad & Moen 2001). Her demonstreres også trusselfaktoren ved at myra er grøftet. Myra har store bestand av engmarihand, lappmarihand, brudespore og grønnkurle, hvilket understreker den botaniske verdien. Når det fortsatt eksisterer kulturspor som klassifiserer myra som slåttemyr, er det rimelig å vurdere den både som lokalt verdifull kulturmark, og som en viktig naturtype i mangfoldskartleggingen (se Reiso 2005a).

Botanisk beskrivelse: Volenget og Volslåttan ligger nederst på den store Vardefjellmyra som faller østover fra foten av Vardefjellet. Myra har en blanding av åpne og tresatte partier, så man oppfatter den nærmest som en mosaikk av småmyrer mellom fragment av bjørk- og gransumpskog. Flotte fastmatter faller ned mot slåttebuene. Mattene domineres av bjønnskjegg, myrstjernemose og rødmakkmose og med ganske mye engmarihand, lappmarihand, flekkmarihand, brudespore, grønnkurle, sveltull, breiull, kornstarr og gulstarr. I lave tuer av rosetormose vokser fjellfrøstjerne, jåblom og tvebostarr. Stormakkmosen dominerer i bunnen i de våteste sigene – og med dette bestand av klubbstarr og trådstarr over. Et par rikkilder med stortjønnmose, setermjølke, myrmjølke og seterrapp vanner myrene.

Sumpskogkantene mot rikmyra er frodige og fargesprakende med engsoleie, mjøduert, enghumleblom, skogstorkenebb, sløke, vendelrot, hvitbladtistel og sumphaukeskjegg. 100 karplantearter ble registrert på det avgrensede området.

Engerdal: ”Hekkelskarvmyra” i Galtåsen – ekstremrik slåttemyr

Undersøkt: 11.07.1976, 12.07.2001, 28.06.2004 ved Leif Galten

UTM: PP_{WG}488-492,633-636

Høyde over havet: 840-860 m

Verdi: Regional

Naturtype: Slåtte- og beitemyr (D02) (ekstremrik fastmatte-bakkemyr).

Kulturspor: Rester av slåttebu/løe.

Bruk: Ingen. Slått opphørte før siste verdenskrig.

Tilstand: Ganske åpne fastmatter med ”gras”, med ennå lite innrykk av vierarter. Myra har ikke forandret seg synlig fra første undersøkelse i 1974 og fram til i dag.

Verdivurdering: Lokal til regional verdi. Myra ligger vakkert til i sørhelling med storslått utsikt mot Kvitvola. Her er uvanlig tette og frodige bestand av lappmarihand *Dactylorhiza lapponica*, men også ganske mye engmarihand, skogmarihand, flekkmarihand, stortveblad, småtveblad, grønnkurle og ikke minst brudespore, og med ulike orkidekrysninger. Antatte ”slåttegras” som slåtestarr, trådstarr, gulstarr, kornstarr, breiull og seterrapp står tett. Dette er en av de mest eutrofe myrene i Engerdal og den klart mest orkiderike. Som sådan er naturtypen regionalt meget verdifull. I kulturmarksammenheng forsvaret myra lokal til regional verdi så lenge den kan knyttes til tydelige kulturspor. På sikt må antagelig en skjødsel med slått vurderes for å bevare orkidemangfoldet og -tettheten. Uten tiltak vil vier og bjørk etter hvert trenge inn på myrflata fra kantene.

Botanisk beskrivelse: Galtåsen danner fronten av Kvitvoladekket mot nordvest. Dette er et skyvedekke som inneholder lag av kalksandstein mellom pressete sparagmitter. Hekkelskarvmyra ligger over et slikt kalksandsteinlag. Kalkrikt vann presses opp i to små, men vannrike, tuffmosekilder i nordvestkanten av myra. Kildevegetasjonen inneholder stortuffmose, kalktuffmose, kildemoser, sumplundmose, kildemjølke, trillingsiv, fjellsnelle og med fjelltistel og myrtevier i kantene (Tabell 8). Det kalkrike kildevannet gjødsler myra, som til å begynne med faller svakt. Myrflata her er en mosaikk av torvmosetuer – høye med rusttorvmose og dvergtettegras, lave med rosetorvmose, gullmose, dvergjanne og myrtevier – og små fastmattearealer med piperenserrose, myrstjernemose, bjønnskjegg og sveltull. Etter hvert øker fallet, og store, tuefrie fastmatter åpner seg. Det er svært mye fjellfrøstjerne og myrstjernemose. I våtere sig finner man småsivaks, myrsauløk, trillingsiv og fjellsnelle. Myra omkranses av høystaudebjørkeskog med mye engsoleie og skogstorkenebb. Bjørkeskogen glir over i fuktig høystaudegranskog med rike forekomster av turt, mjøddurt og enghumleblom.

Tabell 8. Planteliste for ”Hekkelskarvmyra” i Galtåsen. PP_{WG}488-492,633-636. 840-860 m o.h. Registrert 11.07.1976, reinventert 12.07.2001 og 28.06.2004 ved Leif Galten. Totalt 105 taksa. De mest interessante arter er uthevet.

Agrostis borealis Fjellkvein
Agrostis canina Hundekvein
Alchemilla spp. Marikåper
Andromeda polifolia Hvitlyng
Angelica sylvestris Sløke
Anthoxanthum nipponicum
Fjellgulaks
Arctous alpinus Rypebær
Avenella flexuosa Smyle
Bartsia palustris Svartopp
Betula nana Dvergbjørk
Betula pubescens Bjørk
Bistorta vivipara Harerug

Calamagrostis neglecta
Småørkvein
Calamagrostis phragmitoides
Skogrørkvein
Carex canescens Gråstarr
Carex capillaris Hårstarr
Carex chordorrhiza Strengstarr
Carex dioica Tvebostarr
Carex echinata Stjernestarr
Carex flava Gulstarr
Carex lasiocarpa Trådstarr
Carex limosa Dystarr
Carex nigra var. *junceae* Stolpestarr
Carex nigra var. *nigra* Slåtestarr

Carex panicea Kornstarr
Carex paupercula Frynsestarr
Carex pausiflora Sveltstarr
Carex rostrata Flaskestarr
Carex vaginata Slirestarr
Cerastium fontanum ssp. *fontanum*
Skogarve
Cirsium palustre Myrtistel
Coeloglossum viride Grønnkurle
Comarum palustre Myrhatt
Dactylorhiza fuchsii Skogmarihand
Dactylorhiza incarnata
Engmarihand

Dactylorhiza lapponica**Lappmarihand***Dactylorhiza maculata*

Flekkmarihand

Deschampsia cespitosa Sølvbunke*Eleocharis quinqueflora* Småshivaks*Empetrum nigrum* ssp.*hermaphroditum* Fjellkreking*Epilobium alsinifolium* Kildemjølke*Epilobium hornemannii* Setermjølke*Epilobium palustre* Myrmjølke*Equisetum fluviale* Elvesnelle*Equisetum hyemale* Skavgras*Equisetum palustre* Myrsnelle*Equisetum sylvaticum* Skogsnelle*Equisetum variegatum* Fjellsnelle*Eriophorum angustifolium* Duskull*Eriophorum latifolium* Breiull*Eriophorum vaginatum* Torvull*Filipendula ulmaria* Mjødurt*Geranium sylvaticum*

Skogstorkenebb

Geum rivale Enghumleblom***Gymnadenia conopsea*****Brudespore***Hieracium seksjon* Hieracium

Skogsveve

Huperzia selago Lusegras*Juncus filiformis* Trådsiv*Juncus trifidus* Rabbesiv*Juncus triglumis* Trillingsiv*Juniperus communis* Einer*Leontodon autumnale* Føllblom*Listera cordata* Småteblad***Listera covata* Stortveblad***Luzula multiflora* ssp. *frigida*

Seterfrytle

Luzula palustris Myrfrytle*Melampyrum pratense*

Stormarimjelle

Melampyrum sylvaticum

Småmarimjelle

Menyanthes trifoliata Bukkeblad*Molinia caerulea* Blåtopp*Nardus stricta* Finnskjegg*Oxycoccus microcarpus*

Småtranebær

Parnassia palustris Jåblom*Pedicularis palustris* Myrklegg*Picea abies* Gran*Pinguicula villosa* Dvergtettegras*Pinguicula vulgaris* Vanlig tettegras*Pinus sylvestris* Furu*Poa pratensis* ssp. *alpigena*

Seterrapp

Potentilla erecta Tepperot*Pyrola norvegica* Norsk vintergrønn*Ranunculus acris* Engsoleie*Rubus chamaemorus* Molte*Rumex acetosa* Engsyra*Salix glauca* Sølvvier*Salix lanata* Ullvier*Salix lapponum* Lappvier*Salix myrsinifolia* ssp. *myrsinifolia*

Svartvier

Salix myrsinites Myrtvier*Saussurea alpina* Fjelltistel*Selaginella selaginoides*

Dvergjamne

Solidago virgaurea Gullris*Sorbus aucuparia* Rogn***Thalictrum alpinum*****Fjellfrøstjerne***Tofieldia pusilla* Bjønnbrodd*Trichophorum alpinum* Svelltull*Trichophorum cespitosum*

Bjønnskjegg

Trientalis europaea Skogstjerne*Triglochin palustre* Myrsauløk*Vaccinium myrtillus* Blåbær*Vaccinium uliginosum* Skinstryte*Vaccinium vitis-idaea* Tyttebær*Valeriana sambucifolia* Vendelrot*Viola epipsila* Stor myrfiol*Viola palustris* Myrfiol**Engerdal: Femundsetra – setervoller og myrslått****Undersøkt:** 08.07.2004 ved Leif Galten**UTM:** PP_{WG}499-502,638-642**Høyde over havet:** 770-790 m**Verdi:** Lokal**Naturtype:** Naturbeitemark (D04). Setervoller, antagelig overflatebehandlet myrslått.**Kulturspor:** Tre setertun, utløe, gjerder.**Bruk:** Setring pågikk her til omkring 1955. Seterstua på øvre vollen er restaurert til hytte/jaktbu. Det blir tatt ut bjørkeved på de gjengroende vollene.**Tilstand:** En seterstue er pent restaurert. Ei lita bu har fått nytt tak og står oppreist. Resten av husene er rast sammen, og husgeråd og knuste vinduer er spredt utover. Vollene og utslåttene er helt grodd til.**Verdivurdering:** Liten verdi. Gjengrodd og lagt øde. Det burde vært ryddet rundt og i de sammenraste husene.**Botanisk beskrivelse:** Dette var en gang en veldrevet skogsseter, vakkert beliggende i vestkanten av den store Bjertkjølen. Nå er vollene helt igjengrodd av sølvbunke, stolpestarr og tette buskas av elgbeitet bjørk. Skogstorkenebb vokser her også i mengder. Tung, mørk granskog omhyller de før så åpne og idylliske vollene. Inne på tunene er det kortvokste tørrenger av finnskjegg, gulaks og smyle. På noen steder langs seterbekken, som renner mellom setertunene, anes et eutroft preget ved forekomst av fjellfrøstjerne, svarttopp, fjelltistel, bjønnbrodd, skogmarihand og brudespore. Slåttemarka gror igjen av stolpestarr, sølvbunke og tett vier- og bjørkekratt. Mellom tuene er høystauder

som mjødurt, enghumleblom, skogstorkenebb, vendelrot, hvitbladtistel, sumphaukeskjegg og brudespore.

Engerdal: Bergvollen – setervoll

Undersøkt: 30.07.2001, 28.07.2004 ved Leif Galten

UTM: UJ_{WG}458-460,668-671

Høyde over havet: 755-765 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Naturbeitemark (D04). Setervoll med artsfattig, tørr graseng.

Kulturspor: Seterhus, gjerder, steinrøyser.

Bruk: Beitemark for ungdyr (ku).

Tilstand: Uthusene i sterkt forfall, seterstue holdes i noen grad i hevd. Nedfalne gjerder erstattet av elektriske trådgjerder.

Verdivurdering: Liten verdi. Kultursporene er tydelige, men området er artsfattig. De få artene som er registrert, er trivielle fattigeng-ubikvister.

Unntaket er en stor bestand av mannasøtgras *Glyceria fluitans* i seterbekken rett øst for vollen – 760 m o.h. er kanskje nasjonal høydegrense for dette graset?

Arten er sjelden i Engerdal.

Botanisk beskrivelse: Bergvollen er ei skogsseter som ligger på bredden av Nybubekken i vestkanten av Storkjølen, 3 km NØ for Drevsjø. Området domineres av åpen røsslyngfuruskog og fattige til svakt intermediære bakkemyrer, stedvis med noe blåbærfuruskog. Rett nordvest for setra er blåbærfuruskogen granblandet med høye, slanke trær som minner om sibirgran. Setervollen domineres av sølvbunkeeng med kranser av einer og lappvier ut mot kantene. Inne på setertunet er det kortvokst eng med særlig finnskjegg, sauesvingel, smyle, gulaks og noe fjelltimotei. Andre arter her er hvitkløver, blåklokke, ryllik, fjellengkall, grasstjerneblom og småsyre. Der marka blir litt rålendt står engsyre, engsoleie, myrfiol, seterfrytle og slåttestarr. I steinrøysene og ved de forfalne uthusene vokser åkersnelle, fugletelg, sauetelg, jonsokblom og geitrams. Humle kryper opp på seterstuveggen, og i solveggen er det også litt bringebær. Bare 35 arter av karplantearter er registrert innenfor gjerdet.

Engerdal: Sorken – uttappet settefiskdam

Undersøkt: 25.06.2003, 29.06.2004 ved Leif Galten

UTM: PP_{WG}547,742

Høyde over havet: 670 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Annen viktig forekomst (H). Blottlagt mudderbunn i uttappet settefiskdam. Dammen ble brukt til ørret.

Kulturspor: Demning/damanlegg, kanal inn i dam fra nærliggende kilde.

Bruk: Ingen.

Tilstand: Dam uttappet, bunn i første gjengroingsstadium. Selve demningen og kanalen inn er intakt.

Verdivurdering: Lokal verdi. Fin, levada-lignende innløpskanal, solid og forseggjort demning, interessant suksesjon i blottlagt bunn, blant annet med mannasøtgras *Glyceria fluitans* – et sjeldent gras i Engerdal.

Botanisk beskrivelse: Dammen ligger oppe i bakkene sør for Sorkåa og er omlag 100 x 100 m. Den har vært omtrent 2 m dyp på det dypeste. En liten bekk fører vann inn fra små rikmyrområder oppe i sør. Der bekken renner gjennom dambunnen danner evjesoleie tette enger, stedvis i blanding med fine, fertile bestand av mannasøtgras. Hovedvanninntaket kommer gjennom en kanal fra øst. Kanalen leder fra kildebekken til en vannrik, intermediær kildeurt-vrangnøkkemose-kilde. Det siste stykket inn mot dammen ligger kanalen ”på høydekurven” som en miniutgave av en madeiriansk levada. Langs bekken gjennom tjernbunnen dominerer her starr og i første rekke grov flaskestarr. På tørrere partier i dambunnen dominerer krypsoleie og trådsiv. Ellers er det store partier med nakent dy. Demningen mot Sorkåa i nord har en flora bestående av eng- og skrotemarksarter som engsoleie, hvitkløver, rødkløver, geitrams og sølvbunke.

Engerdal: Gutulia nasjonalpark – setervoll

Undersøkt: 08.08.1998. Andre undersøkelser av nasjonalparken og terrestrisk naturovervåkning i Gutulia, se Kielland-Lund (1972), Wold (1989), Eilertsen & Often (1994), Bakkestuen et al. (2000)

UTM: UJ_{WG}520-523,789-791

Høyde over havet: 715-725 m

Verdi: Regional

Naturtype: Naturbeitemark (D04).

Kulturspor: Seterhus.

Bruk: Tradisjonell drift opphørt, men noe overnatting av turister og salg av seterkost i turistssessongen. Noe av vollen slås år om annet.

Tilstand: Husene er velholdt, men beitet og slått av vollen har opphørt for lenge siden, slik at den er i svak gjengroing.

Verdivurdering: Gutulivollen ligger innenfor Gutulia nasjonalpark. Den er svært vakker og forholdsvis velholdt så den har den stor kulturhistorisk og opplevelsesmessig verdi som et naturlig startpunkt for den som vil oppleve den gamle barskogen i Gutulia nasjonalpark. Vollen bør fortsatt holdes åpen ved at oppslag av busker ryddes unna år om annet. Om mulig burde den slås minst hvert tredje år for dermed å beholde de kulturbetingede engplantene.

Botanisk beskrivelse: Vollen består av en fattig engkvein-finnskjegg-gulakseng i svak gjengroing etter opphørt hevd. Det er noen partier med fuktvegetasjon med blant annet mye trådstarr. Det er en god del skogsarter på vollen. De mest interessante kulturmarkartene var aurikkelsveve og sandskrinneblom. Vollen er småkupert, det er en liten kilde, et lite sig og litt tørrbakke, noe som tilsammen gir en artsrik setervang med 116 registrerte arter (Tabell 9). På husene vokser den rødlistede laven gråsobeger *Cyphelium inquinans*.

Tabell 9. Planteliste for Gutulivollen, Engerdal. UJ_{WG}520-523,789-771. 715-725 m o.h.
Registrert 18.08.1998 av Anders Often. Totalt 116 taksa.

<i>Achillea millefolium</i> Ryllik	<i>Empetrum hermaphroditum</i> ssp. <i>hermaphroditum</i> Fjellkrekleng	<i>Poa annua</i> Tunrapp
<i>Achillea ptarmica</i> Nyseryllik	<i>Epilobium hornemannii</i> Setermjølke	<i>Poa pratensis</i> ssp. <i>alpigena</i> Seterrapp
<i>Agrostis canina</i> Hundekvein	<i>Epilobium palustre</i> Myrmjølke	<i>Poa pratensis</i> ssp. <i>pratensis</i> Engrapp
<i>Agrostis capillaris</i> Engkvein	<i>Equisetum sylvaticum</i> Skogsnelle	<i>Potentilla erecta</i> Tepperot
<i>Alchemilla alpina</i> Fjellmarikåpe	<i>Eriophorum angustifolium</i> Duskull	<i>Potentilla palustris</i> Myrhatt
<i>Alchemilla filicaulis</i> Grannmarikåpe	<i>Festuca ovina</i> Sauesvingel	<i>Pyrola minor</i> Perlevintergrønn
<i>Alchemilla glomerulans</i> Kildemarikåpe	<i>Festuca rubra</i> ssp. <i>rubra</i> Rødsvingel	<i>Ranunculus acris</i> Engsoleie
<i>Alnus incana</i> ssp. <i>incana</i> Gråor	<i>Galium album</i> Stormaure	<i>Ranunculus repens</i> Krypsoleie
<i>Angelica archangelica</i> ssp. <i>archangelica</i> Kvann	<i>Galium uliginosum</i> Sumpmaure	<i>Rhinanthus minor</i> ssp. <i>groenlandicus</i> Fjellengkall
<i>Angelica sylvestris</i> Sløke	<i>Geranium sylvaticum</i> Skogstorkenebb	<i>Rosa majalis</i> Kanelrose
<i>Antennaria dioica</i> Kattfot	<i>Geum rivale</i> Enghumleblom	<i>Rubus chamaemorus</i> Molte
<i>Anthoxanthum nipponicum</i> Fjellgulaks	<i>Gynocarpium dryopterides</i> Fugletelg	<i>Rubus idaeus</i> Bringebær
<i>Anthriscus sylvestris</i> Hundekjeks	<i>Hieracium lactusella</i> Aurikkelsveve	<i>Rumex acetosa</i> ssp. <i>acetosa</i> Engsyre
<i>Arabis arenosa</i> Sandskrinneblom	<i>Hieracium Seksjon Foliosa</i> Skjersvevegruppa	<i>Rumex acetosa</i> ssp. <i>lapponicus</i> Setersyre
<i>Athyrium felix-femina</i> Skogburkne	<i>Hieracium Seksjon Vulgata</i> Beitesvevegruppa	<i>Rumex acetosella</i> ssp. <i>acetosella</i> Småsyre
<i>Betula pubescens</i> ssp. <i>pubescens</i> Dunbjørk	<i>Juncus trifidus</i> Rabbesiv	<i>Rumex longifolius</i> Høymol
<i>Bistorta vivipara</i> Harerug	<i>Junniperus communis</i> ssp. <i>communis</i> Vanlig einer	<i>Salix caprea</i> ssp. <i>caprea</i> Selje
<i>Calamagrostis purpurea</i> Skogrørkvein	<i>Leontodon autumnalis</i> var. <i>autumnalis</i> Føllblom	<i>Salix glauca</i> ssp. <i>glauca</i> Sølvvier
<i>Calluna vulgaris</i> Røssyng	<i>Leucanthemum vulgare</i> Prestekrage	<i>Salix lapponum</i> Lappvier
<i>Caltha palustris</i> ssp. <i>palustris</i> Vanlig soleihov	<i>Luzula multiflora</i> ssp. <i>frigida</i> Seterfrytle	<i>Salix phylicifolia</i> Grønnvier
<i>Campanula rotundifolia</i> Blåklokke	<i>Luzula pilosa</i> Hårfrytle	<i>Silene dioica</i> Rød jonsokblom
<i>Capsella bursa-pastoris</i> Gjetertaske	<i>Luzula sudetica</i> Myrfrytle	<i>Silene vulgaris</i> Engsmelle
<i>Carex brunnescens</i> ssp. <i>brunnescens</i> Seterstarr	<i>Lycopodium annotinum</i> ssp. <i>annotinum</i> Stri kråkefot	<i>Solidago virgaurea</i> Gullris
<i>Carex echinata</i> Stjernestarr	<i>Maianthemum bifolium</i> Maiblom	<i>Sorbus aucuparia</i> ssp. <i>aucuparia</i> Vanlig rogn
<i>Carex nigra</i> ssp. <i>nigra</i> Slåttstarr	<i>Melampyrum pratense</i> Engmarimjelle	<i>Stellaria alsine</i> Bekkestjerneblom
<i>Carex pauciflora</i> Sveltstarr	<i>Melampyrum sylvaticum</i> Skogmarimjelle	<i>Stellaria borealis</i> Fjellstjerneblom
<i>Carex paupercula</i> Frynsestarr	<i>Menyanthes trifoliata</i> Bukkeblad	<i>Stellaria graminea</i> Grasstjerneblom
<i>Carex rostrata</i> Flasketarr	<i>Montia fontana</i> Kildeurt	<i>Stellaria media</i> Vassarve
<i>Carex vaginata</i> Slirestarr	<i>Nrdus stricta</i> Finnskjegg	<i>Tanacetum vulgare</i> Reinfann
<i>Cerastium fontanum</i> ssp. <i>fontanum</i> Skogarve	<i>Omalotheca norvegica</i> Setergråurt	<i>Taraxacum</i> Seksjon <i>Ruderalia</i> Ugrasløvetann
<i>Cerastium fontanum</i> ssp. <i>vulgare</i> Vanlig arve	<i>Oxalis acetosella</i> Gauksyre	<i>Trientalis europaea</i> Skogstjerne
<i>Cicerbita alpina</i> Turt	<i>Pedicularis sceptrum-carolinum</i> Kongsspir	<i>Trifolium repens</i> Hvitkløver
<i>Cirsium arvense</i> Åkertistel	<i>Phegopteris connectilis</i> Hengeving	<i>Vaccinium myrtillus</i> Blåbær
<i>Cirsium helenioides</i> Hvitblattistel	<i>Phleum alpinum</i> Fjelltimotei	<i>Vaccinium uliginosum</i> Blokkebær
<i>Crepis paludosa</i> Sumphaukeskjegg	<i>Picea abies</i> ssp. <i>abies</i> Gran	<i>Vaccinium vitis-idaea</i> Tyttebær
<i>Dactylorhiza maculata</i> Flekkmarihånd	<i>Pinus sylvestris</i> Furu	<i>Valeriana sambucifolia</i> Vendelrot
<i>Deschampsia flexuosa</i> Smyle		<i>Veronica serpyllifolia</i> ssp. <i>serpyllifolia</i> Snauveronika
<i>Dryopteris expansa</i> Sautetelg		<i>Vicia cracca</i> Fuglevikke
<i>Elymus repens</i> Kveke		<i>Viola palustris</i> Myrfiol
		<i>Viola tricolor</i> Stemorsblom

Engerdal: Storbekken – ødegård med slåttemark

Undersøkt: 22.07.2003 ved Elisabeth og Leif Galten

UTM: PP_{WG}504-510,868-872

Høyde over havet: 662-700 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Slåttemark (D01).

Kulturspor: Gårdstun, løer, gjerder, steinrøyser.

Bruk: Gårdsdrift opphørte rundt 1965. Husene brukes som fritidseiendom.

Jordene ligger brakk.

Tilstand: Meget velholdte hus og ryddig tun, høyløer med gode tak. Jordene er gjengroende.

Verdivurdering: Storbekken ligger vakkert til på bredden av Femunden ei mil sør for Elgå. Dette er en av Femundsmarkas sagnomsuste ødemarksgårder. Stedet var en viktig hvilestasjon på lasskjørerveien mellom Falun, Drevsjø hytte og Røros på 1800-tallet. Vegetasjonen på de gjengroende engene er næringsfattig. Det karrige preget er med på å understreke den barske og nådeløse, men samtidig lyse og smilende, Femundsmarka-naturen. Velstelte Storbekken er en god representant for Femundsmarkas ødemarksgårder og vurderes til lokal verdi.

Botanisk beskrivelse: Bakkete jorder og små teiger strekker seg innover (østover) fra den storsteinete Femunden-stranda og opp langs Storbekken som har gitt stedet navn. Ved to av småteigene ligger solsvitte utløer. Jordene gror igjen av høyvokste sølvbunkeeng og kortvokste gulaks-finnskjegg-eng. Her og der strever hundekjeks med å etablere seg – et forvarsel om hva neste trinn i suksessen vil bringe. I et rålendt søkk NØ for tunet – ute på selve storjorden – dominerer mørkegrønn nordlandsstarr. Ute i engene, langs gjerdene og i steinrøysene står praktfulle bestand av markblomster: blåklokke, gjerdevikke, rødkløver, beitesveve. I en røys vokser den for Engerdal sjeldne broddtelg *Dryopteris carthusiana*. Langs Storbekken er det bjørkesumpskog med noe gråor og hegg og med mer næringskrevende arter som ballblom, sløke, svarttopp, vendelrot og skogsveve. I kildesig i bekkekanten og i sjøkanten vokser fjellstjerneblom, maigull, fjellfiol, kildemjølke og kvann. I den storsteinete stranda klorer kongsspiret seg fast. Storbekken omkranses av lysåpen bærlyngfuruskog og røsslyngfuruskog.

Engerdal: Ned for Båthusberget – slåtte- og beitemyr

Undersøkt: 1990 av Anders Often, se Often (1991)

UTM: UJ_{ED}435,883

Høyde over havet: 820 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Slåtte- og beitemyr (D02).

Kulturspor: Gammel høyløe.

Bruk: Tidligere slåtte- og beitemyr, men ganske sikkert ikke slått på lenge.

Tilstand: Fortsatt åpen rikmyr.

Verdivurdering: Lokal verdi da det vokser en god del lokalt sjeldne rikmyrsarter her.

Botanisk beskrivelse: Lokaliteten er kortfattet beskrevet i Often (1991, s. 45). Det er en kortvokst og ganske artsrik myr, delvis rikmyr. Her fantes i 1990 lokalt sjeldne arter som fjellsnelle, linmjølke og klubbestarr, fortuten noe mer vanlige rikmyrarter som sveltull, gulstarr, tvebostarr og brudespore. Forekomst av stort sett kulturbetingede arter som rødsvingel og engkvein viste at dette var

en gammel slåtte-myrr. Status for lokaliteten pr. 2007 er ukjent, men den er trolig intakt.

Engerdal: Mellom Elgådalen og Gutu – fukteng og rikmyr

Undersøkt: 1990 av Anders Often, se Often (1991)

UTM: UJ_{ED}486-493,867-869

Høyde over havet: 770-780 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Slåttemark (D01); slåtte- og beitemyr (D02).

Kulturspor: -

Bruk: Tidligere slåtteområde, trolig ikke slått på lenge.

Tilstand: Fortsatt ganske åpen myr og skog.

Verdivurdering: Dette var i allefall i 1991 et fint og variert utslåttområde med flere lokalt uvanlige arter. Status for område pr. 2007 er ukjent, men området vurderes likevel til å ha lokal verdi.

Botanisk beskrivelse: Sitat fra Often (1991, s. 45): ”Området er avgrenset av Mellomriksveien, vegen til Åsen og Fjellgutussjøen. Det er et parkaktig landskap med tresatte fuktenger, rikmyrer og små partier med sumpskog. Dominerende treslag er bjørk, men her er også mye gråor. Den rike nitrogengjødslinga fra gråorløvet og det svakt skrånende, sørvestvendte terrenget gir fuktengene en frodig urtevegetasjon. Dette er nok et slåtteområde som har gitt god og årssikker avling. Innen området vokser enkelte rikmyrindikatorer og mange høystaudearter. Dette er eneste sted hvor skogmarihånd ble funnet.”

Engerdal: Øyan – ekstremfattig slåtte-myrr og tørreng

Undersøkt: 1990 av Anders Often, se Often (1991)

UTM: UJ_{ED}538-545,961-969

Høyde over havet: 785 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Slåttemark (D01); slåtte- og beitemyr (D02).

Kulturspor: Bordløer.

Bruk: Slåtteng som ble hevdet frem til slutten av 1940-tallet. Den tilhørte gårdene i Sylen.

Tilstand: I svak gjengroing, men fortsatt ganske åpen eng og myr.

Verdivurdering: På tross av at status pr. 2007 er ukjent vurderes området til å ha lokal verdi. Dette begrunnes ut fra at det er et stort område og at det er et interessant eksempel på ekstremt artsfattig natureng.

Botanisk beskrivelse: Sitat fra Often (1991, s. 45): ”Dette er et flere hundre dekar stort slåtteområde. Det tilhører Sylengårdene. Engene ligger på ei grovgruset elveør og er ikke tresatt bortsett fra enkelte spredte bjørketrær. Vegetasjonen er ekstremfattig, og vekslende fuktighet gir en variasjon fra tørre sølvbunke-finnskjeggenger til fattig flaskestarmyr”.

Engerdal: Djupsjøvollen – voll og slåttevær

Undersøkt: 1990 av Anders Often, se Often (1991)

UTM: UJ_{ED}448,983

Høyde over havet: 760 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Slåtte og beitemyr (D02); naturbeitemark (D04).

Kulturspor: Setervang.

Bruk: Tidligere setervang og utslått og beite inntil vollen.

Tilstand: I svak gjengroing.

Verdivurdering: Det er først og fremst fragementene med slåttevær i overkant av vollen som er lokalt verdifulle.

Botanisk beskrivelse: Sitat fra Often (1991, s. 45): "Den nordvestre delen av setervollen og små myrer og bekkesig i nærheten har ved siden av myra ned for Båthusberget den mest artsrike myrvegetasjonen innen undersøkelsesområdet [komm.: det vil si østsida av Femunden]. Her vokser blant annet gullull, linmjølke og legevintergrønn og slåttebetinga arter som beitemarikåpe og gulaks".

Engerdal: Svukuriset – småbruk og DNT-hytte

Undersøkt: 17.07.2004, 21.-22.07.2004 ved Elisabeth og Leif Galten;

23.07.2005 ved Leif Galten

UTM: UK_{WG}446-450,023-027

Høyde over havet: 820-840 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Naturbeitemark (D04); ellers kunsteng (dyrket mark), kortvokst graseng, tråkkpåvirket bjørkeskog, tun/tråkkvegetasjon.

Kulturspor: Velholdte hus, gjerder, steingjerder, stier.

Bruk: Småbruk i drift, turisthytte i drift.

Tilstand: Velholdt småbruk, velholdt turisthytte.

Verdivurdering: Svukuriset ligger høyt og fritt med praktfull utsikt mot vestfjellene. Stedet har nok høyere verdiskore på sin kulturhistorie enn på sine kulturmarker. Her er skrint og ganske artsfattig. Som den eneste betjente turisthytta i Femundsmarka blir tidligere beite- og slåttevær holdt åpen ved tråkk. Endret bruk av området fra gårds- og reindrift til turisme gjør at kulturmarka er i endring. Disse kulturmarkene som preges både av fedrift, reinbeite og turisme er spesielle og vurderes til å ha i alle fall lokal verdi.

Botanisk beskrivelse: Svukuriset var opprinnelig seter under Femundshytta – fra 1850 småbruk og fra 1926 også turisthytte. På småbruket og nedenfor (vest for turisthytta) er det oppdyrkete grasenger med timotei, kvein og svingel (kunstfrøblanding). De små jordelappene mot sør er kortvokste, tørre enger av gulaks, engkvein – stedvis også sølvbunke. Nær turisthytta er engflekken nedtråkket og brukt til leirplasser. Her dominerer finnskjegg og sauesvingel, og

med mye fjellmarikåpe. De to små grasene danner også bunnen i tørr einer-krekling-lynghei langs stiene ut av området. I kanten av grasengene står noen spredte hundekjeks klar til å rykke inn. Ved uthus/anneksveggen kryper fuglevikka opp mot muren. Bekken rett bak turisthytta er meget kvann-rik, med bjørkesumpskog lenger nede. I sumpskogen vokser skogsnelle, fugletelg, engsyre, bekkeblom, skrubbær og ikke minst kongsspir. Stien inn til turisthytta nordfra går de siste metrene inn til tunet gjennom en litt tørrere bjørkeskog, med jonsokblom og endog myrtistel. På tun og i stikanter vokser tråkkresistente arter som hvitkløver, kjerteløyentrøst, ryllik og føllblom. Der tråkket er mindre, finnes også grasstjerneblom, stemorsblom og småengkall.

Engerdal: Kuvolsetra – setervoll

Undersøkt: 23.07.2005 ved Leif Galten

UTM: PQ_{WG}542,076

Høyde over havet: 770-775 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Naturbeitemark (D04).

Kulturspor: Seterstue, seterfjøs, rester av gjerder, steinrøyser.

Bruk: Dyreholdet er opphørt og setra brukes som hytte.

Tilstand: Forfalne hus på vollen – som er helt nedbeitet av tamrein. Forfallne hus, nedbeitet voll, nedfalte gjerder. To velholdte hytter utenfor selve vollen.

Verdivurdering: Med svært artsfattig flora og skrinne, kortvokste finnskjeggenger vurderes Kuvolsetra til å ha liten verdi. Stedet er mest verdifullt lokallhistorisk som setra der Olava Femundshytten residerte fram til slutten av 1960-årene. Hun er udødeliggjort i Dagfinn Grønsets beretninger fra Femundsmarka.

Botanisk beskrivelse: Kuvolsetra var seter under Femundshytta. Den ligger på østsida av Femunden, opp mot tregrensen under Kuvola. Setra er omgitt av fattige rismyrer med mye granstarr *Carex globularis*. Den sterkt nedbeitete vollen består av finnskjegg- og sauesvingeleng med smyle. I søkk der fuktighet kan samle seg, kommer det inn noe sølvbunke. Et kildesig pipler ut nordvest for setra. Her er i alle fall litt frodig med lappvier, høy bærlyng, myrmjølke, slåttestarr og en bugnende bestand av skrubbær – lokalt vanlig langs Femunden. Denne siste arten er ellers ganske sjelden i Engerdal.

Engerdal: Haugen – ødegård med slåttemark og kilder

Undersøkt: 20.07.1990 av Anders Often; 23.07.2005 ved Leif Galten

UTM: PQ_{WG}535-537,106-109

Høyde over havet: 670-680 m

Verdi: Regional

Naturtype: Slåttemark (D01); gjødselpåvirket kilde.

Kulturspor: Velholdt tun med flere hus. Gjerder.

Bruk: Etablerer seg som turiststed med utleiehytter og servering til fotturister. Begrepet ødegård er da kanskje noe feil.

Tilstand: Småbruket ble drevet til ca. 1970 (ku, geit, hest). Hus og eiendom er meget velholdt, selv om jordene gror igjen. Ennå står fine, velholdte skigarder rundt eiendommen.

Verdivurdering: Som en av Femundsmarkas ødemarksgårder har Haugen stor lokallhistorisk verdi. Som kulturmark er verdien mer begrenset, med en ganske næringsfattig og artsfattig flora. Ca. 50 karplantearter er funnet innenfor gjerdene. Det mest eksklusive er en stor, gjødselpåvirket kilde nord for tunet med setersoleie *Ranunculus hyperboreus*. Denne arten sammen med det eksklusivt fattige Femundsmarka-preget gjør at Haugen vurderes til å ha regional verdi.

Botanisk beskrivelse: Haugen på østsida av Femunden ligger meget vakkert i furuskogen 300 m opp fra sjøen og med flott utsikt mot Flenskampan i nordvest. Bruket var opprinnelig seter under Femundshytta. Stedet ble fast bebodd fra 1876 av den kjente Femundsmarka-profilen Jo Larsa. Her er svært skrint jordsmonn. En gammel fløter uttrykte det slik: ”Døm må nå fill bli førundra de' der kryttyra hass Ola Haua hvis døm fe sjå i'grasstrå.” (Spangen 2004). Men her er da noen strå. De oppdyrkete jordene domineres av høyvokste engreverumpe-enger der timotei står igjen enkelte steder, men der sølvbunke også stedvis tar over dominansen. I tunet og langs turiststiene er det kortvokste enger med gulaks og smyle, markblomster-kanter med grasstjerneblom, rødkløver, blåklokke, kattefot, beitesveve og gullris og tråkkbetinget vegetasjon med finnskjegg, løvetann, føllblom, ryllik og hvitkløver. Ved uthusveggen og i grøfter og kildekanter står en spinkel ugrasflora med stornesle, engsyre, høymol og geitrams. Nedenfor tunet er det ved gjerdet i nordvest en stor vrangnøkkemose-kilde med kildeurt, bekkstjerneblom, myrmjølke, seterrapp og den nitrofile setersoleia.

Rundt Haugen dominerer lysåpen lyngfuruskog – avvekslende med bærlyng og røsslyng. Rett nord for gården ligger ei stor, intermediær myr med slåtestarr, trådsiv, myrfiol, føllblom og snøull. Her har det nok vært noen strå til dyrene ”hass Ola Haua” gjennom tidene. Sør for gjerdet ligger ei fattig tuemyr med dominans av granstarr. Utmarksområdene er stedvis sterkt reinbeitet.

Engerdal: Grøtådalsetra i Femundsmarka - setervoll

Undersøkt: (10.08.1971 ved Reidar Elven); 21.07.2005 og 07.08.2006 av Leif Galten

UTM: UK_{WG} 541, 066

Høyde over havet: 790 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Naturbeitemark (D04).

Kulturspor: Grasvoll, seterstue.

Bruk: Seterbua og ei bu til på vollen leies ut til fiskere.

Tilstand: Åpen voll på grunn av tråkk av mennesker og beite av rein, buone holdes i rimelig bra stand.

Verdivurdering: Vegetasjon og flora er næringsfattig, men på vollen vokser en del ruderatplanter som gjør at den klart avviker fra omliggende vegetasjon og som tydelig viser kulturmarkspor. Derfor vurderes vollen til å ha lokal verdi.

Botanisk beskrivelse: Grøtådalsetra ligger i bjørkebeltet vest for Grøtåa og like nedenfor møtet mellom Sylfjellbekken og Vonbekken. Stedet har vært seter under Haugen, men er mest kjent som tilholdsstedet for Femundsmarka-profilen Jo Larsa i mange år. Vollen ble slått, og det var setring fram til 1957.

Vollen er bare 100 x 100 m stor og består i hovedsak av kortvokst graseng med finnskjegg, fjellgulaks, fjelltimotei og smyle – sterkt beitet av rein og tråkket av menneskefot. På tunet og ut langs stiene vokser tunrapp, ryllik, hvitkløver og blåklokke (Tabell 10). Da Reidar Elven besøkte stedet i 1971, fant han også tungras, groblad og meldestokk (kryssliste HbO), men disse er nå gått ut. Bare stornesle holder seg i en liten bestand ved en bråteplass.

Fjellbjørkeskogen rundt setra er av bærlyng- og røsslyngtypen, og med noe innslag av beitegrasene fra setervollen. Området er sterkt reinbeitet.

Tabell 10. Planteliste fra setervollen på Grøtådalsetra i Femundsmarka. UK_{WG} 541, 066. 790 m o.h. Krysslisteregistrert 07.08.2006 ved Leif Galten. Totalt 44 taksa. De mest interessante artene er uthevet.

Agrostis capillaris Engkvein
Agrostis mertensii Fjellkvein
Alchemilla glomerulans
Kildemarikåpe
***Alchillea millefolium* Ryllik**
Anthoxanthum nipponicum
Fjellgulaks
Avenella flexuosa Smyle
Betula pubescens Bjørk
Bistorta vivipara Harerug
Campanula rotundifolia
Blåklokke
Carex bigelowii Stivstarr
Carex brunnescens Seterstarr
Carex nigra var. *junceae* Stolpestarr
Carex nigra var. *nigra* Slåtestarr
Comarum palustre Myrhatt
Deschampsia cespitosa Sølvbunke

Empetrum nigrum ssp.
hermaphroditum Fjellkrekling
Epilobium palustre Myrmjølke
Juncus filiformis Trådsiv
Juniperus communis Einer
***Leontodon autumnale* var.**
***autumnale* Vanlig fjellblom**
Luzula sudetica Myrfrytle
Melampyrum pratense
Stormarimjelle
Nardus stricta Finnskjegg
Omalotheca norvegica Setergråurt
***Phleum alpinum* Fjelltimotei**
Pinus sylvestris Furu
Poa alpina Fjellrapp
***Poa annua* Tunrapp**
Poa pratensis ssp. *alpigena*
Seterrapp

Ranunculus acris Engsoleie
Rumex acetosa Engsyre
***Rumex acetosella* Småsyre**
Salix glauca Sølvvier
Salix lapponum Lappvier
Solidago virgaurea Gullris
Sorbus aucuparia Rogn
Stellaria borealis x *longifolia* Fjell- x
rustjerneblom
Taraxacum* seksjon *Ruderalia
Ugrasløvetann
Trientalis europaea Skogstjerne
***Urtica dioica* Stornesle**
Vaccinium myrtillus Blåbær
Vaccinium uliginosum Skinntryte
Vaccinium vitis-idaea Tyttebær
Viola palustris Myrfiol

Engerdal: Røa sør for innoset i Femunden – grasvoll ved koie

Undersøkt: 07.08.1971 ved Reidar Elven; 22.07.2005 ved Leif Galten

UTM: PQ_{WG}543,176

Høyde over havet: 664 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Naturbeiteamark (D04); tråkkbetinget grasvoll ved gammel fiskerkoie.

Kulturspor: Gammel koie.

Bruk: Koia står åpen for besøkende som den alltid har gjort.

Tilstand: Koia blir holdt vedlike av Statskog.

Verdivurdering: Stedet har større verdi kulturhistorisk enn som kulturmark der det har ligget og ligger som en innfallsport til Femundsmarka for farende folk. Den skrinne, steinete vollen er artsfattig, men grasløk *Allium schoenoprasum* vokser mellom steinene her i dag like villig som da Reidar Elven besøkte Røa i 1971 (Kryssliste HbO). Den tråkkbetingete grasmarka med det spesielle innslaget av grasløk vurderes til å ha lokal verdi fordi vollen er så særegen.

Botanisk beskrivelse: Koia ved Røa ligger i det gamle, steinete elveleiet sør for dagens elveinnos. Brygge for Fæmund II ble bygd i grusmælen rett nord for koia og sto ferdig i 1981 (Spangen 2004). Her er dermed stor trafikk og mye tråkk gjennom sommeren. Den steinete vollen omkring koia består av kort, tråkkbetinget grasmark dominert av finnskjegg og gulaks og med mye av andre små gras som fjelltimotei, engkvein, smyle og tunrapp. Ved de utallige steinene har sølvbunke stedvis dannet småvokste, men tette tuer. En del vakre urter kler også vollen: småsyre, grasstjerneblom, engsoleie, jonsokblom, småengkall, blåklokke og ikke minst grasløk. Oppover (østover) det gamle elveleie er det en bjørkelund av storstammet, vakker bjørk med hengeving, fugletelg; masse maiblom og litt tyrihjelms i feltsjiktet. På grusmælene nord og sør for elveløpet dominerer svært lysåpen furuskog med røsslyng, krekling og tyttebær som kodominanter.

Engerdal: Starrhåen i Røa – tjønnstarrslått

Undersøkt: 22.07.2005 ved Leif Galten

UTM: PQ_{WG}548-555,170-173

Høyde over havet: 669-670 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Slåtte- og beitemyr (D02); tjønnstarrslått.

Kulturspor: -

Bruk: Ingen. Antagelig slått fram mot ca. 1950.

Tilstand: Starrhå uten synlige tegn på bruk som slåttemark.

Verdivurdering: Som kulturmark har håen liten verdi siden tydelige kulturspor er helt fraværende i dag. Den var tidligere utslått for Haugen (Spangen 2004).

Botanisk beskrivelse: Det er flott storrarrsump langs sør- og vestsida av Starrhåen – klassisk sonering med elvesnelle (sparsomt) ytterst og en bred og frodig sone av flaskestarr innenfor. Flaskestarrsumpen går over i fattigmyr og avløses dels av rundstarr *Carex rotundata* som dominant. Fattigmyr med torvmoser, torull og svelstarr stiger svakt inn mot bratte egger av bjørkeblandet blåbærfuruskog.

Engerdal: Sør for Skjærbekkdalssetrene – slåttemyr

Undersøkt: 14.07.2005 ved Leif Galten

UTM: PP_{WG} 461,370

Høyde over havet: 750 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Slåtte- og beitemyr (D02).

Kulturspor: Høyløe, grøfter (av nyere dato).

Bruk: Ingen.

Tilstand: Rikmyr som er tett maskingrøftet, kanskje overflatepløyd, og nå i sterk gjengroing.

Verdivurdering: Grøftesporene fra nyere tid er dramatisk tydelige. Den tidligere rikmyra vokser til av stolpestarr, sølvbunke og skogrørkvein. De spredte funn av dvergmaure *Galium trifidum* nede i grøftene er ikke alene nok til å heve verdistatus opp over liten.

Botanisk beskrivelse: Slåttemyra ligger i møtet mellom Skjærbekken og Heggbekken. Myra er grøftet og overflatedyrket, nå tett gjenvokst av 1,5 m høye stolpestarr- og sølvbunketuer med masse skogrørkvein, mjødurt, vendelrot og hvitbladtistel. Midt i grøftemarka ligger det ei stor beverhytte. Området er nesten ikke framkommelig på grunn av den høye vegetasjonen og de dype grøftene. Det er uberørte rikmyrer både nord og sørøst for slåttemyra.

Engerdal: Nedre Skjærbekkdalssetra – setervoll/innmark

Undersøkt: 14.07.2005 ved Leif Galten

UTM: PP_{WG}460,379

Høyde over havet: 730 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Slåttemark (D01); dessuten gjengroende kunsteng.

Kulturspor: Gjerder, setertun med hus.

Bruk: Hytte.

Tilstand: Velholdt tun og hus, sterkt gjengroende innmark.

Verdivurdering: Gjengroende kunsteng. Selv om det i nær tilknytning til jordet er rik kildevegetasjon og også rikt inne på selve setervollen med blant annet svartstarr *Carex atrata*, gir ikke det grunn nok for å vurdere høyere enn til liten verdi.

Botanisk beskrivelse: Tidligere dyrket, nå gjengroende mark med dominans av engreverumpe, og for øvrig noe engsoleie, hundekjeks, sølvbunke, smyle. Kort, tråkkbetinget eng i tunet, men denne ble ikke nærmere undersøkt.

Engerdal: NØ for Gjeltskyra – ødegård

Undersøkt: 15.07.2005 ved Elisabeth & Leif Galten

UTM: PP_{WG}440,461

Høyde over havet: 655-660 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Naturbeitemark (D01); dessuten tun, innmark.

Kulturspor: Hus, rester av gjerder.

Bruk: Ingen.

Tilstand: Alle hus er i sterkt forfall, innmark i sterk gjengroing.

Verdivurdering: Grasvollen på tunet rommer arter som marinøkkel, ballblom og stormaure noe som gir den en viss verdi. Innmarka er grøftet og vokser til av meterhøyt, tett, elgbeitet bjørkekratt, sølvbunke og skogrørkvein. Totalt sett vurderes området til å ha liten verdi.

Botanisk beskrivelse: Se beskrivelse i begrunnelse for verdivurdering.

Engerdal: Elvsetra sør for Elvbrua – ødegård

Undersøkt: 30.05.2005 ved Leif Galten

UTM: PP_{WG}398-403,506-507

Høyde over havet: 595-605 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Slåttemark (D01); dessuten tun.

Kulturspor: Hus, gjerder, steinrøyser.

Bruk: Småbruket ble nedlagt ca. 1960. Det brukes nå som hytte.

Tilstand: Hytter brukes og holdes i hevd. Låve er i sterkt forfall. Jordet gror igjen.

Verdivurdering: Nærings- og artsfattig og i sterk gjengroing, Vurderes til å ha liten verdi.

Botanisk beskrivelse: Slåttemarka er helt grodd til av tuete sølvbunke og geitrams. Nær opp til den falleferdige låven – men også ellers spredt litt omkring – er stornesle, engsyre, høymol, engsoleie og hundekjeks. Tunet blir slått av med grasklipper. Ved dette tidlige vårbesøket blomstret stemorsblomst, jonsokblom og nyresoleie. Fjellflokk sprer seg ut fra den gamle hagen i sørveggen av det gamle våningshuset. Lys lyngfuruskog med linnea kler steinrøysene langs veien opp til gården.

Engerdal: Femundsundet – tørreng

Undersøkt: 07.07.1974 ved NBF Østlandsavdelingen (Wischmann 1975);

06.07.2001 ved Leif Galten (Galten 2002); 12.07.2002 ved Elisabeth & Leif

Galten; 23.07.2002 ved NBF Østlandsavdelingen (Galten 2003); 30.05.2003 ved Leif Galten

UTM: PP_{WG}426,564

Høyde over havet: 630 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Naturbeitemark (D04).

Kulturspor: -

Bruk: Idyllisk grillplass for beboerne ved Femundssundet.

Tilstand: I forandring fra tidligere beitebakke til tråkkvegetasjon.

Verdivurdering: Dette er ei lita villblomsteng (ca. 100 x 50 m) som ligger vakkert til på elvebakken mellom veien og Femundselva. Lokaliteten vurderes som lokalt viktig på grunn av sitt mangfold av vakre og ikke vanlige arter, hvor bakkestarr *Carex ericetorum* har en av sine to forekomster i Engerdal.

Botanisk beskrivelse: Sletta var opprinnelig en tørr beitebakke, men der den ligger nær til gamle dagers "fiskeboder" er den nok blitt oppsøkt og tråkket på så lenge mennesker har ferdes i området. Nordre Elvdal folkeskole (i bruk til 1965) lå 300 m øst for elva – innunder Ulvåberget. Grassletta var et yndet ekskursjonsmål for å se på elva og for å samle planter til skoleherbarier.

Dette er ei kortvokst tørreng som preges av de små grasene gulaks og engkvein, og med noe marinøkkel, grasstjerneblom, rødkløver, kjerteløyentrøst, blåklokke og bakkestarr. Fra enga kan man skue ned på brede Femundselva som i juli kles av hvite tepper av blomstrende storvassoleie og der kvann står frodig i elvebredden.

Engerdal: Nord for Sølenstua – veikant/skrotemark

Undersøkt: 11.08.1988 ved Finn Wischmann; 08.08.2000 & 06.07.2001 ved Leif Galten; 23.07.2002 ved NBF Østlandsavdelingen (Galten 2003)

UTM: PP_{WG}439-440,591-593

Høyde over havet: 635 m

Verdi: Regional

Naturtype: Skrotemark (D15); veikant/veigrøft, jordhaug, dam.

Kulturspor: Dype masseuttaksgroper i veigrøfta, einer- og furubevokst jordhaug (etterlatt overflatemasse fra veibygging 1960).

Bruk: Riksvei 215 med kantslått år om annet for å fjerne vier.

Tilstand: Ganske uforandret veigrøft/skrotemark de siste 20 årene.

Verdivurdering: Dette er en uventet oase akkurat der "Ulvåmoens" tørre, skrinne røsslynghei tangerer de østenfor liggende, lavfuruskogkledde "Nesbakkan". På tilsynelatende tørr grus i veikantgropene vokser stadig større mengder av fjellmarinøkkel *Botrychium boreale* – en art som er nasjonalt sjelden, men med ganske mange funn i Hedmark (Haugan og Often 1998). Her vokser også de for Engerdal meget sjeldne artene bakkestarr, bakkesøte og flekkgriseøre. På grunn av det uvanlige artsutvalget og med en vital forekomst av fjellmarinøkkel vurderes lokaliteten til å ha regional verdi. Denne veikant/skrotemark-lokaliteten har vært stabil i mange år. Nå bygges det et stort fellesfjøs rett nord for lokaliteten, med dette skal ha utearealer for buskapen nordover og vil sannsynligvis ikke berøre de rike planteforekomstene.

Botanisk beskrivelse: "Ulvåmoen" er ei stor hogstflate fra 1950-årene. Den strekker seg nesten 2 km nordover fra Sølenstua. Her utviklet det seg ei naken og tørr røsslynghei. Først nå – 50 år etter hogsten – begynner furua å komme tilbake på deler av moen. Under veibyggingen i 1959-60 ble det tynne jordlaget skrappt av og lagt i en lav haug mellom nyveien og den lille dammen "Nesloken" i kanten av "Nesbakkan". Haugen er overvokst med einer og kortvokst furu og med tett vegetasjon av bringebær, teiebær, fleckmure, hegg, skogstorkenebb, bakkefiol og legevintergrønn. En liten veibit fører inn til "Nesloken", og i/ved denne vokser bakkestarr, gulstarr, og ut mot dammen, blåknapp, dvermaure og hårstarr. Uti dammen vokser veikveronika, elvesnelle og flaskestarr.

Masse til veilegemet ble i stor mon hentet direkte fra morenegrusen på stedet – bare ved å skyve den opp. Dette har etterlatt store groper langs veien. I kanten av gropene vokser fjellmarinøkkel, engsoleie, nyresoleie, markjordbær, bakkesøte, kattedot, flekkgrisøre og skjermesveve. Her er også lappvier, svartvier, grønnvier og istervier ned mot bunnen der fuktigheten samler seg – sammen med sumpkarse og flaskestarr. Der veigrøfta er grunnere og tørrere dominerer fjellkrekling, melbær, rypebær. I lyngteppet kryper også rypefot. Det er registrert om lag 70 karplantearter innen det avgrensede området – et høyt antall i kanten av ei røsslynghei.

Engerdal: ”Plassen” S for Galten – fattig tørreng

Undersøkt: 09.07.2004, 27.07.2005, 29.07.2005, 11.08.2005 ved Leif Galten

UTM: PP_{WG}447,645

Høyde over havet: 645-650 m

Verdi: Regional

Naturtype: Naturbeitemark (D04); fattig tørreng.

Kulturspor: Tømmerhytte, steinrøyser i utkant av vollen.

Bruk: Hytte fra ca. 1935.

Tilstand: Velholdt hytte og ryddig, velholdt voll.

Verdivurdering: Dette er en nærings- og artsfattig tørreng hvor den rødlistede arten høstmarinøkkel *Botrychium multifidum* ble funnet i 2005 (PP_{WG}447,6452). Arten er rødlistet og vurderdert som sårbar (Kålås et al. 2006). Enga vedlikeholdes ved hytteeierens årlige slått, hvilket sikkert er god pleie for høstmarinøkkel samt de store forekomstene av vanlig marinøkkel. Forekomsten av høstmarinøkkel i ei eng som holdes i god hevd er grunnlaget for å vurdere tørrenga som regionalt verdifull.

Botanisk beskrivelse: Opprinnelig var ”Plassen” et småbruk, men omkring 1935 ble stedet hytte. Vollen ble beitet av sau fram til 1970 og av ku fram til i dag. Men mest er vollen brukt til lekeplass for grendas barn (Galten 2006). Hytteeier har slått av vollen en gang i året og slik lagt forholdene til rette for fotball og annen lek. Vegetasjonen består av kortvokst eng med finnskjegg, gulaks, smyle, fjelltimotei og med store mengder vanlig marinøkkel. Tabell 11 viser synedrieanalyser for høstmarinøkkel.

Tabell 11. Synedrieanalyse for to forekomsten av høstmarinøkkel *Botrychium multifidum* på ”Plassen” S for Galten, Engerdal. PP_{WG}447,645. 645-650 m o.h.

Dato	29.07.2005	11.08.2005	
Rutestørrelse	2 x 7 m	3 x 3 m	
Høstmarinøkkel	5	5	<i>Botrychium multifidum</i>
Antall fertile planter	52	31	
Finnskjegg	40	40	<i>Nardus stricta</i>
Føllblom	20	15	<i>Leontodon autumnale</i>

Kjerteløyentrøst	1	20	<i>Euphrasia stricta</i>
Blåklukke	5	5	<i>Campanula rotundifolia</i>
Engkvein	5	1	<i>Agrostis capillaris</i>
Engsyre	5	1	<i>Rumex acetosa</i> ssp. <i>acetosa</i>
Fjellrapp	5	1	<i>Poa alpina</i> ssp. <i>alpina</i>
Sølvbunke	5	1	<i>Deschampsia cespitosa</i>
Hvitkløver	1	5	<i>Trifolium repens</i>
Legeveronika	1	5	<i>Veronica officinalis</i>
Engfrytle	1	5	<i>Luzula multiflora</i> ssp. <i>multiflora</i>
Smyle	5	-	<i>Avenella flexuosa</i>
Ryllik	1	1	<i>Achillea millefolium</i>
Fjelltimotei	1	-	<i>Phleum alpinum</i>
Fjellgulaks	1	-	<i>Anthoxanthum nipponicum</i>
Blåbær	1	-	<i>Vaccinium myrtillus</i>
Seterstarr	1	-	<i>Carex brunnescens</i>
Skarmarikåpe	-	1	<i>Alchemilla wicheruæ</i>
Engsoleie	-	1	<i>Ranunculus acris</i>
Småsyre	-	1	<i>Rumex acetosella</i> ssp. <i>acetosella</i>
Engkransmose	30	1	<i>Rhytidiadelphus squarrosus</i>
Storbjørnemose	20	1	<i>Polytrichum commune</i>
Furumose	20	1	<i>Pleurozium schreberi</i>
Sigdmoser	5	15	<i>Dicranum</i> sp.
Palmemose	10	5	<i>Climacium dendroides</i>
Gaffellav	1	10	<i>Cladonia furcata</i>
Storhoggtann	5	5	<i>Tritomaria quinqueidentata</i>
Islandslav	-	1	<i>Cetraria islandica</i>
Bleiklundmose	-	1	<i>Brachythecium albicans</i>
Årenever	-	1	<i>Peltigera</i> sp.
Antall arter	25	26	

Engerdal: "Bakken" ved Galten – ekstremfattig beitebakke

Undersøkt: 2000-2005, ± kontinuerlig overvåket, ved Leif Galten

UTM: PP_{WG}449-451,648-651

Høyde over havet: 660-665m

Verdi: Lokal

Naturtype: Naturbeitemark (D04). Ekstremfattig beitebakke, kreklingfuruskog.

Kulturspor: Hus, veier, gjerder.

Bruk: Beites av ku (utmarksbeite), uteområde for grendas beboere og for turister.

Tilstand: Bakken og skogen ryddes kontinuerlig av beboerne. Plassering av fôrhekk har ført til konsentrert tråkk av tunge kyr som har ødelagt grasvollen på enkelte steder. Nylig anlagt skjemmende tipp av overskuddsmasse midt på den fineste og mest velholdte bakken (påalt, men ikke fulgt opp av Statskog).

Verdivurdering: Galten har vært turiststed fra slutten av 1800-tallet, og "Bakken" med sin storslåtte og vakre utsikt mot Rendalssølen har vært stedets identitet i så måte. Den ekstremfattige tørrenga – i juli bugnende av blåklukke og med saftig, svart fjellkreking – trekker til seg turister så vel som grendas beboere. Tre kortvokste, men svært omfangsrike og gamle furutrær står på rekke og rad langs riksvei 215 midt på "Bakken". Lekende barn har alltid boltret seg

her. Næringsfattigdommen er så stor at den blir eksklusiv, og kulturmarka med sin spesielle atmosfære vurderes til å ha lokal verdi.

Botanisk beskrivelse: Bakken domineres av kortvokst finnskjegg-tørreng med blåklokke, kattefot, seterstarr, sauesvingel, gulaks, fjelltimotei og smyle som de vanligste følgeartene. Innimellom kryper kreklingen inn og danner overgang mot heivegetasjon. Riksvei 215 deler "Bakken" i to. På østsida av veien glir beitebakken over i en åpen, velpleiet kreklingfuruskog. En bekk, bare kalt "Bekken", tangerer nordøstkanten av "Bakken". Her vokser myrmjølke, stor og vanlig myrfiol, bekkeblom og kvann. På østsida av "Bekken" ligger de sørgelige rester etter et gammelt sagbruk. På bekkekanten er det satt opp en grill, og her er samlingsstedet for grendas beboere.

De siste årene er det samlet opp en svært skjemmende jord- og steinhaug i veikanten rett ved avkjøringen til Galten Gård. Den overvokses av geitrams, gjetertaske, høymol og stornesle. Haugen forringer hele "Bakken" ganske dramatisk og er ingen god reklame for Galten som idyllisk turiststed. Noe av haugen er etter hvert blitt fjernet.

Engerdal: Setertjørna i Galtsjøen naturreservat – tjønnstarrslått

Undersøkt: 05.08.1974, 07.08.2001, 16.07.2003 ved Leif Galten

UTM: PP_{WG}448-454,670-680

Høyde over havet: 650 m

Verdi: Regional

Naturtype: Slåttemark (D01). Fattig storstarrslått (tjønnstarrslått).

Kulturspor: Kanal, tjørnbunn, stakkstenger fra hesjer.

Bruk: Ingen. Fra 1981 vernet som naturreservat på grunn av rikt fugleliv.

Tilstand: Kanalen siger noe igjen. Vier vokser inn fra kantene.

Verdivurdering: Setertjørna ble nedtappet med kanal ut i Galthåen på 1800-tallet. Dette er prototypen på en fattig tjønnstarrslått der vanntilgangen ble regulert gjennom en utgravd kanal, og denne slåttemarka har derfor regional verdi. Den rødlistete ulvelaven *Letharia vulpina* (Kålås et al. 2006) er svært vanlig i furuskogen rundt tjørna, og den vokser også på stakkstengene uti tjørna. **Botanisk beskrivelse:** Da Setertjørna ble tappet ut gjennom en kanal østover til Galthåen, vokste store deler av den drøyt 30 hektar store tjørnbunnen til som en fin "storstarrslått" (Andersen 1981). Etter hvert som slåttemarka kom ut av bruk, har kanalen seget igjen, og tjørna har tatt tilbake 10 hektar av arealet. På en stor del av den gamle slåttemarka – særlig i sør – dominerer elvesnelle-storstarrsump med avvekslende elvesnelle, flaskestarr og trådstarr som dominanter.

Innimellom er det også partier av stolpestarr. Skillet mot høystarrmyr lenger inne er bokstavelig talt flytende, men en viss torvdannelse viser etter hvert overgangen fra sump til myr. Her kommer de samme store starrene, innblandet med strengstarr, gulldusk, bukkeblad og myrhatt. Innimellom dominerer også duskull. Det videre skillet mot intermediær mykmatte er knapt synlig, markert

bare ved et mer glissent feltsjikt. I NØ er det et lite areal med fattig takrørsump i tjørnkanten.

Nær utløpet av kanalen framstår erodert intermediaær fastmatte-mykmattemyr med sveltull, gulstarr, strengstarr og jåblom og med lave tuer med rosetorvmose, myrfilmose og storbjørnemose. Mellom tuene vokser den lille dvergmaura *Galium trifidum*. Nordover fra kanalen er tjørnbunnen tørrere og med mye småfuru innerst og med vierkratt med småvokst istervier ut mot vannet. Myrartene nevnt ovenfor vokser på den tynne torva, og myra kan klassifiseres som krattutformingen av intermediaær myr. Sør for kanalen brytes myra av meget våte sumpstriper bevokst med trådstarr. Videre sørover overtar viersump med dominans av lappvieren sammen med lavvokst dunbjørk og dvergbjørk.

Sørvest for tjørna domineres myra av de ombrotrofe artene lurvtorvmose og sveltstarr, men jordvanntilsiget fra den gamle tjørnkanten kan tydelig leses ved sporadiske forekomster av flaskestarr og duskull. I nordvest er det gråorbjørkevier-sumpskog, og helt i nord dukker små partier av intermediaær myr av ulik fuktighet og krattbevoksning opp igjen.

Omkring tjørna og langs kanalen ut til Galthåen dominerer granstarrutformingen av fattig jordvannsmyr med furu, dunbjørk, dvergbjørk, molte, rusttorvmose og furumose. Tynn torv og store mengder granstarr understreker myras jordvannstilknytning. Overgangen til lyngfuruskog synes å være nærmest kontinuerlig. Dette er typisk i hele reservatet hvor granstarren kommer inn i en slags "tørrlagg" mot rismyra for så å gå langt inn på selve skogsmarka.

I områdene rundt Setertjørna vokser både den østlige ulvelaven og den suboseaniske fagertorvmosen *Sphagnum pulchrum*.

Engerdal: Hogsetvollen – ødegård med slåttemark

Undersøkt: 02.07.2003 ved Leif Galten

UTM: PP_{WG}428-431,766-769

Høyde over havet: 645-655 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Slåttemark (D01). Tun, oppdyrket slåttemark.

Kulturspor: Gamle hus, gjerder, steinrøyser.

Bruk: Hytte. Deler av jorden blir slått.

Tilstand: Meget velholdt tun og hus. Gjengroende slåttemark.

Verdivurdering: Hogsetvollen er rikskjent fra Dagfinn Grønsetts beretning om "Anna i ødemarka". Stedet ligger meget vakkert på en bakke på vestbredden av Isteren. Vegetasjonen både innenfor og utenfor gjerdet er næringsfattig, og ingen arter utmerker seg. Dette understreker stedets karrighet og gir sammen med stedets atmosfære lokal verdi i kulturmarksammenheng.

Botanisk beskrivelse: Innmarka domineres av gjengroende slåttinger med stor dominans av sølvbunke, engsoleie og hundekjeks, og med noe timotei,

engreverumpe og engrapp. På rålendt mark vandrer svartvier og lappvier inn, med blant annet ballblom i kanten av grøfter som siger igjen.

Nedover mot Isteren er det tørrbakke med tette bestand av rødkløver, beitemarikåpe og grannmarikåpe. I tilsvarende tørrbakke nord for tunet dominerer nyresoleie. Tunet blir jevnlig avslått med grasklipper. Her er kortvokst eng med sauesvingel, smyle, fjellgulaks og fjelltimotei, og med hvitkløver, ryllik og ugrasløvetann. Det nordvestre hjørnet av eiendommen er skog- og myrmark med furu, blåbær, skogsnelle, dunbjørk, dvergbjørk, molte, skogstjerne, skogsveve og torvull. Stranda er grovsteinet og nesten fri for vegetasjon. Men på skrinn jord mellom steinene klorer polarkarse, hvitmaure og blåknapp seg fast. Ei grøft kommer ned langs sørsida av eiendommen, og i rålendet ned mot sjøen vokser stornesle, engsyre, mjødurt, vendelrot og hvitbladtistel. I kanten av veien inn mot tunet vokser småsyre, jonsokblom, småengkall, ryllik og fjellblom. Det er registrert 90 karplantearter innenfor gjerdene på Hogsetvollen. Innmarka som ikke er gjengrodd av vier blir høstet en gang i året.

Engerdal: Buvika – brygge og tidligere fiskevær

Undersøkt: 01.07.2004 ved Leif Galten

UTM: PP_{WG}413-415,911-914

Høyde over havet: 662-665 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Nautrbeitemark (D04) og skrotemark (D15).

Kulturspor: Naust og buer (hytter), brygge.

Bruk: Naust og småbåthavn, hytter, brygge med fast anløp av Fæmund II fram til 2004 – nå mer tilfeldige anløp.

Tilstand: Nyrestaurert brygge, velholdte naust og hytter.

Verdivurdering: Buvika er et særpreget og vakkert sted med flott utsikt utover innlandshavet mot Sollerøya og mot Elgåhogna og Svuku-massivet.

Kulturmarka er i dag preget av beite og av ferdsel til hyttene og til den nyrestaurerte brygga. Opprinnelig var stedet fiskevær for rendølene. Fiskeværet fikk den første fastboende i 1750, og etter den tid har både fiske og husdyrhold satt preg på området. Denne noe spesielle kulturmarka vurderes til å ha lokal verdi i kraft av sin særegenhet.

Botanisk beskrivelse: Brygge- og fiskeværområdet er en smal sone langs Femundsstranda der buone (hyttene) ligger på rekke og rad et stykke inne på stranda og har dyrket mark (kunstenger) bak. Det meste av fiskeværet er fin, gammel grasvoll med gulaks, fjelltimotei, sølvbunke, smyle, sauesvingel, finnskjegg, fjellmarikåpe og marinøkkel. Sjøover fra bryggeområdet er vollen tresatt av furu, og her kommer også noe einer og krekling inn.

Ute på strandkanten og langs et bekkesig gjennom fiskeværet er det mye sumpkarse, men også kildeurt, evjesoleie, myrklegg og vassreverumpe. På den steinrike stranda vokser kongsspir, mens veikantene og bryggeområdet huser

tråkk- og skrotemarkarter som engsyre, småsyre, høymol, hvitkløver, geitrams, groblad, ryllik, fjøllblom og tunrapp. Det er registrert ca. 75 karplantearter på det avgrensede området, hvilket er et ganske stort antall på den skrinne marka.

Engerdal: Litlåa sør for Tjukkrøstvollen – slåttemark

Undersøkt: 11.07.2005 ved Leif Galten

UTM: PP_{WG}394-396,930-932

Høyde over havet: 690-695 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Slåttmark (D01). Grøftet og overflatebehandlet myr, kunsteng.

Kulturspor: Høyløer, grøfter (maskingrøftet, av nyere dato), vei.

Bruk: Nordre del av kunstenga blir trolig slått ennå (2005).

Tilstand: Myra sterkt gjenvokst og også oversvømt som følge av bevervirksomhet. Kunstenga er noe gjengrodd og forfalt.

Verdivurdering: Vurderes til å ha liten verdi som kulturmark på grunn av lite spesielt arts mangfold og sterk forfall. Dvergmaure *Galium trifidum* ble dog funnet ute i den tuete bevermarka.

Botanisk beskrivelse: Området ligger ved Litlåa nordvest for Buvika. Søndre del av slåttemyra er helt gjenvokst av vier og stolpestarr og er ikke tatt med i denne vurderingen. Fra de søndre løene og nordover er myra grøftet, men beveren har stengt grøftene, så området er oversvømt. Myra er vokst til av lappvier, svartvier, stolpestarr, gråstarr og sølvbunke, mens myrhatt står tett i nede mellom tuene. I tuene vokser myrmaure, dvergmaure og sumpmaure i skjønn forening. Myra er ganske eutrof, med noe mjødurt, enghumbleblom, vendelrot og hvitbladtistel. I den brede grøfta langs østkanten vokser bekkestjerneblom, kildeurt, stjernesildre, setermjølke, sløke, kongsspir, svarttopp og fjelltistel, hvilket understreker et visst næringsrikt preg. I kunstenga dominerer fortsatt timotei, men sølvbunke er på vei inn. Mot kantene etablerer korteng-arter som gulaks, smyle og finnskjegg seg sammen med rødkløver og hvitkløver. Hele området har et preg av forfall og oppgitthet. Bare beveren later til å trives utmerket her.

Engerdal: Tjukkrøstvollen – setervoll/slåttemark

Undersøkt: 01.09.2005 ved Leif Galten

UTM: PP_{WG}3935-3945,9335-9355

Høyde over havet: 710-715 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Slåttemark (D01). Setervoll/oppdyrket slåttemark.

Kulturspor: Seterstue, fjøs, gjerder.

Bruk: Seterstue er kanskje brukt som hytte.

Tilstand: Hus er forfalne, gjerder er falt ned, innmark gror igjen.

Verdivurdering: Næringsfattig flora og vegetasjon uten spesielle arter eller vegetasjonstyper kombinert med forfall og gjengroing gir Tjukkrøstvollen liten verdi.

Botanisk beskrivelse: Tjukkrøstvollen ligger nordvest for Buvika. Tunet og vollen er i sterk gjengroing. Her er kortvokst, tørr eng med mest gulaks og sølvbunke, stedvis med mye nyseryllik. Ved møkkgluggene bak fjøset vokser litt høymol. Vollen blir omgitt av en steinete bærlyngskog med bjørk og tildels meget grov furu, men med en sone innerst med tett småbjørkekratt.

Engerdal: Femundshytta – smeltehytte og småbruk

Undersøkt: 21.07.2003 ved Elisabeth & Leif Galten

UTM: PQ_{WG}498-513,120-127

Høyde over havet: 662-690 m

Verdi: Regional

Naturtype: Slåttemark (D01); beiteskog (D06); skroteamark (D15).

Kulturspor: Store slagghauger, småbruk, steingjerder, murrester.

Bruk: Småbruk drevet fram til 2004. Utleie av hus og hytter. Brygge for Fæmund II.

Tilstand: Slagghaugene ligger nakne og uforanderlige. Rester av hyttedriften er lite synlige. Husene, tunet og innmarka på småbruket er velholdt. Det er en velholdt brygge for Fæmund II som har dagelige anløp i sesongen. Vei er anlagt inn fra Tufsingdalen.

Verdivurdering: Kulturhistorisk har Femundshytta nasjonal verdi. Her hadde Røros Kobberverk smeltehytte i 1740-1820. Ti småbruk vokste opp rundt smeltehytta, med små jordlapper hvis vekster antagelig ble pint under giftig svovelrøyk. Stedet ligger praktfullt på en høyde over Femunden med utsikt mot Stor-Svuku rett over sjøen. De vegetasjonsfrie slagghaugene er den eneste virkelige tungmelallforgiftete mark i regionen, og denne type kulturmark har derfor regional verdi. De små jordlappene fra hyttetida er i dag helt gjenvokst, utenom de som er holdt i hevd av gårdsdriften på småbruket.

Botanisk beskrivelse: Slagghaugene er nakne og vegetasjonsfri. Mellom haugene er det fuktig grasmark med litt engkvein, hundekvein og sauesvingel. Lyngmark med røsslyng, greplyng, blålyng, fjellkreking og litt rabbesiv gjør spredte forsøk på å krype ned fra blokkmarka ovenfor og inn i slagghaugene.

Slåtteenga på småbruket Femundshytta – Undsgård under hyttetida – er kunsteng tilsådd med kunstfrøblanding av timotei, rappgras, kvein og svingel. Engsoleie og engsyre har krøpet inn i enga som vanlige ugras. Her ble slått og hesjet til 2004. Ut mot kantene og på små jordlapper som er i gjengroing er det kortvokste naturenger med mest fjellgulaks, fjelltimotei, sauesvingel – og der det er som tørrest, finnskjegg. Langs kantene venter hundekjeksen på en sjanse til å komme inn i enga. På rålendt mark langs en bekk vests og sør for tunet veksler smårørkvein og nordlandsstarr om å dominere. Her er også bekkeblom og engsmelle. På tunet og i sti- og veikanter er det tråkk- og

skrotemarkvegetasjon med småsyre, tunsmåarve, krypsøleie, hvitkløver, blåklokke, ryllik, fjellblom, seterfrytle og seterstarr. På rålendt skrotemark vokser også vassarve og paddesiv.

De små jordlappene fra hyttetida er i dag helt gjenvokst, utenom de som er holdt i hevd av gårdsdriften på småbruket. Smeltehytteområdet mellom slagghaugene og sjøen er tilvokst av lyngrik bjørkeskog. Man ser rester av steinrøyser og steingjerder hvori det vokser skogburkne, sauettelg, grasstjerneblom, skogstjerneblom, jonsokblom og skogsveve. Nord for gården er det en liten sumpbjørkeskog med skogsnelle, molte og blåbær. Stranda er meget storsteinet. Få arter finner jordsmon å vokse i her, men kongsspir og skogsiv klarer å klore seg fast.

Engerdal: Røskjotvelta – tømmervelte/skrotemark

Undersøkt: 09.06.2006 ved Leif Galten

UTM: PP_{WG}431-439,586-602

Høyde over havet: Ca. 630 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Skrotemark (D15); pionermark på planert tømmervelte.

Kulturspor: Planert elvekant, barklag og barkhauger i bakkant av velta.

Nåværende bruk: Ingen.

Tilstand: I svak gjengroing, men suksesjonen på bark går sakte.

Verdivurdering: Den store Røskjotvelta vest for Sølentua ligger som et historisk monument over Femund/Trysilvassdragets fløterhistorie. Fløtingen i vassdraget tok slutt i 1991. Som kulturminne har tømmervelta regional verdi, men som kulturmark er den neppe mer enn lokalt verdifull. Det interessante botaniske aspektet er suksesjon i barkehauger og på mark med varierende mengde barkpålegg.

Botanisk beskrivelse: Den nesten 1,5 km lange Røskjotvelta var fra midten av 1960-årene og fram til 1991 den sentrale samlingsplassen for tømmer som skulle fløtes ned til Stora Skog sine anlegg i Karlstad. En viktig modernisering for tømmerhoggeren var at barkespaden ble erstattet av barkemaskiner. Tømmeret ble fraktet ubarket ut av skogen og ble barket på Røskjotvelta. Seinere fant man ut at tømmeret ikke trengte å bakes i det hele tatt før det ble tatt opp av elva i Karlstad.

Tømmervelta strekker seg 100-200 m innover røsslyngmoen fra elvebredden. Barkhaugene er samlet i bakkant av velta. Helt i sør fyller de kanten av en dal som i dag er inngangen til et stort grustak, mens den største haugen ligger som et mektig berg helt i nord. I de løse, tørre og lite omdannede haugene i sør er det renbestand av geitrams og engsyre. Lenger nord ligger haugene som rygger inn mot røsslyngfuruskogen i bakkant. Noen hauger er lave med åpen og erodert vegetasjon av bjørnemoser og krypende krekling og med mye geitrams, tyttebær, en og annen småbjørk, tuer med torvull og sølvbunke. Andre kan være helt tilvokst med sølvbunke, med mye engsyre og bjørnemose

og med spredt småfuru og bjørk. Der barken i haugene er mer omdannet og litt tung og fuktig, dominerer bringebær sammen med geitrams. På den store haugen helt i nord dominerer geitrams og bringebær, med mye skogstjerne, skogstjerneblom, smyle, sølvbunke og seterstarr.

På selve velta mellom barkhaugene og elva varierer det mellom helt blottlagt, grov morenegrus og grus dekket av varierende mengder bark. Der er flotte mosesamfunn med særlig bråtemose og bjørnemoser. Mellom mosemattene vokser engsyre, småsyre, sølvbunke, smyle, små og spredte individ av geitrams, tuer med torvull og seterstarr, små lyngmatter med krekling og røsslyng og spredte, små furu og bjørk. Et sted danner melbær lyngmatta. Mot nord stiger velta opp på en liten høyde. Her er substratet stedvis sand som bare har flekker med bjørnemose, røsslyng og en og annen tue av torvull. Rypefot og skogjamne prøver å etablere seg i kanten av røsslyngmattene. Mellom barkhaugene og elva i sør prøver lyngmark å etablere seg på den steinrike, nakne morenen. Sletta vokser til med småfuru og bjørk, mens det er røsslyng som rykker inn og prøver å dekke den nakne steingrunnen. Innimellom er det også små matter av bjørnemose og spredte tuer med seterstarr, smyle og sølvbunke.

Omtrent midt på tømmervelta ligger en gammel elvestol som er blitt brukt til å frakte kasser med reinlav ("måssåkasser") over elva. Her har de store furutrærne fått stå, og einer og vier kler den grastilvokste marka.

Selve elvekanten er steinrik, men det er dannet litt jordsmonn mellom steinene og særlig sørover fra stolen har stolpestarr dannet en fuktig, moldrik kant. Selv i de skrinneste steinkantene vokser kvann, krypsoleie og kongsspir, mens det i den mer frodige stolpestarrkanten er artsrikt med bekkeblom, bekkekarse, mjødurt, enghumleblom, skogstorkenebb, kvann, sløke og blåknapp. På fuktig jord innenfor selve kanten vokser stedvis dominerende bestand av hestehov. Selve elvekanten er med andre ord i ferd med å bli tatt tilbake av naturlig elvekantvegetasjon.

Engerdal: Myrstadvelta – tømmervelte/skrotemark

Undersøkt: 09.06.2006 ved Leif Galten

UTM: PP_{WG}424-426,567-573

Høyde over havet: Ca. 625 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Skrotemark (D15). Pionermark på planert tømmervelte.

Kulturspor: Planert åkant, tynnet og ryddet småskog.

Nåværende bruk: Yndet oppholdssted for fiskere og turister.

Tilstand: I svak gjengroing – i nord av småskog som tynnes og ryddes.

Verdivurdering: Myrstadvelta er en miniutgave av den veldige Røskjotvelta. Den er brukt som oppsamlingsplass for tømmer som skulle fløtes ned elva til Stora Skog i Karlstad. Tømmeret ble barket på søndre del av velta. Tømmervelta

viser gjengroing og suksesjon på mark med varierende pålegg av bark. Den vurderes til å ha lokal verdi.

Botanisk beskrivelse: Myrstadvelta ligger på en 200-300 m bred elveslette i den slake elvesvingen vest for Myrstad gård ved Femundsundet. Helt i øst er den opprinnelige lyngfuruskogen intakt. Den grenser opp mot en låg elveegg med reinlavfuruskog.

Den tørreste og minst tilvokste delen av velta er den sørlige tredjedelen. En stor jordblandet barkhaug ligger i sørkanten der veien kommer ned på velta. Den er tilvokst med bjørk, bringebær, geitrams, stornesle, engsyre, skogstjerneblom og hundekjeks og med store kvann i kanten. Barklagene inne på sletta er dratt utover og er ganske tynne. Et par steder er de dominert av bringebær. Ellers tilvokses marka særlig av bjørnemoser og småsyre som de mest utpregete pionerer på særlig tynt barklag, mens geitrams, krekling og tuer med torvull og seterstarr kommer inn på tykkere bark. Smyle og sølvbunke er vanlige og stedvis dominante uansett barktykkelse. Helt i sør er barklaget helt flekket av og den skrinne, stein- og grusrike morenen er blottlagt. Her er det ekstremt tørt. Bjørnemoser, krekling og røsslyng forsøker å etablere seg, og får følge av ei og anna lita furu og av smyle og sølvbunke.

Nord for denne tørre og skrinne delen er det et lite belte av mer eller mindre urørt, lysåpen røsslyngfuruskog rundt ei lita skogsbrakke. Videre nordover er sletta fuktigere og sporene fra tømmervirksomheten er mer utydelige. Her vokser marka til med furu og bjørk i gras- og lyngrike ungsog. De blir tynnet og ryddet.

Elvekanten er grasrik og med naturlig og ganske artsrik elvekantvegetasjon hele veien. Et belte av lappvier og svartvier dekker stedvis kanten. Ellers er her frodig og fargerikt med arter som bekkeblom, tepperot, mjødurt, enghumleblom, kildemarikåpe, skogstorkenebb, kvann, blåknapp og maiblom.

Engerdal: Femundsåsen beitelag – fellesbeite

Undersøkt: 05.07.2006 av Leif Galten

UTM: PP_{WG} 563-570, 681-688

Høyde over havet: Ca. 700 m

Verdi: Liten

Naturtype: Naturbeitemark (D04); slåttemark (D01); dessuten kunstenger og skrotemark.

Kulturspor: Oppdyrkete arealer som er i bruk som beite og slåttemark.

Bruk: Brukes som beite for melkekyr, kviger og kalver – totalt 150 dyr i 2006 – og slåttemark. Oppdyrket areal er på 275 dekar.

Tilstand: I aktiv bruk og meget god hevd.

Verdivurdering: Relativt nytt anlegg med standard beite- og slåttegras og en ung og lite variert ugrasflora. Vurderes til å ha lav verdi.

Botanisk beskrivelse: Fellesbeitet ligger øst for riksvei 26 på toppen av åsen før veien glir ned på den langstrakte Drevsjømoen. Det begynte som forsøksfelt i slutten av 1970-årene, med oppdyrking tidlig på 1980-tallet. Det har vært dyr på Femundsåsen om sommeren de siste 15-16 årene. I 2006 er det to brukere fra Sorken og to fra Drevsjø som har dyrene sine her; 150 dyr, hvorav 80 melkekyr, 40-50 kviger og resten små og store kalver.

I hovedsak består området av fulldyrket kunsteng med grunnlag av timotei, hundegras, rødsvingel, engrapp og kvein og med stedvis rike innslag av hvitkløver som nok også er innsådd (Tabell 12). Ugrasflora med særlig sølvbunke, men også engsyre og engsoleie har presset seg inn i engene der de brukes som beiter. Rundt melkeanlegget sentralt på eiendommen og ved lagerområdet for gjødsel og rundballer langs sørvest-kanten er det ruderatflora med et noe sparsomt artsutvalg – mest geitrams og høymol, noe gjetertaske, vassarve og tunbalderbrå. I veikanter og tun kommer det også groblad og tunsmåarve. Vei- og engkantene er stedvis fargerike med rødkløver og blåklukke. Området er omgitt av åpen lyngfuruskog, mest dominert av røsslyng.

Tabell 12. Planteliste fra det inngjerdede området til Femundsåsen beitelag. Drevsjø PP_{WG}563-570, 681-688. Ca. 700 m o.h. Registrert 05.07.2006 av Leif Galten. Totalt 39 taksa. De mest interessante artene er uthevet.

Agrostis capillaris Engkvein
Anthoxanthum odoratum Gulaks
Anthriscus sylvestris Hundekjeks
Avenella flexuosa Smyle
Betula pubescens Bjørk
Bistorta vivipara Harerug
Calluna vulgaris Røsslyng
Campanula rotundifolia Blåklukke
Capsella bursa-pastoris Gjetertaske
Cerastium fontanum ssp. *vulgare*
Vanlig arve
Chamerion angustifolium Geitrams
***Dactylis glomerata* Hundegras**
Deschampsia cespitosa Sølvbunke
Elytrigia repens Kveke
Empetrum nigrum ssp.
hermaphroditum Fjellkrekling

Eriophorum vaginatum Torvull
Festuca ovina Sauesvingel
Festuca rubra* ssp. *rubra
Rødsvingel
Lepidothea suaveolens
Tunbalderbrå
Phleum alpinum Fjelltimotei
***Phleum pratense* Timotei**
Pinus sylvestris Furu
Plantago major ssp. *major*
Ugrasgroblad
Poa annua Tunrapp
Poa pratensis ssp. *pratensis* Vanlig
engrapp
Ranunculus acris Engsoleie
Rumex acetosa ssp. *acetosa*
Engsyre

Rumex acetosella Småsyre
Rumex longifolius Høymol
Sagina media Vassarve
Sagina saginoides Tunsmåarve
Salix caprea ssp. *caprea* Vanlig
selje
Salix lapponum Lappvier
Salix myrsinifolium ssp.
myrsinifolium Svartvier
Taraxacum seksjon *Ruderalia*
Ugrasløvetann
Trifolium pratense Rødkløver
***Trifolium repens* Hvitkløver**
Vaccinium myrtillus Blåbær

Engerdal: Elvåsvollen – fiskevær ved Isteren

Undersøkt: 09.07.2006 av Leif Galten

UTM: PP_{WG} 4320-4335,7895-7915

Høyde over havet: 645-655 m

Verdi: Regional

Naturtype: Naturbeitemark (D04). Urte- og grasvoller mellom fiskebuer og naust.

Kulturspor: Fem gamle naust, elleve gamle (og tre nye) fiskebuer, åpne voller.

Bruk: Tre fiskebuer restaurert og i bruk som hytter. Nye hytter tett opp mot fiskeværet i sør, men markert skilt fra dette ved en tett småbjørkeskog.

Tilstand: Tre buer brukes som hytter og er i god hevd, tre buer er vedlikeholdt og i ganske bra hevd, mens i alle fall fire buer synker ned og står for nedfalls. Naustene er i bra forfatning sett utenfra. Vollene, særlig i sør, gror igjen, men er uvanlig artsrike.

Verdivurdering: De tre gamle fiskeværene Fiskevollen ved Sølensjøen, Buvika ved Femunden og Elvålsvollen ved Isteren er historiske monumenter over rendølenes fisketradisjoner. Men sin veiløshet er Elvålsvollen det minst berørte og forandrete av fiskeværene. Både som kulturminne og som kulturmark med rikt blomstrende enger har dette lille fiskeværet regional verdi.

Botanisk beskrivelse: Elvålsvollen ligger en snau kilometer sør for Sømåas innos i Isteren. De fem naustene omkranser ei lita grunn vik med buone oppover en slak bakke bakenfor. Innenfor råder tørr lavfurskog på den lille fastmarkholmen i veldige Lørjefloan, et fattigmyrkompleks som strekker seg fra Sømåa sørover til Drukningssodden og Ormutua. Strandkanten er steinete med grusstrand utenfor. Her er evjesoleie inn mot og på stranda, mens sparsomme matter av flotgras, fjellpiggknopp og storvasssoleie duver lenger ute. Mellom strandsteinene vokser også kildeurt hist og her. I den fuktige jorda mellom steinene i selve kanten råder vier, engsoleie, krypssoleie, harerug, jåblom, hvitmaure og gullris foruten engsyre, høymol og bekkeblom. Tuer av stolpestarr, sølvbunke og blåtopp reder grunnen for urtene og for ”edlere” gras som elvemarigras, seterrapp og rødsvingel.

De lavest liggende, fuktigste og mest gjenvokste delene av vollen ligger ned mot vika i sørøst. Her er frodige, fargesprakende urteenger med ballblom, engsoleie, geitrams, jonsokblom, skogstorkenebb, hundekjeks, fjellflokk og de store grasene skogrørkvein, sølvbunke, engreverumpe og – ny for Engerdal – dunhavre *Avenula pubescens*. (Tabell 13). Oppover der bakken blir tørrere holder geitrams, hundekjeksen og fjellflokken stand, men får her selskap av firkantperikum og stedvis tette enger vekselvis av fjellgulaks og finnskjegg. Grasløk og blåleddved sprer seg ut i den tørre enga, sammen med blåklokke og småmarimjelle. Spredt i enga står høyreiste, velvoksne bjørketrær, mens ganske grov furuskog når fram til buone på toppen av bakken. Disse buone er mest i bruk, og på tunet vokser ryllik, føllblom og tunsmaarve.

Karplantemangfoldet på det 3 mål store området er uvanlig stort, ca 100 arter. Mange arter er uvanlige i Engerdal og er nok innplantet ved buone. Dette gjelder fjellflokk, grasløk, blåleddved og trolig firkantperikum.

Adkomsten til fiskeværet har naturligvis vært sjøveien. I dag går det en sti de to kilometrene inn fra riksvei 26 ved Ormutua. Den første delen av stien følger rismyrstrengen på ei stor strengmyr.

Tabell 13. Planteliste for fiskeværet Elvålsvollen, fra stranda, opp gjennom fiskeværet til kanten av lavfurskogen bakenfor. Isteren PP_{WG} 4320-4335, 7895-7915. 645-655 m o.h. Arter merket * er belagt ved Botanisk museum i Oslo. Registrert 09.07.2006 av Leif Galten. Totalt 91 taksa. De mest interessante artene er uthevet.

Lycopodium annotinum ssp.
annotinum Stri kråkefot
Equisetum fluviatile Elvesnelle
Equisetum sylvaticum Skogsnelle
Dryopteris expansa Sauetelg
Pinus sylvestris Furu
Juniperus communis Einer
Salix lapponum Lappvier
Salix myrsinifolia ssp. *myrsinifolia*
 Svartvier
Salix phylicifolia Grønnvier
Populus tremula Osp
Betula pubescens Bjørk
Urtica dioica Stornesle
Bistorta vivipara Harerug
Rumex acetosa ssp. *acetosa*
 Engsyre
Montia fontana Kildeurt
Stellaria graminea Grasstjerneblom
Cerastium fontanum ssp. *vulgare*
 Vanlig arve
Silene vulgaris Engsmelle
Ranunculus acris Engsoleie
Ranunculus repens Krypsoleie
Ranunculus reptans Evjesoleie
Batrachium floribundum
 Storrasssoleie
Caltha palustris Bekkeblom
Trollius europaeus* Ballblom
Nocca caerulea Vårpengeurt
Parnassia palustris Jåblom
***Ribes spicatum* Villrips**
Sorbus aucuparia Rogn
Filipendula ulmaria Mjødurt
Potentilla erecta Tepperot
Comarum palustre Myrhatt
Rubus idaeus bringebær
Rubus chamaemorus Molte
Alchemilla wichurae Skarmarikåpe*
Alchemilla monticola Beitemarikåpe

Trifolium pratense Rødkløver
Trifolium repens Hvitkløver
Vicia cracca Fuglevikke
Geranium sylvaticum
 Skogstorkenebb
Hypericum maculatum
Firkantpericum
Chamerion angustifolium Geitrams
Anthriscus sylvestris
Hundekjeks*
Angelica archangelica ssp.
arcangelica Fjellkvann
Angelica sylvestris Sløke
Vaccinium myrtillus Blåbær
Vaccinium uliginosum Skinntryte
Vaccinium vitis-idaea Tyttebær
Empetrum nigrum ssp.
hermaphroditum Fjellkreking
Trientalis europaea Skogstjerne
Galium boreale Hvitmaure
Galium uliginosum Sumpmaure
Polemonium caeruleum
Fjellflokk*
Callitriche hamulata Klovasshår
Galeopsis tetrahit Kvassdå*
Veronica serpyllifolia
 Snauveronika
Melampyrum pratense
 Stormarimjelle
Melampyrum sylvaticum
 Småmarimjelle*
Rhinantus minor ssp. *groenlandicus*
 Fjellengcall
Pedicularis palustris Myrkleegg
Pinguicula vulgaris Vanlig tettegras
Valeriana sambucifolia Vendelrot
Campanula rotundifolia Blåkløkke
Solidago virgaurea Gullris
Achillea millefolium Ryllik

Leontodon autumnale var.
autumnale Vanlig føllblom
Taraxacum seksjon *Ruderalia*
 Ugrasløvetann
Hieracium seksjon *Vulgatum*
 Beitesveve
Sparganium angustifolium Fløtgras
Sparganium hyperboreum
 Fjellpiggekopp
***Allium schoenoprasum* ssp.**
***schoenoprasum* Vanlig**
grasløk
Juncus filiformis Trådsiv
Luzula multiflora ssp. *multiflora*
 Vanlig engfrytle
Luzula multiflora ssp. *frigida*
 Seterfrytle
Luzula sudetica Myrfrytle
Carex nigra var. *nigra* Slåttestarr
Carex nigra var. *junccea* Stolpestarr
Molinia caerulea Blåtopp
Hierochloa odorata Marigras*
Anthoxanthum nipponicum
 Fjellgulaks
Phleum alpinum Fjelltimotei
***Phleum pratense* Timotei**
Alopecurus pratense
Engreverumpe
Calamagrostis phragmitoides
 Skogørkvein
Deschampsia cespitosa Sølvbunke
Avenella flexuosa Smyle
Avenula pubescens* Dunhavre
Poa annua Tunrapp
Poa pratensis ssp. *alpigena*
 Seterrapp
Festuca rubra ssp. *rubra*
 Rødsvingel
Nardus stricta Finnskjegg

Engerdal: Nordrevollen – setergrend

Undersøkt: I flere etapper etter 2001; sist 27.08.2006 av Leif Galten

UTM: PP_{WG}516-522,587-592

Høyde over havet: 650-700 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Slåttemark (D01) og naturbeitemark (D04).

Kulturspor: Flere seterhus (tun), slåttemark og beitemark i hevd.

Bruk: Seterhusene brukes som hytter. Det er også reist flere andre hytter og et hyttetun. De to øverste vollene blir slått, mens de nederste vollene beites av sau.

Tilstand: Godt vedlikeholdte setrer, noe gjengroing på vollene, men de brukes fortsatt til slått og beite.

Verdivurdering: Setergrenda ligger i rik, tung granskog vest under Volskaftet et par kilometer nordvest for Engerdalssetra og på nordsida av fylkesveien til Sølenstua. Det er et velholdt seterområde for de eldste gardene i Engerdalen. Mens Søre Vollen (Engerdalssetra) ganske tidlig ble fast bebodd, forble Nordrevollen seterområde. Det har vært setring på Haugen-setra til for ganske nylig. Med sitt rike preg, velholdte hus og voller og sus av kommunens tidligste

historie har Nordrevollen lokal verdi. Setergrenda ligger der som prototypen på en skogsseter i Engerdal.

Botanisk beskrivelse: Berggrunnen rundt Nordrevollen er kalkholdig sandstein som gir en rik flora, særlig på fuktig grus i veigrøftene. Her vokser jåblom, trillingsiv, fuglestarr, hårstarr og gulstarr. Dessuten ligger det ei lita, rik bakkemyr med fjellfrøstjerne, breiull, sveltull, gulstarr, rosetorvmose, gullmose og rødmaakk-mose på sørsida av veien. I myra vokser den sjeldne kalkbleikvieren *Salix hastata* ssp. *vegeta*. I veigrøfta fant Finn Wischmann i 1974 sparsomme mengder av innvandrerens amerikamjølke for første gang i Engerdal. Nå står planten tett og dominant rundt om i grøfter og sig!

De to øvre vollene har ”grønnfor-kunsteng” med timotei, kvein, svingel og engrapp og med innslag av hvitkløver, - klassisk siloslått som nå ensileres i rundballer.

I kanten av slåttene og i en smal sone midt over vollene er det uslått og ubeitete mark som utseendemessig preges av sølvbunke, engreverumpe og rikelig med urter som skogstorkenebb, beitemarikåpe, enghumleblom, hundekjeks og – på fuktigere steder – hvitblattistel. På tørre, steinrike, ubeitete områder mellom vollene dominerer ofte geitrams i frodige bestand.

De nedre vollene er beitemark som særlig preges av sølvbunke, og helt nederst er det beitet bjørkeskog med sølvbunke, gulaks og finnskjegg.

På tørre og skrinne steder utenfor gjerdene, særlig øverst, veksler det mellom urterike gulaks-engkvein-enger, artsfattige finnskjegg-smyle-enger og nesten rene smyle- eller engkvein-enger. De eldste setrene ligger på øvre, nordvestre del av området, mens hyttene ligger ned langs østre kant. Ved ei hytte ganske langt oppe er det en skrotemarklignende eng dominert av geitrams og skogørkvein. Ved seterhus og hytter vokser humle, blåleddved og til og med en frodig syrinbusk og et spinkelt kirsebærtre. Firkantperikum – innplantet og på flukt flere steder i Engerdal for øvrig – er også her på vei ut fra hyttene.

Rike, noe fuktige og beitepregete granskoger preger området omkring setervollen. Her er mye fugletelg, smyle, skogstorkenebb og gullris i frodig blåbærlyng. Skogene blir imidlertid ikke beitet lenger, så beitepreget her vil sikkert forsvinne om noen år.

Engerdal: Bjørnåsmoan – Kloakkdeponi

Undersøkt: 05.08.2006 av Leif Galten

UTM: UJ_{WG}453,622

Høyde over havet: Ca. 705 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Skrotemark (D15). Ruderatflora på åpenbar skrotemark.

Kulturspor: Utgravde synkegroper for kloakk, utgravd masse i grushauger omkring.

Nåværende bruk: Kommunens kloakkdeponi.

Tilstand: I bruk til sitt formål.

Verdivurdering: Variert og rik ugrasflora regnes som en av markørene av øvre grense for sørboreal sone. Bjørnåsmoan sør for Vurrusjøen ligger helt opp i grensen mellom mellomboreal og nordboreal sone. Det nitrofile kloakkdeponiet framviser da også en ruderatflora med et utarmet artsmangfold, men med dominans av sandskrinneblom *Arabidopsis arenosa*, brønnkarse *Rorippa palustris* og amerikamjølke *Epilobium ciliatum* ssp. *ciliatum*, alle sjeldne, men i eksplosjonsartet spredning i Engerdal. Her er dessuten forekomster av nordlig strandbalderbrå som har sørgrense i innlandet i Engerdal (Elven 2005). Dette spesielle og unge ruderatmiljøet har lokal verdi.

Botanisk beskrivelse: Området ligger i åpen lyngfuruskog som dekker underliggende grus- og steinrik morene. Selve deponiet er ca. 100 m x 100m stort og inngjerdet. Her er gravd synkegroper for kloakk, med haugene av morenegrus liggende inntil. Noen eldre groper er overfylt igjen av grus.

Geitrams dominerer på grusryggene mellom gropene og noe opp i grushaugene. I de lave, overfylte partiene er det tette bestand av vekselvis høymol og uvanlig kraftig tunbalderbrå. Et par steder kommer også stornesle inn som dominant. I de fuktige, nylig fylte gropene dominerer brønnkarse lengst ut i kloakken og amerikamjølke inn mot gruskantene. I kanten av grushaugene er tette bestand av sandskrinneblom med stemorsblom innimellom, mens nordlig strandbalderbrå og kveke klatrer oppover i haugene. I kanten av innkjøringsveien vokser særlig tunsmaarve og tunrapp. Det ble funnet 29 arter på denne spesielle kulturmarka (Tabell 14).

Tabell 14. Planteliste for kloakkdeponiet på Bjørnåsmoan. UJ_{WG} 453, 622. Ca. 705 m o.h. Arter merket med * er belagt ved Botanisk museum, Oslo. Registrert 05.08.2006 ved Leif Galten. Totalt 29 taksa; frekvens angitt etter denne skala: 4 – vanlig og stedvis dominant; 3 – vanlig; 2 – sjelden, stedvis dominant; 1 – sjelden (registrert).

<i>Agrostis capillaris</i> Engkvein	4
<i>Alopecurus aequalis</i> Vassreverumpe	3
<i>Arabidopsis arenosa</i> Sandskrinneblom*	1
<i>Avenella flexuosa</i> Smyle	4
<i>Betula pubescens</i> Bjørk	1
<i>Calluna vulgaris</i> Røsslyng	1
<i>Capsella bursa-pastoris</i> Gjetertaske	1
<i>Carex rostrata</i> Flaskestarr	2
<i>Chamerion angustifolium</i> Geitrams	4
<i>Deschampsia cespitosa</i> Sølvbunke	3
<i>Elytrigis repens</i> Kveke	3
<i>Epilobium ciliatum</i> ssp. <i>ciliatum</i> Amerikamjølke*	2
<i>Fragaria vesca</i> Markjordbær	1
<i>Lepidotheca suaveolens</i> Tunbalderbrå	4
<i>Poa annua</i> Tunrapp	3
<i>Poa pratensis</i> ssp. <i>pratensis</i> Engrapp	3
<i>Ranunculus acris</i> Engsoleie	1
<i>Ranunculus repens</i> Krypssoleie	1
<i>Ribes spicata</i> Villrips	1
<i>Rorippa palustris</i> Brønnkarse*	4
<i>Rubus idaeus</i> Bringebær	2

<i>Rumex acetosa</i> ssp. <i>acetosa</i> Engsyre	3
<i>Rumex acetosella</i> ssp. <i>acetosella</i> Småsyre	3
<i>Rumex longifolia</i> Høymol	4
<i>Sagina procumbens</i> Tunsmåarve	1
<i>Salix myrsinifolia</i> ssp. <i>myrsinifolia</i> Svartvier	1
<i>Tripleurospermum maritimum</i> ssp. <i>subpolare</i>	
Nordlig strandbalderbrå*	1
<i>Urtica dioica</i> Stornesle	4
<i>Viola tricolor</i> Stemorsblomst	3

Engerdal: Sørjoten – ødegård

Undersøkt: 19.07.2006 av Leif Galten

UTM: PP_{WG} 54, 64

Høyde over havet: 685-700 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Naturbeitemark (D04). Gjengroende kunstenger, beitebakker, tun.

Kulturspor: Oppdyrket mark, tun med hus.

Nåværende bruk: Hytter. Innmarka brukt til beite og slått til for få år siden.

Tilstand: Jordveier i gjengroing. Vestre bruk med ryddig tun og velholdte, gamle hus. Østre tun i gjengroing med låve som faller ned. Men stort og nytt, nærmest turisthytteaktig våningshus er reist.

Verdivurdering: Sørjoten ble bygd i 1761 på ei frodig grasjote 5 km vest for Drevsjø. Stedet vokste seg til en stor og veldrevet gård. Den ble delt i to bruk i begynnelsen av 1800-tallet. Ved folketellingen i 1865 hadde de to brukene 3 hester, 24 melkekyr, 27 sauer og 4 geiter, og ved en befaring fra Røros verk i 1852 ble det regnet opp 16 hus på tunene og 11 utslåtter, dessuten seter i Røskåsen øst for Østerhogna, på svensk side. Med nye tider ble dessverre Sørjoten for avsides, og begge brukene ble fraflyttet ca. 1960. Jordveiene er imidlertid brukt til slått og beite til relativt nylig. Brukene ligger vakkert til under Vardefjellet, og selv om de omgis av nokså næringsfattige myrer og skrinne furumoer, har denne fordums storgården lokal verdi.

Botanisk beskrivelse: Det er spesielt tunene og engene i nordvest som er undersøkt (PP_{WG}544-547,645-649).

De store jordene er grøftet opp med brede grøfter for ikke så mange år siden. Jordene har fortsatt innslag av grunnlagsartene timotei, rødsvingel, engrapp og det mer moderne hundegraset. Ved sommerfjøset nord for østre tun vokser engsvingel. Når vi skuer utover engene nå, er det særlig sølvbunken som preger dem, godt iblandet engreverumpe.

På tørrere steder inn mot husene og på beitebakkene mellom husene er det vakre smyle-enger med mye blåklokke. Stedvis erstattes smyla av finnskjegg og fjellgulaks. Fjellflokk sprer seg villig ut over tuen og enger, mens geitramsen står tett langs grøfter og inn mot uthusvegger.

Langs veien og der det er mye tråkket på tunene hersker tungras, ryllik, tunbalderbrå og tunrapp. Med mindre tråkkslitasje dukker det opp arter som grasstjerneblom, rødkløver, hvitkløver, hundekjeks og snauveronika.

På noe fuktig mark, særlig ved den falleferdige låven på det østre bruket, vokser det tette kratt av bringebær. I en grøft ved samme låve er det en frodig bestand av amerikamjølke. På rålendt mark forekommer også vassarve.

Nordvest for gårdene og rett vest for veien som leder inn til tunene er det et ganske stort eng over en furubakke. Kunstenga her domineres også av sølvbunke og engreverumpe, men den har dessuten stedvis dominerende innslag av engsyre. I kantene, særlig i sørøst, er det store steinrøyser hvori det vokser skrantete geitrams og pene bestand av den for Engerdal meget sjeldne storarve *Cerastium arvense*. Grov furu står rundt engstykket og langs veien inn mot Sørjoten. De leder tankene mot nybråttsmannen Haagen Estensen fra Tufsingdalen som kom hit en sommerdag i 1761, så seg om og hogg øksa i en storfurulegg med ordene: ”Her skal jeg bygge!”.

FOLLDAL

Folldal: Ø for Dalholen kirke – rikmyr og tørrbakke. Regional verdi

Folldal: Nordli – rikmyr nord for gården. Lokal verdi

Folldal: Sørgarden – beitebakke. Lokal verdi

Folldal: Børsungseter – ekstrem fjellgrend. Lokal verdi

Folldal: Dalholen, Furuhovde – beitebakke. Regional verdi

Folldal: Ø for Dalholen kirke – rikmyr og tørrbakke

Undersøkt: 17.07.2005 av Anders Often & Asle Bruserud

UTM: NP_{WG}425-427,938-940

Høyde over havet: 860-865 m

Verdi: Regional

Naturtype: Slåttemark (D01) og slåtte- og beitemyr (D02).

Kulturspor: Gjerder.

Bruk: Ingen da beite og slått er opphørt.

Tilstand: I gjengroing på grunn av opphørt hevd.

Verdivurdering: Regional til nasjonal verdi. Området er noe oppstykket og rufsete og delvis i gjengroing etter opphørt hevd, men forekomst av den nasjonalt svært sjeldne arten dvergsivaks *Trichophorum pumilum* samt flere andre sjeldne arter – blant annet hvitstarr *Carex bicolor* – gjør at området har stor botanisk verdi. Det er viktig at det ikke oppdyrkes eller ødelegges på annen måte. Det burde vært ryddet noe, og noe beitet.

Botanisk beskrivelse: Det undersøkte området er grunnlendt kalkmyr, tørrbakke og ung furuskog – avgrenset av riksveg 29 på nedsiden og av fulldyrket mark på vestsiden. Området fortsetter et stykke videre østover i overgang til gjengroende, tidligere beitemark. Det undersøkte området består av en mosaikk av kortvokst rikmyr (20 %), lyng og lavfuruskog (40 %), baserik, forholdsvis kortvokst tørreng (10 %) og finnskjeggbeitemark (30 %). Det ble registrert 94 arter (Tabell 15) – ikke så svært mange, men derav flere svært

interessante arter. Dvergsivaks ble funnet spredt over 2 x 5 med på kortvokst, og grunnlendt rikmyr (NP_{WG}4254,9397). Hvitstarr vokste langs en sti 150 m NØ for riksveg 29 (NP_{WG}4256,9406). Fjellhvitkurle vokste spredt i området; ellers blant annet følgende interessante arter: vanlig marinøkkel, fjellsnelle, lodnerublom, gulmjelt, blåmjelt, dunkjempe, bitterblåfjær, bakkestarr, fuglestarr, hodestarr, hårstarr, myrtust og finnmarksiv.

Tabell 15. Planteliste for grunn kalkmyr ved Dalholen kirke, Folldal. NP_{WG}425-427,938-940. 860-865 m o.h. Registrert 17.207.2005 av Anders Often & Asle Bruserud. Totalt 94 taksa. De mest interessante artene er uthevet.

Achillea millefolium Ryllik
Agrostis capillaris Engkvein
Alchemilla glabra Glattemarikåpe
Antennaria dioica Vanlig kattefot
Anthoxanthum nipponicum
 Fjellgulaks
Anthriscus sylvestris Hundekjeks
Astragalus alpinus ssp. *alpinus*
 Setermjelt
***Astragalus frigidus* Gulmjelt**
***Astragalus norvegicus* Blåmjelt**
***Avenula pubescens* Dunkjempe**
Bartsia alpina Svarttopp
Betula nana Dvergbjørk
Betula pubescens ssp. *pubescens*
 Dunbjørk
Bistorta vivipara Harerug
***Botrychium lunaria* Vanlig marinøkkel**
Calamagrostis stricta Småørkvein
Carex atrofusca Sotstarr
***Carex bicolor* Hvitstarr**
Carex capillaris Hårstarr
***Carex capitata* Hodestarr**
***Carex ericetorum* Bakkestarr**
Carex lachenali Rypestarr
Carex nigra ssp. *juncella*
 Stolpestarr
Carex nigra ssp. *nigra* Slåtestarr
***Carex ornithopoda* Fuglestarr**
Carex panicea Kornstarr
Cerastium alpinum ssp. *alpinum*
 Fjellarve
Cerastium fontanum ssp. *fontanum*
 Skogarve
Deschampsia cespitosa ssp. *cespitosa* Sølvbunke
Deschampsia flexuosa Smyle
***Draba incana* Lodenrublom**
Empetrum hermaphroditicum
 Fjellkreking

Epilobium angustifolium Geitrams
Equisetum palustre Myrsnelle
Equisetum variegatum Fjellsnelle
Erigeron acer ssp. *acer* Vanlig bakkestjerne
Erigeron borealis Fjellbakkestjerne
Eriophorum vaginatum Torvull
Euphrasia frigida var. *frigida*
 Fjelløyentrøst
Festuca ovina Sauesvingel
Festuca rubra ssp. *rubra*
 Rødsvingel
Galium boreale Hvitmaure
Galium uliginosum Sumpmaure
***Gymnadenia conopsea* Brudespore**
***Juncus articus* Finnmarksiv**
Juncus triglumis Trillingsiv
Juniperus communis ssp. *communis* Vanlig einer
***Kobresia simpliciuscula* Myrtust**
Leuchorchis straminea
 Fjellhvitkurle
Luzula multiflora ssp. *frigida*
 Seterfrytle
Molinia caerulea Blåtopp
Parnassia palustris Jåblom
Pedicularis lapponica
 Bleikmyrklegg
Pedicularis palustris Vanlig myrklegg
Phleum pratense Engreverumpe
Pinguicula vulgaris Tettegras
Pinus sylvestris Furu
***Plantago media* Dunkjempe**
Poa alpina ssp. *alpina* Fjellrapp
Poa pratensis ssp. *angustifolia*
 Trådapp
Polemonium caeruleum Fjellflokk
***Polygala amarella* Bitterblåfjær**
Potentilla anserina Gåsemure

Potentilla crantzii Flekkmure
Potentilla erecta Tepperot
Primula stricta Smalnøkleblom
Pyrola norvegica Norsk vintergrønn
Ranunculus acris Engsoleie
Rhinanthus minor ssp. *minor*
 Småengkall
Ribes spicatum ssp. *lapponium*
 Villrips
Rumex acetosa ssp. *acetosa*
 Engsyre
Salix arbuscula Småvier
Salix glauca ssp. *glauca* Sølvvier
Salix lapponum Lappvier
Salix myrsinifolia ssp. *borealis*
 Setervier
Salix pentandra Istervier
Salix phylicifolia Grønnvier
Salix reticulata Rynkevier
Saussurea alpina Fjelltistel
Selaginella selaginoides
 Dvergjamne
Silene dioica Rød jonsokblom
Silene vulgaris Engsmelle
Solidago virgaurea Gullris
Stellaria graminea Grasstjerneblom
Taraxacum Seksjon *Ruderalia*
 Ugrasløvetann
Thalictrum alpinum Fjellfrøstjerne
Tofieldia pusilla Bjønnbrodd
Trichophorum alpinum Sveltull
***Trichophorum pumilum* Dvergsivaks**
Trifolium pratense Rødkløver
Trifolium repens Hvitkløver
Vaccinium myrtillus Blåbær
Vaccinium vitis-idaea Tyttebær
Vicia cracca Fuglevikke

Folldal: Nordli – rikmyr nord for gården

Undersøkt: 17.07.2005 av Anders Often & Asle Bruserud

UTM: NP_{WG}4314,9623

Høyde over havet: 910-920 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Slåtte- og beitemyr (D02).

Kulturspor: Gjerder.

Bruk: Sauebeite.

Tilstand: I noe gjengroing på grunn av lavt beitetrykk.

Verdivurdering: Lokal verdi. Området er i første rekke verdifullt på grunn av tidligere funn av dvergsivaks *Trichophorum pumilum*, men det er også stort mangfold av andre interessante kalkplanter innen området. Fortsatt beiting er bra for området mangfold – men det kunne gjerne ha vært noe sterkere beitetrykk.

Botanisk beskrivelse: Området er ei beitet rikmyr i svakt sørvestvendt bakke litt ovenfor gården Furuhovde, Dalholen. Det er tidligere funnet den nasjonalt sjeldne arten dvergsivaks her (jfr. Often et al. 1998). Denne art ble ikke gjenfunnet i 2005. Området er lite, men ganske artsrikt (70 arter) med en blanding av kalkkrevende myrarter og kalkkrevende tørrbakkearter, blant annet mogop, dunkjempe, hodestarr og bakkestarr. Ellers ble følgende litt interessante arter (til Folldal å regne vel å merke) registrert: vanlig marinøkkel, myrsnelle, glattmarikåpe, melbær, setermjelt, svarttopp, dvergbjørk, karve, fjellbakkestjerne, vanlig bakkestjerne, snøsøte, aurikkelsveve, vanlig tettegras, bleikvier, rynkevier, dunhavre, smårørkvein, fjellkveke, elvemarigras, finnmarksiv og myrtust.

Folldal: Sørgarden – beitebakke

Undersøkt: 17.07.2005 av Anders Often & Asle Bruserud

UTM: NP_{WG}4323,9323

Høyde over havet: 770 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Naturbeitemark (D04).

Kulturspor: -

Bruk: Opphørt beite.

Tilstand: I gjengroing av einer og seljekratt.

Verdivurdering: Lokal verdi. Det er ganske rik tørrbakke- og myrflora, men beitet er dessverre opphørt slik at området er i gjengroing – dog langsomt da det delvis er svært tørt. Det var tidligere en god del av dette markslaget i dalbunnen i Folldal. Mye av tørre gamle beitebakker er i dag enten fulldyrket, grodd igjen eller fragmentert av bebyggelse og annen type inngrep. Det gjengroende gamle beitet ved Sørgarden er et eksempel på et gjenværende område av denne naturtypen. Det er derfor interessant, selv om det trolig ikke er det mest verdifulle området av denne typen i Folldal.

Botanisk beskrivelse: Området er et forholdsvis flatt område i dalbunnen. Det består av mosaikk av tørrbakke og noe sesongfuktig rikmyr. Beitet er omtrent opphørt og området er i dag i gjengroing av einerkratt og vierkratt. Det ble registrert 70 karplantearter, hvorav de mest interessante artene var vanlig marinøkkel, melbær, setermjelt, karve, fjellbakkestjerne, snøsøte, aurikkelsveve, reinmjelt, dunkjempe, flekkmure, mogop, bleikvier, rynkevier, fjelltistel, dunhavre, hodestarr, fjellkveke, elvemarigras, finnmarksiv og myrtust. Rett i

overkant av beitebakken er det et område med kunsteng. Stedvis er denne kunstenga særpreget ved at det er mye dunhavre i enga – et tegn på at det er svært tørt og kalkrikt.

Folldal: Børsungseter – ekstrem fjellgrend

Undersøkt: 17.07.2005 av Anders Often & Asle Bruserud

UTM: NP_{WG}34-35,97

Høyde over havet: 860-920 m

Verdi: Regional

Naturtype: Naturbeitemark (D04).

Kulturspor: Store steingjerder, rydningsrøyser, delvis intakte tun.

Bruk: Noe slått og sauebeite.

Tilstand: Stort sett opphørt hevd og derfor i svak gjengroing. Området ligger dog så høyt at gjengroingen går langsomt. Bebyggelsen er stort sett intakt, delvis holdt ved like som sommerhus.

Verdivurdering: Grenda Børsungseter er den mest ekstreme fjellbygda øverst i Folldal – rett øst for Hjerkin. De gamle engene strekker seg opp til 920 m o.h., opp i lavalpin sone. I dag er Børsungseter kun feriested, men kulturlandskapet holdes i hevd, delvis av sauebeite og delvis via bruk som sommersted. Selv om engene og beitebakkene rundt innmarka botanisk sett bare er middels rike, vurderes grenda som helhet til å ha stor regional verdi. Dette da det er store areal med kortvokst gammeleng og beitebakke, bebyggelsen og ulike kulturspor er stort sett intakte, det er en svært storslått og vakker beliggenhet. Fortsatt beiting og om mulig noe engslått vil holde kulturmark i hevd i lang tid da gjengroingen går langsomt høyt til fjells og med et tørt Folldalsklima.

Botanisk beskrivelse: Kulturmarka på Børsungseter består grovt sett av tre markslag: forholdsvis kortvokst kunsteng (30 %), kortvokst natureng (40 %) og einerbeitebakke (30 %). Hele området er rett sørvendt, og floraen er forholdsvis artsfattig. Trolig er undergrunnen næringsfattige bergarter og løsavsetninger av harde silikatbergarter. Store områder med gjengroende einerbeitebakke og fattig og kortvokst kunsteng ble raskt befart, mens et mindre område med noe mer artsrik og kortvokst gammel eng (ved NP_{WG}3494,9744) ble grundigere undersøkt. Her ble det funnet 70 plantearter hvilket må kunne sies å være et lavt artsantall (Tabell 16). De fleste artene var vidt utbredte eng-, skog- og fjellarter samt noen rene kulturmarksarter. Mest interessant var funn av vanlig marinøkkel, melbær, engmarikåpe, beitemarikåpe, skarmarikåpe, setermjelt, blåmjelt, vanlig bakkestjerne, rødknapp, sandfiol, dunhavre, stivstarr og bakkestarr.

Tabell 16. Planteliste for naturenger på Børsungseter, Folldal. NP_{WG}349,974. 860-920 m o.h. Registrert 07.2005 av Anders Often & Asle Bruserud. Totalt 70 taksa. De mest interessante artene er uthevet.

Agrostis capillaris Engkvein
Alchemilla monticola Beitemarikåpe

Alchemilla subcrenata
 Engmarikåpe
Alchemilla wichurae Skarmarikåpe
Antennaria dioica Kattetot
Anthoxanthum nipponicum
 Fjellgulaks
Arctostaphylos uva-ursi Melbær
Astragalus alpinus Setermjelt
***Astragalus norvegicus* Blåmjelt**
Avenula pubescens Dunkjempe
Betula nana Dvergbjørk
Betula pubescens ssp. *pubescens*
 Dunbjørk
Bistorta vivipara Harerug
***Botrychium lunaria* Vanlig marinøkkel**
Calluna vulgaris Røsslyng
Campanula rotundifolia Blåkløkke
Carex bigelowii Stivstarr
***Carex ericetorum* Bakkestarr**
Carex nigra ssp. *nigra* Slåttestarr
***Carum carvi* Karve**
Cerastium fontanum ssp. *vulgare*
 Vanlig arve
Deschampsia cespitosa ssp. *cespitosa* Sølvbunke
***Draba incana* Lodnerublom**
Empetrum nigrum ssp. *hermaphroditum* Fjellkreking

Equisetum arvense ssp. *arvense*
 Åkersnelle
Equisetum variegatum Fjellsnelle
***Erigeron acer* ssp. *acer* Vanlig bakkestjerne**
Euphrasia frigida Fjelløyentrøst
Festuca ovina Sauesvingel
Festuca rubra ssp. *rubra*
 Rødsvingel
Galium boreale Hvitmaure
***Gentiana nivalis* Småste**
Geranium sylvaticum
 Skogstorkenebb
Hieracium suecicum Svensksveve
Juniperus communis coll. *Einer*
***Knautia arvensis* Rødknapp**
Leontodon autumnalis Føllblom
Lotus corniculatus coll. *Tiriltunge*
Luzula multiflora ssp. *frigida*
 Seterfrytle
Luzula multiflora ssp. *multiflora*
 Engfrytle
Luzula pilosa Hårfrøyle
Lycopodium annotinum ssp. *alpestre* Fjellkråkefot
Melampyrum pratense
 Engmarimjelle
***Minuartia biflora* Tuearve**
Phleum alpinum Fjelltimotei

Pinus sylvestris Furu
Plantago major ssp. *major* Groblad
Poa alpina var. *alpina* Fjellrapp
Poa annua Tunrapp
Poa pratensis ssp. *subcaerulea*
 Smårapp
Polemonium caeruleum Fjellflokk
Potentilla crantzii Flekkmure
Ranunculus acris Engsoleie
Ranunculus auricomus agg.
 Nyresoleie
Rumex acetosa ssp. *acetosa*
 Vanlig engsyre
Salix glauca ssp. *glauca* Sølvvier
Salix hastata Bleikvier
Salix phylicifolia Grønnvier
Silene dioica Rød jonsokblom
Silene vulgaris Engsmelle
Solidago virgaurea Gullris
Taraxacum Seksjon *Ruderalia*
 Ugrasløvetann
Tofieldia pusilla Bjønnbrodd
Trifolium pratense Rødkløver
Trifolium repens Hvitkløver
Vaccinium myrtillus Blåbær
Vaccinium uliginosum Bløkkebær
Vaccinium vitis-idaea Tyttebær
Vicia cracca Fuglevikke
***Viola rupestris* Sandfiol**

Folldal: Dalholen, Furuhovde – beitebakke

Undersøkt: 21.08.1998 av Anders Often, Tore Berg og 14 studenter ved Norges landbrukshøgskole

UTM: NP_{ED}425,958-959

Høyde over havet: 840-860 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Naturbeitemark (D04).

Kulturspor: -

Bruk: Beitemarka gjødsles med omtrent 40-50 kg fullgjødsel pr. dekar. Den beites av sau og ungdyr av storfe. Tistel og tyrihjelmer fjernes med håndmakt eller med ryggspyte. Området har sannsynligvis vært beitemark så lenge det har vært gårdsdrift på Furuhovde – det vil si tilbake til omkring 1750.

Tilstand: God hevd i 1998, status pr. 2006 er ukjent.

Verdivurdering: Regional verdi. Det var mange både lokalt og regionalt sjeldne arter på beitebakken. Status for lokaliteten pr. 2006 er ukjent. Det vil være ønskelig at beitet taes opp hvis det har opphørt.

Botanisk beskrivelse: Det undersøkte området er ikke større enn 200 x 70 m. Det var kortvokst og sørvent og ganske hardt beitet ved undersøkelsen. Det var lettest å finne småvokste arter rett utenfor gjerdet på oversiden av beitemarka, på et lite areal med kortvokst beitemark som ikke var beitet denne ettersommeren – men det vokste ingen arter her som ikke også ble funnet inne på selve beitemarka. Beitemarka var stort sett av enghavretype. Dette er en sørlig engtype som knapt er funnet andre steder i Nord-Østerdalen. Det ble funnet 78 karplanterarter (Tabell 17). Floristisk sett var forekomsten av enkelte svakt varmkjære kalkarter det mest interessante – i første rekke sandfiol,

enghavre, smånøkkel, dunkjempe; og litt mindre eksklusive i Folldal: karve, dunhavre og vanlig bakkestjerne.

Tabell 17. Planteliste for beitemarka på Furuhovde, Folldal. NP_{ED}425,958-959. 840-860 m o.h. Arter merket med "*" er belagt ved Botanisk museum, Oslo. Registrert 21.08.1998 av Anders Often. Totalt 78 taksa. For noen arter er det gitt frekvens. De mest interessante artene er uthevet.

Achillea millefolium Ryllik
Aconitum septentrionale Tyrhjelm
Agrostis capillaris Engkvein
Alchemilla glabra Glattmarikåpe
Alchemilla wichurae Skarmarikåpe
Androsace septentrionalis
 Smånøkkel *. Få eks. på
 tørrberg på nordvestre del av
 beitemarka.
Antennaria alpina Fjellkattfot
Anthoxanthum nipponicum
 Fjellgulaks
Anthriscus sylvestris Hundekjeks
***Arctostaphylos uva-ursi* Melbær**
Astragalus alpinus Setermjelt
***Avenula pratensis* Enghavre** *.
 Spredt til vanlig.
***Avenula pubescens* Dunhavre** *.
 Få eks. i kanten av einerkratt
 på NØ del av beitemarka.
Bistorta vivipara Harerug
***Botrychium lunaria* Marinøkkel**
Calluna vulgaris Røsslyng
Campanula rotundifolia Blåkklokke
Capsella bursa-pastoris
 Gjetertaske
Carex atrata Svartstarr
***Carex ericetorum* Bakkestarr** *.
 Spredt på tørre bakker, mest i
 øvre del.
Carex vaginata Slirestarr
***Carum carvi* Karve**. Spredt.
Cerastium fontanum ssp. *vulgare*
 Vanlig arve
Cystopteris fragilis Skjørlok
Deschampsia cespitosa ssp.
 cespitosa Sølvbunke
Deschampsia flexuosa Smyle
***Draba incana* Lodnerublom**
Empetrum nigrum ssp.
 hermaphroditum Fjellkrekling
***Erigeron acer* ssp. acer**
 Bakkestjerne *. Spredt.
Euphrasia frigida var. *frigida*
 Fjelløyentrøst
Euphrasia stricta var. *stricta*
 Kjerteløyentrøst *
Festuca ovina ssp. *ovina*
 Sauesvingel
Festuca rubra ssp. *rubra*
 Rødsvingel
Galium boreale Hvitmaure
Gentiana nivalis Snøsøte
Gentianella campestris Bakkesøte.
 Spredt.
Geranium sylvaticum
 Skogstorkenebb
Hieracium lactusella Aurikkelsveve
Hieracium Seksjon *Alpestris*
 Fjellsveve
Hieracium Seksjon *Sylvatica*
 Skogsveve

Juniperus communis ssp.
 communis Vanlig einer
Linnaea borealis Linnea
Luzula multiflora ssp. *multiflora*
 Engfrytle *. Få eks.
***Luzula spicata* Aksfrytle**
Nardus stricta Finnskjegg
Parnassia palustris Jåblom
Phleum alpinum Fjelltimotei
Pinus sylvestris Furu. Kun ett stort
 tre.
Plantago major ssp. *major* Vanlig
 groblad
***Plantago media* Dunkjempe** *.
 Spredt, stort sett sterile
 rosetter.
Poa alpina var. *alpina* Fjellrapp
Poa annua Tunrapp
***Poa glauca* Blårapp**. Stort sett
 bare på en stor stein på nedre
 del av beitemarka.
Poa nemoralis Lundrapp
Poa pratensis ssp. *subcaerulea*
 Smårapp
Potentilla crantzii Flekkmure
Primula scandinavica
 Fjellnøkleblom. Spredt.
***Pulsatilla vernalis* Mogop**. Få eks.
 i kant av einerkjerr på NØ del
 av beitemarka.
Pyrola minor Perlevintergrønn
Ranunculus acris ssp. *acris* Vanlig
 engsoleie
Rhinanthus minor ssp. *minor*
 Småengkall
Rumex acetosa ssp. *acetosa*
 Vanlig engsyre
Rumex acetosella ssp. *tenuifolius*
 Smalsyre
Rumex longifolius Høymole
Selaginella selaginoides
 Dvergjamne
Silene vulgaris Engsmelle
Solidago virgaurea ssp. *virgaurea*
 Gullris
Stellaria graminea Grasstjerneblom
Stellaria media Vassarve
Taraxacum Seksjon *Ruderalia*
 Ugrasløvetann
Thalictrum alpinum Fjellfrøstjerne
Trientalis europaea Skogstjerne
Trifolium pratense Rødkløver
Trifolium repens Hvitkløver
Vaccinium myrtillus Blåbær
Vaccinium uliginosum ssp.
 uliginosum Vanlig blokkebær
Vaccinium vitis-idaea Tyttebær
***Viola rupestris* ssp. rupestris**
 Sandfiol *. Få eks. på tørre
 bakker på øvre del av
 beitemarka.

GRUE

Grue: Hytjanstorpet – natureng. Nasjonal verdi

Grue: Østre Tysketorpet – beite. Lokal verdi

Grue: Nedre Pelsholen – storfebeite. Lokal verdi

Grue: Kalneset Østre – heste- og storfebeite. Lokal verdi

Grue: Kalneset Vestre – beite. Lokal verdi

Grue: Tvangsberget – beite og slåttemark. Lokal verdi

Grue: Løvhaugen øvre – hagemark. Regional verdi

Grue: Hytjanstorpet – natureng

Undersøkt: 07.07.2006 av Anders Often og Stein Sorknes

UTM: UH_{WG}530,094

Høyde over havet: 380 m

Verdi: Nasjonal

Naturtype: Slåttemark (D01); naturbeitemark (D04).

Kulturspor: Intakt gammelt tun.

Bruk: Storfebeite og slått.

Tilstand: Innmarka og beitemarka rundt brukes til tradisjonelt beite og slått og er dermed i god hevd.

Verdivurdering: Innmarka er svært artsrik og med mange lokalt- til regionalt sjeldne arter. Det er i tradisjonell hevd, og husdyr er en gammeldags, forholdsvis småvokst type av sidet trønderfe. Dette gjør at Hytjanstorpet er svært verdifullt både biologisk og kulturhistorisk.

Botanisk beskrivelse: Området er grundig beskrevet i Stabbetorp & Often (2003). Det er svært mange lokalt og regionalt sjeldne arter her, blant annet solblom, brudspore og stortveblad, totalt 147 arter av karplanter er registrert. Det er varisjon fra rik tørreng til fukteng og over i lågurtskog.

Grue: Østre Tysketorpet – beite

Undersøkt: 07.07.2006 av Anders Often og Stein Sorknes

UTM: UH_{WG}5728,1088

Høyde over havet: 517 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Naturbeitemark (D04).

Kulturspor: Intakt tun, rydningsrøyser.

Bruk: Hestebeite.

Tilstand: Området er leid ut til beite. Det har ikke vært dyr på Østre Tysketorpet på 40 år.

Verdivurdering: Middels artsrikt, stort område og stort sett opprinnelig naturengpreg; blåvierforekomst er av spesiell interesse.

Botanisk beskrivelse: Området er en stor, forholdsvis flat hestehamning. Området har vært pløyd opp og tilsådd for en del år siden, men det har i dag naturbeitepreg. Av arter fantes blant annet prestekrage, rødknapp, blåklokke, vårpengeurt, rødkløver, engkvein, engsmelle, tiriltunge, småengkall, gjeldkarve og hårsveve. Det var mye av den sjeldne arten blåvier.

Grue: Nedre Pelsholen – storfebeite

Undersøkt: 07.07.2006 av Anders Often og Stein Sorknes

UTM: UH_{WG}554,087

Høyde over havet: 410 m

Verdi: Lokal (under tvil, kanskje uten verdi)

Naturtype: Naturbeitemark (D04).

Kulturspor: -

Bruk: Beites av skotsk høylandsfe.

Tilstand: I bruk til beite.

Verdivurdering: Nytt, artsfattig, liten interesse ut fra artsforekomster, men for så vidt et vakkert kulturlandskap, og svært positivt av det tross alt beites.

Botanisk beskrivelse: Dette er et fattigbeite med trivielle arter som sølvbunke, høymol m.m.

Grue: Kalneset Østre – heste- og storfebeite

Undersøkt: 07.07.2006 av Anders Often og Stein Sorknes

UTM: UG_{WG}6306,9937

Høyde over havet: 252 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Naturbeitemark (D04).

Kulturspor: -

Bruk: Hest- og storfebeite.

Tilstand: Beites som det har vært gjort i "alle år".

Verdivurdering: Gammelt beite, ganske variert og slikt sett noe verdifullt.

Botanisk beskrivelse: Dette var et ganske stort fattigbeite med arter som mjødur, engsoleie, bekkeblom og engminneblom, foruten store mengder sølvbunke og engkvein.

Grue: Kalneset Vestre – beite

Undersøkt: 07.07.2006 av Anders Often og Stein Sorknes

UTM: UG_{WG}6288,9978

Høyde over havet: 284 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Naturbeitemark (D04)

Kulturspor: -

Bruk: Beite av kjøttfe. Området er nylig ryddet (2000). Før det ikke brukt på 40 år.

Tilstand: God hevd som beite.

Verdivurdering: Liten verdi i dag, men kan bli interessant på sikt.

Botanisk beskrivelse: Dette er et stort, fattig sølvbunkebeite uten noen interessante arter pr. 2005.

Grue: Tvengsberget – beite og slåttemark

Undersøkt: 07.07.2006 av Anders Often og Stein Sorknes

UTM: UH_{WG}6150,0298

Høyde over havet: 325 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Slåttemark (D01); naturbeitemark (D04).

Kulturspor: Steingjerder, rydningsrøyser.

Bruk: Sluttet med melkeku 1960. Innmarksbeitet grodde så noe til før det ble ryddet igjen omkring 1995. Hadde kjøttfe frem til 2005; nå mest jordbærproduksjon.

Tilstand: Kun rester etter tidligere beite- og slåttemark.

Verdivurdering: Kun lokal interesse da driften har opphørt, og det var bare rester etter tidligere interessante beite- og slåttemark.

Botanisk beskrivelse: I dag er det noe interessant kulturmarkvegetasjon i form av kantsoner av tørrbakke og natureng. Innmarka brukes til jordbærproduksjon eller til høyproduksjon for salg. I kantsoner fantes arter som flekkgrisøre, rødknapp, prestekrage og hvit jonsokblom. Det vokste ei svært stor spisslønn på tunet. Omkrets av stammen i brysthøyde var 3,0 m. Treet er vurdert til å være rundt 300 år gammelt (pers. medd. Per Henrik Tvengsberg).

Grue: Løvhaugen øvre – hagemark

Undersøkt: 07.07.2006 av Anders Often og Stein Sorknes

UTM: UH_{WG}6612,0501

Høyde over havet: 401 m

Verdi: Regional

Naturtype: Hagemark (D05).

Kulturspor: Området kalles også Rognhaugen. Dette var tidligere en storgård med 7 tilhørende småbruk rundt. Det har vært hagemark siden 1650 (pers. medd. Stein Sorknes).

Bruk: Beite opphørte omkring 2000.

Tilstand: I svak gjengroing etter opphørt beite.

Verdivurdering: Hagemark og fragement med fin tørreng som har middels verdi rent botanisk sett. Kulturhistorisk er dette en svært verdifull lokalitet da det er en av – om ikke den eldste kulturmarka av finsk opphav som er noenlunde intakt på Finnskogen i dag.

Botanisk beskrivelse: Det undersøkte området er en kolle. Vegetasjonen er spredt tresatt løveng. Det er middels artsrik engflora med arter som rødkløver, engsmelle, prestekrage, småengkall, fjellblom, beitemarikåpe, markjordbær, engfrylte, legeveronika, harerug og rødkløver. Det er spredte trær av furu, gran, einer, osp, selje, en stor plantet platanlønn, hengbjørk og dunbjørk – til sammen 8 forskjellige trær, kanskje rekord for Finnskogen.

HAMAR

Hamar: Domkirkeodden – tørrbakker. Nasjonal verdi

Hamar: Tjuvholmen – tørrbakker. Lokal verdi

Hamar: Åker gård – tun med store trær. Lokal verdi

Hamar: Eneødegården – storfebeite. Lokal verdi

Hamar: Måsetra – naturbeite. Regional verdi

Hamar: Brumundsetra – ammekubeite. Lokal verdi

Hamar: Ormseter – hestebeite. Lokal verdi

Hamar: Blystad vestre – storfebeite. Lokal verdi

Hamar: Skjesh vestre – kultureng. Regional verdi

Hamar: Tomter – natureng og naturbeite. Nasjonal verdi

Hamar: Vidarshov – storfebeite. Regional verdi

Hamar: Børstad – bjørkehage. Lokal verdi

Hamar: Sælig – beite. Lokal verdi

Hamar: Valsig – naturbeite. Lokal verdi

Hamar: Domkirkeodden – tørrbakker

Undersøkt: 05.06.2006 av Anders Often

UTM: PN_{WG}10-11,41

Høyde over havet: 123-130 m

Verdi: Nasjonal

Naturtype: Annen viktig forekomst (H). Tørrbakker, tørrberg og strandskog rundt museum og kirkeruin.

Kulturspor: Kirkeruin, museum m.m.

Bruk: Skjøttes som kulturminne.

Tilstand: Området kunne vært skjøttet mer planmessig med tanke på å skape, og å beholde artsrike naturenger og skogkanter.

Verdivurdering: Svært rik flora, men i en egen kategori da dette området har lite med det tradisjonelle jordbrukslandskapet å gjøre. Men Domkirkeodden kan i likhet med Festningsanlegg og andre museale lokaliteter sees på som erstatningslokaliteter for gammeldags kulturlandskap og er på den måten interessant. Det burde ha vært laget en detaljert skjøtselsplan for Domkirkeodden som tok sikte på å bevare både kulturminnene og kulturmarka rundt med planter og dyr.

Botanisk beskrivelse: Innenfor området som består av Urtehagen, Domkirkeruinen og Hedmarksmuséet – og avgrenset av Mjøsa mot vest – er det mange fragment av mer eller mindre kulturbetinget vegetasjon. Disse er delvis et resultat av den lange kulturhistorien på Domkirkeodden og delvis et resultat av at det fra naturens hånd er både et gunstig jordsmonn – som følge av kalkstein – og et gunstig klima som følge av plassering på en odde ute i Mjøsa. Det er i tillegg ganske stor topografisk variasjon som følge av kalkskrenten vest for Domkirkeruinene. Den mest verdifulle vegetasjonen er den smale borden med blandet løvskog langs Mjøsa, ulike typer fragment med kalkbergvegetasjon ute på odden samt noe kalktørreng rundt kirkeruin, og mellom Hedmarksmuséet og strandbergene.

Tidligere undersøkelser og samlet artsliste

Området av Hamar der Domkirkeodden ligger – inkludert strøket bortover mot sentrum – kalles ”Storhamar”. Dette navnet er av og til brukt på gamle herbarieetiketter både for arter som er samlet ute på selve Domkirkeodden og også litt lengre mot øst. Jeg har valgt å ta med alle de gamle innsamlingene som bare er navnsatt med ”Storhamar” i samlet artsliste da det er mest sannsynlig at disse også er samlet på Domkirkeodden (Tabell 18). Artsliste på 143 taksa er helt sikkert ufullstendig da de gamle innsamlingene stort sett var begrenset til botaniske godbiter, og vår egen undersøkelse var ufullstendig, men tabell 18 er en start som det kan fylles videre inn i. Vi anslår det totale antall karplanter for Domkirkeodden til å være rundt 200.

Tabell 18. Karplanter funnet på Domkirkeodden. PN_{WG}10-11,41. 123-130 m o.h. For arter som er dokumentert med herbariebelegg er første innsamling angitt. Arter registrert 05.06.2006 av Anders Often er markert med 2006. Totalt 143 taksa. De mest interessante artene er uthvet.

Abies cf. alba Edelgran 2006
Acer platanoides Spisslønn. Jon
Kaasa 1964, 2006
Achillea millefolium Ryllik 2006

Acinos arvensis Bakkemynte. Jon
Kaasa 1964, 2006
Agrostis capillaris Engkvein 2006

Alchemilla glaucenscens
Fløyelsmarikåpe 2006
Alchemilla gracilis Glansmarikåpe
2006

- Alchemilla monticola*
Beitemarikåpe 2006
- Alchemilla subcrenata*
Engmarikåpe 2006
- Alliaria petiolata* Løkurt. 2006**
- Amelanchier spicata* Blåhegg 2006
- Androsace septentrionalis*
Smånøkkel. Ole Solberg
1910**
- Anthyllus vulneraria* ssp. *vulneraria*
Vanlig rundbelg 2006
- Aquilegia vulgaris* Akeleie 2006
- Arabis caucasica* Hageskrinneblom
2006
- Arabis glabra* Tårnurt. Ole Solberg
1910, 2006
- Arabis hirsuta* Bergskrinneblom.
Finn Chr. Sørlye 1938, 2006
- Arenaria serpyllifolia* Sandarve.
Finn Ch. Sørlye 1938, 2006
- Artemisa campestris* Markmalurt.
H. C. Printz (ca 1850). 2006
- Artemisa vulgaris* Burot 2006
- Alchmilla glaucensens*
Fløyelsmarikåpe. Finn Chr
Sørlye 1938, 2006
- Articum lappa* Storborre 2006
- Asparagus officinalis* Asparges.
Anders Often 1995, 2006**
- Avenula pratensis* Enghavre
2006**
- Avenula pratensis.* Enghavre. Jon
Kaasa 1964, 2006
- Bergeris vulgaris* Berberiss. 2006
- Betula pendula* Hengebjørk 2006
- Campanula rapunculoides*
Ugrasklokke 2006
- Campanula rotundifolia* Blåklokke
2006
- Caragana arboresecens* Sibirsk
ertebusk 2006
- Carduus crispus* Krusetistel 2006
- Carex leporina* Harestarr 2006
- Carex muricata* Piggstarr 2006
- Carex nigra* ssp. *nigra* Slåttestarr
2006
- Carex spicata* Tettstarr. Jon Kaasa
1964, 2006
- Carum carvi* Karve 2006
- Centaurea scabiosa*
Fagerknoppurt 2006**
- Cerastium fontanum* coll. Vanlig
arve 2006
- Chelidonium majus* Svaleurt.
Anders Often 1995, 2006**
- Chenopodium album* Meldestokk
2006
- Cotoneaster lucidus* Blankmispel.
Tore Berg & Kåre A. Lye
1989, 2006
- Cuscuta europaea*
Neslesnylletttråd. Rolf
Nordhagen & Roll Berg
1958, 2006**
- Deschampsia cespitosa* ssp.
cespitosa Sølvbunke 2006
- Deschampsia flexuosa* Smyle 2006
- Dracocephalum ruyschiana*
Dragehode. H. C. Printz
1846**
- Elymus repens* Kveke 2006
- Epilobium angustifolium* Geitrams
2006
- Equisetum arvense* Åkersnelle
2006
- Erysimum strictum* Berggull 2006
- Festuca pratensis* Engsvingel 2006
- Festuca rubra* ssp. *rubra*
Rødsvingel 2006
- Fragaria muricata* Moskusjordbær.
Anders Often 2004. 2006
- Fragaria vesca* Jordbær 2006
- Fraxinus excelsior* Ask 2006
- Galium album* Hvitmaure 2006
- Galium verum* Gulmaure. Jon
Kaasa 1964, 2006
- Geranium pratense*
Engstorkenebb. Jon Kaasa
1964, 2006
- Geum rivale* Enghumbleblom. 2006
- Geum urbanum* Kratthumbleblom.
Jon Kaasa 1964, 2006
- Hypochoeris maculata*
Flekkgrisøre. Jon Kaasa
1964, 2006
- Hyssopus officinalis* Isop. Th.
Kinck ca. 1860, 2006**
- Juncus compressus* Flatsiv 2006
- Juniperus communis* ssp.
communis Vanlig einer 2006
- Lapsana communis* Haremat 2006
- Lathyrus pratensis* Gulflatbelg 2006
- Leontodon autumnalis* Føllblom
2006
- Leucanthemum vulgare*
Prestekrage 2006
- Linaria vularis* Lintorskemunn 2006
- Lithospermum officinale*
Legesteinfrø. 2006**
- Lonicera tatarica* Tatarleddved
2006
- Lotus corniculatus* var. *corniculatus*
Tiriltinge
- Malus x domestica* Dyrket eple.
2006
- Matricaria perforata* Balderbrå
2006
- Myosotis arvensis* Åkerminneblom
2006
- Myosotis scirpioides*
Engminneblom 2006
- Nepeta cataria* Kattemynte. H. C.
Printz 1846.**
- Poa alpina* Fjellrapp. Anders Often
1995, 2006
- Phleum pratense* ssp. *pratense*
Engtimotei 2006
- Picea abies* Gran 2006
- Pimpinella saxifraga* Gjeldkarve
2006
- Pinus sylvestris* Furu 2006
- Plantago major* ssp. *major* Vanlig
groblad 2006
- Poa alpina* ssp. *alpina* Fjellrapp
2006
- Poa annua* Tunrapp 2006
- Poa compressa* Flatrapp
- Poa compressa* Flatrapp 2006
- Poa palustris* Myrrapp 2006
- Poa pratensis* ssp. *angustifolia*
Trådapp 2006
- Polygonatum odoratum*
Kantkonvall. Hartvig Johnsen
1897, 2006
- Polygonum aviculare* coll. Tungras
2006
- Populus balsamifera*
Balsampoppel. Tore Berg
1998. 2006
- Populus tremula* Osp
- Potentilla anserina* Gåsemure 2006
- Potentilla argentea* var. *argentea*
Sølvmore 2006
- Prunella vulgaris* Blåkoll 2006
- Prunus padus* var. *padus* Vanlig
hegg 2006
- Ranunculus acris* Engsoleie 2006
- Ranunculus polyanthemus*
Krattssoleie. Jon Kaasa
1964, 2006**
- Ranunculus repens* Krypssoleie
2006
- Ranunculus sceleratus*
Tiggersoleie. Ole Solberg
1912**
- Persicaria amphibia* Vassslirekne.
Reidar Haugan 1997, 2006
- Ribes alpinum* Alperips. Ole
Solberg 1911, 2006
- Ribes rubrum* Hagerips. 2006
- Ribes uva-crisa* Stikkelsbær. Ole
Solberg 1911, 2006
- Rosa dumalis* Kjøtttype 2006
- Rosa majalis* Kanelrose 2006
- Rosa subcanina* Mellomtype 2006
- Rosa villosa* Bustnype 2006
- Rubus idaeus* Bringebær
- Rubus saxatilis* Teiebær
- Rumex acetosa* ssp. *acetosa*
Vanlig engsyre
- Rumex acetosella* ssp. *acetosella*
Småsyre
- Rumex longifolius* Høymol
- Rumex thyrsiflorus* Storsyre.
Anders Often 1995, 2006
- Sagina procumbens* Tunarve
- Salix alba* Hvitpil. 2006
- Salix alba x fragilis.* 2006
- Salix alba x fragilis* var. *vitillina*.
Gullpil. 2006
- Salix caprea* ssp. *caprea* Selje
- Salix myrsinifolia* ssp. *myrsinifolia*
Svartvier
- Salix pentandra* Istervier
- Sedum acre* Bitterbergknapp 2006
- Sedum album* Hvitbergknapp.
Anders Often 1995, 2006
- Sedum maximum* Smørbukk 2006
- Senecio vulgaris* Åkersvineblom
2006
- Silene latifolia* Hvit jonsokblom
2006
- Silene nutans* Jon Kaasa 1964,
2006**
- Silene vulgaris* Engsmelle 2006
- Stellaria graminea* Grasstjerneblom
2006
- Syringa vulgaris* Syrin Anders
Often 1995, 2006

Tanacetum vulgare Reinfann 2006
Taraxacum Seksjon *Ruderalia*
Ugrasløvetann 2006

Thalictrum simplex

**Smalfrøstjerne. Jon Kaasa
1964**

Tragopogon pratensis Geitskjegg.
Jon Rud 1878, 2006

Thlaspi caerulescens Vårpengeurt
2006

Tilia cordata Lind. Jon Rud 1885,
2006 *Trifolium arvense*
Harekløver 2006

Trifolium hybridum Alsikkekløver
2006

Trifolium medium Skogkløver 2006
Trifolium pratense Rødkløver 2006
Trifolium repens Hvitkløver 2006

Urtica dioica var. *dioica* Stornesle
2006

Verbascum nigrum Mørkkongslys.
Jon Kaasa 1964, 2006

Verbascum thapsus Filtkongsslys
2006

Veronica chamaedrys
Tveskjeggveronika 2006

***Veronica longifolia* Storveronika.
Marie Olsen Amundsen
1909**

Veronica persica Oreientveronika.
Eli Fremstad 1996

Veronica serpyllifolia ssp.
serpyllifolia Snauveronika
2006

Viburnum lantana Filtkrossved
2006

Vicia cracca Fuglevikke 2006

Vicia sepium Gjerdevikke 2006

***Viola collina* Bakkefiol. Jon
Kaasa 1964, 2006**

Viola tricolor Stemorsblom 2006

Hamar: Tjuvholmen – tørrbakker

Undersøkt: 05.07.2006 av Anders Often

UTM: PN_{WG}12,41

Høyde over havet: 123-125 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Naturbeitemark (D04). Kalkstrandberg i gjengroing.

Kulturspor: Kafe, fotballbane, parkeringsplass, badestand, roernes klubbhus, båt plass.

Bruk: Ulike typer rekreasjon.

Tilstand: Tidligere beitede områder, nå i svak gjengroing.

Verdivurdering: Ganske artsrik kalkflora og ekstremt stort mangfold av busker og trær. Området er svært lett tilgjengelig, ganske artsrikt og dermed egnet for undervisning. Vi tror floraen slik den er i dag til dels er betinget av tidligere beite – selv om dette opplagt har opphørt for lenge siden.

Botanisk beskrivelse: Tjuvholmen ligger ut i Mjøsa rett sør for Hamar stasjon. Det er ei tidligere øy som nå er landfast med 50 m bred fylling. Det mest verdifulle området er ytre del – utenfor fotballbanen. Her er det fragment med kalkfuruskog, kalktørreng og kalkberg. Langs Mjøsa er smale soner med artsrik fukteng, og også noe pusleplantevegetasjon og langskuddsvegetasjon i den lille bukta inn mot Hamar stasjon. I flomsonen er det mye av den rødlistede arten myrstjerneblom *Stellaria palustris* (jfr. Kålås et al. 2006). Det ble til sammen funnet 138 forskjellige arter på Tjuvholmen (Tabell 19). Det mest spesielle var det store mangfoldet av busker og trær – hele 31 arter med stort og smått, forvillede arter medregnet. Dette er trolig rekord for Hedmark når det gjelder mangfold av lignoser på én enkelt liten lokalitet. Langs fotballbanen er det plantet en allé balsampoppel. Disse trærne er i dag svært høye, opp mot 30 m.

Tabell 19. Arter funnet på Tjuvholmen, Hamar, 05.07.2006. PN_{WG}12,41. 123-125 m o.h. Registrert 05.07.2006 av Anders Often. Totalt 138 taksa. Derav 31 busker og trær (merket med "L"). De mest interessante artene er uthevet.

Acer platanoides Spisslønn L
Achillea millefolium Ryllik
Achillea ptarmica Nyseryllik
Acinos arvensis Bakkemynte
Agrostis capillaris Engkvein
Agrostis stolonifera Krypkevein
Alchemilla gracilis Glansmarikåpe
Alchemilla monticola
 Beitemarikåpe
Alnus incana Gråor L
Alopecurus pratensis
 Engreverumpe
Amelanchier spicata Blåhegg L
Angelica sylvestris Sløke
Anthemis tinctoria Gul gåseblom
Anthriscus sylvestris Hundekjeks
Anthyllus vulneraria ssp. *vulneraria*
 Vanlig rundbelg
Arenaria serpyllifolia Sandarve
Artemisa vulgaris Burot
Articum minus Småborre
Avenula pubescens Dunhavre
Barbarea stricta Stakekarse
Barbarea vulgaris Vinterkarse
Betula pendula Hengebjørk L
***Bistorta vivipara* Harerug**
Bromus inermis Bladfaks
Calamagrostis purpurea
 Skogrørkvein
Campanula rapunculoides
 Ugrasklokke
Campanula rotundifolia Blåklokke
Capsella bursa-pastoris
 Gjetertaske
Cardamine pratensis ssp. *pratensis*
 Engkarse
Carduus crispus Krusetistel
Carex muricata Piggstarr
Carex nigra ssp. *juncella*
 Stolpestarr
Carex nigra ssp. *nigra* Slåtestarr
Carex panicea Kornstarr
Carex vesicaria Sennegras
Carum carvi Karve
Cerastium fontanum coll. Vanlig
 arve
Cirsium arvense Åkertistel
Cornus alba ssp. *stolonifera*
 Sibirkornell L
Cotoneaster lucidus Blankmispel L
Dactylis glomerata Hundegras
Deschampsia cespitosa ssp.
 cespitosa Sølvbunke
Deschampsia flexuosa Smyle
Eleocharis quinqueflora Småsivaks
Elymus repens Kveke
Epilobium angustifolium Geitrams

Equisetum arvense Åkersnelle
Erysimum strictum Berggull
Festuca ovina Sauesvingel
Festuca pratensis Engsvingel
Festuca rubra ssp. *rubra*
 Rødsvingel
Filipendula ulmaria Mjødurt
Galium album Hvitmaure
Galium palustre Myrmaure
Galium verum Gulmaure
Geranium sylvaticum
 Skogstorkenebb
Geum urbanum Kratthumleblom
Hieracium gr. *Foliosa*
 Skjermesveve-gruppa
***Hierochloa hirta* Elvemarigras**
Knautia arvensis Rødknapp
Lapsana communis Haremat
Lathyrus pratensis Gulflatbelg
Leontodon autumnalis Føllblom
Linaria vulgaris Lintorskemunn
Lotus corniculatus var. *corniculatus*
 Tiriitunge
Lysimachia punctata Hagefredløs
Lysimachia thyrsoflora Guldusk
Matricaria perforata Balderbrå
Melilotus albus Hvitsteinkløver
Mentha arvensis Åkermynte
Myosotis laxa ssp. *laxa*
 Bueminneblom
Myosotis scirpioides
 Engminneblom
Phalaris arundinaceae Strandrør
Pheum pratense Engtimotei
Pimpinella saxifraga Gjeldkarve
Pinus sylvestris Furu L
Plantago major ssp. *major* Vanlig
 groblad
Plantago media Dunkjempe
Poa compressa Flatrapp
Poa nemoralis Lundrapp
Poa palustris Myrrapp
Poa palustris x *graminea*
Poa pratensis ssp. *subcaerulea*
 Smårapp
Populus balsamifera Balsampoppel
 L
Populus berolinensis
 Berlinerpoppel L
Populus tremula Osp L
Potentilla anserina Gåsemure
Potentilla argentea var. *argentea*
 Sølvmore
Potentilla erecta Tepperot
Potentilla norvegica Norsk mure
Potentilla palustris Myrhatt

Prunus padus var. *padus* Vanlig
 hegg L
Ranunculus acris Engsoleie
Ranunculus auricomus Nyresoleie
Ranunculus repens Krypsoleie
Ribes spicatum ssp. *spicatum*
 Villrips L
Rorippa palustris Brønnkarse
Rosa bumalis Kjønntype L
Rosa glauca Duggrose L
Rosa majalis Kanelrose L
Rosa rugosa Rynkerose L
Rosa villosa Bustnype L
Rubus idaeus Bringebær L
Rubus saxatilis Telebær
Rumex acetosa ssp. *acetosa*
 Vanlig engsyre
***Rumex aquaticus* Vasshøymol**
Rumex longifolius Høymol
Sagina nodosa Knoppsmåarve
Salix alba Hvitpil L
Salix alba x *fragilis* var. *vitillina*.
 Gulopil L
Salix caprea ssp. *caprea* Selje L
Salix cf. *triandra* Mandelpil L
Salix lapponum Lappvier L
Salix myrsinifolia ssp. *myrsinifolia*
 Svartvier L
Sambucus racemosa Rødhyll L
Sorbus aucuparia ssp. *aucuparia*
 Vanlig rogn L
Sorbus intermedia Svensk asal L
***Sorbus mougotti* Alpeasal L**
Stellaria graminea Grasstjerneblom
Stellaria palustris
 Myrstjerneblom
Succisa pratensis Blåknapp
Tanacetum vulgare Reinfann
Taraxacum Seksjon *Ruderalia*
 Ugrasløvetann
Thalictrum flavum Gulfrøstjerne
Tilia cordata x *platyphyllos* Parklind
 L
Trifolium medium Skogkløver
Trifolium pratense Rødkløver
Trifolium repens Hvitkløver
Tussilago farfara Hestehov
Ulmus glabra Alm L
Urtica dioica var. *dioica* Stornesle
Valeriana sambucifolia Vendelrot
Veronica scutellata Veikveronika
Veronica serpyllifolia ssp.
 serpyllifolia Snauveronika
Viburnum opulus Krossved L
Vicia cracca Fuglevikke
Vicia sepium Gjerdevikke

Hamar: Åker gård – tun med store trær

Undersøkt: 05.07.2006 av Anders Often og Arild Wennersgaard

UTM: PN_{WG}1544,4227

Høyde over havet: 130 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Stor gamle trær (D12) - stor hengebjørk.

Kulturspor: Storgårdstun.

Bruk: Rekreasjon.

Tilstand: -

Verdivurdering: Den store hengebjørka er verdifull, men den faller utenfor rammene av jordbrukets kulturlandskap.

Botanisk beskrivelse: Det er kun den store hengebjørka i parken som beskrives. Det er ikke noe intakt kulturmark ellers rundt Åker som kan sies å ha botanisk interesse. "Kjempebjørka" står i parken 100 m rett sør for hovedbygningen. Ca. 1,5 m over bakken er stammen 415 cm i omkrets. Dette er svært mye til å være hengebjørk – både i Hedmark og også ellers i Norge. Treet syntes pr. 2006 å være helt friskt. Selv om bjørk ikke blir svært gammel – som for eksempel eik og furu kan bli – hadde dette storslagne treet fortjent å bli fredet som naturminne.

Hamar: Eneødegården – storfebeite

Undersøkt: 05.07.2006 av Anders Often og Arild Wennersgaard

UTM: PN_{WG}1725,4920

Høyde over havet: 300-306 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Naturbeitebeitemark (D04); eid av Børstad gård; ca. 300 x 500 m.

Kulturspor: Dette er i dag et kulturbeite, men var tidligere seter hvor folk overnattet i lengre eller korte perioder. Det er rester av disse seterhusene.

Bruk: Storbeite, tidligere seter.

Tilstand: I bruk, dog noe hardt gjødslet.

Verdivurdering: Lokaliteten har liten biologisk interesse, men området har en interessant kulturhistorie (en salgs "nærseter"), og det er vakker utsikt så det hadde vært ønskelig at området fortsatt brukes til beite slik at den interessante tradisjonen holdes vedlike.

Botanisk beskrivelse: Beitemarka er svært artsfattig – stort sett 100 % sølvbunkeeng – men området ligger svært vakkert til med storslagen utsikt sørover Hedemarken.

Hamar: Måsetra – naturbeite

Undersøkt: 05.07.2006 av Anders Often og Arild Wennersgaard

UTM: PN_{WG}1736,5831

Høyde over havet: 622 m

Verdi: Regional

Naturtype: Naturbeitemark (D04).

Kulturspor: Intakt seter, under gården Dustad vestre, Vang.

Bruk: Det har vært tradisjonell setring de siste 10 år (i 2006 var det 21 storfe). Setringa de siste år har vart fra omtrent 16. juni til 20. august. Før dette var det en lang periode uten setring. Kua beiter på et variert, ca. 80-90 dekar stort innmarksbeite. Dette er den gamle vollen til de 4 setrene på Måsetra.

Tilstand: God bruk, men biologisk sett hadde det naturligvis vært ønskelig med noe mer ekstensiv beiting.

Verdivurdering: Dette er en av få setrer i tradisjonell bruk i Hamar-regionen, og har slik sett stor kulturhistorisk verdi. Biologisk er lokaliteten middels rik, men området ble raskt undersøkt og det er trolig stort mangfold til sammen rundt Måsetra. Området burde vært undersøkt grundigere. Det er svært ønskelig med fortsatt setring med ku.

Botanisk beskrivelse: Setervollen er dominert av sølvbunke og trådsiv, men det er mange små flekker med mer artsrik vegetasjon. Selv om området ble svært kortvarig befart ble følgende interessante, svakt nordboreale arter funnet: finnskjegg, lappvier, seterstarr, fjelltimotei, fjellgulaks, grønnvier, sumpseterstarr. I fuktdrag var det noe ballblomeng med mye sumphaukeskjegg.

Hamar: Brumundsetra – ammekubeite

Undersøkt: 05.07.2006 av Anders Often og Arild Wengersgaard

UTM: PN_{WG}1748,6669

Høyde over havet: 760 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Naturbeitemark (D04).

Kulturspor: Seterhus.

Bruk: Kun sau- og ammekubeite, tradisjonell setring opphørt.

Tilstand: Kun beite, setringa har opphørt for lenge siden.

Verdivurdering: Artsfattig, men vakkert område, og beite holder det tradisjonelle seterlandskapet delvis i hevd. Biologisk sett er derimot Brumundsetra i dag nesten uten interesse.

Botanisk beskrivelse: Hele beitet er ei artsfattig sølvbunkeeng.

Hamar: Ormseter – hestebeite

Undersøkt: 05.07.2006 av Anders Often og Arild Wengersgaard

UTM: PN_{WG}1907,5214

Høyde over havet: 506 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Naturbeitemark (D04).

Kulturspor: -

Bruk: Hestebeite, tidligere storfe.

Tilstand: Kun beite, setringa har opphørt for lenge siden.

Verdivurdering: Artsfattig, og med liten biologisk interesse, men det er svært vakker utsikt og ellers et fint turområde.

Botanisk beskrivelse: Hele beitet er stort sett ei artsfattig sølvbunkeeng.

Hamar: Blystad vestre – storfebeite

Undersøkt: 05.07.2006 av Anders Often og Arild Wennersgaard

UTM: PN_{WG}1812,4614

Høyde over havet: 229 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Naturbeitemark (D04).

Kulturspor: -

Bruk: Tidligere storfebeite, nå hestebeite.

Tilstand: I noe bruk.

Verdivurdering: Det er et vakkert område, og det er viktig for variasjonen innover i setertraktene nord for Hamar at det fortsatt er dyr på beite. Denne lokaliteten er også noe mer mangfoldig biologisk sett enn de to foregående, og den har derfor litt større interesse.

Botanisk beskrivelse: Dette er et middels artsrikt beite. I motsetning til de foregående lokalitetene var dominansen av sølvbunke ikke total. Det fantes flekker med blant annet noe rødknapp og karve. Det var oppslag av bringebær, en del hundekjeks og kloner av stornesle og einstape.

Hamar: Skjeth vestre – kultureng

Undersøkt: 05.07.2006 av Anders Often og Arild Wennersgaard

UTM: PN_{WG}1550,5037

Høyde over havet: 357 m

Verdi: Regional (for ikke lenge siden trolig nasjonal verdi)

Naturtype: Slåttmark (D01). Bratte kulturenger og havnehage.

Kulturspor: Intakt tun, flotte steingjerder og store rydningsrøyser. Interessant hage. Tradisjonelle bygninger for småbruk på Hedemarken.

Bruk: Tradisjonell drift nylig opphørt.

Tilstand: I svak gjengroing, men likevel stort sett fortsatt intakte enger.

Verdivurdering: Svært vakker beliggenhet og inntil nylig drevet helt tradisjonelt av Oddveig Huse. Hun bor fortsatt å gården, men har sluttet med husdyr og engene er ikke slått de aller siste år. Det er vanskelig å anslå verdivurdering. Den lille havnehagen sørvest for tunet med 10 ulike tresalg er ganske unik såpass høyt som 357 m over havet.

Botanisk beskrivelse: Det meste av den bratte og sørvendte innmarka er glødslede kunstenger, dog med litt mer enn vanlig av naturengarter som karve og rødknapp. På tunet står en gedigen, gammel "søtapal" *Malus x domestica*. Den er minst 170 år gammel, og den er i dag hul. Det har den vært lenge for Oddveig Huses far kunne gjemme seg inni søtapalen som guttunge (pers. medd. Oddveig Huse 05.07.2006).

Rett ned for tunet er det en liten havnehage med stort mangfold av trær. Her vokste: spisslønn, rogn, furu, alm, hassel, vanlig selje, hengebjørk, einer, gran og svartvier – altså 10 ulike tresorter i blanding. Rundt denne var det flekker med ganske artsrik tørrbakke med arter som bergmynte og piggstarr.

Hamar: Tomter – natureng og naturbeite

Undersøkt: 05.07.2006 av Anders Often og Arild Wennersgaard

UTM: PN_{WG}1677,4647

Høyde over havet: 228 m

Verdi: Nasjonal

Naturtype: Slåttemark (D01) og naturbeitemark (D04).

Kulturspor: Intakt tun, skigard, rydningsrøyser.

Bruk: Tradisjonell drift, nå med sau.

Tilstand: I helt tradisjonell hevd.

Verdivurdering: Tomter har stor verdi som et at de ytterst få bruk på Hedemarken som drives på tradisjonell, ekstensiv måte. Etter vår erfaring er dette kanskje det meste verdifulle bruket med tradisjonell drift som er igjen på Hedemarken.

Botanisk beskrivelse: Tomter ligger rett nordøst for Hamar. Det er et utrolig vakkert småbruk drevet på tradisjonelt vis av Marianne Tomter. Det gjødsles lite både på slåttemark og beite. Begge markslag er derfor artsrike. Beiten er kortvokste med mye karve, rødknapp, gjeldkarve, prestekrage og geitskjegg. Det vokser store bjørketrær rundt tunet. Det er også ei stor og svært gammel og vakker furu på gården. En dam ble for 10 år siden rensket opp. Det er naturlig tilsig og den har alltid vært der. Rundt denne vokste slåttstarr, langstarr, flaskestarr og mannasøtgras. Det var mye liten andemat i dammen.

Hamar: Vidarshov – storfebeite

Undersøkt: 05.07.2006 av Anders Often og Arild Wennersgaard

UTM: PN_{WG}1645,4156

Høyde over havet: 133 m

Verdi: Regional

Naturtype: Naturbeitemark (D04).

Kulturspor: -

Bruk: Dette er storfebeite ned mot Åkersvika. Det er omtrent 80 dekar. Beitet har vært brukt til ammeku de siste 10 år. Før dette hadde det ligget brakk 20 til 30 år, men dette er helt sikkert et svært gammelt beiteområde.

Tilstand: Dette er et av få områder ned mot Åkersvika som fortsatt beites.

Verdivurdering: Beitet er i bruk, det er ganske stort og det er middels artsrikt. Det vurderes derfor til å regional verdi.

Botanisk beskrivelse: Det undersøkte området er et vakkert beite ned mot Åkersvika. Det er stor variasjon i fuktighet og dermed ganske artsrikt. Det var en god del neslesniketråd på beitet. I vannkanten var det spredt mannasøtgras,

selsnepe, vasspepper og vassgro – og noe av den rødlistede arten myrstjerneblom (Kålås et al. 2006).

Hamar: Børstad – bjørkehage

Undersøkt: 05.07.2006 av Anders Often og Arild Wennesgaard

UTM: PN_{WG}1403,4341 (lite område på 100 x 100 m)

Høyde over havet: 154 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Hagemark (D05), dvs. bjørkehage.

Kulturspor: Store, flotte gamle steinmurer.

Bruk: Noe skjøttet og holdt i hevd som friluftsområde. Det er derfor i dag mer et nærfriluftsområde for Hamars befolkning enn et av jordbrukets kulturlandskap.

Tilstand: I svakt gjengroing etter opphørt hevd. Det burde vært skjøttet ved at oppslag av trær ble fjernet og om mulig slått fra år til annet.

Verdivurdering: Vakker, tidligere bjørkehage – i dag mer for fritidssbruk enn for tradisjonelt husdyrhold.

Botanisk beskrivelse: Dette er en vakker bjørkehage på en lav kolle. Den er i svak gjengroing etter opphørte beite. Vegetasjonen har lågurtpreg med arter som fagerklokke, gulmaure, skogkløver og mye engkransmose i bunnsjiktet. Det er noe gjengroing av hundekjeks, geitrams m.m. Det er oppslag av rogn og noe kratt av alperips og kanelrose. Det er svært store og vakre hengebjørker.

Hamar: Valsig – naturbeite

Undersøkt: 05.07.2006 av Anders Often og Arild Wennesgaard

UTM: PN_{WG}1293,4465 (10 dekar)

Høyde over havet: 199 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Naturbeitemark (D04).

Kulturspor: Steinmurer.

Bruk: Beitet av ammeku inntil 2005.

Tilstand: I svak gjengroing etter opphørt hevd, men stort sett fortsatt intakt som beite.

Verdivurdering: Middels artsrikt, noe interesse.

Botanisk beskrivelse: Det undersøkte området er svakt SSØ-vendt åpent beite avgrenset av flottet steinmurer mot N og V. Vegetasjonen er en middels artsrik natureng med ganske mye av arter som rødknapp, prestekrage, nyresoleie og markjordbær. Det er noe gjengroing av einstape og spredt rogn, hengebjørk, osp og rosekratt.

Hamar: Sælig – beite

Undersøkt: 05.07.2006 av Anders Often og Arild Wennesgaard

UTM: PN_{WG}1650,4356

Høyde over havet: 187 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Naturbeitemark (D04).

Kulturspor: Dam gravd ut i 1995.

Bruk: Beite inntil for 20 år siden, nå i svak gjengroing.

Tilstand: Området er i gjengroing etter opphørt hevd – mest av bringebær, mjørdurt, åkertistel og hundekjeks.

Verdivurdering: Middels artsrikt, noe interesse.

Botanisk beskrivelse: Det undersøkte området er middels artsrik beite/slåtteng. På tørre flekker var det noe lågurtpreg med arter som gulmaure, karve og skogkløver. Det var noen bustnypekratt. Det ble gravd en dam i 1995, og samme år ble det plantet ut noe dunkjevle rundt denne. I dag er dammen ganske gjengrodd av flaskestarr, sennegrass og grønnauger.

KONGSVINGER

Kongsvinger: Kongsvinger festning – tørrbakker. Nasjonal verdi

Kongsvinger: Kongsvinger festning – tørrbakker

Undersøkt: 14.07.2006 av Anders Often og Turid Stalsberg samt mange andre besøk tilbake til 1990 (se Often 1996a, 1997, 2001 og Solvang & Often 2004)

UTM: UG_{WG}34,77

Høyde over havet: 220 m

Verdi: Nasjonal

Naturtype: Annen viktig forekomst (H). Småbitotoper (D11).

Kulturspor: Festning.

Bruk: Hevdes som kulturminne.

Tilstand: Det er ganske god kunnskap hos forvaltere (Forsvarsbygg, avdeling for nasjonale festningsverk) om hvordan området både kan forvaltes som et kulturminne og som et område med et verdifullt biologisk mangfold. Man kunne likevel ønske seg noe mer slått av vollene.

Verdivurdering: Stor verdi, blant annet svært mange regionalt sjeldne arter.

Botanisk beskrivelse: Festningen er anlagt på en naturlig grønnsteinknaus rett nord for Kongsvinger sentrum – eller strengt tatt er det kanskje omvendt at Kongsvinger by grodde opp nednunder Festningen og ble beskyttet av denne. Uansett kan man trolig anta at denne fjellknatten har hatt hatt en ganske rik naturlig flora før mennesket kom. Men i tillegg har den lange kulturhistorien innslept en rekke arter – i første rekke tørrbakkearter, men også mange hageplanter og andre tilfeldige arter. Det er variert kulturpåvirket eller kulturbetinget vegetasjon. Her er kalkfuruskog, noe blandet løvskog, kalkberg, og ulike typer engvegetasjon. Det er funnet 315 arter og underarter pluss 33 mer eller mindre forvillede hageplanter. Det er funnet få nasjonalt rødlistede karplanter (kun bakkesøte og vårveronika; jfr. Kålås et al. 2006), men svært

mange lokalt til regionalt sjeldne arter, hvorav malurt, lodnefaks, hårstarr, tettstarr, veiarve og flatsiv i Solør-Odalen kun er funnet på Kongsvinger festning. Dagens forvaltning av området er i grove trekk tilfredsstillende med hensyn til å ta vare på områdets rike planteliv. Det finnes også mange forvillede gamle hageplanter på festningen hvorav noen er hagehistorisk interessante. Festningshistorien er detaljert beskrevet av Raastad (1987, 1992) og Hansen (2005), mens detaljerte botaniske og zoologiske opplysninger finnes i Often (1996a, 1997, 2001) og Solvang & Often (2004).

LØTEN

Løten: Myklegård – storfebeite. Lokal verdi
Løten: Kjøs – beite. Lokal verdi
Løten: Nordberg – beite. Lokal verdi
Løten: Stenberg – beite. Lokal verdi
Løten: Stenåsen – natureng. Regional verdi
Løten: Rokoberget kirkeruin – tørrbakker. Nasjonal verdi
Løten: Solberg – tørrbakker. Nasjonal verdi
Løten: Palerud – ungdyrbeite. Lokal verdi
Løten: Karterud – storfebeite. Regional verdi
Løten: Reiersen – storfebeite. Lokal verdi
Løten: Mattisrud – tørrbakke. Lokal verdi
Løten: Vestgård – storfebeite. Lokal verdi
Løten: Halsteinshov – hestebeite. Lokal verdi
Løten: Trømnes – storfebeite. Nasjonal verdi
Løten: Omang – storfebeite. Lokal verdi
Løten: Narsetra – beite. Lokal verdi
Løten: Sloksetra – storfebeite. Lokal verdi
Løten: Øysetra – storfebeite. Lokal verdi
Løten: Gitvola/Gjetholen – sauebeite. Nasjonal verdi
Løten: Savalsetra – sauebeite. Lokal verdi

Løten: Myklegård – storfebeite

Undersøkt: 10.07.2006 av Anders Often og Stein Inge Vien

UTM: PN_{WG}2859,4844

Høyde over havet: 265 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Naturbeitemark (D04).

Kulturspor: -

Bruk: Sau- og kalvebeite.

Tilstand: I bruk, noe hardt gjødslet.

Verdivurdering: Lokal verdi som et stort og vakkert beite i bruk, men med liten biologisk verdi i form av interessante arter – men et vakkert område er det.

Botanisk beskrivelse: Det undersøkte området er et helt flatt beite. Det er spredte trær. Vegetasjonen er artsfattig og dominert av arter som sølvbunke og andre nitrofile arter.

Løten: Kjøs – beite

Undersøkt: 10.07.2006 av Anders Often og Stein Inge Vien

UTM: PN_{WG}2870,4915

Høyde over havet: 274 m

Verdi: Lokal (til liten verdi)

Naturtype: Naturbeitemark (D04).

Kulturspor: -

Bruk: Ikke beitet på to år; tidligere storfebeite.

Tilstand: Nylig opphørt beite, ikke i gjengroing ennå.

Verdivurdering: Området har liten interesse, da bruken er opphørt og det er artsfattig flora. Området er likevel tatt med som et eksempel på ei beitemark hvor man gjerne kunne tatt opp hevden for dermed å bevare denne typen forholdsvis artsfattig beitemark utenom de rike kalkområdene i Løten.

Botanisk beskrivelse: Det er et flatt beite med middels artsrik, forholdsvis svakt gjødslet beitemark. Dominerende art var sølvbunke. Det var ganske mye harestarr, blåklukke, knollerteknapp og føllblom.

Løten: Nordberg – beite

Undersøkt: 10.07.2006 av Anders Often og Stein Inge Vien

UTM: PN_{WG}2936,5145

Høyde over havet: 295 m

Verdi: Lokal (til liten)

Naturtype: Naturbeitemark (D04).

Kulturspor: Rydningsrøyser.

Bruk: Storfebeite.

Tilstand: I bruk.

Verdivurdering: Noe lokal verdi som et eksempel på storfebeite i bruk, men den biologiske verdien er svært liten – men for variasjonen i landskapet er slike beiter viktige. Dessuten er kanskje ikke potensialet for artsmangfold særlig stort på et slikt næringsfattig beite.

Botanisk beskrivelse: Dette er også et stort sølvbunke-storfebeite. Det er spredt dunbjørk og furu. Det er noe oppslag av selje.

Løten: Stenberg – beite

Undersøkt: 10.07.2006 av Anders Often og Stein Inge Vien

UTM: PN_{WG}2863,5173

Høyde over havet: 306 m

Verdi: Lokal (til liten)

Naturtype: Naturbeitemark (D04).

Kulturspor: -

Bruk: Storfebeite, men ikke beitet nå.

Tilstand: Nylig sluttet med beite.

Verdivurdering: Dette storfebeitet ligner på de forrige lokalitetene og har liten biologisk verdi, men er interessant for å opprettholde variasjonen i landskapet.

Botanisk beskrivelse: Dette er også et stort sølvbunke-storfebeite, svært likt de foregående; fattig flora og spredt dunbjørk.

Løten: Stenåsen – natureng

Undersøkt: 10.07.2006 av Anders Often og Stein Inge Vien

UTM: PN_{WG}3959,3503

Høyde over havet: 378 m

Verdi: Regional

Naturtype: Slåttemark (D01).

Kulturspor: Rydningsrøyser.

Bruk: Feriestad. Stort areal. Eier er Borregaard A/S.

Tilstand: I svak gjengroing, men fortsatt fine åpne enger.

Verdivurdering: Det store arealet med ganske fin natureng gjør at det vurderes til å ha regional verdi.

Botanisk beskrivelse: Det undersøkte området er ei stor (ca 200 x 300 m), sørvendt gjeldkarve-dunhavreeng. Det var noe ballblom på fuktige steder og noe engnellik på tørre steder.

Løten: Rokoberget kirkeruin – tørrbakker

Undersøkt: 10.07.2006 av Anders Often og Stein Inge Vien

UTM: PN_{WG}3472,4036

Høyde over havet: 353 m

Verdi: Nasjonal

Naturtype: Slåttemark (D01) og naturbeitemark (D04).

Kulturspor: Kirkeruin.

Bruk: De nærmeste bakkene er ikke i bruk, men litt unna er det kunsteng.

Tilstand: Noe av den gamle kulturmarka på Rokoberget slåes som kunsteng, men det er ganske store areal som er i svak gjengroing, både rundt kirkeruinen og i kantsoner. Hele området burde vært skjøttet som et kulturminne med slått i tilknytning til dette flotte gamle kultrummet med vid utsikt nord- og vestover.

Verdivurdering: Dette er et viktig kulturminne for Hedemarken. Kirkeruinen taes i grove trekk vare på, men landskapet rundt er i forfall. Det burde vært laget en skjøttesplan for hele området som omfattet slått av de gamle engene innbefattet vegetasjonen rundt ruinen samt en gjennomtenkning av viktighet med å gjenskape og beholde flott utsikt. Området burde vært detaljkartlagt med hensikt å lage en detaljert skjøtslesplan.

Botanisk beskrivelse: Det er store areal gammel kulturmark i tilknytning til Rokoberget kirkeruin. Det er tørre bakker og knauser i umiddelbar nærheten til ruinene og natureng og løveng i skogen på østsiden. All den gamle kulturmarka er i gjengroing. Det er stort sett ulike fragment av kalkvegetasjon, stedvis med noe av sjeldne arter som vill-lin, dunkjempe, hjertegras og fjellrapp.

Løten: Solberg – tørrbakker

Undersøkt: 10.07.2006 av Anders Often og Stein Inge Vien

UTM: PN_{WG}4013,3791

Høyde over havet: 320 m

Verdi: Nasjonal

Naturtype: Naturbeitemark (D04).

Kulturspor: Rydningsrøyser.

Bruk: Beite og slått opphørt for en del år siden.

Tilstand: I gjengroing.

Verdivurdering: Det er i dag mange fragment med rik natureng og rikt beite i gjengroing. Det er mange kalkarter som er svært sjeldne så langt øst på Hedemarken. Mest interessant i så måte er tørrbakken med den rødlistede arten dragehode (sml. Kålås et al. 2006).

Botanisk beskrivelse: Innmarka ligger på en såkalt gabbroplugg innenfor Midt-Østerdalens ellers ganske næringsfattige grunnfjellsbergarter. Slik gabbro gir like rikt jordsmonn som man finner på kalkbergarter. Restene av eng- og beitemark på Solberg har derfor mange likheter med kalkvegetasjon langs Mjøsa. Driften har opphørt og den gamle innmarka er i gjengroing. Det er to punkter med dragehode foruten flere andre småflekker med tørrbakkevegetasjon.

(1) V-vendt dragehodeforekomst omtrent 100 m N for tunet. Dette er tidligere beite- og slåttemark. Her var det mange kloner dragehode over 10 x 10 m. Av andre interessante tørrbakkearter fantes rødknapp, gulmaure, engtjæreblom, tiriltunge, knollerteknapp, jordbær og harerug. Området er i gjengroing av bladfaks og hundekjeks.

(2) N for tunet, omtrent 40 m N for hovedbygning. Tørrbakke med spredt dragehode over 5 x 1 m. Her var det ganske artsrik tørrbakkevegetasjon. Foruten dragehode fantes blant annet gulmaure, skogkløver, flekkgrisøre, dunhavre, dunkjempe, storarve, harerug og hjertegras.

Løten: Palerud – ungdyrbeite

Undersøkt: 10.07.2006 av Anders Often og Stein Inge Vien

UTM: PN_{WG}2820,5214

Høyde over havet: 321 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Naturbeitemark (D04).

Kulturspor: -

Bruk: Beites av ungdyr.

Tilstand: Ved undersøkelsen var området svært nedbeitet slik at det var vanskelig å få inntrykk av floraen, men det var et vakkert beite og det var absolutt i bruk!

Verdivurdering: Dette er en gammel beitemark som trolig kan vurderes som typisk for beitemark på Hedemarken på næringsfattig grunn. Den vurderes derfor til å ha noe verdi selv om artsmangfoldet var lavt.

Botanisk beskrivelse: Dette er et forholdsvis kortvokst, næringsfattig beite på næringsfattig berggrunn, en slags lokal variant av engkvein-gulaksbeite. Artsmangfoldet var lavt uten noen lokalt- eller regionalt sjeldne arter.

Løten: Karterud – storfebeite

Undersøkt: 10.07.2006 av Anders Often og Stein Inge Vien

UTM: PN_{WG}2698,5138

Høyde over havet: 337 m

Verdi: Regional

Naturtype: Naturbeitemark (D04).

Kulturspor: Rydningsrøyser.

Bruk: Beites av storfe; økologisk drift.

Tilstand: Tradisjonell hevd.

Verdivurdering: Beitet var artsrikt til å være innenfor området med næringsfattig berggrunn. Det er vakkert, og det var i tradisjonell hevd. Det vurderes derfor til å ha stor verdi.

Botanisk beskrivelse: Området er et ganske stort (46 da) og variert beite. Det er spredt gran, eik og furu. Vegetasjonen var middels artsrik tørreng med mye gjeldkarve, rødknapp, karve og prestekrage. Artsmangfoldet i 2006 var nok omtrent slik om det har vært tradisjonelt på denne type berggrunn.

Løten: Reiersen – storfebeite

Undersøkt: 10.07.2006 av Anders Often og Stein Inge Vien

UTM: PN_{WG}2621,5195

Høyde over havet: 335 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Naturbeitemark (D04).

Kulturspor: -

Bruk: Beites av storfe.

Tilstand: Tradisjonell hevd.

Verdivurdering: Området var i god hevd og trolig omtrent slik som det ville ha vært med helt tradisjonell hevd. Området vurderes derfor som verdifullt selv om det ikke fantes noen uvanlige arter der.

Botanisk beskrivelse: Dette var også et forholdsvis lite område med fattigbeite, av gjeldkarvetype. Det var ingen spesielle arter men området var vakkert og trolig ikke så langt unna hva man ville funnet med helt tradisjonell hevd.

Løten: Mattisrud – tørrbakke

Undersøkt: 10.07.2006 av Anders Often og Stein Inge Vien

UTM: PN_{WG}2463,5413

Høyde over havet: 428 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Naturbeitemark (D04).

Kulturspor: Er bygdemuseum.

Bruk: Beites av storfe og sau, dog museal drift.

Tilstand: Trolig i ganske tradisjonell hevd.

Verdivurdering: I og med at det er et folkemuseum faller det utenfor den vanlige typen lokalitet, men som en mulighet for å tilføre det lokale bygdemuséet også tradisjonelle markslag er det viktig. I fremtiden kan man også tenke seg at noe av det biologiske mangfoldet som tidligere var knyttet til det gammeldagse kulturlandskapet kan taes vare på via museal hevd, og da kan noe av dette gjøres i direkte tilknytning til ulike bygdetun ved at disse ikke bare tar vare på faste kulturminner, men også i noen grad skjøtter området rundt som gamle markslag med tilhørende planter og dyr. Dette kan på ingen måte erstatte produksjon som både produserer landbruksvarer og ”et variert kulturlandskap”, men bygdetun kan ta litt ansvar også for de biologiske verdiene i det gamle kulturlandskapet.

Botanisk beskrivelse: Det undersøkte området er tørrbakker og noe fuktmark rundt bygdetunet. Vegetasjonen var mest fattig, ganske tørr engkveineng, men da i overgang til fukteng ned mot ei lita elv. Det var også ganske artsrik tørrbakke på tunet med arter som prestekrage, rødknapp, blåklukke, engsmelle og ulike marikåper. På låvebrua var det et eget lite og tradisjonelt element av ”låvebruarter”, blant annet fjellrapp, aurikkelsveve og småsyre.

Løten: Vestgård – storfebeite

Undersøkt: 11.07.2006 av Anders Often og Stein Inge Vien

UTM: PN_{WG}239,509

Høyde over havet: 340 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Naturbeitemark (D04).

Kulturspor: -

Bruk: Storfebeite (ca 20 da), både for kjøttfe og for storfe for mjølkeproduksjon (beites av 15-16 storfe, pluss kviger).

Tilstand: I helt tradisjonell bruk til ganske ekstensivt storfebeite.

Verdivurdering: Området er i tradisjonell hevd, så det vurderes som verdifullt selv om det biologiske mangfoldet bare er middels høyt. Det er også et vakkert beite.

Botanisk beskrivelse: Dette er et ganske stort og topografisk sett variert storfebeite på næringsfattig mark. Det er svært mye stein. Det er spredt tresatt med blant annet istervier. Det er noen fuktige forsenkninger med blant annet vasspepper, og noen tørre karvebakker. Det var ganske variert, uten at det på noe vis var spesielt artsrikt.

Løten: Halsteinshov – hestebeite

Undersøkt: 11.07.2006 av Anders Often og Stein Inge Vien

UTM: PN_{WG}247,487

Høyde over havet: 288 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Naturbeitemark (D04).

Kulturspor: -

Bruk: Hestebeite, økologisk drift.

Tilstand: I tradisjonell bruk bortsett fra at man for noen år siden gikk over til økologisk drift. Dette pleier ikke å være noe ulempe for det biologiske mangfoldet.

Verdivurdering: Beitet er artsfattig, men har lang kontinuitet og er fortsatt i tradisjonell bruk. Det vurderes derfor som verdifullt å opprettholde beiting på tross av få plantearter.

Botanisk beskrivelse: Det meste av beitet er ensartet sølvbunke-engkveinbeite, men flekkvis var det noen forsenkninger og tørre bakker med noe mer artsmangfold, men uten noen spesielt interessante arter.

Løten: Trømnes – storfebeite

Undersøkt: 11.07.2006 av Anders Often og Stein Inge Vien

UTM: PN_{WG}2882,4245

Høyde over havet: 221 m

Verdi: Nasjonal

Naturtype: Naturbeitemark (D04).

Kulturspor: Rydningsrøyser.

Bruk: Storfebeite.

Tilstand: I tradisjonell bruk.

Verdivurdering: Dette er et svært artsrikt beite. Det er flott tørrbakkeflora, og med ganske tradisjonell hevd så dette er på alle måter en verdifull lokalitet. Det er absolutt et av del aller flotteste beitenene i Løten og også kanskje for store deler av Hedemarken.

Botanisk beskrivelse: Dette er et stort, ganske kupert beite på middels næringsrik grunn. Det er i mosaikk med åker. Vegetasjonen er stort sett en ganske artsrik tørrbakkeflora. Det stakk frem noen små kalkberg på beitet. Det er spredt tresatt med hengebjørk. På de tørreste stedene var det tørrbakke dominert av karve, rødknapp og fyllblom. Det var spredt villrips-, bustnype-, kanelrose- og dvergmispelkratt. Ellers ble blant annet følgende arter registrert: sandarve, bakkestjerne, bakkeveronika, hårsveve, blåveis, dunhavre, svinemelde, bakkemynte, lodnebregne, engtjæreblom, bakkestarr, skogkløver, gulmaure, dunkjempe, villrips, einer, aurikkelsveve, storarve, ettårsknavel, filtkongsløys og aurikkelsveve. I følge eier Knut Johan Scherve fantes det tidligere kantkonvall på beitemarka.

Løten: Omang – storfebeite

Undersøkt: 11.07.2006 av Anders Often og Stein Inge Vien

UTM: PN_{WG}2469,4369

Høyde over havet: 199 m

Verdi: Lokal (til liten)

Naturtype: Naturbeitemark (D04).

Kulturspor: -

Bruk: Storfebeite.

Tilstand: -

Verdivurdering: Nyetablert, gjødslet og artsfattig. Liten interesse, men strengt tatt interessant også å oppsøke noen slike lokaliteter.

Botanisk beskrivelse: Det undersøkte området er et forholdsvis lite (ca 80 x 80 m), nyetablert og gjødslet beite som ligger litt inne i skogen. Det var dominert av nitrogenelskere som ulike innsådde enggras samt høymole, stornesle og krusetistel. På en liten tørrbakke var det antydning til tørrbakkeflora med blant annet karve.

Løten: Narsetra – beite

Undersøkt: 11.07.2006 av Anders Often og Stein Inge Vien

UTM: PN_{WG}3034,5634

Høyde over havet: 461 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Naturbeitemark (D04).

Kulturspor: Seterhus.

Bruk: Kjøttfe- og sauebeite.

Tilstand: Noe lavt beitetrykk, og trolig litt hardt gjødslet.

Verdivurdering: Fattig flora, men estetisk sett verdifullt.

Botanisk beskrivelse: Dette er et stort areal sølvbunkeeng (ca 400 x 500 m). Floraen er svært fattig. Det er mye grov stein.

Løten: Sloksetra – storfebeite

Undersøkt: 11.07.2006 av Anders Often og Stein Inge Vien

UTM: PN_{WG}2934,5820

Høyde over havet: 555 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Naturbeitemark (D04).

Kulturspor: Seterhus.

Bruk: Storfebeite.

Tilstand: Trolig noe lavt beitetrykk.

Verdivurdering: Fattig flora, men estetisk sett verdifullt.

Botanisk beskrivelse: Denne lokaliteten er svært lik foregående. Det er et stort areal sølvbunkeeng. Floraen er fattig, og det er mye grov stein.

Løten: Øysetra – storfebeite

Undersøkt: 11.07.2006 av Anders Often og Stein Inge Vien

UTM: PN_{WG}2616,6138

Høyde over havet: 662 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Naturbeitemark (D04).

Kulturspor: Seterhus.

Bruk: Storfebeite.

Tilstand: I langsom gjengroing.

Verdivurdering: Fattig flora, men estetisk sett verdifull.

Botanisk beskrivelse: Denne lokaliteten er svært lik foregående. Det er et stort areal sølvbunkeeng.

Løten: Gitvola/Gjetholen – sauebeite

Undersøkt: 11.07.2006 av Anders Often og Stein Inge Vien

UTM: PN_{WG}2212,6772

Høyde over havet: 707 m

Verdi: Nasjonal

Naturtype: Naturbeitemark (D04).

Kulturspor: Seterhus.

Bruk: Sauebeite.

Tilstand: I langsom gjengroing, men stort sett intakt setervoll.

Verdivurdering: Det er ganske mange nordboreale arter og slik sett verdifull, og den mest verdifulle lokaliteten av de undersøkte seterlokalitetene i Løten. Det er også det vakreste området hvis man lar seg begeistre av den flotte utsikten mot sør.

Botanisk beskrivelse: Dette er det seterområdet som ligger lengst mot nord i Løten og også det klart mest artsrike. Det er ganske stort (800 x 800 m). Det er sølvbunkeeng på nedre del, mens det er et ganske stort areal med kortvokst ganske artsrik tørrbakke ovenfor dette. Dette har et klart nordborealt preg med mye finnskjegg og engkvein, samt ganske mange andre interessante nordlige tørrbakkearter. Det er også noe intermediærrik fuktmark i overgang til rik kilde og fuktskog. Av interessante arter ble det funnet mange nordlige arter som er temmelige sjeldne i Hedemarkskommunene. Dette var: setersyre, stivstarr, fjellbunke, fjelltimotei, seterrapp, seterarve, fjellgulaks, harerug, seterstarr. I tillegg fantes blant annet lappvier, bråtestarr, aurikkelsveve, småsyre, grønnvier og flekkmarihånd.

Løten: Savalsetra – sauebeite

Undersøkt: 11.07.2006 av Anders Often og Stein Inge Vien

UTM: PN_{WG}2835,5562

Høyde over havet: 589 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Naturbeitemark (D04).

Kulturspor: Seterhus.

Bruk: Beites av ungdyr og sau.

Tilstand: Fortsatt åpen og stort sett intakt.

Verdivurdering: Middels artsrik flora med noe nordboreale arter.

Botanisk beskrivelse: Dette er en vakker voll med en bekk som renner gjennom vollen. Den er derfor ganske variert og artsrik. Av nordboreale arter fantes blant annet finnskjegg, fjellgulaks og fjelltimotei.

NORD-ODAL

Nord-Odal: Fjell - Mellomfjell-nedsiden av veien – ammekubeite. Lokal verdi

Nord-Odal: Fjell - Mellomfjell-oversiden av veien – ammekubeite. Regional verdi

Nord-Odal: Fjell - Mellomfjell – havnehage. Lokal til liten verdi

Nord-Odal: Gardvik – ammekubeite. Regional verdi

Nord-Odal: Skjellestadviken – ammekubeite. Lokal verdi

Nord-Odal: Sandsjøen-vest – beite. Lokal verdi

Nord-Odal: Fjell - Mellomfjell-nedsiden av veien – ammekubeite

Undersøkt: 13.07.2006 av Anders Often

UTM: PN_{WG}431,019

Høyde over havet: 161 m

Verdi: Lokal (til ingen)

Naturtype: Naturbeitemark (D04).

Kulturspor: -

Bruk: Ammeku.

Tilstand: I bruk.

Verdivurdering: Beitet har liten biologisk interesse i dag, men det er interessant med nye områder som tas i bruk til beite for dermed kan man se hvordan mangfoldet endres seg over tid

Botanisk beskrivelse: Området er svært kortfattet befart. Det var nettopp ryddet til beite, og det var svært artsfattig.

Nord-Odal: Fjell - Mellomfjell-oversiden av veien – ammekubeite

Undersøkt: 13.07.2006 av Anders Often

UTM: PN_{WG}431,019

Høyde over havet: 165 m

Verdi: Regional

Naturtype: Hagemark (D05).

Kulturspor: -

Bruk: Sauebeite de 10 siste år, tidligere allsidig beite.

Tilstand: I bruk.

Verdivurdering: Middels artsrikt, noe interesse.

Botanisk beskrivelse: Dette er en havnehage på oversiden av veien. Den er spredt tresatt med bjørk – pluss med én tett bjørkekrull midt på. Det var noe ganske kortvokst og artsrik eng med arter som gjeldkarve, blåklokke og hårsveve.

Nord-Odal: Fjell - Mellomfjell – havnehage

Undersøkt: 13.07.2006 av Anders Often

UTM: PN_{WG}4292,0203

Høyde over havet: 161 m

Verdi: Lokal til liten

Naturtype: Hagemark (D05).

Kulturspor: -

Bruk: Sauebeite.

Tilstand: -

Verdivurdering: Nytt, artsfattig.

Botanisk beskrivelse: Området er nylig ryddet til hamning og er derfor artsfattig med kun vanlige skogsarter, og vanlige ugras og kulturmarksarter.

Nord-Odal: Gardvik – ammekubeite

Undersøkt: 13.07.2006 av Anders Often

UTM: PN_{WG}4532,0152

Høyde over havet: 121 m

Verdi: Regional

Naturtype: Naturbeitemark (D04); strandbeite.

Kulturspor: -

Bruk: Ammeku.

Tilstand: Ikke beitet de 3-4 siste år, før det ammeku i mange år.

Verdivurdering: Vakkert, artsrikt og middels stort område med ”klassisk strandbeite” – slik det tidligere var vanlig rundt de store sjøene og elvene i nedre del av Østerdalene og i indre del av Akershus og Østfold. Forekomst av den rødlistede arten myrstjerneblom (Kålås et al. 2006) gir området ekstra stor verdi.

Botanisk beskrivelse: Det undersøkte området er strandbeitet ned til NØ-siden av Storsjøen. I dag er det i gjengroing av storvokste urter som mjødurt, sølvbunke og strandrør, pluss spredte oppslag av gran og dunbjørk. Langs bekkesig vokste myrhatt, åkermynte, slåttestarr og gulldusk. Ut mot sjøen var det delvis nyseryllik, kattehale, trådsiv, sennegras og den rødlistede arten myrstjerneblom (Kålås et al. 2006). Denne siste arten vokste spredt i trådsiv-sennegraseng (PN_{WG}45216,01499). Det var flere steder et bredt belte sennegras, og utenfor dette igjen et 15 m belte med elvesnelle. Lengst ut var det flytebladeng av vassslirekne. På flekker hvor beitet holdt elvsnella borte var det noe pusleplanter, blant annet sumpsivaks, evjesoleie og sylblad – og utenfor dette noe pilblad, botnegras, vanlig tjønnaks og gul nøkkerose.

Nord-Odal: Skjellestadviken – ammekubeite

Undersøkt: 13.07.2006 av Anders Often

UTM: PM_{WG}427,964

Høyde over havet: 121-136 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Naturbeitemark (D04).

Kulturspor: -

Bruk: Ammekubeite.

Tilstand: Kanskje noe hardt gjødslet, ellers bra hevd.

Verdivurdering: Middels variert og artsrikt, men tross alt i tradisjonell bruk. Det vurderes derfor til å ha minst lokal verdi.

Botanisk beskrivelse: Dette er et ganske steinete strandbeite. Undergrunnen synes sært næringsfattig. På det ganske flate beitet var det ganske mye veitistel og stornesle og en del karve. På knauser fantes noe bitter bergknapp, ettårsknavel, småsmelle, småsyre, blåkløkkke og sauesvingel. Ut mot sjøen var det en fin beitegradient fra fastmark og ut til åpent vann. Den ytre soneringen var slik: beitet fukteng med blåtopp og kattehal. Deretter var det en sone med beitet sennegrass og deretter flomsone med mye sumpsivaks. Det var noen kloner vass-slirekne ute i sjøen. Flekkvis på fuktbeitet var det evjesoleie, skjoldbærer, trådsiv, dikeminneblom og brønnkarse.

Nord-Odal: Sandsjøen-vest – beite

Undersøkt: 13.07.2006 av Anders Often

UTM: PM_{WG}400,970

Høyde over havet: 129 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Naturbeitemark (D04).

Kulturspor: -

Bruk: Opphørt beite.

Tilstand: I gjengroing.

Verdivurdering: Ved undersøkelsen i 2006 var beitet opphørt og fuktengene var i gjengroing. Men taes beitet opp igjen i løpet av ikke for mange år vil det trolig raskt kunne bli en ganske verdifull lokalitet.

Botanisk beskrivelse: Det undersøkte området er fuktenger som var ganske høyvokste på grunn av opphørt beite. Dominerende arter var vassrørkvein, skogrørkvein og blåtopp, spredte busker av pors og trollhegg, og en del selje og dunbjørk. Utenfor var det et belte med sennegrass og utenfor dette et 15 m bredt belte med elvesnelle. Det var noe spredt nyseryllik, knappsiv og fredløs.

OS KOMMUNE

OS: Myrtrøbekkdalen, Vanggrøftdalen – eutrof skog. Lokal verdi

OS: Myrtrøbekkdalen, Vanggrøftdalen – eutrof skog

Undersøkt: 16.08.1997 av Anders Often og Einar Melander Often

UTM: PQ_{ED}024-025,392-396

Høyde over havet: 700-800 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Beiteskog (D06). Eutrof bjørkeskog.

Kulturspor: -

Nåværende bruk: Noe beiting.

Tilstand: Ukjent pr. 2007.

Verdivurdering: Det er få nasjonalt, regionalt eller lokalt sjeldne arter i Myrtrøbekkdalen, men det er typisk, ganske rik nordboreal bjørkeskogsflora. Det er store areal slik eutrof skog, myr og gammel beitemark i Dalsbygda (jfr. Elven 1975). Dette lille området kan derfor knapt sies å peke seg spesielt ut. Det er i dag 30 år siden Reidar Elvens grundige registreringer i Dalsbygda og vi må kunne si at oversikten over verdifulle punktlokaliter i området er svært mangelfull.

Botanisk beskrivelse: Det undersøkte området er sørvendt og dominert av frodig bjørkeskog og rikmyrer (Tabell 20). Bjørkeskogen varierer mellom veldrenert myrskog (flekkvis), høgstaudeskog (flekkvis), lågurtskog (mye) og forholdsvis tørr lyngskog (flekkvis). Det er noe gråor, osp og rogn, og mye einer; bartrær mangler. Dominerende arter i feltsjiktet er småbregner, marikåper, skogstorkenebb, mjødukt og ballblom. Rikmyrene er skrånende, flate forholdsvis grunne fastmattemyrer. Blant annet følgende arter indikerer forholdsvis god næringstilgang: breiull, sveltull, blankstarr, gulstarr og sotstarr. På små strandklipper og forsenkninger langs Vangrøfta var det stor artsrikdom bestående av en blanding av myr-, fjell- og skogarter. Den floristisk sett mest interessante arten som ble funnet var stortveblad: ett blomstrende individ på grunnlendt, urterik myr i øvre del av det undersøkte området. Følgende arter som ble funnet er forholdsvis vanlige i Dalsbygda, men kan vurderes som spredt til sjeldne regionalt og nasjonalt: sotstarr, småsivaks, breiull, elvemarigras, stortveblad, gullmyrklegg og fjellpestrot.

Tabell 20. Planteliste "Myrtrøbekkdalen", Vanggrøftdalen, Os. PQ_{ED}024-025,292-396. 700-800 m o.h. Registrert 16.08.1997 av Anders Often og Einar Melander Often. Totalt 155 arter. Arter merket med "*" er belagt ved Botanisk museum, Oslo.

Achillea millefolium Ryllik
Aconitum septentrionale Tyrhjelm
Agrostis canina Hundekvein
Agrostis capillaris Engkvein
Alchemilla glabra Glattemarikåpe
Alchemilla glomerulans
Kildemarikåpe
Alchemilla monticola Beitemarikåpe
Alchemilla subcrenata Engmarikåpe
Alchemilla wichuræ Skarmarikåpe
Alnus incana ssp. *incana* * Gråor
Angelica sylvestris Sløke
Anthoxanthum nipponicum
Fjellgulaks
Astragalus alpinus Setermjelt
Avenula pubescens * Dunhavre

Bartsia alpina Svarttopp
Betula pubescens subsp.
pubescens Dunbjørk
Bistorta vivipara Harerug
Calamagrostis purpurea
Skogrørkvein
Calamagrostis stricta Smårørkvein
Caltha palustris subsp. *palustris*
Vanlig soleihov
Carex atrofusca Sotstarr
Carex brunnescens var.
brunnescens Seterstarr
Carex brunnescens var. *vitalis*
"Sumpseterstarr"
Carex canescens Gråstarr
Carex capillaris Hårstarr

Carex echinata Stjernestarr
Carex flava * Gulstarr
Carex lasiocarpa Trådstarr
Carex nigra subsp. *nigra* Slåtestarr
Carex pallescens Bleikstarr
Carex panicea Kornstarr
Carex pauciflora Sveltstarr
Carex paupercula Frynsestarr
Carex rostrata Flaskestarr
Carex saxatilis Blankstarr
Carex vaginata Slirestarr
Cerastium fontanum subsp.
fontanum Skogarve
Cirsium helenioides Hvitbladistel
Cirsium palustre Myrtistel
Crepis paludosa Sumphaukeskjegg

Dactylorhiza fuchsii Skogmarihand
Dactylorhiza maculata
 Flekkmarihand
Deschampsia cespitosa subsp.
cespitosa Sølvbunke
Deschampsia flexuosa Smyle
Eleocharis quinqueflora Småshivaks
Empetrum nigrum subsp.
hermaphroditum Fjellkrekling
Epilobium angustifolium Geitrams
Epilobium palustre Myrmjølke
Equisetum hyemale Skavgras
Equisetum pratense Engsnelle
Equisetum sylvaticum Skogsnelle
Erigeron borealis Fjellbakkestjerne
Eriophorum angustifolium Duskull
Eriophorum latifolium Breiull
Eriophorum vaginatum Torvull
Euphrasia frigida var. *frigida*
 Fjelløyentrøst
Euphrasia frigida var. *palustris*
 Myrøyentrøst
Euphrasia stricta var. *stricta*
 Kjerteløyentrøst
Festuca ovina subsp. *ovina*
 Sauesvingel
Festuca rubra subsp. *rubra*
 Rødsvingel
Filipendula ulmaria Mjødurt
Galium boreale Hvitmaure
Galium palustre subsp. *palustre*
 Liten myrmaure
Galium uliginosum Sumpmaure
Geranium sylvaticum
 Skogstorkenebb
Geum rivale Enghumleblom
Gymnocarpium dryopteris Fugleteleg
Hieracium Seksjon *Alpestris*
 Fjellsveve-gr.
Hieracium Seksjon *Sylvatica*
 Skogsveve-gr.
Hieracium Seksjon *Vulgata*
 Beitesveve-gr.
Hierochloa hirta subsp. *arctica*
 Elvemarigras
Huperzia selago subsp. *selago* *
 Lusegras
Juncus alpinoarticulatus subsp.
alpestris * Nordlig skogsiv
Juncus filiformis Trådsiv
Juncus triglumis Trillingsiv
Juniperus communis subsp.
communis Vanlig einer

Leontodon autumnalis subsp.
autumnalis Føllblom
Linnaea borealis Linnea
Listera ovata * Stortveblad
Luzula multiflora subsp. *frigida*
 Seterfrytle
Luzula multiflora subsp. *multiflora* *
 Engfrytle
Luzula pilosa Hårfrytle
Luzula sudetica Myrfrytle
Lycopodium annotinum subsp.
alpestre * Fjellkråkefot
Lycopodium annotinum subsp.
annotinum Stri kråkefot
Melampyrum sylvaticum
 Småmarimjelle
Melica nutans Hengeaks
Menyanthes trifoliata Bukkeblad
Molinia caerulea * Blåtopp
Myosotis decumbens
 Fjellforglemmegei
Nardus stricta Finnskjegg
Omalotheca norvegica Setergråurt
Omalotheca sylvatica Skoggråurt
Oxalis acetosella Gaukesyre
Paris quadrifolia Firblad
Parnassia palustris Jåblom
Pedicularis oederi Gullmyrklegg
Pedicularis palustris subsp. *borealis*
 * Myrklegg
Petasites frigidus Fjellpestrot
Phleum alpinum Fjelltimotei
Pinguicula vulgaris Tettegras
Plantago major subsp. *major* Vanlig
 groblad
Poa alpina var. *alpina* Fjellrapp
Poa annua Tunrapp
Poa palustris Myrrapp
Poa pratensis subsp. *pratensis*
 Engrapp
Poa trivialis Markrapp
Polygonatum verticillatum
 Kranskonvall
Populus tremula Osp
Potentilla erecta Tepperot
Potentilla palustris Myrhatt
Prunella vulgaris * Blåkoll
Prunus padus subsp. *padus* Vanlig
 hegg
Pyrola minor Perlevintergrønn
Pyrola rotundifolia subsp. *norvegica*
 * Norsk vintergrønn

Ranunculus acris subsp. *acris*
 Vanlig engsoleie
Rhinanthus minor Småengkall
Rubus chamaemorus Molte
Rubus saxatilis Teiebær
Rumex acetosa subsp. *acetosa*
 Vanlig engsyre
Rumex acetosa subsp. *lapponicus*
 Setersyre
Rumex acetosella subsp. *acetosella*
 Småsyre
Salix arbuscula Småvier
Salix caprea subsp. *caprea* Vanlig
 selje
Salix glauca subsp. *glauca* Sølvvier
Salix hastata Bleikvier
Salix lapponum Lappvier
Salix myrsinifolia subsp. *borealis*
 Setervier
Salix pentandra Istervier
Salix phylicifolia Grønnvier
Saussurea alpina Fjelltistel
Selaginella selaginoides
 Dvergjamne
Solidago virgaurea subsp. *virgaurea*
 Gullris
Sorbus aucuparia subsp. *aucuparia*
 Vanlig rogn
Stellaria borealis Fjellstjerneblom
Stellaria graminea Grasstjerneblom
Taraxacum Seksjon *Spectabilia*
 Atlanterhavsløvetenner
Thalictrum alpinum Fjellfrøstjerne
Tofieldia pusilla Bjønnbrodd
Trichophorum alpinum Sveltull
Trichophorum cespitosum subsp.
cespitosum Småbjønnskjegg
Trifolium pratense Rødkløver
Trifolium repens Hvitkløver
Triglochin palustris Myrsauløk
Trollius europaeus Ballblom
Tussilago farfara Hestehov
Vaccinium myrtillus Blåbær
Vaccinium uliginosum subsp.
uliginosum Vanlig blokkebær
Vaccinium vitis-idaea Tyttebær
Valeriana sambucifolia Vendelrot
Veronica alpina subsp. *alpina*
 Fjellveronika
Vicia cracca Fuglevikke
Viola biflora Fjellfiol
Viola canina subsp. *montana* Lifiol
Viola epipsila Stor myrfiol

RENDALEN

Rendalen: ”Kvannslåttan” S for Galthue – slåttemyr. Lokal verdi

Rendalen: Horndalen – naturbeitemark. Regional verdi

Rendalen: Nysetra – naturbeitemark. Lokal verdi

Rendalen: Mistsjøhaugen – naturbeitemark. Regional verdi

Rendalen: Lomnes – naturbeitemark. Lokal verdi

Rendalen: Øygarden – naturbeitemark. Lokal verdi

Rendalen: Øygarden N – slåtteenger. Regional verdi

Rendalen: Høye – naturbeitemark. Lokal verdi

Rendalen: Høye kirke – småbiotoper. Lokal verdi

Rendalen: Stortrøa – naturbeitemark. Regional verdi

Rendalen: Lia – naturbeitemark. Regional verdi

Rendalen: Løkken-Brua – naturbeitemark. Nasjonal verdi

Rendalen: Holmslia øvre – slåtteenger. Lokal verdi

Rendalen: "Kvannslåttan" S for Galthue – slåttemyr

Undersøkt: 02.-03.09.2000 ved Leif Galten

UTM: PP_{WG}432-434,626-633

Høyde over havet: 635-650 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Beite- og slåttmyr (D02).

Kulturspor: Ingen, uten forekomst av hanebam.

Bruk: Ingen.

Tilstand: Slåttene gjengrodd av vier. Fortsatt stedvis dominerende bestand av hanebam.

Verdivurdering: Lokal verdi på grunn av hanebam. Nærmeste kjente forekomst for denne arten er ved Lomnessjøen og i Flendalen, Trysil, begge 7-8 mil unna. Her er også eldre kulturspor. Fra slåttene går elvegga bratt opp på et platå. Der oppe ligger dyregravene med 50 skritts mellomrom nordover mot Galthue.

Botanisk beskrivelse: "Kvannslåttan" er små kildemyrer på vestbredden av Femundselva en drøy halvkilometer sør for Galthue (Tabell 21). Slåttene ble brukt fram til ca. 1945. De mange kildene og kildemyrene er intermediære med kildeurt, bekkestjerneblom, setermjølke, kildemjølke og myrmjølke. Foruten forekomster av hanebam, domineres myrene av sølvbunke og skogørkvein, rikelig ispedd tepperot, flekkmariland, sløke, kvann, mjødurt, enghumleblom, vendelrot og sumphaukeskjegg. Lappvier, svartvier og grønnvier trekker rikelig inn i myrene og visker ut slåttepreget. I elvekanten dannes sumpskog med gran, dunbjørk, gråor. Undervegetasjonen består av myskegras, skogørkvein og lundrapp. På litt tørrere mark finnes også liljekonvall og kanelrose. Ute i elva er sumper med myrhatt, bukkeblad, flaskestarr og sennegrass. På sandbunn vokser evjesoleie, sylblad og tepper av storrassoleie.

Tabell 21. Planteliste for "Kvannslåttan" sør for Galthue, Rendalen. Arter merket med * er belagt ved Botanisk museum, Oslo. PP_{WG}432-434,626-633. 635-650 m o.h. Registrert 02-03.09.2000 ved Leif Galten. Plantelista omfatter selve slåttemarka. Totalt 114 taksa, de mest interessante er uthevet.

***Achillea ptarmica* Nyseryllik**

Agrostis canina Hundekvein
Agrostis capillaris Engkvein
Alchemilla spp. Marikåper
Alnus incana coll. Gråor
Andromeda polifolia Hvitlyng
***Angelica arcangelica* ssp.
arcangelica** Fjellkvann
Angelica sylvestris Sløke
***Anthoxanthum odoratum* coll.
Gulaks**
Athyrium filix-femina Skogburkne
Avenella flexuosa Smyle
Betula pubescens Bjørk
Bistorta vivipara Harerug
Calamagrostis phragmitoides
Skogørkvein

Calluna vulgaris Røsslyng
Caltha palustris Bekkeblom
Cardamine amara Bekkekarse
Carex canescens Gråstarr
Carex echinata Stjernestarr
Carex globularis Granstarr
Carex nigra var. *junceae* Stolpestarr
***Carex nigra* var. *nigra* Slåttstarr**
Carex paupercula Frynestarr
Carex rostrata Flaskestarr
Carex vaginata Slirestarr
Carex vesicaria* Sennegrass
Cerastium fontanum coll. Skogarve
Chamerion angustifolium geitrams
Cirsium heterophyllum
Hvitbladistel
Cirsium palustre Myrtistel

Comarum palustre Myrhatt
Convallaria majalis Liljekonvall
Crepis paludosa Sumphaukeskjegg
Dactylorhiza maculata
Flekkmariland
Deschampsia cespitosa Sølvbunke
Empetrum nigrum ssp.
hermaproditum Fjellkreking
Epilobium alsinifolium Kildemjølke
Epilobium hornemannii Setermjølke
Epilobium palustre Myrmjølke
Equisetum fluviatile Elvesnelle
***Equisetum hyemale* Skavgras**
Equisetum sylvaticum Skogsnelle
Eriophorum angustifolium Duskull
Eriophorum vaginatum Torvull
Festuca ovina Sauesvingel

***Festuca rubra* coll. Rødsvingel**
Filipendula ulmaria Mjødurt
Galium boreale Hvitmaure
Galium palustre Myrmaure
Galium uliginosum Sumpmaure
Geranium sylvaticum
 Skogstorkenebb
Geum rivale Enghumleblom
Gymnocarpium dryopteris Fugleteig
***Hieracium odoratum* Marigras**
Hieracium seksjon *Hieracium*
 Skogsveve
Juniperus communis Einer
Linnaea borealis Linnea
Listera cordata Småttveblad
Luzula multiflora ssp. *frigida*
 Seterfrytle
Luzula pilosa Hårfrytle
Luzula sudetica Myrfrytle
Lychnis flos-cuculi* Hanekam
Lycopodium annotinum ssp.
annotinum Stri kråkefot
Majanthemum bifolium Maiblom
Melampyrum pratense
 Stormarimjelle
Melampyrum sylvaticum
 Småmarimjelle
Melica nutans Hengeving

Menyanthes trifoliata Bukkeblad
Milium effusum* Myskegras
Moneses uniflora Olavsstake
Montia fontana Kildeurt
Orthilia secunda Nikkevintergrønn
Oxalis acetosella Gauksyre
Oxycoccus microcarpus
 Småtranebær
Paris quadrifolia Firblad
***Parnassia palustris* Jåblom**
Pedicularis palustris Myrklegg
Pedicularis sceptorum-carolinum
 Konsspir
Phegopteris connectilis hengeving
Phleum alpinum Fjelltimotei
Picea abies Gran
Pinus sylvestris Furu
***Poa annua* Tunrapp**
Poa nemoralis Lundrapp*
Poa pratensis ssp. *alpigena*
 Seterrapp
Populus tremula Osp
Prunus padus Hegg
Pyrola minor Perlevintergrønn
Ranunculus acris Engsoleie
Ranunculus repens Krypssoleie
Rhinanthus minor Småengkall
Ribes spicata Villrips

Rosa canina Kanelrose
Rubus chamaemorus Molte
Rubus idaeus Bringebær
Rumex acetosa coll. Engsyre
Salix aurita x *lapponum* Øre- x
 lappvier*
Salix caprea ssp. *caprea* Vanlig
 selje
Salix glauca ssp. *glauca* Sølvvier
Salix lapponum Lappvier
Salix myrsinifolia coll. Svartvier
Salix phylicifolia Grønnvier
Selaginella selaginoides
 Dvergjamne
Solidago virgaurea Gullris
Sorbus aucuparia ssp. *aucuparia*
 Rogn
Stellaria alsine Bekkestjerneblom
***Succisa pratensis* Blåknapp**
Trientalis europaea Skogstjerne
Vaccinium myrtillus Blåbær
Vaccinium uliginosum Skinntryte
Vaccinium vitis-idaea Tyttebær
Valeriana sambucifolia Vendelrot
Viola epipsila Stor myrfiol
Viola palustris Myrfiol

Rendalen: Horndalen – naturbeitemark

Undersøkt: 07.07.2004 ved Bjørn Harald Larsen (Blindheim et al. 2004)

UTM: PP_{WG}2325,6726

Høyde over havet: 800 m

Verdi: Regional

Naturtype: Naturbeitemark (D04).

Kulturspor: -

Bruk: Ingen.

Tilstand: Magre og fattige setervoller i gjengroing. Beitet har opphørt.

Verdivurdering: Det er en del natureng- og seterplanter hvorav flere er regionalt uvanlige, ikke minst forekomsten av marinøkkel. Området vurderes til å ha regional verdi.

Botanisk beskrivelse: Dette er magre og fattige setervoller i gjengroing (ikke beitemark lenger). Et inngjerdet område nærmest vegen (sørsida) har preg av natureng, men ellers har gjengroingen kommet langt. Enkelte partier er gjødslet. Tørr, fattig finnskjegg-stivstarr-eng dominerer lokaliteten, og med noe av naturengarter og seterplanter som marinøkkel, fjellrapp, småsyre, fjelltimotei, finnskjegg, stivstarr, småengkall, prestekrage, fjelløyentrøst, gulaks, harerug, engfrytle, svartsveve *Hieracium* Seksjon *Nigrescentia*, einer, og tepperot.

Rendalen: Nysetra – naturbeitemark

Undersøkt: 07.07.2004 ved Bjørn Harald Larsen (Blindheim et al. 2004)

UTM: PP_{WG}273,700

Høyde over havet: 870 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Naturbeitemark (D04).

Kulturspor: -

Bruk: Ingen.

Tilstand: Beite har opphørt, og lokaliteten er i gjengroing.

Verdivurdering: Forekomst av noe rikere flora med preg av naturbeitemark gjør at lokaliteten vurderes til å ha lokal verdi.

Botanisk beskrivelse: Dette er en liten ugjødset og mager beitevoll. Den ligger på begge sider av setervegen. Beite har opphørt, og lokaliteten er i gjengroing. Det er likevel fremdeles naturengarter på rabber og på grunnlendt mark.

Lokaliteten har samme vegetasjonstype som omkringliggende arealer, men noe flekkmure viser at det er litt rikere på vollen. Vanlige arter er harerug, fjelltimotei, fjellrapp, flekkmure (ett lite parti), engfrytle, finnskjegg og stivstarr.

Rendalen: Mistsjøhaugen – naturbeitemark

Undersøkt: 07.07.2004 ved Bjørn Harald Larsen (Blindheim et al. 2004)

UTM: PP_{WG}274,736

Høyde over havet: 880 m

Verdi: Regional

Naturtype: Naturbeitemark (D04).

Kulturspor: -

Bruk: Ingen.

Tilstand: Åpne, fattige beitevoller i svak gjengroing.

Verdivurdering: På bakgrunn av den rike forekomsten av marinøkkel, og velutviklet naturbeitemarkflora – som må ansees som sjeldent i Rendalen – vurderes lokaliteten å ha lokal til regional verdi.

Botanisk beskrivelse: Dette er fattige beitevoller i svak gjengroing. Det er fortsatt et åpent preg med forholdsvis lite einer, men ingen beitedyr. På knausene er det noe tørrbakke med lokalt mye marinøkkel; noe finnskjegg-stivstarr-eng. Det er ganske variert flora med marinøkkel, finnskjegg, stivstarr, svartsveve *Hieracium* Seksjon *Nigrescentia*, engfrytle, fjelltimotei, fjellrapp, harerug, tyttebær, engsoleie, rød jonsokblom, gullris, blåbær, ryllik, røsslyng, småengkall. For å opprettholde naturtypen over tid vil det være nødvendig å holde området i hevd med f.eks. beitedyr.

Rendalen: Lomnes – naturbeitemark

Undersøkt: 28.06.2005 ved Jon Klepsland (Reiso & Hofton 2005a)

UTM: PP_{WG}159,498

Høyde over havet: 280 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Naturbeitemark (D04).

Kulturspor: -

Bruk: Beites ganske hardt av sau.

Tilstand: Det beites fortsatt ganske hardt.

Verdivurdering: Gjødelsespåvirkning og få krevende arter gir lokal verdi. Vegetasjonssammensetningen tyder på at mye av arealet overflategjødsles og/eller er kraftig påvirket av luftbåret gjødsel. Dette trekker naturverdien kraftig ned.

Botanisk beskrivelse: Mye av arealet er dominert av de nitrofile artene engsoleie og sølvbunke. Mellom bjørk og einer (og stedvis gran) i bakkene er det tørre partier med mer urtedominert vegetasjon med markjordbær, tveskjeggveronika og rødknapp.

Rendalen: Øygarden – naturbeitemark

Undersøkt: 28.06.2005 ved Jon Klepsland (Reiso & Hofton 2005a)

UTM: PP_{WG}156,503

Høyde over havet: 280 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Naturbeitemark (D04).

Kulturspor: -

Bruk: Beites av sau.

Tilstand: Beitemarka er i hevd, men beitetrykket er ganske svakt.

Verdivurdering: Lokaliteten vurderes til å ha noe lokal verdi.

Botanisk beskrivelse: Området er to bratte beitebakker som er adskilt av et steingjerde og løvtrær (eiendomsgrense). Arealet beites av sau. Beitetrykket er ganske svakt. Det er trolig overflategjødslet. Vegetasjonen er dominert av sølvbunke, engkvein, engrapp, hvitkløver og gulaks. Forekomst av de mer beitebetingete urtene harerug, tveskjeggveronika, bleikstarr og prestekrage er likevel betydelig. Det er også mye engfrytle og rødsvingel. Løvtrærne langs eiendomsgrensa består av omtrent like mengder av middelaldret bjørk, selje, osp, rogn og gråor. Disse utgjør et viktig tilleggselement i landskapsbildet og er viktig for blant annet lav, insekt og fugler som er tilknyttet kulturlandskapet.

Rendalen: Øygarden N – slåttenger

Undersøkt: 28.06.2005 ved Jon Klepsland (Reiso & Hofton 2005a)

UTM: PP_{WG}155,504

Høyde over havet: 280 m

Verdi: Regional

Naturtype: Slåttemark (D01).

Kulturspor: -

Bruk: Ikke i hevd.

Tilstand: Urterik morenevoll som ikke lenger er i hevd.

Verdivurdering: Lokaliteten har stor verdi som kildeområde for en rekke insekt og plantearter og får derfor regional verdi.

Botanisk beskrivelse: Naturtypen er en morenevoll som ikke lenger er i hevd. Biotopen grenser i overkant til furudominert skog, og i nedkant til gjødslet fukteng og hestebeite. Vegetasjonen er urterik for regionen. Vanlige arter er prestekrage, rødkløver, dunkjempe, bakkemaure, tiriltunge, rødknapp, storarve, tveskjeggveronika, rødsvingel, markjordbær, fuglevikke, sumpmaure, karve og marikåpearter. Ned mot hestebeitet/ fuktenga er det mest engreverumpe, engsoleie og engsyre. Blomsterplantene er en betingelse for en rekke insektarter, deriblant mange sommerfugler.

Rendalen: Høye – naturbeitemark

Undersøkt: 28.06.2005 ved Jon Klepsland (Reiso & Hofton 2005)

UTM: PP_{WG}093,635

Høyde over havet: 280-300 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Naturbeitemark (D04).

Kulturspor: -

Bruk: Beites av storfe.

Tilstand: Beitene virker overflategjødslet og beitetrykket er lavt.

Verdivurdering: Lokaliteten anses å ha potensial for å utvikle kvaliteter med tanke på beitebetingede kulturvekster og beitemarksopp, men på grunn av tilstanden blir verdien ikke vurdert høyere enn til lokal verdi.

Botanisk beskrivelse: Lokaliteten er flere nærtliggende beitebakker med østvendt helling. Beitene virker overflategjødslet og beitetrykket er lavt. Vegetasjonen er dominert av de ganske næringskrevende artene engreverumpe, engkvein, engrapp, rødsvingel, hvitkløver, grasstjerneblom, engsoleie, ryllik og karve. Beitebetingede arter som tveskjeggveronika, rødkløver, sauesvingel, blåklokke, gulaks, fjellrapp, dunkjempe og dunhavre forekommer spredt.

Rendalen: Høye kirke – småbiotoper

Undersøkt: 28.06.2005 ved Jon Klepsland (Reiso & Hofton 2005)

UTM: PP_{WG}0925,6354

Høyde over havet: 300 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Småbiotop (D11).

Kulturspor: Kanskje gammel gravhaug

Bruk: -

Tilstand: Området er i svak gjengroing og bør slås.

Verdivurdering: Lokaliteten har store verdier som kildeområde for en rekke insekt og plantearter, men på grunn av det beskjedne arealet vurderes verdien til lokal verdi.

Botanisk beskrivelse: Naturtypen er en jordvoll (kanskje gravhaug) med flaggstang på toppen utenfor kirkemuren til Høye kirke. Nordsiden av jordvollen er delvis tilvokst med bjørk. Den nedre del av jordvollens sørside har

en triviell flora med engreverumpe, grasstjerneblom, engsoleie, engsyre og skjermesveve. Den øvre delen derimot er artsrik med mye dunhavre, dunkjempe, katterfot, hvitmaure, engfrytle, gjeldkarve og marinøkkel.

Rendalen: Stortrøa – naturbeitemark

Undersøkt: 28.06.2005 ved Jon Klepsland (Reiso & Hofton 2005)

UTM: PP_{WG}152,508

Høyde over havet: 280 m

Verdi: Regional

Naturtype: Naturbeitemark (D04).

Kulturspor: -

Bruk: Beites av hest.

Tilstand: Beitene virker overflategjødslet og beitetrykket er lavt.

Verdivurdering: Floraen er forholdsvis variert og beitet er i hevd. Verdien vurderes til regional.

Botanisk beskrivelse: Dette er en hestebeitebakke. Mye av arealet er dominert av ganske næringskrevende arter som engsoleie, engsyre, skogstorkenebb og rødsvingel. Spesielt i øvre del av bakken er det høy dekning av beitebegunstigede urter som prestekrage, tveskjeggveronika, rødkløver, tiriltunge, marikåpearter, legeveronika, engsmelle, rødknapp, natt og dag, dunkjempe, engfiol og tyskermure. Beitetrykket er noe lavt og kunne med fordel vært kombinert med sau.

Rendalen: Lia – naturbeitemark

Undersøkt: 28.06.2005 ved Jon Klepsland (Reiso & Hofton 2005)

UTM: PP_{WG}158,277

Høyde over havet: 500 m

Verdi: Regional

Naturtype: Naturbeitemark (D04).

Kulturspor: -

Bruk: Beites av hest.

Tilstand: Enger og bakker med varierende beitetrykk og vegetasjonssammensetning. De flatere partiene benyttes til hestebeite og er tydelig overflategjødslet.

Verdivurdering: Lokaliteten har store verdier som kildeområde for en rekke insekt og plante arter, og trolig stort potensial for kulturbetinga jordboende sopp. Det er vurdert til regional verdi.

Botanisk beskrivelse: Enger og bakker med varierende beitetrykk og vegetasjonssammensetning. De flatere partiene benyttes til hestebeite og er tydelig overflategjødslet. Vegetasjonen er dominert av nitrofile eller næringskrevende arter som hundekjeks, skogstorkenebb, engsoleie, engreverumpe, geitrams, høymole, mjødukt og tyrihjel. Variert og interessant flora med gamle beitebetingede kulturvekster er begrenset til bratte beitebakker

der hevd ser ut til å ha opphørt. Der finnes det gode forekomster av tiriltunge, rødkløver, flekkgrisøre, hvitmaure, prestekrage, tveskjeggveronika, dunkjempe, beitesveve, markjordbær, katterot, harerug, rødknapp. Spredt finnes også dunhavre, sandarve, skogkløver, marinøkkel og brudespore.

Rendalen: Løkken-Brua – naturbeitemark

Undersøkt: 28.06.2005 ved Sigve Reiso (Reiso & Hofton 2005)

UTM: PP_{WG}094,625

Høyde over havet: 280-300 m

Verdi: Nasjonal

Naturtype: Naturbeitemark (D04).

Kulturspor: -

Bruk: Beites av hest, storfe, og sau.

Tilstand: Alle beitenene har ganske høyt beitepress og er pr. i dag i hevd.

Verdivurdering: Beitenene har lang kontinuitet, artsrik og delvis kalkpåvirket flora og er i 2005 fortsatt i hevd. Lokaliteten er vurdert til nasjonal verdi.

Botanisk beskrivelse: Naturtypen omfatter flere beitebakker samt et større areal beiteskog med østvendt helling. Alle beitenene har ganske høyt beitepress med henholdsvis sau i nordre-, kyr i mitre- og hest i søndre del. Skogen i områder er åpen og dominert av bjørk, gran og furu. Endel einer står spredt på sauebeitet lengst nord. De bratteste partiene rett bak gårdene er åpne beitebakker med mye av beitebetingede arter som prestekrage, blåkløkke, engknoppurt, gjeldkarve, dunkjempe, marinøkkel, ryllik, rødknapp, sandarve, flekkmure og harerug. I rikere sig finnes gulstarr, sumpmaure og hårstarr. Beitenene virker noe påvirket av overflategjødsl på de nedre flatere partiene (rett bak gårdsbygningene) der nitrofile arter dominerer. Lokaliteten har trolig store verdier som kildeområde for en rekke insekt og plante arter, og trolig et stort potensial for kulturbetinga beitemarkssopp. Lokaliteten er kun overfladisk undersøkt og bør undersøkes nærmere, spesielt med tanke på beitemarkssopp.

Rendalen: Holmslia øvre – slåttenger

Undersøkt: 28.06.2005 ved Tom H. Hofton (Reiso & Hofton 2005)

UTM: PP_{WG}224,133

Høyde over havet: 440 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Slåtteng (D01).

Kulturspor: -

Bruk: Ikke i hevd.

Tilstand: Gammel husmannsplass som nå har ligget ganske lenge i forfall. Øvre Holmslia har tidligere hatt ei verdifull slåtteeng.

Verdivurdering: I dag har enda ligget ganske lenge uten slått, og verdiene har blitt redusert som følge av dette. Kombinert med lite areal vurderes enda som lokalt viktig.

Botanisk beskrivelse: Øvre Holmslia ligger et stykke oppe i lia på vestsiden av Storsjøens søndre ende – lengst sør i Rendalen. Dette er en gammel husmannsplass som nå har ligget ganske lenge i forfall. Omkring husene finnes en vekselfuktig, heterogen og ganske artsrik slåtteeing i begynnende gjengroing – hovedsakelig ballblomeng. Her vokste ballblom (mye), engknoppurt, rødknapp, engsoleie, firkantperikum, rød jonsokblom, gulaks, engfrytle, engfiol, hvitmaure, blåklukke. Naturverdiene på enga er i dag på rask retur på grunn av opphørt hevd.

RINGSAKER

Ringsaker: Helgøya, Myhrebakken – tørre bakker. Regional verdi

Ringsaker: Helgøya, Eriksrud – tørre bakker. Regional verdi

Ringsaker: Nes, Austdal – beite. Regional verdi

Ringsaker: Nes, Askehagen – beite. Regional verdi

Ringsaker: Nes, Aske – storfebeite. Regional verdi

Ringsaker: Nes, Østre Sterud – hestebeite/tørre bakker. Regional verdi

Ringsaker: Nes, Vestre Sterud – strandeng. Regional verdi

Ringsaker: Nes, Gorum – storfebeite/tørre bakker. Regional verdi

Ringsaker: Jølstad, Tjerne – storfebeite. Lokal verdi

Ringsaker: Jølstad, Ingeberg – storfebeite. Lokal verdi

Ringsaker: Gaupen, Am-Herram – variert kulturlandskap. Nasjonal verdi

Ringsaker: Kolstad – storfebeite. Lokal verdi

Ringsaker: Kinnli – variert kulturlandskap. Nasjonal verdi

Ringsaker: Leine – beite. Nasjonal verdi

Ringsaker: Furnes, Høsbjør – beite og golfbane. Lokal verdi

Ringsaker: Veldre, Vest for Høgsveen – beite. Regional verdi

Ringsaker: Helgøya, Myhrebakken – tørre bakker

Undersøkt: 03.05.2000, 08.06.2000 og 19.06.2001 ved Asle Bruserud, 04.07.2001 av Anders Often

UTM: PN_{WG}072-075,355-357

Høyde over havet: 290-300 m

Verdi: Regional

Naturtype: Naturbeitemark (D04).

Kulturspor: Traktorvei gjennom området, kraftlinje.

Bruk: Ingen da beite er opphørt.

Tilstand: I sakte gjengroing, først og fremst av einer. De mest verdifulle delene er ryddet noe de siste årene.

Verdivurdering: Dette er trolig den mest artsrike tørrbakken i Ringsaker. Den vurderes til å ha stor botanisk og estetisk verdi. Lokaliteten har flere regionalt sjeldne arter og er dessuten lett tilgjengelig. Det bør ryddes og skjøttes systematisk framover slik at ikke ytterligere gjengroing skjer. Området har regional verdi.

Botanisk beskrivelse: Lokaliteten ligger sørvendt langs veien nord for Myhre og Åsen og er et ganske stort areal tørrbakker på flisskifer. Deler av området er litt gjengrodd av gran, einer og rosebusker, men litt rydding er utført de senere år. Særlig de midtre delene er rike på sjeldne arter. Her finnes blant annet vårveronika, nakkebær, enghaukeskjegg, hjertegras, smalkjempe, dvergforglemmegei, våskrinneblom, hundetunge, gullkløver, tyskermure, storblåfjær, bakkemynte, sandarve, berberis, krattssoleie, åkermåne, fuglestarr, fjellrapp, lakrismjelt og bakkeveronika. Særlig om våren og forsommeren er floraen utrolig fargerik.

Ringsaker: Helgøya, Eriksrud – tørre bakker

Undersøkt: 10.06.2001 og 14.08.2001 ved Asle Bruserud, 16.08.2001 av Anders Often

UTM: PN_{WG}080,357-358

Høyde over havet: 260-280 m

Verdi: Regional

Naturtype: Naturbeitemark (D04).

Kulturspor: Nederste del av gammel hoppbakke. Gammelt hoppstillas øverst.

Bruk: Ingen da beite er opphørt.

Tilstand: I sakte gjengroing, først og fremst av einer.

Verdivurdering: Stor og god forekomst av stjernetistel. Denne arten er svært sjelden i Hedmark, og kanskje helt kulturbetinget. Lokaliteten har et høyt artstall og stor estetisk verdi, særlig om våren og forsommeren. Området er lett tilgjengelig for undervisningsformål.

Botanisk beskrivelse: Lokaliteten er en gammel, svært tørr, sørvendt hoppbakke på flisskifer. Av særlig interesse er stjernetistel. I 2005 var det omtrent 50 blomstrende individ. Stjernetistel har et fåtall lokaliteter i Hedmark og er i klar tilbakegang i hele landet. Videre finnes blant annet mye storblåfjær, gullkløver, hjertegras, fløyelsmarikåpe, piggstarr, sandarve, bakkemynte og bergmynte.

Ringsaker: Nes, Austdal – beite

Undersøkt: 01.06.2000 og 18.08.2002 ved Asle Bruserud, 14.06.2001 av Anders Often

UTM: PN_{WG}039-040,409

Høyde over havet: 300-320 m

Verdi: Regional

Naturtype: Naturbeitemark (D04).

Kulturspor: Traktorvei i områdets nedre del.

Bruk: Ingen da beite er opphørt.

Tilstand: I ferd med å gro igjen på grunn av opphørt beite.

Verdivurdering: Her er en fin bestand av smalfrøstjerne – en art som er kraftig i tilbakegang på hele det nedre av Østlandet. Det er også forekomster av

andre sjeldne arter som dragehode og krattalant. Området vurderes derfor til å ha lokal verdi.

Botanisk beskrivelse: Lokaliteten er et gammelt beite vest for Austdal.

Området er lite og preget av gjengroing, men her vokser likevel en rekke tildels sjeldne arter som dragehode, hjertegras, vill-lin, bakkestarr, vanlig blåfjær, krattalant, krattfiol, bakkefiol, kantkonvall, nakkebær, åkermåne og mye smalfrøstjerne.

Ringsaker: Nes, Askehagen – beite

Undersøkt: 19.05.2001 av Anders Often, 29.06.2001 og 21.07.2001 ved Asle Bruserud

UTM: PN_{WG}004-008,402-405

Høyde over havet: 290-310 m

Verdi: Regional

Naturtype: Naturbeitemark (D04). Storfebeite med tørrbakker og en større dam.

Kulturspor: Gjerder og mindre veier.

Bruk: Beites av storfe hele sommeren.

Tilstand: Gammelt, intakt beiteområde.

Verdivurdering: Området er et av de få gjenværende beiter i lavereliggende deler av Ringsaker. Det er mindre artsrikt enn Gorum, men har en fin dam som beriker området både visuelt og med hensyn på artsmangfold. I kanten av denne vokser blant annet den regionalt sjeldne arten lodnestarr.

Botanisk beskrivelse: Den øvre delen (Flåhagen) er et større, svakt vestvendt beite. Det finnes spredte tørrbakker med hjertegras, flekkmure, hundetunge, vårveronika, bakkestarr, engnellik, bakkemynte, bergmynte, svaleurt, sandfiol, marianøklebånd, svaleurt, nakkebær og malurt – denne siste arten spesielt i de nedre delene. Aller nederst ligger en stor dam – trolig kunstig – der breddene også beites. Her finnes arter som flikbrønsle, vassgro, lodnestarr, sumpkarse og myksivaks.

Ringsaker: Nes, Aske – storfebeite

Undersøkt: 06.06.2000 og 21.07.2001 ved Asle Bruserud, 29.06.01 av Anders Often og 05.07.2002 av Anders Often og Asle Bruserud

UTM: PN_{WG}002-005,397-399

Høyde over havet: 240-280 m

Verdi: Regional

Naturtype: Naturbeiemark (D04). Storfebeite, hasselkratt, skogkanter, kalkberg.

Kulturspor: Gjerder.

Bruk: Beites av storfe hele sommeren.

Tilstand: Gammelt, intakt husdyrbeite i god hevd.

Verdivurdering: Lokaliteten er nokså stor og uoversiktlig. En rekke regionalt

sjeldne arter vokser i området. Av særlig verdi er de sørvendte hasselkrattene og skogkantene. Området har mange av de samme artene som Gorum og Askehagen, men i her finnes i tillegg pent utformet, varmekjær, sørvendt løvskog. Fordi området ikke er så stort og mangler sjeldne arter vurderes det som mindre verdifullt enn Gorum, og dermed av lokal til regional verdi. Det er imidlertid så få intakte husdyrbeiter i kalkområdene i Ringsaker at dette i seg selv gir området betydelig verneverdi.

Botanisk beskrivelse: Området ligger vest for Aske-gårdene og består av åpne beiter på grunt jorddekte kalkberg og nokså åpen løvskog, først og fremst av hassel. En rekke lokalt og regionalt sjeldne arter finnes, særlig i hasselskogen og på lysåpne skogkanter. Dette gjelder blant annet rødkjeks, markmalurt, kalksvartburkne, hundetunge, åkermåne, gullkløver, toppklokke, enghaukeskjegg, nakkebær, malurt, sandarve, svaleurt, berberis, lakrismjelt, krattsøleie, krattfiol og bakkefiol. Arter som krattslirekne, dragehode, smånøkkel, smalfrøstjerne, breiflangre, sprikepiggfrø, vill-løk er funnet her tidligere, men ikke i senere tid.

Ringsaker: Nes, Østre Sterud – hestebeite/tørre bakker

Undersøkt: 10.06.2001 og 13.07.2001 ved Asle Bruserud

UTM: PN_{WG}008-009,388-391

Høyde over havet: 160-200 m

Verdi: Regional

Naturtype: Naturbeitemark (D04). Hestebeite og tørre bakker.

Kulturspor: Gjerder, gårdsveg.

Bruk: Beites av hester hele sommeren.

Tilstand: Tydelig gjengroing på åkerholmene.

Verdivurdering: Artsrik og fargerik vegetasjon med en rekke sjeldne arter.

Hestebeitet er det minst gjengrodde kalkberget på Nes. Åkerholmene er i noe gjengroing og burde vært ryddet. Lokaliteten er en av de få gjenværende intakte beiteene i kalkområdene på Nes og har lokal til regional verdi.

Botanisk beskrivelse: Lokaliteten omfatter et større hestebeite og kalkberg, tørrbakker og åkerholmer langs veien ned til Østre Sterud. Hestebeitet er SØ-vendt og med en del rosekratt. Beitet er artsrikt og fargerikt med blant annet gullkløver, vårveronika, bergmynte, bakkemynte, nakkebær, piggstarr, åkermåne, smånøkkel, hundetunge og enghaukeskjegg. Nedover langs veien er det flere mindre arealer og åkerholmer med samme type vegetasjon, blant annet med en stor bestand av enghaukeskjegg. På åkerholmene finnes også arter som dragehode, smalfrøstjerne og rødkjeks.

Ringsaker: Nes, Vestre Sterud – strandeng

Undersøkt: 20.05.2000 og 15.08.2000 ved Asle Bruserud, 11.06.2001 av Anders Often

UTM: NN/PN_{WG}999-002,385-386

Høyde over havet: 120-130 m

Verdi: Regional

Naturtype: Naturbeitemark (D04). Beitet strandeng.

Kulturspor: Noen hytter og campingvogner i strandkanten, dessuten gjerder og småveier.

Bruk: Beites intensivt av sau vår og høst og i blant av hester om sommeren.

Tilstand: Åpen og intakt strandeng, dessverre litt for sterkt beitet de siste årene.

Verdivurdering: Lokaliteten er den største og mest artsrike av de få gjenværende strandengene på Nes, en vegetasjonstype som nå er i ferd med å forsvinne. Enga er ikke gjengrodd og her er sjeldne arter som lodnestarr og engmarihand var. "nova" (jfr. Elven 2005). I tillegg har selve strandkanten de fleste artene vi kan forvente å finne på Mjøsstranda.

Botanisk beskrivelse: Strandenga er forholdsvis flat og oversvømmes helt av Mjøsa om våren. Lengst i vest er det en stor bestand av den spesielle engmarihandvarianten som vokser påfukteng i strandsonen noen få steder rundt Ransfjorden og Tyrifjorden samt to steder ved Mjøsa, begge på Nes (jfr. Elven 2005). Arten har dessverre blitt nedbeitet de siste årene. Av andre arter kan nevnes lodnestarr, fjellsnelle, knopparve, gulveis, vårkål, myrklegg, tiggersoleie, sumpkarse, vasshøgmol, smårørkvein, fjæresivaks, gulfrøstjerne og melkerot. Om høsten er det i strandkanten et rikt pusleplantesamfunn med firling, evjesoleie, dvergvassoleie, evjebrodd og nålsivaks.

Ringsaker: Nes, Gorum – storfebeite/tørre bakker

Undersøkt: 22.06.2001 ved Asle Bruserud, 02.07.2001 av Anders Often, 18.06.2002 av Anders Often og Asle Bruserud

UTM: PN_{WG}013-016,406-413

Høyde over havet: 270-290 m

Verdi: Regional

Naturtype: Naturbeitemark (D04). Storfebeite, tørrbakker, beitede kalkberg samt en dam (E09).

Kulturspor: Gjerder samt vei gjennom området.

Bruk: Beites av storfe hele sommeren.

Tilstand: Intakt, ugjødslet beitemark. Gården drives økologisk.

Verdivurdering: Området ved Gorum er en stor og intakt beitemark med mange regionalt sjeldne arter. Redusert beite har gjort at denne vegetasjonstypen nesten er forsvunnet fra lavereliggende deler av Ringsaker. Området – særlig på veiens vestside – har flotte utforminger av tørrbakker og kalkberg av både botanisk og estetisk verdi. Av særlig interesse er forekomsten av rødlistartene dragehode og enghaukeskjegg (Kålås et al. 2006), og den regionalt sjeldne arten markmalurt. Det finnes tilsvarende områder ellers i Ringsaker, men ikke i samme størrelse og med samme artsmangfold. Mange av de andre kalkbergene i Ringsaker er dessuten svært overgrodd på grunn av manglende beite. Gorum-

området ligger dessuten lett tilgjengelig og har undervisningsverdi på grunn av det høye artsantallet. Totalt sett har derfor Gorum-området klart regional verdi.
Botanisk beskrivelse: Området ligger på begge sider av veien mellom Gorum og Vesterhaug. Øst for veien er det et åpent storfebeite der kalkfjellet stikker opp flere steder samt en liten dam som nesten tørker ut om sommeren. På nordvendte berg vokser skåresildre. Vest for veien ligger en rekke kalkberg og tørre bakker som beites nokså regelmessig av storfe. Her finnes arter som malurt, dragehode, murburkne, enghaukeskjegg, krattssoleie, enghavre, dunhavre, hjertegras, piggstarr, tettstarr, nakkebær, åkermåne, markmalurt, engnellik, fleckmure, bergmynte, bakkemynte, dunkjempe, smalfrøstjerne, kantkonvall og skjørlok. Bergene er noe tilvokst av blant annet roser og hasselbusker.

Ringsaker: Jølstad, Tjerne – storfebeite

Undersøkt: 12.07.2004 og 28.07.2004 ved Asle Bruserud

UTM: NN_{WG}957-963,455-457

Høyde over havet: 180-210 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Gårdsdam med mudderkanter (E09), ugjødslet beitemark (D04).

Kulturspor: Noen traktorveier og gjerder.

Bruk: Beites noe av storfe det meste av sommeren.

Tilstand: Intakt beite; dammen er gravd opp og rensket i 2005.

Verdivurdering: Storfebeitet på Tjerne er et intakt og pent kulturlandskap med flere sjeldne arter i og rundt dammen. Av særlig interesse er forekomsten av rødlistearten nikkebrønsle (Kålås et al. 2006).

Botanisk beskrivelse: Lokaliteten er et stort husdyrbeite med en grunn gårdsdam sør og SØ for tunet på Tjerne. Selve dammen er tidligere grundig kartlagt, senest av Haugan (1993a). Beitemarka er stor, intakt og temmelig tørr, men med en nokså triviell flora. De viktigste botaniske verdiene er knyttet til de opptrakkete kantene av dammen. Her finnes blant annet nikkebrønsle (inkludert varianten solnikkebrønsle var. *arcuata*), flikbrønsle, brønnkarse, vasspepper, kjempepiggknopp, myrkongle og tiggerssoleie. Ute i dammen vokser kattehale, sjøsivaks, selsnepe og butt-tjønnaks.

Ringsaker: Jølstad, Ingeberg – storfebeite

Undersøkt: 16.05.2004 og 26.07.2004 ved Asle Bruserud

UTM: NN_{WG}970-972,474-475

Høyde over havet: 280-300 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Storfebeite, tørrbakke, små skrenter (D04).

Kulturspor: Gjerder og noen småveier, dessuten en kraftlinje.

Bruk: Beites av storfe hele sommeren.

Tilstand: Pent, intakt beite på kalkgrunn.

Verdivurdering: Lokaliteten har en fint utformet tørrbakke med noen lokalt nokså sjeldne arter – men det et nokså lite areal.

Botanisk beskrivelse: Området er nokså lite, men omfatter fargerike og godt utviklede beitebakker på kalkholdig grunn. Øvre del ligger rett på nedsiden av gården og er et sørvendt beite med bergskrenter. Mellom rosekrattene finnes blant annet skåresildre, svartburkne, bakkestarr, nakkebær, vårveronika, bakkemynte, bergmynte, dunhavre og enghavre. De nedre delene – som er mye mer tilgrodd – har noen av de samme artene som øvre del, men ellers en nokså triviell vegetasjon.

Ringsaker: Gaupen, Am-Herram – variert kulturlandskap

Undersøkt: 28.05.2004 og 11.07.2004 ved Asle Bruserud

UTM: NN_{WG}983-992,483-488

Høyde over havet: 220-280 m

Verdi: Nasjonal

Naturtype: Beiter, tørrbakker, vegetasjonsrik dam, næringsrikt tjern og kalkrik grasmyr (D02, D04, E08 og E09).

Kulturspor: Gjerder og stier. En kraftlinje krysser området.

Bruk: De nedre delene, blant annet rikmyra ved Herramstjernet beites av og til av storfe. De øvre delene beites vår og høst av sau.

Tilstand: De nedre delene mot Herramstjernet er i noe gjengroing på grunn av lite beite, de øvre delene beites mer intensivt.

Verdivurdering: Området har en av landets få forekomster av den rødlistede, fredete og svært sjeldne orkidéen knottblom (Kålås et al. 2006). Det består ellers av en fin mosaikk av tørrbakker, åpne og tilvokste kalkberg, fukt- og myrvegetasjon og skrenter. Områdets størrelse, variasjon og botaniske kvaliteter tilsier regional til nasjonal verdi. Deler av området er dessverre i ferd med å gro igjen på grunn av manglende beite. Man bør unngå beite på rikmyra ved Herramstjernet. Det trengs samarbeid med grunneier for å få til best mulig skjøtsel av myra.

Botanisk beskrivelse: Lokaliteten er den store beitemarka fra gårdene Am og Herram fra veien og ned til Herramstjernet. De øvre delene nærmest veien beites kraftig av sau, mens områdene ned mot Herramstjernet beites nokså uregelmessig av storfe. Øverst ved veien ligger en grunn dam som nesten tørker ut om sommeren. Her vokser blant annet kjempepiggnopp, gulstarr, gulldusk og flikbrønsle. Beitene rundt dammen består av grunt jorddekte, åpne kalkberg. Mot Herram går dette over i overgrodde kalkberg som ikke er tatt med i denne undersøkelsen. Her finnes dessuten (under en kryssende kraftlinje) en liten tørrbakke med vårveronika, dunhavre, nakkebær, prikkperikum og bergmynte. På et litt fuktigere område i beitemarka finnes vårkål og gullstjerne. Ned mot Herramstjernet blir beitet stadig mer tilgrodd, men her finnes skåresildre (alltid nordvendt), den rødlistede enghaukeskjegg (Kålås et al. 2006), bakkestarr og bakkemynte på tørrbakker. Nær veien ble to små

marinøkler funnet. Denne småvokste arten med nordborealt tyngdepunkt er blitt svært sjelden på nedre Østlandet.

Ved Herramstjernet ligger det i nordenden ei kalkrik grasmyr som delvis beites av storfe og som derfor kan bli temmelig opptråkket om sommeren. Myra går mot nord over i sumpskog. Ved myra finnes på et nokså lite område en rekke sjeldne arter. Den sjeldne orkidéen knottblom har her trolig sin eneste intakte lokalitet i Hedmark (jfr. Haugan 1993b), ellers i Norge har den trolig i underkant av 20 intakte lokaliteter. Knottblom er høyst sannsynlig utgått på de andre lokalitetene i Ringsaker. I 2004 ble 9 individ funnet, i 2005 ingen på grunn av kraftig storfebeite. Antall individ varierer fra år til år. Hvis myra beites av storfe i perioder med en del nedbør, blir både myra og sumpene rundt svært opptråkket, dette er trolig ikke gunstig for arten og bør derfor unngås eller begrenses sterkt. Ellers vokser på myra blant annet breiull, engmarihand, taglstarr, jemtlandsstarr, duskstarr, nubbestarr, korallrot, dvergjamne og lusegras. I vannkanten vokser dronningstarr (vannvegetasjonen er for øvrig ikke tatt med i denne undersøkelsen). I sumpskogen like ved vokser vårkål, skogmarihand og trollurt. Tilsammen er området svært artsrikt med 343 registrerte arter og underarter (Tabell 22).

Tabell 22. Planteliste for Am-Herram – gammelt kulturlandskap, Ringsaker. NN_{WG}983-992, 483-488. 220-280 m o.h. Registrert 28.05.2004 og 11.07.2004 ved Asle Bruserud. Navnsettingen følger Elven (1994). Vannplanter i Herramstjernet er ikke tatt med. De mest interessante artene er uthevet. Totalt 343 taksa.

Acer platanoides Platanlønn
Achillea millefolium Ryllik
Acinos arvensis Bakkemynte
Aconitum septentrionale Lushatt
Actaea spicata Trollbær
Adoxa moscatellina Moskusurt
***Agrimonia eupatoria* Åkermåne**
Agrostis canina Hundekvein
Agrostis capillaris Engkvein
Agrostis gigantea Storkvein
Agrostis stolonifera Krypkevein
Ajuga pyramidalis Jonsokkoll
Alchemilla glabra Glattemarikåpe
Alchemilla glaucescens
 Fløyelsmarikåpe
Alnus glutinosa Svartor
Alnus incana Gråor
Alopecurus aequilis
 Vassreverumpe
Alopecurus geniculatus
 Knereverumpe
Alopecurus pratensis
 Engreverumpe
Anemone nemorosa Hvitveis
Angelica silvestris Sløke
Anthemis tinctoria Gul gåseblom
Anthriscus silvestris Hundekjek
Anthyllis vulneraria Rundbelg
Anthoxanthum odoratum Gulaks
Aquilegia vulgaris Akeleie
Arabis glabra Tårnurt
Arabis hirsuta Bergskrinneblom
Arctium lappa Storborre
Arctium minus Småborre
Arenaria serpyllifolia Sandarve

Artemisia vulgaris Burot
Asplenium trichomanes
 Svartburkne
Athyrium filix-femina Skogburkne
***Avena pratensis* Enghavre**
Avena pubescens Dunhavre
Barbarea vulgaris Vinterkarse
Betula pendula Hengebjørk
Betula pubescens Dunbjørk
Bidens tripartita Flikbrønse
Bistorta vivipara Harerug
***Botrychium lunaria* Marinøkkel**
Brassica rapa Åkerkål
Bromus inermis Bladfaks
Calamagrostis arundinacea
 Snerprørkvein
Calamagrostis canescens
 Vassrørkvein
Calamagrostis purpurea
 Skogrørkvein
Calla palustris Myrkongle
Callitriche palustris Småvasshår
Callta palustris Bekkeblom
Campanula latifolia Storklokke
Campanula persicifolia Fagerklokke
Campanula rapunculoides
 Ugrasklokke
Campanula rotundifolia Blåklokke
Capsella bursa-pastoris
 Gjetertaske
Cardamine amara Bekkekarse
Cardamine pratensis Engkarse
Craduus crispus Krusetistel
***Carex appropinquata* Taglstarr**
Carex brunnescens Seterstarr

Carex buxbaumii Klubbstarr
Carex canescens Gråstarr
Carex capillaris Hårstarr
Carex chordorrhiza Strengstarr
Carex diandra Kjevlestarr
Carex digitata Fingerstarr
***Carex disticha* Duskstarr**
Carex echinata Stjernestarr
Carex elongata Langstarr
***Carex ericetorum* Bakkestarr**
Carex flava Gulstarr
Carex jemtlandica
 Jemtlandsstarr
Carex lasiocarpa Trådstarr
Carex limosa Dystarr
Carex livida Blystarr
***Carex loliacea* Nubbestarr**
Carex muricata Piggstarr
Carex nigra ssp. *juncella*
 Stolpestarr
Carex nigra ssp. *nigra* Slåtestarr
Carex ornithopoda Fuglestarr
Carex ovalis Harestarr
Carex pallescens Bleikstarr
Carex panicea Kornstarr
Carex pilulifera Bråtestarr
Carex pseudocyperus
 Dronningstarr
Carex rostrata Flaskestarr
Carex serotina ssp. *pulchella*
 Musestarr
Carex vaginata Slirestarr
Carex vesicaria Sennegras
Carum carvi Karve
Centaurea jacea Engknoppurt

Centaurea scabiosa Fagerknoppurt
Cerastium fontanum Skogarve
Chamomilla suaveolens
 Tunbalderbrå
Chelidonium majus Svaleurt
Chenopodium album Meldestokk
Chrysosplenium alternifolium
 Maigull
Cicuta virosa Selsnepe
Circaea alpina Trollurt
Cirsium arvense Åkertistel
Cirsium helenioides Hvitbladtistel
Cirsium palustre Myrtistel
Cirsium vulgare Vegtistel
Clinopodium vulgare Kransmynte
Convallaria majalis Liljekonvall
Corallorhiza trifida Korallrot
Corylus avellana Hassel
Crepis paludosa Sumphaukeskjegg
Crepis praemorsa
 Enghaukeskjegg
Crepis tectorum Takhaukeskjegg
Cuscuta europaea
 Neslesniketråd
Cystopteris fragilis Skjørlok
Dactylis glomerata Hundegras
Dactylorhiza fuchsii Skogmarihand
Dactylorhiza incarnata
 Engmarihand
Daphne mezereum Tysbast
Deschampsia cespitosa Sølvbunke
Deschampsia flexuosa Smyle
Dianthus deltoides Engnellik
Dryopteris cristata Broddtelg
Dryopteris dilatata Geittelg
Dryopteris filix-mas Ormetelg
Elymus canina Hundekveke
Elymus repens Kveke
Equisetum arvense Åkersnelle
Equisetum fluviatile Elvesnelle
Equisetum pratense Engsnelle
Equisetum sylvaticum Skogsnelle
Eleocharis quinqueflora
 Småsivaks
Epilobium angustifolium Geitrams
Epilobium palustre Myrmjølke
Eriophorum angustifolium Duskull
***Eriophorum latifolium* Breiull**
Eriophorum vaginatum Torvull
Erodium cicutarium Tranehals
Erysimum cheiranthoides Åkergull
Euphorbia helioscopia
 Åkervortemelk
Fallopia convolvulus Åkervindel
Festuca ovina Sausvingel
Festuca pratensis Engsvingel
Festuca rubra Rødsvingel
Filago uliginosa Åkergråurt
Filipendula ulmaria Mjødurt
Fragaria vesca Jordbær
***Fragaria viridis* Nakkebær**
Frangula alnus Trollhegg
Fraxinus excelsior Ask
Fumaria officinalis Jordrøyk
Gagea lutea Gullstjerne
Galeopsis bifida Vrangdå
Galeopsis speciosa Guldå
Galeopsis tetrahit Kvassdå
Galium album Stormaure
Galium boreale Hvitmaure
Galium palustre Årmaure
***Galium trifidum* Dvergmaure**
Galium uliginosum Sumpmaure
Galium verum Gulmaure
Geranium sylvaticum
 Skogstorkenebb

Geum rivale Enghumleblom
Geum urbanum Krattumleblom
Glechoma hederacea Korsknapp
Glyceria fluitans Mannasøtgras
Gymnocarpium dryopteris Fugletelg
Hepatica nobilis Blåveis
Hesperis matronalis Dagfiol
Hieracium pilosella Hårsveve
Hieracium sylvaticum Skogsveve
Hieracium umbellatum
 Skjermesveve
Hieracium vulgatum Beitesveve
Hierochloa odorata Marigras
Hipuris vulgaris Hesterumpe
Huperzia selago Lusegras
Hypericum maculatum
 Firkantperikum
Hypericum perforatum
 Prikkperikum
Hypochoeris maculata Flekkgrisøre
Impatiens noli-tangere Springfrø
Juniperus communis Einer
Juncus alpinoarticulatus Skogsiv
Juncus articulatus Ryllsiv
Juncus bufonius Paddesiv
Juncus filiformis Trådsiv
Knautia arvensis Rødknapp
Lamium hybridum Fliktvetann
Lamium purpureum Rødtvetann
Lapsana communia Haremat
Lathyrus linifolius Knollerteknapp
Lathyrus pratensis Gulflatbelg
Lathyrus sylvestris Skogflatbelg
Lathyrus vernus Vårearteknapp
Lemna minor Andmat
Linnaea borealis Linnea
Leontodon autumnalis Føllblom
Leucanthemum vulgare
 Prestekrage
Linaria vulgaris Lintorskemunn
Lonicera xylosteum Leddved
Lotus corniculatus Tiriltunge
Luzula multiflora Engfrytle
Luzula pilosa Hårfrytle
Lychnis viscaria Engtjæreblom
Lycopodium annotinum Stri
 kråkefot
Lysimachia thyrsiflora Guldusk
Matricaria perforata Ugrasbalderbrå
Matteuccia struthiopteris
 Strutseving
Melampyrum pratense
 Stormarimjelle
Melampyrum sylvaticum
 Småmarimjelle
Melica nutans Hengeaks
Mentha arvensis Åkermynte
Menyanthes trifida Bukkeblad
Microstylis monophyllos
 Knottblom
Moehringia trinervia Maurarve
Moneses uniflora Olavstake
Mycelis muralis Skogsalat
Myosotis arvensis
 Åkerforglemmegei
Myosotis scorpioides
 Engforglemmegei
Myosotis laxa Bueforglemmegei
Omalothea sylvatica Skoggråurt
Origanum vulgare Bergmynte
Orthilia secunda Nikkevintergrønn
Oxalis acetosella Gauksyre
Paris quadrifolia Firblad
Parnassius palustris Jåblom
Pedicularis palustris Myrklegg

Persicaria lapathifolia ssp.
 lapathifolia Rødt hønsegras
Persicaria lapathifolia ssp. *pallida*
 Grønt hønsegras
Persicaria maculosa Hønsegras
Phleum pratense Timotei
Picea abies Gran
Pimpinella saxifraga Gjeldkarve
Pinguicula vulgaris Tettegras
Pinus silvestris Furu
Plantago major Groblad
Plantago media Dunkjempe
Poa alpina Fjellrapp
Poa annua Tunrapp
Poa nemoralis Lundrapp
Poa palustris Myrrapp
Poa pratensis Engrapp
Polygonatum odoratum Kantkonvall
Polygonatum verticillatum
 Kranskonvall
Polygonum aviculare Tungras
Populus tremulus Osp
Potamogeton natans Tjønnnaks
Potentilla anserina Gåsemure
Potentilla argentea Sølvemure
Potentilla crantzii Flekkemure
Potentilla erecta Tepperot
Potentilla palustris Myrhatt
***Primula veris* Marianøklebånd**
Prunella vulgaris Blåkoll
Prunus padus Hegg
Pteridium aquilium Einstape
Pyrola minor Perlevintergrønn
Pyrola rotundifolia Legevintergrønn
Ranunculus acris Engsoleie
Ranunculus auricomis Nysesoleie
Runculus ficaria Vårkål
Ranunculus polyanthemus
 Kratsoleie
Ranunculus repens Krypssoleie
Rhinanthus minor Småengkall
Ribes nigrum Solbær
Ribes rubrum Rips
Ribes uva-crispa Stikkelsbær
Rorippa palustris Brønnkarse
Rosa dumalis Kjøtttype
Rosa majalis Kanelrose
Rosa villosa Busttype
Rubus idaeus Bringebær
Rubus saxatilis Tågebær
Rumex acetosa Engsyre
Rumex acetosella Småsyre
Rumex aquaticus Vasshøgmo
Rumex longifolius Høymol
Sagina procumbens Tunarve
Salix aurita Ørevier
Salix caprea Selje
Salix cinerea Gråselje
Salix lapponum Lappvier
Salix myrsinifolia coll. Svartvier
Salix pentandra Istervier
Sambucus racemosa Rødhyll
Saxifraga adscendens
 Skåresildre
Scirpus sylvaticus Skogsivaks
Scrophularia nodosa Brunrot
Sedum acre Bitter bergknapp
Sedum telephium Smørbutikk
Selaginella selaginoides
 Dvergjamne
Senecio viscosus Klistersvineblom
Senecio vulgaris Åkersvineblom
Silene dioica Rød jonsokblom
Silene vulgaris Engsmelle
Solanum dulcamara Slyngeøstvier
Solidago virgaurea Gullris

Sonchus arvensis Åkerdylle
Sonchus asper Stivdylle
Sorbus aucuparia ssp. *aucuparia*
Vanlig rogn

Sparganium erectum

Kjempepiggnopp

Spergula arvensis Linbendel
Stachys sylvatica Skogsvinerot
Stellaria alsine Bekkestjerneblom
Stellaria graminea Grasstjerneblom
Stellaria media Vassarve
Stellaria nemorum Skogstjerneblom
Tanacetum vulgare Reinfann
Taraxacum vulgare Løvetann
Thelypteris palustris Hengeving
Thlaspi arvense Pengeurt
Thlaspi caerulea Vårpengeurt
Tragopogon pratensis Geitskjegg

Trichophorum alpinum Sveltull
Trientalis europaea Skogstjerne
Trifolium hybridum Alsikekløver
Trifolium medium Skogkløver
Trifolium pratensis Rødkløver
Trifolium repens Hvitkløver
Triglochin palustre Myrsauløk
Trollius europaeus Ballblom
Tussilago farfara Hestehov
Ulmus glabra Alm
Urtica dioica Stornesle
Vaccinium myrtillus Blåbær
Vaccinium vitis-idaea Tyttebær
Valeiana sambucina Vendelrot
Verbascum nigrum Mørkkongsløys
Veronica arvensis Bakkeveronika
Veronica beccabunga
Bekkeveronika

Veronica chamaedrys
Tveskjeggveronika
Veronica officinalis Legeveronika
Veronica scutellata Veikveronika
Veronica serpyllifolia Glattveronika
***Veronica verna* Vårveronika**
Viburnum opulus Korsved
Vicia cracca Fuglevikke
Vicia sepium Gjerdevikke
Vicia sylvatica Skogvikke
Viola arvensis Åkerstemorsblom
Viola canina coll. Engfiol
***Viola collina* Bakkefiol**
Viola epipsila Stor myrfiol
Viola mirabilis Krattfiol
Viola palustris Myrfiol
Viola riviniana Skogfiol
Viola tricolor Stemorsblom

Ringsaker: Kolstad – storfebeite

Undersøkt: 05.06.2005 og 16.08.2005 ved Asle Bruserud

UTM: NN_{WG}982-985,510-513

Høyde over havet: 260-300 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Naturbeitemark, storfe (D04).

Kulturspor: Gjerder og gårdsveier.

Bruk: Beites av storfe hele sommeren.

Tilstand: Deler av området ble ryddet for einer i 2005.

Verdivurdering: Området er et vakkert og intakt, men et nokså lite beite. Det er noen sjeldne arter. Av særlig interesse er den gode forekomsten av den rødlistede arten enghaukeskjegg (Kålås et al. 2006). Området er lett tilgjengelig og er velegnet til undervisning.

Botanisk beskrivelse: Lokaliteten ligger på begge sider av veien mellom Kolstad og Lunna. Dette er intakte, nordvendte storfebeiter på kalkgrunn. Her er det fint utformede tørrbakker, særlig på nordsiden av veien, med en god del enghaukeskjegg, hjertegras, skåresildre, nakkebær, enghavre, dunhavre, sandfiol, bakkestarr, marianøklebånd, bakkemynte, bergmynte og bergskrinneblom. På sørsiden av veien er det nylig ryddet for einer. Her er det tidligere funnet smalfrøstjerne, men denne ble ikke gjenfunnet i 2005.

Ringsaker: Kinnli – variert kulturlandskap

Undersøkt: 20.06.2005 og 18.08.2005 ved Asle Bruserud

UTM: NN_{WG}967-983,515-518

Høyde over havet: 230-300 m

Verdi: Nasjonal

Naturtype: Beitemark, tørrbakker, skrenter, kalkberg, hasselkratt, rikmyr og næringsrikt tjern (D02, D04, D06).

Kulturspor: Gjerder, noen småveier og noen få hytter.

Bruk: Beites noe av storfe om sommeren.

Tilstand: Intakt kulturlandskap.

Verdivurdering: Området er stort og utgjør et variert, fargerikt og intakt kulturlandskap. Det er passe beitetrykk. Her er også store areal av vegetasjonstyper som ellers i Hedmark bare finnes spredt og som små arealer og har dessuten en rekke sjeldne arter som dragehode, klourt, enghaukeskjegg og svarterteknapp. Området har klar regional verdi, trolig også nasjonal, og er i dag en av de aller mest verdifulle kulturlandskapslokalitetene i Mjøsregionen når det gjelder forekomst av sjeldne og kulturbetingede/begustigede karplanter. Området bør dessuten sees i sammenheng med området Am-Herram der fuktvegetasjonen er noe rikere, men beitemarka og kalkbergene er noe fattigere i artsantall og individantall av sjeldne arter.

Botanisk beskrivelse: Lokaliteten er et stort område avgrenset av Kinnlitjernet i sør, gårdene Leine og Kinnli i nord og Mehlum i vest.

I østenden av Kinnlitjernet ligger ei lita rikmyr som beites uregelmessig av storfe. Her finnes blant annet engmarihand, taglstarr, kjevlestarr, myrtelg, tettegras og gulstarr. Det var trolig her knottblom ble funnet i 1911 (herbariebelegg Botanisk museum Oslo, se også Haugan 1993a, b). Arten er ikke funnet her siden. Langs nordbredden ligger en del sumpskog særlig i den østlige delen, her vokser blant annet droningstarr, klourt, tiggersoleie, myrtelg og kjempepiggnopp. I vestenden av tjernet ligger en beitepåvirket sumpskog med stort sett trivielle arter.

Vannvegetasjonen i selve tjernet er ikke tatt med i denne undersøkelsen. Resten av området består av en omfattende mosaikk av beitemark, skrenter, kalkberg, tørrbakker, hasselkratt og småskog. I sørvest ligger restene av et lite gårdsbruk. Innmarka her er i ferd med å gro igjen, men flere store individ av svarterteknapp (svært sjelden på Hedemarken) ble funnet. Rett opp for Kinnlitjernet – vest for Leine – ligger det to hytter i skogkanten. Rundt disse og østover på beitemark ligger fargerike tørrbakker og skogkanter med blant annet dragehode, enghaukeskjegg, hjertegras, kantkonvall, nakkebær og enghavre. Vestover består området av et stort, sørvendt beite med store, gamle og spredte hasselkratt som gir området et helt spesielt, nesten parkaktig utseende.

Beitet ligger på kalkberg som er grunt jorddekte og tildels overgrodd. På åpne kalkberg vokser blant annet vårveronika, sandarve, bergskrinneblom, dunhavre, enghavre, hjertegras, nakkebær, bergmynte, bakkemynte, sandfiol og ettårsknavel, dessuten skåresildre på nordvendte steder. På skyggefulle steder vokser blant annet krattfiol, bakkefiol, vårerteknapp og leddved. På skogkantene finnes mye bergmynte, dessuten spredt rødlistearten enghaukeskjegg (Kålås et al. 2006).

Den sørvendte beitemarka er forholdsvis tørr, men har blant annet mye smalkjempe. På de nederste delene mot tjernet vokser en del gullstjerne. Øverst ligger et lite fuktområde som nesten tørker ut om sommeren. Her vokser blant annet sumpkarse. Tilsammen er området svært artsrikt med 323 registrerte arter og underarter (Tabell 23).

Tabell 23. Planteliste for Kinnli – gammelt kulturlandskap, Ringsaker. NN_{WG}967-983,515-518. 230-300 m o.h. Registrert 20.06.2005 og 18.08.2005 ved Asle Bruserud. Navnsettingen følger Elven (1994). Vannplanter i Kinnlitjernet er ikke tatt med. De mest interessante artene er uthevet. Totalt 323 taksa.

Acer platanoides Spisslønn
Achillea millefolium Ryllik
Acinos arvensis Bakkemynte
Aconitum septentrionale Lushatt
Actaea spicata Trollbær
Adoxa moscatellina Moskusurt
Agrostis canina Hundekvein
Agrostis capillaries Engkvein
Agrostis gigantea Storkvein
Agrostis stolonifera Krypkevein
Ajuga pyramidalis Jonsokkoll
Alchemilla glabra Glattmarikåpe
Alchemilla glaucescens
 Fløyelsmarikåpe
Alnus incana Gråor
Alopecurus aequilis
 Vassreverumpe
Alopecurus geniculatus
 Knereverumpe
Alopecurus pratensis
 Engreverumpe
Anemone nemorosa Hvitveis
Angelica silvestris Sløke
Anthemis tinctoria Gul gåseblom
Anthriscus silvestris Hundekjeks
Anthyllis vulneraria Rundbelg
Anthoxanthum odoratum Gulaks
Aquilegia vulgaris Akeleie
Arabis hirsuta Bergskrinneblom
Arctium lappa Storborre
Arctium minus Småborre
Arenaria serpyllifolia Sandarve
Artemisia vulgaris Burot
Astragalus glycyphyllos Lakrismjelt
Athyrium filix-fimina Skogburkne
***Avena pratensis* Enghavre**
Avena pubescens Dunhavre
Barbarea vulgaris Vinterkarse
Betula pendula Hengebjørk
Betula pubescens Dunbjørk
Bistorta vivipara Harerug
Brassica rapa Åkerkål
***Briza media* Hjertegras**
Bromus inermis Bladfaks
Calamagrostis arundinacea
 Snerprørkvein
Calamagrostis canescens
 Vassrørkvein
Calamagrostis purpurea
 Skogrørkvein
Calla palustris Myrkongle
Callitha palustris Bekkeblom
Campanula latifolia Storklokke
Campanula persicifolia Fagerklokke
Campanula rapunculoides
 Ugrasklokke
Campanula rotundifolia Blåklokke
Capsella bursa-pastoris
 Gjetertaske
Cardamine amara Bekkekarse
Cardamine pratensis Engkarse
Carduus crispus Krusetistel
***Carex appropinquata* Taglstarr**
Carex brunnescens Seterstarr
Carex canescens Gråstarr
Carex cespitosa Tuestarr
Carex diandra Kjevlestar

Carex digitata Fingerstarr
Carex elongata Langstarr
Carex flava Gulstarr
Carex lasiocarpa Trådstarr
Carex muricata Piggstarr
Carex nigra ssp. *juncella*
 Stolpestarr
Carex nigra ssp. *nigra* Slåttestarr
Carex ornitopoda Fuglestarr
Carex ovalis Harestarr
Carex pallescens Bleikstarr
Carex panicea Kornstarr
Carex pilulifera Bråtestarr
Carex pseudocyperus
 Dronningstarr
Carex rostrata Flaskestarr
Carex vesicaria Sennegrass
Carum carvi Karve
Centaurea jacea Engknoppurt
Centaurea scabiosa Fagerknoppurt
Cerastium arvense Storarve
Cerastium fontanum Skogarve
Chammomilla suaveolens
 Tunbalderbrå
Chenopodium album Meldestokk
Chrysosplenium alternofolium
 Maigull
Cirsium arvense Åkertistel
Cirsium helenoides Hvitbladtistel
Cirsium palustris Myrtistel
Cirsium vulgare Vegtistel
Clinopodium vulgare Kransmynte
Convallaria majalis Liljekonvall
***Corallorhiza trifida* Korallrot**
Corylus avellana Hassel
Crepis paludosa Sumpaukeskjegg
Crepis praemorsa
 Enghaukeskjegg
Crepis tectorum Takhaukeskjegg
Cystopteris fragilis Skjærlok
Dactylis glomerata Hundegras
Dactylorhiza incarnata
 Engmarihand
Daphne mezereum Tysbast
Deschampsia caespitosa
 Sølvbunke
Deschampsia flexuosa Smyle
Dianthus deltoideus Engnellik
Dracocephalum ryuschiana
 Dragehode
Dryopteris cristata Broddtelg
Dryopteris dilatata Geittelg
Dryopteris filix-mas Ormetelg
Elymus canina Hundekveke
Elymus repens Kveke
Equisetum arvense Åkersnelle
Equisetum fluviatile Elvesnelle
Equisetum hiemale Skavgras
Equisetum palustre Myrsnelle
Equisetum pratense Engsnelle
Equisetum silvaticum Skogsnelle
Epilobium angustifolium Geitrams
Epilobium palustre Myrmjølke
Epilobium watsonii Amerikamjølke
Erodium cicutarium Tranehals
Erysimum cheiranthoides Åkergull

Euphorbia helioscopia
 Åkervortemelk
Euphrasia stricta Kjerteløyentrøst
Fallopia convolvulus Åkervindel
Festuca ovina Sauesvingel
Festuca pratensis Engsvingel
Festuca rubra Rødsvingel
Filago uliginosum Åkergråurt
Filipendula ulmaria Mjødurt
Fragaria vesca Jordbær
***Fragaria viridis* Nakkebær**
Frangus alnus Trollhegg
Fraxinus excelsior Ask
Fumaria officinalis Jorðrøyk
Gagea lutea Gullstjerne
Galeopsis bifida Vrangdå
Galeopsis speciosa Guldå
Galeopsis tetrahit Kvassdå
Galium album Stormaure
Galium aparine Klengemaure
Galium boreale Hvitmaure
Galium palustre Myrmaure
Galium uliginosum Sumpmaure
Galium verum Gulmaure
Geranium sylvaticum
 Skogstorkenebb
Geum rivale Enghumleblom
Geum utbanum Krattumleblom
Glechoma hederacea Korsknapp
Glyceria fluitans Mannasøtgras
Gymnocarpium dryopteris Fugletelg
Hepatica nobilis Blåveis
Heracleum sibiricum
 Sibirbjørnekjeks
Hesperis matronalis Dagfiol
Hieracium pilosella Hårsveve
Hieracium sylvaticum Skogsveve
Hieracium umbellatum
 Skjemsveve
Hieracium vulgatum Beitesveve
Huperzia selago Lusegras
Hypericum maculatum
 Firkantperikum
Hypericum perforatum
 Prickperikum
Hypochoeris maculata Flekkgrisør
Impatiens noli-tangere Springfrø
Juniperus communis Einer
Juncus alpinoarticulatus Skogsviv
Juncus articulatus Ryllisv
Juncus bufonius Paddesiv
Juncus filiformis Trådsiv
Knautia arvensis Rødknapp
Lamium hybridum Fluktvetann
Lamium purpureum Rødtvetann
Lapsana communis Haremat
Lahtyrus linifolius Knollerteknapp
***Lathyrus niger* Svarterteknapp**
Lathyrus pratensis Gulflatbelg
Lathyrus silvestris Skogflatbelg
Lemna minor Andmat
***Lilium martagon* Krøll-lilje**
Linnaea borealis Linnea
Leontodon autumnalis Føllblom
Leucanthemum vulgare
 Prestekrage
Linaria vulgaris Lintorskemunn

Lolium perenne Raigras
Lonicera xylosteum Leddved
Lotus corniculatus Tiriltunge
Luzula multiflora Engfrytle
Luzula pilosa Hårfrytle
Lychnis viscaria Engtjæreblom
Lycopodium annotinum Stri kråkefot
***Lycopus europaea* Klourt**
Lysimachia thyrsiflora Gulldusk
Matricaria perforata Ugrasbalderbrå
Matteuccia struthiopteris
Strutseving
Melampyrum pratense
Stormarimjelle
Melampyrum sylvaticum
Småmarimjelle
Melica nutans Hengeaks
Menyanthes trifida Bukkeblad
Moneses uniflora Olavstake
Mycelis muralis Skogsalat
Myosotis arvensis
Åkerforglemmegei
Myosotis scorpioides
Engforglemmegei
Myosotis laxa Bueforglemmegei
Nuphar lutea Gul nøkkerose
Nymphaea alba Hvit nøkkerose
Omalotheca sylvatica Skoggråurt
Origanum vulgare Bergmynte
Orthilia secunda Nikkevintergrønn
Oxalis acetosella Gaukesyre
Paris quadrifolia Firblad
Parnassius palustris Jåblom
Persicaria lapathifolia ssp.
lapathifolia Rødt hønsegras
Persicaria lapathifolia ssp. *pallida*
Grønt hønsegras
Persicaria maculosa Hønsegras
Phleum pratense Timotei
Picea abies Gran
Pimpinella saxifraga Gjeldkarve
Pinguicula vulgaris Tettegras
Pinus sylvestris Furu
***Plantago lanceolata* Smalkjempe**
Plantago major Groblad
Plantago media Dunkjempe
Poa alpina Fjellrapp
Poa annua Tunrapp
Poa nemoralis Lundrapp
Poa pratensis Engrapp
Poa palustris Myrrapp
Polemonium coerulea Fjellflokk
Polygonum aviculare Tungras
Populus tremulus Osp
Potamogeton natans Tjønnaks
Potentilla anserina Gåsemure
Potentilla argentea Sølvmore
Potentilla crantzii Flekkmore
Potentilla erecta Tepperot
Potentilla palustris Myrhatt
***Primula veris* Marianøklebånd**
Prunella vulgaris Blåkoll
Prunus avium Søtkirsebær
Prunus cerasus Surkirsebær
Prunus padus Hegg
Pteridium aquilinum Einstape
Pyrola rotundifolia Legevintergrønn
Quercus robur Sommereik
Ranunculus acris Engsoleie
Ranunculus auricomis Nyresoleie
Ranunculus polyanthemos
Krattssoleie
Ranunculus repens Krypssoleie
Ranunculus sceleratus
Tiggerssoleie

Rhinanthus minor Småengkal
Ribes alpinum Alperips
Ribes nigrum Solbær
Ribes rubrum Rips
Ribes uva-crispa Stikkelsbær
Rorippa palustris Brønnkarse
Rorippa sylvestris Vegkarse
Rosa dumalis Kjøtttype
Rosa majalis Kanelrose
Rosa villosa Busttype
Rubus idaeus Bringebær
Rubus saxatilis Tågebær
Rumex acetosa Engsyre
Rumex acetosella Småsyre
Rumex longifolius Høymol
Sagina procumbens Tunarve
Salix caprea Selje
Salix cinerea Gråselje
Salix myrsinifolia coll. Svartvier
Salix pentandra Istervier
Sambucus racemosa Rødhyll
Saxifraga adscendens
Skåresildre
Schoenoplectus lacustris Sjøsvaks
Scirpus sylvaticus Skogsvaks
***Scleranthus annuus* Ettårsknavel**
Scrophularia nodosa Brunrot
Sedum acre Bitter bergknapp
Sedum telephium Smørbukk
Senecio viscosum Klustersvineblom
Senecio vulgaris Åkersvineblom
Silene dioica Rød jonsokblom
Silene vulgaris Engsmelle
Solidago virgaurea Gullris
Sonchus arvensis Åkerdyll
Sonchus asper Stivdyll
Sorbus aucuparia ssp. *aucuparia*
Vanlig rogn
Spergula arvensis Linbendel
Stellaria alsine Bekkestjerneblom
Stellaria graminea Grasstjerneblom
Stellaria media Vassarve
Stellaria nemorum Skogstjerneblom
Tanacetum vulgare Reinfann
Taraxacum vulgare Løvetann
Thelypteris palustris Hengeving
Thlaspi arvense Pengeurt
Thlaspi caerulea Vårpengeurt
Tragopogon pratensis Geitskjegg
Trientalis europaea Skogstjerne
Trifolium hybridum Alsikekløver
Trifolium medium Skogkløver
Trifolium pratensis Rødkløver
Trifolium repens Hvitkløver
Triglochin palustre Myrsauløk
Trollius europaeus Ballblom
Tussilago farfara Hestehov
Ulmus glabra Alm
Urtica dioica Stornesle
Vaccinium myrtillus Blåbær
Vaccinium vitis-idaea Tyttebær
Valeriana sambucina Vendelrot
Verbascum nigrum Mørkkongsslys
Verbascum thapsus Filtkongsslys
Veronica agrestis Åkerveronika
Veronica arvensis Bakkeveronika
Veronica beccabunga
Bekkeveronika
Veronica chamaedrys
Tveskjeggveronika
Veronica officinalis Legeveronika
Veronica serpyllifolia Glatteveronika
***Veronica verna* Vårveronika**
Vicia cracca Fuglevikke
Vicia sepium Gjerdevikke
Vicia sylvestris Skogvikke

Viola arvensis Åkerstemorsblomst
Viola canina coll. Engfiol
***Viola collina* Bakkefiol**
Viola epipsila Stor myrfiol
***Viola mirabilis* Krattfiol**
Viola palustris Myrfiol
Viola riviniana Skogfiol
***Viola rupestris* Sandfiol**
Viola tricolor Stemorsblomst

Ringsaker: Leine – beite

Undersøkt: 10.06.2005 og 15.08.2005 ved Asle Bruserud

UTM: NN_{WG}971-976,520-527

Høyde over havet: 240-310 m

Verdi: Nasjonal

Naturtype: Naturbeitemark (D04). Storfebeite, skrenter, kalkberg og fuktområde.

Kulturspor: Nei.

Bruk: De øvre, sørlige delene beites av storfe hele sommeren. Områdene nedenfor – mot veien – er ikke beitet de siste årene.

Tilstand: De nedre delene er i svak gjengroing på grunn av manglende beite/slått. De øvre delene er i god hevd.

Verdivurdering: De to delområdene er et pent, intakt og stort kulturlandskap med flere regionalt sjeldne arter. Her finnes fine tørrbakker, kalkberg, skrenter og beiter i varierende gjengroing. Av særlig interesse er en stor forekomst av småslirekne, en art som ellers er svært sjelden i Hedmark og i tilbakegang selv om nye genotyper av om til kommer inn som ugras med planteimport (Ofte et al. 2003). De gamle genotypene som vokser på fuktbeiter og inntørkningsstrender er i ganske sterkt tilbakegang og er rødlistet som NT (Nær truet) (Kålås et al. 2006).

Botanisk beskrivelse: Lokaliteten ligger mellom Leine-gårdene og veien over Ås-høgda. Området nærmest gårdene er temmelig nedbeitet, men her vokser arter som malurt, hjertegras, skåresildre, svaleurt og tyskermure. Øverst ligger det pene kalkberg som beites. Her fins blant annet malurt, enghavre, dunhavre, nakkebær, bakkemynte, bergmynte, krattfiol og bakkefiol. Nede ved veien ligger et stort område som i 2005 ikke ble beitet og som derfor ble nokså tilgrodd. Her er blant annet enghaukeskjegg, krattsøleie og svinemelde. I vestenden ligger et lite fuktområde i skogkanten, her med vasspepper, småslirekne, langstarr og sumpkarse.

Ringsaker: Furnes, Høsbjør – beite og golfbane

Undersøkt: 22.06.2005 og 01.08.2005 ved Asle Bruserud

UTM: PN_{WG}085-089,515-518

Høyde over havet: 460-500 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Naturbeitemark (D04) og dam (E09).

Kulturspor: Noen traktorveier og stier, kunstig anlagt dam og en kryssende kraftlinje.

Bruk: Beites litt av sau, storfe og hester.

Tilstand: Intakt kulturlandskap.

Verdivurdering: Lokaliteten er et stort og helhetlig kulturlandskap, men med nokså fattig vegetasjon. Dette er et godt eksempel på et intakt, høyereliggende beiteområde utenfor kalkområdene i Ringsaker.

Botanisk beskrivelse: Området ligger sør og øst for Høsbjør turisthotell og er et stort beite med en kunstig anlagt dam øverst og en mindre dam lengre nede. Beitetrykket er moderat. Floraen er ganske fattig, men arter som smalkjempe, bakkestarr, skogmarihand og dunkjempe ble notert. Alpine arter som finnskjegg og fjelltimotei fantes sparsomt. De to dammene hadde stort sett bare triviell vegetasjon. Området har et vakkert, nærmest parkaktig utseende og benyttes mye som turområde.

Ringsaker: Veldre, Vest for Høgsveen – beite

Undersøkt: 15.06.2004 og 16.07.2004 ved Asle Bruserud

UTM: PN_{WG}041-044,571-575

Høyde over havet: 400-440 m

Verdi: Regional

Naturtype: Naturbeitemark (D04) og tidligere trolig beite- og slåtte-myrr (D02).

Kulturspor: Gjerder og traktorveier i området, i elva er det dessuten laget en dam som tidligere var brukt som drikkevannskilde.

Bruk: Områdene nærmest veien beites av sau vår og høst. Storfe beiter på nordsiden av veien om sommeren.

Tilstand: Delvis nokså gjengrodd, gammel beitemark.

Verdivurdering: Dette er et nokså høytliggende, ugjødslet beite på kalkgrunn med en del lokalt sjeldne arter. De nordlige delene av beitemarka burde vært ryddet for gran.

Botanisk beskrivelse: Området ligger på begge side av veien nedenfor Høgsveen. Nær veien er det på nordsiden et åpent, nokså fuktig beite dominert av slåttestarr. Nordover går dette over i et fuktig område som er i ferd med å gro igjen av gran. Her finnes flere lokalt sjeldne arter som stortveblad, breimyrull, flekkmarihand og dessuten mye skogmarihand. Ved elva vokser det blant annet skavgras, korallrot og tyskermure. Sør for Høgsveen og øst for elva er det nokså gjengrodd på grunn av opphørt beite, men her finnes dvergjamne, gulstarr, bakkesøte og småsivaks i tillegg til stortveblad og skogmarihand. I veikanten ovenfor brua finnes en fin sørvendt skrent med mye bitterblåfjær, litt enghaukeskjegg og dessuten vill-lin og flekkmure. Noen mer alpine arter som fjelltimotei og finnskjegg finnes også.

STANGE

Stange: Litlevoll nær tunet – naturbeite. Lokal verdi
Stange: Litlevoll 200 m N f. tunet – beite. Regional verdi
Stange: Håkarrud – ammekubeite. Nasjonal verdi
Stange: Åsgård – ødeeng. Lokal verdi
Stange: Espa-Mostue – beitebakke og styva trær. Regional verdi
Stange: Helset øvre – natureng og løveng. Nasjonal verdi
Stange: Bakstad – storfebeite. Nasjonal verdi
Stange: Oppsal – naturbeite. Lokal verdi
Stange: Muset – naturbeite. Lokal verdi
Stange: Muset – bjørkehage. Lokal verdi
Stange: Filseth – naturbeite. Regional verdi
Stange: Furuset – naturbeite. Nasjonal verdi
Stange: Foss-Grimåker – naturbeite. Lokal verdi

Stange: Litlevoll nær tunet – naturbeite

Undersøkt: 03.07.2006 av Anders Often og Anne Holen

UTM: PN_{WG}251,361

Høyde over havet: 188 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Naturbeitemark (D04). SV-vendt karvebeite/slåttemark.

Kulturspor: -

Bruk: Beite.

Tilstand: I bruk til beite.

Verdivurdering: Området er et middels artsrikt beite. Det er vakker utsikt mot vest; noe mer artsfattig enn den neste.

Botanisk beskrivelse: Ganske artsfattig, men svært vakkert og med tradisjonell hevd og middels artsrikt. Her vokste arter som engnellik, rødknapp, aurikkelsveve og karve.

Stange: Litlevoll 200 m N f. tunet – beite

Undersøkt: 03.07.2006 av Anders Often og Anne Holen

UTM: PN_{WG}2504,3628

Høyde over havet: 184 m

Verdi: Regional

Naturtype: SV-vendt naturbeitemark (D04).

Kulturspor: -

Bruk: Beite.

Tilstand: I bruk til beite.

Verdivurdering: Denne lokaliteten ligger rett nord for forrige lokalitet og er svært lik, men noe mer artsrik. Den vurderes derfor til å noe større verdi.

Botanisk beskrivelse: Det undersøkte området er en liten, forholdsvis kortvokst beitebakke. Her fantes noen fine søyleeinere, og en god del middels sjeldne tørrbakkearter som dunkjempe, karve, rødknapp, enghavre, jordbær, gulmaure, hårsveve, engtjæreblom og blåvier.

Stange: Håkarrud – ammekubeite

Undersøkt: 03.07.2006 av Anders Often og Anne Holen

UTM: PN_{WG}254-265,287-295

Høyde over havet: 180 m

Verdi: Nasjonal

Naturtype: Storfebeite på blokkhav. Naturbeitemark (D04).

Kulturspor: -

Bruk: Ammekubeite.

Tilstand: Stort sett i god hevd.

Verdivurdering: Beitet er svært særpreget, svært vakkert og svært stort, men nærmest en idiosynkrasi for den ekstremt flate og steinete Kolomoen i Stange. Så vidt vi vet er det ingen andre steder i lavlandet i Sør-Norge at man finner et tilsvarende bokkhav i skogen som brukes til ekstensivt beite. Med beite blir den spesielle geologiske formasjonen i form av alle kampesteinene som er strødd rundt tydelig og svært særpreget, og naturhistorisk svært interessant. Opphører beitet vil det gradvis bli en vanlig lyng- og lavskog på blokkmark.

Botanisk beskrivelse: Dette beitet er vistnok ganske ungt (tatt bruk fra 1985). Hvorvidt det var beitemark her en del år før dette er uklart. Vegetasjonen er noe nitrogenpåvirket fattigbeite med einer, stornesle, høymol, myrtistel og broddtelg, samt spredt karve, blåklokke, aurikkelsveve, legeveronika og hårsveve. Nær tunet vokste ei svært stor gran, 30 m høy og med omkrets 310 cm i brysthøyde. Den var beregnet til 6 m² (pers. medd. dagens eier).

Stange: Åsgård – ødeeng

Undersøkt: 03.07.2006 av Anders Often og Anne Holen

UTM: PN_{WG}226,218

Høyde over havet: 205 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Ødeeng, tidligere slåttemark (D01).

Kulturspor: Intakt tun.

Bruk: Opphørt drift for 20 år siden, bortsett fra litt bruk 1994.

Tilstand: De gamle engene og beitemarkene er i svak gjengroing etter opphørt hevd. Men gjengroing har gått langsomt, og det har ikke vært noe oppdyrking eller tilplanting slik at den gamle kulturmarka stort sett er intakt.

Verdivurdering: Vakker utsikt og et ”helhetlig” gammelt småbruk, men driften har opphørt for lenge siden og arts mangfoldet var lavt. Lokaliteten vurderes derfor til å ha liten interesse.

Botanisk beskrivelse: Innmarka består i dag av forholdsvis ensartede ødeenger og noen små knauser med artsfattige knavelsamfunn. Det er noe gjengroende hagemark rundt.

Stange: Espa-Mostue – beitebakke og styva trær

Undersøkt: 03.07.2006 av Anders Often og Anne Holen

UTM: PN_{WG}235,106

Høyde over havet: 213 m

Verdi: Regional

Naturtype: Styva asketrær (D12); naturbeitemark (D04).

Kulturspor: Intakt tun.

Bruk: Inntil nylig styvet og beitet.

Tilstand: I noe gjengroing etter redusert drift, men stort sett intakte enger og beiter. Styvingen har delvis vært holdt i hevd inntil nylig selv om kvistene ikke har vært brukt til fôr.

Verdivurdering: Unik lokalitet i Hedmark da styving av edle løvtrær – i dette tilfellet ask – knapt har vært gjort andre steder i fylket. Lokaliteten er derfor kulturhistorisk svært interessant.

Botanisk beskrivelse: Mostue på Espa ligger helt sør i Stange. Det er et småbruk på oversiden av E6. Jordveien er forholdsvis bratt og består av små jorder og beiter i blanding med skogtapper. Det er en liten dam. Det beites fortsatt med sau. De bratteste delene av beitebakkene er middels artsrik rødknapp-gjeldkarveeng.

Det mest interessante på Mostue er de styva asketrærne. Det er i dag ca. 20 såkalte askekaller langs veien opp til tunet, og i umiddelbar nærhet til tunet. Det er i tillegg noen flere spredt rundt i eng- og åkerkant andre steder på eiendommen.

Den systematiske styvingen, og bruk av askekvistene til fôr tok slutt på 1950-tallet (men har som nevnt ovenfor i noen grad vært holdt ved like av tradisjon; gjøres vært tiende år nå). Den tradisjonelle styvinga foregikk normalt i månedsskiftet juli-august. Dette var et eget arbeid på gården. Tidspunktet var delvis betinget av at det passet inn i forhold til annet arbeid, men også fordi det var best å ikke skjære asketrærne for tidlig for da kunne de ”blø seg i hjel” ved at sevja rant ut gjennom greinkuttene. Det var helt sikkert også et ønske å kappe greiner med lauv på da dyra i noen grad også spiste askelauv.

Stange: Helset øvre – natureng og løveng

Undersøkt: 03.07.2006 av Anders Often og Anne Holen

UTM: PN_{WG}1988,2626

Høyde over havet: 272 m

Verdi: Nasjonal

Naturtype: Naturbeitemark (D04), løveng (D17).

Kulturspor: Intakt tun, dammer.

Bruk: Fortsatt noe slått og beite.

Tilstand: Området som helhet er i noe gjengroing som følge av mer intensiv bruk av enkelte areal mens mer ekstensiv mark er i gjengroing.

Verdivurdering: Dette er en ganske unik lokalitet i Hedmark da det undersøkte området er et småkupert landskap med tildels terrengdekkende edelløvskog i mosaikk med mer eller mindre intakt, ekstensive beiter. En slik naturtype er sørlig og ikke kjent fra andre steder i Hedmark enn akkurat her på Helset.

Artsmangfoldet er ganske sikkert svært stort selv om tiden i denne omgang ikke tillot noen fullgod inventering av dette flotte og verdifulle området. Dette burde absolutt ha vært gjort.

Botanisk beskrivelse: Den gamle kulturmarka rundt Helset øvre er en mosaikk av beite, åkerland og tidligere beitet blandingsskog. Hele vegetasjonen har et til på Hedemarken å være sterkt sørlig preg. Etter geologisk kart ligger Helset sør for Hedemarkens næringsrike og svært gunstige kambrium-siluriske kalkbergarter. Det er trolig såkalt grunnfjellskalk (jfr. Often 1997b) i blanding med baserike løsavsetninger som betinger det rike jordsmonnet på Helset. Søndre del av Stange er i tillegg klimatisk sett det mest gunstige i Hedmark.

Rundt Helset er det et bølgende landskap med lave åsrygger i nord-sørretning. Her har det opprinnelig vært terrengdekkende edelløvskog med blanding av hassel, alm og ask samt noe av de boreale treslagene furu, gran, bjørk og gråor. I dag er det mosaikk av kulturbeite, små edelløvskogsholt og mer grunnlendte beitebakker. Det totale artsamangfold er trolig svært høyt.

En av de mest spesielle artene på Øvre Helset er den sørlige orkidéen grov nattfiol *Platanthera chlorantha*. Denne arten er i Hedmark kun funnet på gammeldags kulturmark noen ytterst få steder i søndre del av Stange og på to steder i Eidskog – helt sør i Solør. I 2007 fant vi grov nattfiol to steder på Helset: (1): Rett bak tunet (PN_{WG}19889,26265): Ugjødset fattigeng/knausete havnehage, nå i svak gjengroing av blant annet firkantperikum. Her vokste 10 individ grov nattfiol foruten rødknapp, smalkjempe, pluss sommereik. (2) Rett nord for stabburet, 200 m mot NNØ i forhold til (1). Samme type vegetasjon, her 7 individ grov nattfiol.

Stange: Bakstad – storfebeite

Undersøkt: 03.07.2006 av Anders Often og Anne Holen

UTM: PN_{WG}2696,2206

Høyde over havet: 193 m

Verdi: Nasjonal

Naturtype: Naturbeitemark (D04).

Kulturspor: Rydningsrøyser.

Bruk: Storfebeite.

Tilstand: I god hevd som storfebeite. Det gjødsles lite.

Verdivurdering: Vakkert og variert storfebeite i bruk og svært karakteristisk for den store og flate, men stedvis ekstremt grovsteinete Kolomoen. Lokaliteten vurderes derfor som svært verdifullt selv om den er artsfattig; interessant kjempefuru.

Botanisk beskrivelse: Det undersøkte området er et ekstensivt storfebeite. Det er variert med mye grov stein og skogtapper hist og her. Deler av beitet er trolig gammel kulturmark, mens andre deler er tidligere skog som gradvis er omgjort til beite. Det er stort sett ekstremt næringsfattig bergrunn og derfor også temmelig artsfattig. Lang kontinuitet og størrelse gjør at beitet likevel er middels artsrik og omfatter litt rike, tørre og fuktige flekker. Det ble blant annet funnet arter som søyleeiner, gjeldkarve, engknoppurt, firkantperikum, bustnype, kjøtnype, og ballblom. Det vokser også en kjempestor furu litt bortenfor tunet. Vi fikk ikke målt den. Men dette treet er opplagt et av Hedemarkens største og eldste og fortjener vern.

Stange: Oppsal – naturbeite

Undersøkt: 03.07.2006 av Anders Often, Anne Holen og Kristin Bryhn

UTM: PN_{WG}2791,2200

Høyde over havet: 347 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Naturbeitemark (D04).

Kulturspor: Intakt tun.

Bruk: Oppsal er nå feriested, men den gamle innmarka brukes til sauebeite.

Tilstand: Hevden har neste opphørt, kun noe sauebeite. Mye av variasjonen knyttet til den gamle kulturmarka er derfor i ferd med å gå tapt.

Verdivurdering: Svært vakkert landskap og vakker utsikt, men det er lite interessant biologisk mangfold igjen.

Botanisk beskrivelse: Den gamle kulturmarka består i dag av ganske gjengrodd, tidligere beiteskog, fattigeng ned for tunet og noen beiteknauser. Den store hovedenga er dominert av sølvbunke og engsoleie. Det er noe mer

artsrik og variert gammel kulturmark på oversiden av tunet. Her er det småknausete, gammel beitemark med arter som kjøtttype, busttype, rødknapp, harerug, jordbær og bitter bergknapp.

Stange: Muset – naturbeite

Undersøkt: 03.07.2006 av Anders Often, Anne Holen og Kristin Bryhn

UTM: PN_{WG}2644,3239

Høyde over havet: 178 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Naturbeitemark (D04).

Kulturspor: Dam og intakt tun.

Bruk: Storfebeite.

Tilstand: Området består av ulike delområder som til sammen brukes på en fin måte.

Verdivurdering: Middels artsrik.

Botanisk beskrivelse: Kulturmark knyttet til Muset er stor og variert og litt fragmentert i ulike biter (bjørkehagen på nedsiden av fylkesveien beskrives som en egen lokalitet, se nedenfor).

Stange: Muset – bjørkehage

Undersøkt: 03.07.2006 av Anders Often, Anne Holen og Kristin Bryhn

UTM: PN_{WG}2608,3219

Høyde over havet: 169 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Hagemark (D05).

Kulturspor: -

Bruk: Nylig hogd ut til beitebruk.

Tilstand: Dagens bruk er fin.

Verdivurdering: Det er vakker, men svært artsfattig bjørkehage – og slik sett uinteressant med hensyn til biologisk mangfold. Men det er flott at det etableres nye havnehager via ekstensiv beiting på skogsmark. Dette må til for å kunne få vakre og artsrike havnehager i fremtiden.

Botanisk beskrivelse: Denne bjørkehagen er på nedsiden av veien i forhold til tunet på Muset. Trærne er spredt fristilt dunbjørk og noe furu og gran. Området er vakkert, men med artsfattig vegetasjon – kun med jordbær som en noe krevende art. I området rundt Muset er det store areal svært ensartet sølvbunkeeng uten biologisk interesse.

Stange: Filseth – naturbeite

Undersøkt: 03.07.2006 av Anders Often, Anne Holen og Kristin Bryhn

UTM: PN_{WG}2695,3363

Høyde over havet: 197 m

Verdi: Regional

Naturtype: Naturbeitemark (D04).

Kulturspor: Rydningsrøyser.

Bruk: Storfebeite.

Tilstand: I tradisjonell bruk til storfebeite.

Verdivurdering: Dette er et svært stort og vakkert gammelt naturbeite. Den ganske fattige bergrunnen gjør imidlertid at potensialet for høyt arts mangfold ikke er tilstede, men det vil likevel være svært ønskelig å bevare det vakre landskapet via fortsatt beite.

Botanisk beskrivelse: Dette er et svært stort naturbeite (ca 1000 m x 100 m). Det har lang kontinuitet. Det består mest av et stort åpent, temmelig grasrikt og artsfattig beite. Men småflekker av tørrbakke, enkelte knauser, fuktdrag og skogtapper gir en god del variasjon og dermed ganske stort arts mangfold. Av interessante arter ble det registrert karve, gjeldkarve, engnellik, hårsveve, dunkjempe, gulmaure, bustnype og neslesniketråd. Denne siste arten er tildels vanlig på Nes på Hedemarken, men svært sjelden ellers i Hedmark. Forekomsten her på Filseth må kunne kalles en utpostlokalitet.

Stange: Furuset – naturbeite

Undersøkt: 03.07.2006 av Anders Often og Anne Holen

UTM: PN_{WG}2889,3520

Høyde over havet: 309 m

Verdi: Nasjonal

Naturtype: Naturbeitemark (D04).

Kulturspor: Rydningsrøyser; det er bygd ei høyspentgate over området.

Bruk: Storbeite.

Tilstand: Beites av storfe fra rundt 15. juli. Vi var derfor på rett tidspunkt for å undersøke området.

Verdivurdering: Området er forholdsvis lite og middels artsrikt, men forekomst av solblom og hjertegras gjør det verdifullt. Dagens skjøtsel med beite fra rundt 15. juli er ideell da mange av de mest verdifulle artene dermed rekker å blomstre – og i alle fall delvis sette frø før de beites. Solblom er rødlistet (Kålås et al. 2006). Den er svært sjelden på Hedemarken. Det er en håndfull lokaliteter i Kongsvingertrakten (Stabbetorp & Often 2003).

Botanisk beskrivelse: Det undersøkte området er et vestvendt, ganske bratt og noe steinete storfebeite. Mot øst er det utvidet ved hogst av skogen for 10 år siden. Floraen på denne delen var artsfattig, men det er svært fint at det

etableres ny beitemark. På det undersøkte, gamle beitet var det ganske artsrik, steinete tørrbakkevegetasjon med noen forekomster av solblom på øvre del. Her fantes også noe hjertegras, og gullkløver (Tabell 24).

Tabell 24. Planteliste på naturbeitet på NØ-siden av kommunevegen ved Furuset, Åsbygda i Stange. PN_{WG}2889,3520. 309-312 m o.h. Registrert 03.07.2006 av Anders Often og Anne Holen. Totalt 79 arter. De mest interessante artene er uthevet.

<i>Achemilla glaucenscens</i> Fløyelsmarkåpe	<i>Pinus sylvestris</i> Furu
<i>Achillea millefolium</i> Ryllik	<i>Poa pratensis</i> ssp. <i>angustifolia</i> Trådrapp
<i>Aconitum septentrionale</i> Tyrhjelm	<i>Poa pratensis</i> ssp. <i>pratensis</i> Vanlig engrapp
<i>Agrostis capillaris</i> Engkvein	<i>Poa pratensis</i> ssp. <i>subcaerulea</i> Smårapp
<i>Anemone nemorosa</i> Hvitveis	<i>Populus tremula</i> Osp
<i>Anthriscus sylvestris</i> Hundekjeks	<i>Potentilla argentea</i> Sølvmore
<i>Arenaria serpyllifolia</i> Sandarve	<i>Potentilla erecta</i> Tepperot
<i>Arnica montana</i> Solblom	<i>Prunella vulgaris</i> Blåkoll
<i>Athyrium felix-femina</i> Skogburkne	<i>Prunus padus</i> Hegg
<i>Betula pubescens</i> ssp. <i>pubescens</i> Dunbjørk	<i>Ranunculus acris</i> Engsoleie
<i>Bistorta vivipara</i> Harerug	<i>Rosa majalis</i> Kanelrose
<i>Briza media</i> Hjertegras	<i>Rosa villosa</i> Bustnype
<i>Calamagrostis arundinaceae</i> Snerprørkvein	<i>Rubus idaeus</i> Bringebær
<i>Campanula rotundifolia</i> Blåklokke	<i>Rumex acetosa</i> ssp. <i>acetosa</i> Engsyre
<i>Cardamine amara</i> Bekkekarse	<i>Rumex acetosella</i> ssp. <i>acetosella</i> Småsyre
<i>Carex echinata</i> Stjernestarr	<i>Rumex longifolius</i> Høymol
<i>Carex ovalis</i> Harestarr	<i>Salix caprea</i> ssp. <i>caprea</i> Vanlig selje
<i>Carex pallescens</i> Bleikstarr	<i>Salix myrsinifolia</i> ssp. <i>borealis</i> Setervier
<i>Carex pilulifera</i> Bråtestarr	<i>Sedum telephium</i> ssp. <i>maximum</i> Smørbukk
<i>Cirsium arvense</i> Åkerstistel	<i>Solidago virgaurea</i> Gullris
<i>Dactylis glomerata</i> Hundegras	<i>Sorbus aucuparia</i> ssp. <i>aucuparia</i> Vanlig rogn
<i>Deschampsia cespitosa</i> ssp. <i>cespitosa</i> Sølvbunke	<i>Stellaria graminea</i> Grasstjerneblom
<i>Deschampsia flexuosa</i> Smyle	<i>Taraxacum</i> Seksjon <i>Ruderalia</i> Ugrasløvetann
<i>Euphrasia stricta</i> var. <i>stricta</i> Kjerteløyentrøst	<i>Trifolium aureum</i> Gullkløver
<i>Festuca ovina</i> Sauesvingel	<i>Trifolium medium</i> Skogkløver
<i>Festuca rubra</i> ssp. <i>rubra</i> Rødsvingel	<i>Trifolium pratense</i> Rødkløver
<i>Galium boreale</i> Hvitmaure	<i>Trifolium repens</i> Hvitkløver
<i>Geranium sylvaticum</i> Skogstorkenebb	<i>Urtica dioica</i> var. <i>dioica</i> Stornesle
<i>Hieracium lactusella</i> Aurikkelsveve	<i>Vaccinium myrtillus</i> Blåbær
<i>Hieracium</i> Seksjon <i>Sylvatica</i> Skogsvevegrupp	<i>Vaccinium vitis-idaea</i> Tyttebær
<i>Hypericum macutatum</i> Firkantperikum	<i>Veronica officinalis</i> Legeveronika
<i>Hypochoeris maculata</i> Flekkgrisøre	<i>Veronica serpyllifolia</i> Glattveronika
<i>Juniperus communis</i> coll. Einer	<i>Vicia cracca</i> Fuglevikke
<i>Knautia arvensis</i> Rødknapp	<i>Viola canina</i> ssp. <i>canina</i> Engfiol
<i>Lathyrus montanus</i> Knollerteknapp	<i>Viola tricolor</i> Stemorsblom
<i>Lathyrus pratensis</i> Gulflatbelg	
<i>Lotus corniculatus</i> Tiriltunge	
<i>Lychnis viscaria</i> Engtjæreblom	
<i>Melampyrum pratense</i> Engmarimjelle	
<i>Myosotis arvensis</i> Åkerminneblom	
<i>Omalotheca sylvatica</i> Skogråurt	
<i>Phleum pratense</i> ssp. <i>pratense</i> Engtimotei	
<i>Picea abies</i> ssp. <i>abies</i> Vanlig gran	
<i>Pimpinella saxifraga</i> Gjeldkarve	

Stange: Foss-Grimåker – naturbeite

Undersøkt: 03.07.2006 av Anders Often, Anne Holen og Kristin Bryhn

UTM: PN_{WG}2849,2741

Høyde over havet: 202 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Naturbeitemark (D04).

Kulturspor: -

Bruk: Brukes fortsatt til sauebeite.

Tilstand: Det er stort sett i tradisjonell hevd.

Verdivurdering: Området er middels artsrikt, men verdifullt da det fortsatt beite av sau. Det er middels artsrikt.

Botanisk beskrivelse: Området er vestvendte beitebakker på ganske fattig berggrunn, to delområder, ett på hver side av kommunevegen (de er ganske like). Det er middels artsrikt med arter som gulmaure, rødknapp, vanlig snyltetråd, bakkeveronika, tyskermure, bustnype, ettårsknavel og noen opp til 5 m høye søyleeinere.

STOR-ELVDAL

Stor-Elvdal: Koppangshamn – tidligere slåttemark og beite. Regional verdi

Stor-Elvdal: Vollom – naturbeitemark. Regional verdi

Stor-Elvdal: Kolstad – naturbeitemark. Lokal verdi

Stor-Elvdal: Lia – naturbeitemark. Lokal verdi

Stor-Elvdal: Myrvang – naturbeitemark. Lokal verdi

Stor-Elvdal: Solli – naturbeitemark. Lokal verdi

Stor-Elvdal: Hirhalsen – slåtteenger. Regional verdi

Stor-Elvdal: Gålaseter – naturbeitemark. Regional verdi

Stor-Elvdal: Koppangshamn – tidligere slåttemark og beite

Undersøkt: 05.07.1991; 28.09.1993; 28.09.1994; 05.07.1995; 18.08.1995 av Anders Often

UTM: PP_{ED}083-087,264-265

Høyde over havet: 270-343 m

Verdi: Regional verdi som naturområde, verdi som kulturlandskap er ukjent pr. 2007.

Naturtype: Naturbeitemark (D04), sørvendt berg og rasmark (B01), kalkskog (F03).

Kulturspor: Opplysninger fra Leif Arne Myrvang, Hamn gård, pr. 1994: Hamn var opprinnelig to husmannsplasser. De ble slått sammen til én gård omkring 1850. Det andre tunet lå ute i bakken SSV for dagens gård. De artsrike, sørvendte bakkene sør for tunet ble beitet av ku inntil 1976. De har ikke blitt slått i Leif Arne sin tid, men opplagt tidligere. Det var tidligere små åkerlapper på noen ganske flate jordstykker i sørskråningen.

Bruk: Trolig ikke lenger i bruk til beite og slått.

Tilstand: I sterk gjengroing. Det er 10 år siden området ble undersøkt. I dag er trolige deler av den gamle kulturmarka gjengrodd og verdifulle arter kan ha forsvunnet.

Tidligere undersøkelser: Herbariebelegg av kalktelg: "Bakken, Koppang, 13.07.1907. Olinus Nyhuus, Hb O". Wold (1991) har undersøkt flora og vegetasjon på Koppangsøyene, et område som grenser inntil Koppangshamarn.

Verdivurdering: Dette området ble grundig undersøkt for 10 år siden og da vokste det mange regionalt sjeldne arter her, både kulturbetingede og naturlige (e.g. Often 1994). Det har derfor hatt stor verdi både som kulturlandskapsområde og som naturområde utavahengig av bruk. Dagens tilstand for de kulturbetingede artene er ukjent og området burde vært undersøkt på nytt.

Botanisk beskrivelse: Det undersøkte området er Koppangshamarns S- og V-side, på Ø-sida av Glåma, 2 km sør for Koppang sentrum, et areal på 500 x 200. Berggrunnen er overskjøvn, baserike bergarter fra kvitvoladekket. Området er kartlagt med samlebetegnelsen: "konglomeratskifer, karbonatholdig sandstein eller marmor" (Sæther & Bjørlykke 1981). Det er tilsammen en svært artsrik karplanteflora, med 235 arter og underarter (Tabell 25). Mangfoldet er betinget av: (1) baserik berggrunn, (2) variert topografi og hydrologi, (3) Ganske gunstig lokalklima og (4) lang brukshistorie. Nedenfor beskrives 7 verdifulle delområder.

(1) De gamle beitebakkene rett S for Hamarn gård: Dette er Koppangshamarns artsrikeste område, begunstiget av alle fire faktorer nevnt ovenfor. Særlig artsrik er tørrbakken og den lille skrenten nærmest Hamarn gård. Her vokste blant annet dvergforglemmegei og bakkeveronika. For begge arter er dette isolerte nordgrenser i Østerdalen (Often et al. 1998). Andre varmekjære og kulturbegunstigede arter med få lokaliteter i Østerdalen er blant annet engtjæreblom, sandarve og enghavre. Her finnes også et par arter med nordlig tyngdepunkt – arter som er sjeldne i Østerdalen sør for Alvdal – nemlig smalfrøstjerne og fjellrapp. Videre nedover i bakken, ned mot det gamle kraftverket, er en blanding av små skogholt og beitebakker som fortsatt er åpne, men stort sett er dette området mer gjengrodd enn det øverste stykket. Mest verdifullt er et område med ballblomeng og en tørrbakke med mye hjertegras og flekkgrisøre. Hjertegras har et fåtall lokaliteter nord for Rena. Det er ønskelig at det ryddes kratt, og at moderat beite av storfe eller hest gjenopptas. Eventuelt kunne noen særlig verdifulle småområder skjøttes manuelt.

(2) Hestebeite langs naturstien SSØ for Hamarn gård: Her er hagemarkskog med artsrik, tildels beitebetinget flora. Terrenget er variert med kortvokst grasmark, fuktdrag og små kalkknauser. Ingen regionalt sett sjeldne arter ble funnet her, men blant annet noe korsknapp – en svakt varmekjær edeløvskog- og kulturmarksart med få lokaliteter fra Midt-Østerdalen og videre nordover (Often et al. 1998). En god del av artsmangfoldet er betinget av beiting. Det er ønskelig med fortsatt hestebeite for å beholde den åpne hagemarkskogen.

(3) Fuktbeite i flomsonen ned for Hamarn gård: Området ligger i flomsonen mellom Koppangshamarn og et stort åkerstykke som strekker seg sørover mot nordre Bakken. Her er gråorheggeskog med istervier og svartvier. Feltsjiktet er artsrikt. Her vokser vasshøymol, skogsivaks og mannasøtgras. Dette er nordligste lokalitet for skogsivaks i Hedmark (Often et al. 1998). Den artsrike floraen her er ikke betinget av beiting, men moderat beite skader heller ikke.

(4) Lita beitemark et stykke sørvest for toppen av Koppangshamarn: Dette er en liten sørvendt beitebakke rett på østsiden av traktorveien ned sørsiden av Koppangshamarn, lengst mot vest – den tette barskogen ØNØ for beitemarka var inntil for 30 år siden også beitemark (pers. medd. Leif Arne Myrvang). Denne lille beitemarka er svært artsrik, både på karplanter og næringskrevende moser. De mest interessante artene er fuglestarr, mattestarr og enghavre. Mattestarr har kun to andre funn i Østerdalen (Often 1994). Beitemarka er i ferd med å gro igjen av kratt. En stor del av artsmangfoldet er kulturbetinget. Det er ønskelig at den gamle beitebakken skjøttes. I første omgang bør det ryddes kratt. Hvis mulig er det ønskelig med moderat storfe eller hestebeite. Bakken må ikke gjødsles.

(5) Den bratte kalkfurskogen langs Koppangshamarns sørside: Store deler av sørskrenten av Koppangshamarn er så bratt, grunnlendt og ulendt at den hverken har egnet seg for skogsdrift eller åkerbruk. Men den har sikkert tidligere vært beitet, og kanhende har den vært snauhagd en gang i tiden. Men i dag har skogen få kulturspor. Sørsiden er en lysåpen kalkfurskog med mye einer. Feltsjiktet er totalt dominert av snerprørkvein; ellers mye melbær. Det er få typiske kalkfurskogsarter. I skrenter og på bergflater vokser noe sandfiol. Denne arten har svært spredte funn i Østerdalen (Often et al. 1998). Rett sørvest for Hamarn gård er det bratte stup mot øst. Her er store, løse kalkblokker. Skogen er en barblandingsskog med et overraskende fattig feltsjikt. Men bunnsjiktet er svært er rikt.

(6) Kalkklippe ut mot Glåma: Dette må være eneste mellom Tolga og Elverum at Glommas bredd er en naturlig, lysåpen kalkklippe. Det er interessant at dette isolerte elementet kan huse noen regionalt sjeldne arter. Her finnes små populasjoner av 2 arter som har svært få kjent lokalteter i Østerdalens skogstrakter, nemlig fjellrundbelg og noe som sannsynligvis er blankbakkestjerne. Disse artene er ikke funnet andre steder på Koppangshamarn enn på klippen ut i Glomma. På kalkklippen vokser også mye sandfiol. Denne arten finnes også i sørskrenten av Koppangshamarn. Individene av fjellrundbelg blankbakkestjerne er noe avvikende i forhold til disse artene pleier å se ut, og de intermediære former mellom villraser og kulturmarksraser.

(7) Glåmas flomsone på SSV og V-siden av Koppangshamarn: På sørsiden – omtrent fra område 4 og litt østover, og på vestsiden, sør og nord for kalkklippen – er det interessant flommarkvegetasjon. På sørsiden er det gråorheggeskog med stedvis store mengder dalfiol. Dette er en østlig, nasjonalt sjelden art med de fleste av sine forekomster i Østerdalen og Gudbrandsdalen. Som regel er det svært små populasjoner av dalfiol. Ingen andre steder jeg sett en så stor populasjon som

akkurat her – mange hundre individ av dalfiol. På vestsiden, ut mot Glåma sør for kalkklippen, er det mandelpil-flommarkskog. Vegetasjonstypen er ganske artsrik, og interessant som en del av den store variasjonen innen området. Nord for kalkklippen er noe flommarkskog hvor det også vokser dalfiol. Floraen er ikke kulturbetinget.

Tabell 25. Planteliste for Koppangshamarn, Stor-Elvdal. PP_{ED}083-087,264-265. 270-343 m o.h. Lista er basert på gjentatte undersøkelser fra 1991 til 1995. Totalt 239 taksa. De mest interessante artene er uthevet. Arter som er dokumentert med herbariebelegg er merket med stjerne.

Achillea millefolium Ryllik
Achillea ptarmica Nyseryllik
Aconitum septentrionale Tyrihjelm
Agrostis canina Hundekvein
Agrostis capillaris Engkvein *
Agrostis gigantea Storkvein
Agrostis stolonifera Krypkevein *
Agrostis vinealis Bergkvein *
Alchemilla filicaulis Grannmarikåpe *
Alchemilla glabra Glattemarikåpe *
Alchemilla glaucescens
 Fløyelsmarikåpe *
Alchemilla monticola Beitemarikåpe *

***Alchemilla propinqua*
 Hjulmarikåpe ***

Alnus incana ssp. *incana* Vanlig gråor
Alopecurus pratensis Engreverumpe *

Angelica sylvestris Sløke
Antennaria dioica Kattetot
Anthoxanthum odoratum ssp. *odoratum* Vanlig gulaks
Anthriscus sylvestris Hundekjeks
***Anthyllis vulneraria* ssp. *lapponica* Fjellrundbelg ***

Arctostaphylos uva-ursi Melbær
***Arenaria serpyllifolia* Sandarve ***
Artemisia vulgaris Burot
Athyrium filix-femina Skogburkne
***Avenula pratensis* Enghavre**
Avenula pubescens Dunhavre
Betula pendula var. *pendula*
 Hengebjørk
Betula pubescens ssp. *pubescens*
 Dunbjørk

Bistorta vivipara Harerug
***Briza media* Hjertegras ***

Calamagrostis arundinacea
 Snerprørkvein *

***Calamagrostis canescens*
 Vassrørkvein ***

***Calamagrostis epigejos*
 Bergørkvein ***

Calamagrostis purpurea
 Skogrørkvein

Callitriche palustris Småvasshår
Caltha palustris ssp. *palustris* Vanlig soleihov

Campanula glomerata Toppklokke
Campanula rotundifolia Blåklokke
Capsella bursa-pastoris Gjetertaske
Cardamine amara Bekkekarse *

***Cardamine pratensis* ssp. *dentata*
 Sumpkarse ***

Carex aquatilis ssp. *aquatilis*
 Nordlandsstarr

Carex capillaris Hårstarr
Carex digitata Fingerstarr *
***Carex ericetorum* Bakkestarr ***
Carex flava Gulstarr
Carex nigra ssp. *nigra* Slåtestarr
***Carex ornithopoda* Fuglestarr ***
Carex ovalis Harestarr
Carex pallescens Bleikstarr
Carex panicea Kornstarr
***Carex pediformis* Mattestarr ***
Carex vaginata Slirestarr
Carum carvi Karve
***Cerastium arvense* Storarve**
Cerastium fontanum ssp. *vulgare*
 Vanlig arve

Chamomilla suaveolens
 Tunbalderbrå

Chenopodium album Meldestokk
Chrysosplenium alternifolium Maigull
Cicerbita alpina Turt

***Circaea alpina* Trollurt**

Cirsium arvense Åkertistel
Cirsium helenioides Hvitblattistel
Cirsium palustre Myrtistel

***Crepis tectorum* Takhaukeskjegg**
Cystopteris fragilis var. *fragilis* Vanlig skjørlok *

Dactylis glomerata Hundegras
Deschampsia cespitosa ssp. *cespitosa* Sølvbunke

Deschampsia flexuosa Smyle
***Dianthus deltoides* Engnellik ***

Dryopteris expansa Sauetelg
Dryopteris filix-mas Ormetelg
Elymus caninus var. *caninus*
 Hundekveke

Elymus repens Kveke
Empetrum nigrum ssp. *hermaphroditum* Fjellkreking

Epilobium angustifolium Geitrams
Epilobium collinum Bergmjølke
Epilobium watsonii Amerikamjølke *
Equisetum arvense ssp. *arvense*
 Åkersnelle *

Equisetum fluviatile Elvesnelle
Equisetum pratense Engsnelle

***Equisetum variegatum* Fjellsnelle ***

Erigeron acer ssp. *acer*
 Bakkestjerne *
Euphrasia stricta var. *stricta*
 Kjerteløyentrøst *

Festuca ovina ssp. *ovina*
 Sauesvingel

Festuca pratensis Engsvingel
Festuca rubra ssp. *rubra* Rødsvingel *

Filaginella uliginosa Åkergråurt

Fragaria vesca Markjordbær
Galeopsis bifida Vrangdå
Galeopsis tetrahit Kvasstdå
Galium album Stormaure
Galium boreale Hvitmaure
Galium palustre ssp. *palustre* Liten myrmaure
Galium uliginosum Sumpmaure
Geranium sylvaticum
 Skogstorkenebb
Geum rivale Enghumleblom
***Glechoma hederacea* Korsknapp ***

Glyceria fluitans Mannasøtgras *
Gymnocarpium dryopteris Fugletelg
Hieracium lactusella Aurikkelsveve
Hieracium Seksjon Foliosa

Skjemmsveve
Hieracium Seksjon Oreadea
 Bergsveve *

Hieracium Seksjon Sylvatica
 Skogsveve

Hieracium Seksjon Vulgata
 Beitesveve

Hordeum vulgare Bygg
Hypericum maculatum
 Firkantperikum

***Hypochoeris maculata*
 Flekkgrisøre**

Juncus alpinoarticulatus ssp. *nodulosus* Sørlig skogsiv *

***Juncus articulatus* Ryllsiv**
Juncus bufonius ssp. *bufonius*
 Paddesiv

Juncus filiformis Trådsiv
Juniperus communis ssp. *communis*
 Einer

Knautia arvensis Rødknapp
Lathyrus pratensis Gulflatbelg
Leontodon autumnalis var. *autumnalis* Vanlig fjellblom

Leucanthemum vulgare Prestekrage
Linaria vulgaris Torskemunn

Linnaea borealis Linnea
Lolium perenne Raigras

Lotus corniculatus Tiriltunge
Luzula multiflora ssp. *multiflora*
 Engfrytle *

Luzula pilosa Hårfrytle
***Lychnis viscaria* Engtjæreblom**

Lycopodium annotinum ssp. *annotinum* Stri kråkefot

***Lysimachia thyrsiflora* Guldusk**

Maianthemum bifolium Maiblom
Matricaria perforata Ugrasbalderbrå
Matteuccia struthiopteris Strutsevingel
Melampyrum pratense
 Stormarimjelle

Melampyrum sylvaticum
 Småmarimjelle
Melica nutans Hengeaks
***Mentha arvensis* Åkermynte**
Milium effusum Myskegras
Molinia caerulea Blåtopp *
Myosotis arvensis
 Åkerforglemmegei *
Myosotis decumbens
 Fjellforglemmegei
Myosotis laxa* ssp. *cespitosa
Dikeforglemmegei *
Myosotis stricta
Dvergforglemmegei
Nardus stricta Finnskjegg
Orthilia secunda Nikkevintergrønn
Oxalis acetosella Gaukesyre
Paris quadrifolia Firblad
Persicaria lapathifolia coll.
 Hønsegras
Phalaris arundinacea Strandrør *
Phegopteris connectilis Hengeving
Phleum alpinum Fjelltimotei
Phleum pratense ssp. *pratense*
 Timotei
Phragmites australis Takrør
Picea abies Gran
Pimpinella saxifraga Gjeldkarve
Pinguicula vulgaris Tettegras
Pinus sylvestris Furu
Plantago major ssp. *major* Vanlig
 groblad
***Plantago media* Dunkjempe ***
***Poa alpina* ssp. *alpina* Fjellrapp ***
Poa annua Tunrapp
Poa glauca Blårapp *
Poa nemoralis Lundrapp
Poa palustris Myrrapp *
Poa pratensis ssp. *angustifolia*
 Trådrapp
Poa pratensis ssp. *pratensis*
 Engrapp
***Poa remota* Storrapp ***
Poa trivialis Markrapp
Polygonum aviculare ssp. *aviculare*
 Tungras
Polypodium vulgare Sisselrot

Potentilla argentea ssp. *argentea*
 Vanlig sølvmore *
***Potentilla crantzii* Flekkmore**
Potentilla erecta Tepperot
Potentilla norvegica Norsk more *
Potentilla palustris Myrhatt
Prunella vulgaris Blåkoll
Prunus padus ssp. *padus* Vanlig
 hegg
Pteridium aquilinum Einstape
Pyrola minor Perlevintergrønn
Ranunculus acris ssp. *acris* Vanlig
 engsoleie
Ranunculus auricomus agg.
 Nyresoleie
Ranunculus repens Krypsoleie
Rhinanthus minor ssp. *minor*
 Småengkal *
Ribes spicatum coll. Villrips
Rorippa palustris Brønnkarse
Rosa majalis Kanelrose
Rubus idaeus Bringeber
Rubus saxatilis Teieber
Rumex acetosa ssp. *acetosa* Vanlig
 engsyre
Rumex acetosella ssp. *acetosella*
 Småsyre
***Rumex aquaticus* Vasshøymol ***
Rumex longifolius Høymole
Sagina procumbens Tunarve
Salix caprea ssp. *caprea* Vanlig
 selje
Salix caprea ssp. *sericea* Silkeselje
Salix hastata Bleikveier *
Salix myrsinifolia ssp. *myrsinifolia*
 Svartvier
Salix pentandra Istervier
Salix phylicifolia Grønnvier *
***Salix starkeana* Blåvier**
***Salix triandra* Mandelpil ***
***Scirpus sylvaticus* Skogsivaks ***
Sedum annuum Småbergknapp *
Silene dioica Rød jonsokblom
Silene rupestris Småsmelle
Silene vulgaris Engsmelle
Solidago virgaurea ssp. *virgaurea*
 Gullris

Sorbus aucuparia ssp. *aucuparia*
 Vanlig rogn
Spergula arvensis ssp. *sativa*
 Linbendel
Stellaria graminea Grasstjerneblom
***Stellaria longifolia* Rustjerneblom**
Stellaria media Vassarve
Stellaria nemorum Skogstjerneblom
Tanacetum vulgare Reinfann
Taraxacum Seksjon *Vulgata*
 Ugrasløvetann
Thalictrum simplex* ssp. *simplex
Smalfrøstjerne
Thlaspi caerulescens ssp.
caerulescens Vårpengeurt
Trientalis europaea Skogstjerne
Trifolium hybridum Alsikekløver
Trifolium pratense Rødkløver
Trifolium repens Hvitkløver
Trollius europaeus Ballblom
Tussilago farfara Hestehov
Urtica dioica ssp. *dioica* Stornesle
Vaccinium myrtillus Blåbær
Vaccinium uliginosum ssp.
uliginosum Vanlig blokkebær
Vaccinium vitis-idaea Tyttebær
Valeriana sambucifolia Vendelrot
***Veronica arvensis* Bakkeveronika ***
Veronica chamaedrys
 Tveskjeggveronika *
Veronica officinalis Legeveronika
Veronica serpyllifolia ssp.
serpyllifolia Snauveronika
Vicia cracca Fuglevikke *
Viola arvensis Åkerstemorsblom
Viola canina ssp. *montana* Lifiol *
Viola epipsila Stor myrfiol *
Viola palustris Myrfiol
Viola riviniana Skogfiol
***Viola rupestris* Sandfiol ***
***Viola selkirkii* Dalfioli ***
Viola tricolor Stemorsblom
***Woodsia alpina* Fjellodnebregne ***
Woodsia ilvensis Lodnebregne *

Stor-Elvdal: Vollom – naturbeitemark

Undersøkt: 29.06.2005 ved Jon Klepsland (Reiso & Hofton 2005b)

UTM: NP_{WG}636,537

Høyde over havet: 780

Verdi: Regional

Naturtype: Naturbeitemark (D04).

Kulturspor: -

Bruk: Høyt beitetrykk.

Tilstand: Beitemarka er i hevd, til og med med ganske høyt beitetrykk.

Verdivurdering: Floraen er forholdsvis variert og beitemarka er i hevd.

Lokaliteten vurderes å være av regional verdi.

Botanisk beskrivelse: Naturtypen er en tørr beitebakke på veldrenert morene ved gården Vollom. Deler av beitebakken er sterkt erosjonsskadd ved anlegg av driftsvei og som følge av storfetråkk. Det er en del typisk lågalpine arter.

Vanlige arter er sauesvingel, fjellgulaks, seterfrytle, finnskjegg, sølvbunke,

krebling, føllblom og einer. Spredt forekommer fjellrapp og flekkmure. Lokaliteten har potensiale for beitemarkssopp.

Stor-Elvdal: Kolstad – naturbeitemark

Undersøkt: 29.06.2005 ved Jon Klepsland (Reiso & Hofton 2005b)

UTM: NP_{WG}687,475

Høyde over havet: 780 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Naturbeitemark (D04).

Kulturspor: -

Bruk: Mulig svakt beite eller slått.

Tilstand: Bakkene er tydelig gjødslet og domineres av sterkt nitrofile arter, delvis gjengroing.

Verdivurdering: Lokaliteten anses å ha potensial for å utvikle kvaliteter med tanke på gamle beitebetingede kulturvekster og beitemarksopp, men nåværende tilstand tilsier en svak lokal verdi.

Botanisk beskrivelse: Dette er sørvendte engbakker ved gårdene på Kolstad. Engene benyttes enten ikke lenger til beite eventuelt bare etter slått på ettersommeren. Bakkene er tydelig gjødslet og domineres av sterkt nitrofile arter. Typisk er hundekjeks, engsoleie, høymole, sølvbunke og engreverumpe. Karve forekommer, og rundt tunene er det mer konkurransesvake arter som kattedot, flekkmure, rødknapp, harerug og dunhavre.

Stor-Elvdal: Lia – naturbeitemark

Undersøkt: 29.06.2005 ved Jon Klepsland (Reiso & Hofton 2005b)

UTM: NP_{WG}718,490

Høyde over havet: 780 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Naturbeitemark (D04).

Kulturspor: -

Bruk: Engene benyttes ikke lenger til beite eventuelt bare etter slått på ettersommeren.

Tilstand: Domineres av sterkt nitrofile arter, delvis gjengroing.

Verdivurdering: Lokaliteten anses å ha potensial for å utvikle kvaliteter med tanke på gamle beitebetingede kulturvekster og beitemarksopp, men nåværende tilstand tilsier bare lokal verdi.

Botanisk beskrivelse: Sørvendte engbakker ved gården Lia. Bakkene er tydelig gjødslet og domineres av sterkt nitrofile arter. Typisk er hundekjeks, engsoleie, engreverumpe, stormaure, rødsvingel, engrapp og karve. I tillegg er det en del tveskjeggveronika, marikåpearter og ryllik.

Stor-Elvdal: Myrvang – naturbeitemark

Undersøkt: 29.06.2005 ved Jon Klepsland (Reiso & Hofton 2005b)

UTM: NP_{WG}740,507

Høyde over havet: 800 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Naturbeitemark (D04).

Kulturspor: -

Bruk: Hevd er muligens opphørt, men arealet er trolig ikke gjødslet på en stund.

Tilstand: I svak gjengroing.

Verdivurdering: Lokaliteten anses å ha potensial for å utvikle kvaliteter med tanke på gamle beitebetingede kulturvekster og beitemarksopp, men nåværende tilstand tilsier ikke mer enn lokal verdi.

Botanisk beskrivelse: Sørvendt bakke ved Myrvang. Hevd er muligens opphørt, men arealet er trolig ikke gjødslet på en stund og floraen er forholdsvis variert. Sterkt nitrofile arter har lav dekning. En del næringskrevende urter som skogstorkenebb, engsoleie og rød jonsokblom dominerer likevel mye av arealet. Midt på beitemarka er det noe tørrbakkevegetasjon med mye katterfot og engfrytle.

Stor-Elvdal: Solli – naturbeitemark

Undersøkt: 29.06.2005 ved Jon Klepsland (Reiso & Hofton 2005b)

UTM: NP_{WG}755,511

Høyde over havet: 620 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Naturbeitemark (D04).

Kulturspor: -

Bruk: Engene benyttes trolig som storfebeite, men beitetrykket er svakt.

Tilstand: I noe gjengroing.

Verdivurdering: Lokaliteten anses å ha potensial for å utvikle kvaliteter med tanke på gamle beitebetingede kulturvekster og beitemarksopp, men nåværende tilstand tilsier bare lokal verdi.

Botanisk beskrivelse: Sørvendte engbakker ved Solligårdene. Engene benyttes trolig som storfebeite, men beitetrykket er svakt. Bakkene er tydelig gjødslet og domineres av sterkt nitrofile arter. Typisk er hundekjeks, engsoleie, engsyre, sølvbunke, engreverumpe, skogstorkenebb og tyrihjel. Men, både karve og tveskjeggveronika er vanlige.

Stor-Elvdal: Hirhalsen – slåttenger

Undersøkt: 30.06.2005 ved Jon Klepsland (Reiso & Hofton 2005b)

UTM: NP_{WG}914,457

Høyde over havet: 580 m

Verdi: Regional

Naturtype: Slåttenger (D01).

Kulturspor: -

Bruk: Trolig slått med grasklipper minst én gang i året.

Tilstand: Ugjødsla plen og åker ved setra Hirhalsen.

Verdivurdering: Lokaliteten har verdier som kildeområde for en rekke insekt- og plante arter, og trolig potensial for kulturbetinga beitemarkssopper, og får derfor regional verdi.

Botanisk beskrivelse: Naturtypen gjelder en ugjødsla plen og åker ved setra Hirhalsen. Den mest verdifulle delen ligger NØ i avgrensingen. Denne delen ser ut til å bli slått med grasklipper minst én gang i året. Plenen strekker seg videre vestover, men der er jordstrukturen noe forstyrret og det er sådd inn gras. Noe av tørrbakkefloraen i øst er i ferd med å etablere seg i den yngre, kunstige plenen. Tørrenga er svært urterik og domineres av fjellgulaks, prestekrage, dunkjempe, harerug og marikåpe. Ellers er marinøkkel, fjellsveve, øyentrøst sp, tveskjeggveronika, legeveronika, fjellsoleie, rødkløver, ryllik, rødknapp, seterfrytle, fjelltimotei, blåkoll og karve vanlige. Nedenfor og sør for tørrenga og plenen er det åker. Øvre del av åkeren er dominert av dunhavre, engreverumpe, stormaure og hvitmaure. I tillegg er det mye engsmelle, ballblom og tveskjeggveronika. Lenger ned er åkeren mer fuktig og næringsrikt slik at nitrofile arter som geitrams, hundekjeks, engsoleie og sølvbunke har overtatt dominansen.

Stor-Elvdal: Gålaseter – naturbeitemark

Undersøkt: 29.06.2005 ved Jon Klepsland (Reiso & Hofton 2005b)

UTM: NP_{WG}945,187

Høyde over havet: 880 m

Verdi: Regional

Naturtype: Naturbeitemark (D04).

Kulturspor: -

Bruk: Beites av kyr.

Tilstand: Setergrend i drift, lite gjødslet.

Verdivurdering: Gålaseter er ei stor setergrend som fortsatt er i bruk til beiting. Vegetasjonstypene er varierte, og artsmangfoldet knyttet til enger og beitemark er trolig rikt. Verdien settes foreløpig til regional verdi, men det er fullt mulig at området kvalifiserer til nasjonal verdi.

Botanisk beskrivelse: Gålaseter ligger høyt opp mot fjellet på sørsiden av Imsdalen, ca. 13 km vest for Imsroa, i ei slakt hellende østvendt li. Det er ei ganske stor setergrend bestående av rundt 10 setrer med omkringliggende beitemark, samt en del nyere hytter. Flere smale veier går gjennom grenda. Det setres fortsatt på Gåla. Vegetasjonstypene varierer fra ganske tørre og fattige bakker med finnskjegg og spredt einer (G5 finnskjegg-eng), G4 frisk fattigeng på litt fuktige partier, og G13 ballblomeng på rike og friske partier. Flere andre vegetasjonstyper fins også. Her vokste blant annet vanlig marinøkkel, ballblom (stedvis rikelig), gulaks, småengkall, nyresoleie, harerug og fjellfrøstjerne. Artsmangfoldet er dårlig undersøkt, men er trolig ganske rikt, både for karplanter og sopp.

SØR-ODAL

Sør-Odal: Grønnlia – intakt husmannsplass. Lokal verdi

Sør-Odal: Steinbråtan (=Steinmostua) – hestebeite. Lokal verdi

Sør-Odal: Lisetsetra – ammekubeite. Regional verdi

Sør-Odal: Grønnlia – intakt husmannsplass

Undersøkt: 14.07.2006 av Anders Often og Turid Stalsberg

UTM: PM_{WG}548,720

Høyde over havet: 324 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Naturbeitemark (D04).

Kulturspor: Intakt husmannsplass. Store steingjerder. Det var trolig fastboende her til rundt 1950.

Bruk: Feriested og turisthytte på nabobruket.

Tilstand: I svak gjengroing etter opphørt beite.

Verdivurdering: Svært vakker og ganske variert kulturmark, derfor noe interesse.

Botanisk beskrivelse: Det undersøkte området er en gammel husmannsplass vis-a-vis Sanderhytta (som eies av Den norske Turistforening). Det er svært vakker beliggenhet rett ved en innsjø. Hovedenga er forholdsvis tørr natureng varierende fra sølvbunkeeng til gulaks-føllblomeng. Den var i svak gjengroing av gran og bjørk. Det var spredt beitemarikåpe, hårsveve, flekkgrisøre, blåklokke, rødknapp, slåttestarr, harerug, engfrytle og finnskjegg. Det var 3 gjenstående arter av hageplanter: Stikkelsbær, rips, toppspirea. Det ble funnet 99 karplantearter på vollen.

Sør-Odal: Steinbråtan (=Steinmostua) – hestebeite

Undersøkt: 14.07.2006 av Anders Often og Turid Stalsberg

UTM: PM_{WG}441,801

Høyde over havet: 160 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Naturbeitemark (D04).

Kulturspor: Gården er fra 1924. Dagens eier overtok bruket siden 1997. Det er ei stor plantet lerk på tunet. Den ble plantet i 1931 og er i 2006 250 cm i omkrets i brysthøyde.

Bruk: Hestebeite (de siste fem år siden 2001). Før dette var det noen økologisk grasproduksjon.

Tilstand: -

Verdivurdering: Lokal interesse med noen lokalt uvalige arter.

Botanisk beskrivelse: Dette er et ganske ekstensivt hestebeite på 30 da. Det er noe gjødslet og tilsådd med timotei slik at det meste av arealet er artsfattig. Det er noe tørre bakker med noe tørrbakkeflora og noe fuktbeite ned for fjøset. Her

vokste evjesoleie, veikveronika, knereverumpe, ryllsiv, vasspepper, vanlig vasshår og sumpsivaks.

Sør-Odal: Lisetsetra – ammekubeite

Undersøkt: 14.07.2006 av Anders Often og Turid Stalsberg

UTM: PM_{WG}5041,7813

Høyde over havet: 290 m

Verdi: Regional

Naturtype: Naturbeitemark (D04).

Kulturspor: Steingjerder og store rydningsrøyser.

Bruk: Ammeku. Det var beitet av sau og hest til 1995; så noen år bare av hest, før man i 2002 begynte å bruke det til ammeku. Hele beite gjødsles en god del.

Tilstand: I bruk til ammeku.

Verdivurdering: Svært vakker utsikt rett mot Tryvannstårnet; noe interesse ut fra forekomst av lokalt uvanlige arter og ut fra storslagen og vakker utsikt.

Botanisk beskrivelse: Dette området er detaljert beskrevet i Stabbetorp & Often (2003). Det meste av arealet (40 da) er ganske steinete og ganske hardt gjødslet og er derfor biologisk sett uinteressant. De verdifulle partiene er de øverste og tørreste delene med kortvokst tørrbakke. Her vokser blant annet annet knegras, hårsveve, tiriltunge, engtjæreblom (se Stabbetorp & Often 2003 for fullstendig artsliste).

TOLGA

Tolga: Eriksvollen – eng i veikanten NØ for vollen. Lokal til liten verdi

Tolga: Auststutrøvollen – engrest. Lokal verdi

Tolga: Bakkavollen – rik bakkemyr og beiteskog. Regional verdi

Tolga: Rødslia, oversida av vegen opp mot Vingelssetra – engrest. Lokal verdi

Tolga: Utstuvollen – setervoll med omgivelser. Lokal verdi

Tolga: Ryseteråsen – rik, tidligere beite- og slåtteskog. Nasjonal verdi

Tolga: Gjeldalen – engrest ved veien. Regional verdi

Tolga: Gjeldalen – engrest litt opp i lia. Lokal verdi

Tolga: Eriksvollen – eng i veikanten NØ for vollen

Undersøkt: 08.07.2005 av Anders Often & Harald Bratli

UTM: NQ_{WG}9171,2555

Høyde over havet: 780 m

Verdi: Lokal til liten verdi

Naturtype: Gammel slåtteng/setervang i veikanten, grovt sett naturbeitemark (D04).

Kulturspor: Dette er en gjenværende voll på ei tidligere seter som nå er hytte

Bruk: Noe beiting av sau.

Tilstand: I svak gjengroing.

Verdivurdering: Enga er artsfattig og kun undersøkt fordi det så ut til at det kunne vokse noen konkurransesvake arter her – men det gjorde det knapt. Da det i tillegg er et ”løsrevet fragment” vurderes lokaliteten til å være ensten uten interesse i denne sammenheng.

Botanisk beskrivelse: Området er en fortsatt åpen setervang som ligger kloss inntil seterveien. Det er i dag bortimot 100 % artsfattig finnskjegg-gulakseng.

Tolga: Auststutrøvollen – engrest

Undersøkt: 08.07.2005 av Anders Often & Harald Bratli

UTM: NQ_{WG}926-927,279

Høyde over havet: 770 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Gammel slåtteng på flate ned mot lita elv, nå noe beitet, grovt sett naturbeitemark (D04).

Kulturspor: -

Bruk: Noe beiting av sau.

Tilstand: I svak gjengroing.

Verdivurdering: Området er et lite fragment øst for vangen. Det ble valgt ut da det så interessant ut med kortvokst beitebakke ned mot elva. Slike områder er i ferd med å bli sjeldne, selv i setertraktene i Vingelen og Dalsbygda. Området hadde noe interesse da det var middels artsrikt, og det fortsatt var åpent med kortvokst kulturbetinget vegetasjon.

Botanisk beskrivelse: Området som ble undersøkt er et fragment med tidligere slåttmark (95% finnskjegg-gulakseng) og grusør i en elvesving på nordsiden av Lona. Det er stor økologisk variasjon her langs elva, og på et lite område på 60 x 20 m ble det registrert 68 forskjellige karplanter. Området var helt sikkert tidligere ganske hardt beitet, men beitetrykket er kraftig redusert i og med kraftig redusert setring i nærheten. Vi fant stort sett vidt utbredte myr-, fukteng-, skog- og engarter. Den floristisk sett mest interessante arten var blåmjelt.

Tolga: Bakkavollen – rik bakkemyr og beiteskog

Undersøkt: 16.07.2005 av Anders Often & Asle Bruserud

UTM: NP_{WG}006-008,288-292

Høyde over havet: 800-840 m

Verdi: Regional

Naturtype: Naturbeitemark (D04), slåtte- og beiemyr (D02), beiteskog (D06).

Kulturspor: Beitemarka omkranser intakt seter.

Bruk: Noe beiting av sau; setring med ku opphørt.

Tilstand: I svak gjengroing.

Verdivurdering: Det er svært rik flora med blant annet store mengder lappmarihånd *Dactylorhiza lapponica*. Selv om den tradisjonelle bruken stort sett er opphørt er kulturmarkene intakte med rik bjørkeskog og

tørrbakkefragment på vollen. Det er i tillegg en svært vakker utsikt mot sørøst. Til sammen gjør dette at lokaliteten vurderes til å ha stor regional verdi.

Botanisk beskrivelse: Dette området er den gamle vollen og omliggende beiteskog. Det er næringsrik berggrunn og hele området består av ulike typer artsrik kalkvegetasjon. Selve innmarka på vollen er mest sølvbunkeeng, mens de verdifulle områdene er mer ekstensive markslag på oversida og nedsida av vollen. Her er det kalkbjørkeskog, tidligere slått rikmyr i overgang til kildevegetasjon og noen fragment med tørreng. De mest interessante områdene er den gamle slåtteskogen rett i overkant av vollen og rikmyrene rett ned for vollen. I slåtteskogen var det spredte, forholdsvis storvokste bjørketrær og en rik engflora – delvis inntil en liten kilde. Dette området var i tillegg svært vakkert med de spredte store gamle bjørketrærne, kilden, den artsrike enga og vakker utsikt mot sørvest. På nedsiden av vollen var det rikmyr. Dette er helt sikkert en gammel ståttemyr. Her var det store mengder lappmarihånd. Det ble til sammen registrert 113 arter på og rundt Bakkavollen (Tabell 26). Det var en godt uvalg av næringskrevende arter. Foruten de store mengdene lappmarihånd, var følgende arter de mest interessante: ildsveve *Hieracium flammeum*, brudespore – også hvitblomstrede former flekkmarihånd og brudespore; denne siste formen *Gymnadenia conopsea* f. *alba* er en fargevariant som er svært sjelden i Sør-Norge; (jfr. Alm & Often 1996a, 1996b, 1997, Often 1996b). Ellers fantes blant annet taggbregne, tusenfryd, gullmyrklegg, småvier, sotstarr, hårstarr, tvebostarr, småsivaks, breiull og myrsauløk.

Tabell 26. Planteliste for Bakkavollen, Tolga. PQ_{WG}006-008,288-292. 800-840 m o.h. Registrert 16.07.2005 av Anders Often & Asle Bruserud. Totalt 113 taksa. De mest interessante artene er uthevet.

Aconitum septentrionale Tyrihjeml
Agrostis capillaris Engkvein
Alchemilla alpina Fjellmarikåpe
Alchemilla glomerulans
Kildemarikåpe
Alchemilla murbeckiana
Nyremarikåpe
Antennaria dioica Kattfot
Anthoxanthum nipponicum
Fjellgulaks
Anthoxanthum odoratum ssp.
odoratum Vanlig gulaks
***Bellis persennis* Tusenfryd**
Betula pubescens ssp. *pubescens*
Dunbjørk
Bistorta vivipara Harerug
Caltha palustris ssp. *palustris*
Vanlig soleihov
Cardamine amara Bekkekarse
***Carum carvi* Karve**
Carex atrata Svartstarr
Carex atrofusca Sotstarr
Carex capillaris Hårstarr
Carex dioica Tvebostarr
Carex flava Gulstarr
Carex nigra ssp. *nigra* Slåttestarr
Carex panicea Kornstarr
Carex rostrata Flaskestarr

Carum carvi Karve
Cerastium fontanum ssp. *fontanum*
Skogarve
Crepis paludosa Sumphaukeskjegg
Dactylorhiza lapponica
Lappmarihånd
Dactylorhiza maculata
Flekkmarihånd
Deschampsia cespitosa ssp.
cespitosa Sølvbunke
Deschampsia flexuosa Smyle
Eleocharis quinqueflora
Småsivaks
Empetrum nigrum ssp.
hermaphroditum Fjellkrekling
Epilobium alsinifolium Kildemjølke
Equisetum arvense ssp. *arvense*
Åkersnelle
Equisetum palustris Myrsnelle
Equisetum pratense Engsnelle
Erigeron borealis Fjellbakkestjerne
Eriophorum angustifolium Duskull
***Eriophorum latifolium* Breiull**
Euphrasia frigida var. *frigida*
Fjelløyentrøst
Euphrasia stricta coll.
Kjerteløyentrøst

Festuca ovina ssp. *ovina*
Sauesvingel
Filipendula ulmaria Mjødurt
Geranium sylvaticum
Skogstorkenebb
Gymnadenia conopsea
Brudespore. Også
hvitblomstede individ, f. *alba*
(jfr. Alm & Often 1996a,b,
Often et al. 2004)
Gymnocarpium dryopteris Fugletelg
***Hieracium flammeum* Ildsveve**
Hieracium Seksjon *Vulgata*
Beitesveve
Juncus castaneus Kastanjesiv
Juncus triglumis Trillingsiv
Juniperus communis ssp.
communis Vanlig einer
Leontodon autumnalis var.
autumnalis Vanlig fjellblom
Linnaea borealis Linnea
***Listera ovata* Stortveblad**
Luzula multiflora ssp. *frigida*
Seterfrytle
Luzula multiflora ssp. *multiflora*
Engfrytle
Luzula pilosa Hårfrytle

Lycopodium annotinum ssp.
annotinum Stri kråkefot
Melampyrum pratense
 Stormarimjelle
Melampyrum sylvaticum
 Småmarimjelle
Melica nutans Hengeaks
Myosotis decumbens
 Fjellforglemmegei
Omalotheca norvegica Setergråurt
Orthilia secunda Nikkevintergrønn
Paris quadrifolia Firblad
Parnassia palustre Jåblom
***Pedicularis oederi* Gullmyrklegg**
Pedicularis palustris ssp. *opsiantha*
 Myrklegg
Phegopteris connectilis Hengeving
Phleum alpinum Fjelltimotei
Picea abies ssp. *abies* Vanlig gran
Pinguicula vulgaris Tettegras
Poa alpina var. *alpina* Fjellrapp
Poa annua Tunrapp
Poa nemoralis Lundrapp
Poa pratensis ssp. *alpigena*
 Seterrapp

Poa trivialis Markrapp
Polypodium vulgare Sisselrot
Polystichum lonchitis Taggbregne
Potentilla erecta Tepperot
Prunella vulgaris Blåkoll
Pyrola minor Perlevintergrønn
Ranunculus acris ssp. *acris* Vanlig engsoleie
Ranunculus repens Krypssoleie
Rhinanthus minor ssp.
 groenlandicus Fjellengkall
Rubus saxatilis Teiebær
Rumex acetosa ssp. *lapponicus*
 Setersyre
Sagina procumbens Tunarve
***Salix arbuscula* Småvier**
Salix caprea ssp. *sericea* Silkeselje
Salix glauca ssp. *glauca* Sølsvier
Salix hastata Bleikvier
Salix myrsinifolia ssp. *borealis*
 Setervier
Salix pentandra Istervier
Salix phylicifolia Grønnvier
Saussurea alpina Fjelltistel
Saxifraga aizoides Gulsildre

Selaginella selaginoides
 Dvergjamne
Solidago virgaurea ssp. *virgaurea*
 Gullris
Sorbus aucuparia ssp. *aucuparia*
 Vanlig rogn
Stellaria graminea Grasstjerneblom
Stellaria media Vassarve
Taraxacum Seksjon *Ruderalia*
 Ugrasløvetann
Thalictrum alpinum Fjellfrøstjerne
Tofieldia pusilla Bjønnbrodd
Trifolium pratense Rødkløver
Triglochin palustris Myrsauløk
Trollius europaeus Ballblom
Vaccinium myrtillus Blåbær
Vaccinium vitis-idaea Tyttebær
Veronica officinalis Legeveronika
Veronica serpyllifolia ssp.
serpyllifolia Snauveronika
Viola biflora Fjellfiol
Viola palustris Myrfiol

Tolga: Rødslia, oversida av vegen opp mot Vingelssetra – engrest

Undersøkt: 16.07.2005 av Anders Often & Asle Bruserud

UTM: NQ_{WG}9765,2521

Høyde over havet: 780-790 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Gammel engslått i sørvendt bjørkeskog (D06).

Kulturspor: -

Bruk: Kun noe utmarksbeite av sau.

Tilstand: I sterk gjengroing.

Verdivurdering: Området er artsrikt med flere lokalt noe uvanlige arter. Det er også trolig for en del år tilbake også funnet svartkurle innen området – ikke gjenfunnet i 2005. Til sammen gjør dette at området noe interessant, på tross av at det er i sterk gjengroing, og på tross av at de beite- og slåttebetingede artene er i ferd med å forsvinne.

Botanisk beskrivelse: Det undersøkte området er en frodig, sørvendt bjørkeskog opp mot Vingelssetra, på oversiden av fylkesvegen ved Rødslia. Området har helt sikkert tidligere vært et åpent kulturlandskap bestående av en mosaikk av beite- og slåttemark. I dag er området stort sett grodd igjen til en bjørkeskog – men med et feltsjikt som viser at det tidligere var rike enger og beiter. Det ble ikke registrert flere enn 60 karplanterarter innen området, men flere av artene var verdifulle, blant annet bitter blåfjær, ildsveve *Hieraceum flammeum*, tusenfryd – svært sjelden kulturmarksart i Hedmark som av en eller annen grunn har et kjerneområde i Vingelen-Dalsbygdaområde (jfr. Often et al. 1998) – lappmarihånd, stortveblad og brudespore.

Tolga: Utstuvollen – setervoll med omgivelser

Undersøkt: 16.07.2005 av Anders Often & Asle Bruserud

UTM: NQ_{WG}926-930,285-289

Høyde over havet: 780 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Beitede områder langs lita elv (D04).

Kulturspor: -

Bruk: Kun noe sauebeite.

Tilstand: I svak gjengroing.

Verdivurdering: Området er i gjengroing etter tidligere mer intens beiting. Det er fortsatt ganske artsrikt og variert, men det finnes en god del lignende steder i setertraktene på vestsiden av Glåma. Området vurderes derfor til å ha lokal verdi på tross av ganske rik flora.

Botanisk beskrivelse: Det undersøkte området er beitede elvekanter rett ned for setra, langs elva Ørvilla. Det er en liten bekk som munner ut i Ørvilla akkurat her, og det er noe meandrering slik at det er stor lokal variasjon i fuktighetsforhold. Området er også noe flompåvirket slik at det tildels er åpne små grus- og sandflekker, noe som er med på å gi økologisk variasjon og dermed ganske stor artsrikdom. Det ble registrert 79 arter innen et lite område (Tabell 27). Dette var en blanding av skog- og engplanter og noen vann- og myrarter – blant annet skavgras, setermjelt, blåmjelt, hesterumpe, gullmyrklekk, småvier, tvebostarr, blankstarr og myrsauløk.

Tabell 27. Planteliste for Utstuvollen, Tolga. NQ_{WG}926-930,285-289. 780 m o.h. Registrert 16.07.2005 av Anders Often & Asle Bruserud. Totalt 79 taksa.

Achillea millefolium Ryllik
Agrostis capillaris Engkvein
Alchemilla filicaulis Grannmarikåpe
Alchemilla glabra Glattnarikåpe
Alchemilla gracilis Glansmarikåpe
Alopecurus aequalis
Vassreverumpe
Angelica sylvestris Sløke
Antennaria dioica Kattefot
Anthoxanthum nipponicum
Fjellgulaks
Astragalus alpinus ssp. *alpinus*
Setermjelt
Astragalus norvegicus Blåmjelt
Betula nana Dvergbjørk
Betula pubescens ssp. *pubescens*
Dunbjørk
Bistorta vivipara Harerug
Caltha palustris ssp. *palustris*
Vanlig soleihov
Campanula rotundifolia Blåklokke
Carex brunnescens ssp.
brunnescens Seterstarr
Carex dioica Tvebostarr
Carex echinata Stjernestarr
Carex flava Gulstarr
Carex nigra ssp. *nigra* Slåtestarr
Carex rostrata Flaskestarr
Carex saxatilis Blankstarr
Carex vaginata Slirestarr
Cerastium fontanum ssp. *fontanum*
Skogarve
Cirsium helenioides Hvitbladtistel
Crepis paludosa Sumphaukeskjegg

Deschampsia cespitosa ssp.
cespitosa Sølvbunke
Deschampsia flexuosa Smyle
Equisetum arvense ssp. *arvense*
Åkersnelle
Equisetum hyemale Skavgras
Eriophorum angustifolium Duskull
Euphrasia frigida var. *frigida*
Fjelløyentrøst
Festuca ovina Sauesvingel
Galium boreale Hvitmaure
Galium uliginosum Sumpmaure
Geranium sylvaticum
Skogstorkenebb
Hieracium Seksjon Alpina
Fjellsvevegruppa
Hieracium Seksjon Vulgata
Beitesvevegruppa
Hippuris vulgaris Hestrumpe
Juniperus communis ssp.
communis Vanlig einer
Luzula multiflora ssp. *frigida*
Seterfrytle
Menyanthes trifoliata Bukkeblad
Molinia caerulea Blåtopp
Nardus stricta Finnskjegg
Omalotheca norvegica Setergråurt
Pedicularis oederi Gullmyrklekk
Pedicularis palustris Myrklekk
Phleum alpinum Fjelltimotei
Pinguicula vulgaris Tettegras
Poa alpina ssp. *alpina* Fjellrapp
Poa pratensis ssp. *alpigena*
Seterrapp

Potentilla erecta Tepperot
Potentilla palustris Myrhatt
Pyrola minor Perlevintergrønn
Ranunculus acris Engsoleie
Rhinanthus minor ssp.
groenlandicus Fjellengkal
Rubus idaeus Bringebær
Rumex acetosa ssp. *acetosa*
Engsyre
Salix arbuscula Småvier
Salix glauca ssp. *glauca* Sølvvier
Salix hastata ssp. *hastata* Bleikvier
Salix lapponum Lappvier
Salix myrsinifolia ssp. *borealis*
Setervier
Salix phylicifolia Grønnvier
Saussurea alpina Fjelltistel
Saxifraga aizoides Gulsildre
Solidago virgaurea Gullris
Taraxacum Seksjon Ruderalia
Ugrasløvetann
Trichophorum alpinum Svettull
Trichophorum cespitosum ssp.
cespitosum Bjønnskjegg
Trientalis europaea Skogstjerne
Trifolium pratense Rødkløver
Triglochin palustris Myrsauløk
Trollius europaeus Ballblom
Vaccinium myrtillus Blåbær
Vaccinium vitis-idaea Tyttebær
Veronica serpyllifolia ssp.
serpyllifolia Snauveronika
Viola biflora Fjellfiol

Tolga: Ryseteråsen – rik, tidligere beite- og slåtteskog

Undersøkt: 16.07.2005 av Anders Often & Asle Bruserud

UTM: NQ_{WG}90,21-22

Høyde over havet: 700-800 m

Verdi: Nasjonal

Naturtype: Stort gjengroende utmarksområde, nå rik bjørkeskog (D06).

Kulturspor: Kun setervoller i nedkant.

Bruk: Noe beiting av sau.

Tilstand: I ganske sterk gjengroing etter opphør av slått og redusert beite.

Verdivurdering: Det er et uvanlig stort areal med rik slåttebjørkeskog. Det er i gjengroing, men samtidig har ikke gjengroingen kommet lengre enn at det fortsatt er et svært rikt urtesjikt slik at den gamle kulturmarka vil være forholdsvis lett å restaurere. Vi kjenner ikke til noen andre områder i Hedmark med like store areal av denne typen ekstremrik, for en stor del kulturbetinget bjørkeskog. Vi vurderer området derfor til å ha stor regional- til nasjonal verdi.

Botanisk beskrivelse: Det undersøkte området er store areal med frodig sørøstvendt, ekstremrik gammel slåttebjørkeskog. Det består i dag av lågurt- til høystaudebjørkskog i gjengroing. Det er stedvis ganske store gamle bjørketrær noe som viser at området den gang det var i hevd trolig hadde løvengpreg. Det er noen mindre flekker med rikmyr og rik fuktskog. Området er rikt på orkidéer. Det var store mengder stortveblad, flekkmarihand og skogmarihand samt noe grønnkurle. Ellers var det svært mye av ulike marikåpearter – glattmarikåpe, kildemarikåpe, nyremarikåpe, engmarikåpe, glansmarikåpe, skarmarikåpe – og mye av den regionalt forholdsvis sjeldne arten krattfiol. Det ble registrert 168 arter karplantearter i Ryseteråsen (Tabell 28). Dette må kunne sies å være et høyt antall for et såpass lite område i Nord-Østerdalen.

Tabell 28. Planteliste for Gardsvollen - Ryseteråsen, Tolga. NQ_{WG}90,21. 700-800 m o.h. Registrert 16.07.2005 av Anders Often & Asle Bruserud. Totalt 168 taksa.

Achillea millefolium Ryllik
Aconitum septentrionale Tyrihjel
Agrostis capillaris Engkvein
Alchemilla glabra Glattmarikåpe
Alchemilla glomerulans
Kildemarikåpe
Alchemilla gracilis Glansmarikåpe
Alchemilla murbeckiana
Nyremarikåpe
Alchemilla subcrenata
Engmarikåpe
Alchemilla wichuræ Skarmarikåpe
Alnus incana ssp. *incana* Vanlig
gråor
Alopecurus aequalis
Vassreverumpe
Alopecurus pratensis
Engreverumpe
Angelica sylvestris Sløke
Antennaria dioica Kattfot
Anthoxanthum nipponicum
Fjellgulaks

Anthriscus sylvestris Hundekjeks
Astragalus alpinus Setermjelt
Avenula pubescens Dunhavre
Bartsia alpina Svarttopp
Betula pubescens ssp. *pubescens*
Dunbjørk
Bistorta vivipara Harerug
***Botrychium lunaria* Vanlig
marinøkkel**
Calamagrostis purpurea
Skogrørkvein
Caltha palustris ssp. *palustris*
Vanlig soleihov
Campanula rotundifolia Blåkløkke
Capsella bursa-pastoris
Gjetertaske
Carex atrofusca Sotstarr
Carex canescens Gråstarr
Carex capillaris Hårstarr
Carex dioica Tvebstarr
Carex echinata Stjernestarr
Carex flava Gulstarr

Carex nigra ssp. *juncella*
Stolpestarr
Carex nigra ssp. *nigra* Slåtestarr
***Carex ornithophoda* Fuglestarr**
Carex pallescens Bleikstarr
Carex panicea Kornstarr
Carex rostrata Flaskestarr
Carex vaginata Slirestarr
Carum carvi Karve
Cerastium fontanum ssp. *fontanum*
Skogarve
Cicerbita alpina Turt
Cirsium helenioides Hvitbladistel
Coeloglossum viride Grønnkurle
Crepis paludosa Sumphaukeskjegg
Dactylorhiza fuchsii Skogmarihand
Dactylorhiza maculata
Flekkmarihand
Daphne mezereum Tysbast
Deschampsia cespitosa ssp.
cespitosa Sølvbunke
Deschampsia flexuosa Smyle

Eleocharis quinqueflora Småshivaks
Empetrum nigrum ssp.
hermaphroditum Fjellkreking
***Epilobium lactiflorum* Hvitmjølke**
***Equisetum hyemale* Skavgras**
Equisetum pratense Engsnelle
Equisetum sylvaticum Skogsnelle
Erigeron acer ssp. *acer* Vanlig
bakkestjerne
Erigeron borealis Fjellbakkestjerne
Eriophorum angustifolium Duskull
Eriophorum latifolium Breiull
Euphrasia frigida var. *frigida*
Fjelløyentrøst
Euphrasia stricta coll.
Kjerteløyentrøst
Festuca ovina ssp. *ovina*
Sauesvingel
Festuca rubra ssp. *rubra*
Rødsvingel
Filipendula ulmaria Mjødurte
Galium boreale Hvitmaure
Galium palustre ssp. *palustre* Liten
myrmaure
Galium uliginosum Sumpmaure
Geranium sylvaticum
Skogstorkenebb
Geum rivale Enghumleblom
Gymnadenia conopsea
Brudespore
Gymnocarpium dryopteris Fugletelg
***Hieracium* cf. *flammeum* Ildsveve**
Hieracium glomeratum
Kvastsveve
***Hieracium* Seksjon**
***Prenanthes* Salatsveve**
Hieracium Seksjon *Sylvatica*
Skogsveve
Hieracium suecicum "Svensksveve"
***Juncus biglumis* Tvillingsiv**
***Juncus castaneus* Kastanjesiv**
Juncus filiformis Trådsiv
Juncus triglumis Trillingsiv
Juniperus communis ssp.
communis Vanlig einer
Leontodon autumnalis var.
autumnalis Vanlig fjellblom
Leucanthemum vulgare
Prestekrage
Linnaea borealis Linnea
***Listera ovata* Stortveblad**
Luzula multiflora ssp. *frigida*
Seterfrytle

Luzula multiflora ssp. *multiflora*
Engfrytle
Luzula pilosa Hårfrytle
Lycopodium annotinum ssp.
annotinum Stri kråkefot
Maianthemum bifolium Maiblom
Melampyrum pratense
Stormarimjelle
Melampyrum sylvaticum
Småmarimjelle
Melica nutans Hengeaks
Milium effusum Myskegras
Molinia caerulea Blåtopp
Moneses uniflora Olavstake
Myosotis decumbens
Fjellforglemmegei
Nardus stricta Finnskjegg
Omalotheca norvegica Setergråurt
Omalotheca sylvatica Skoggråurt
Orthilia secunda Nikkevintergrønn
Paris quadrifolia Firblad
Parnassia palustris Jåblom
Pedicularis oederi Gullmyrklegg
Pedicularis palustris ssp. *opsiantha*
Myrklegg
Phleum alpinum Fjelltimotei
Pinguicula vulgaris Tettegras
Plantago major ssp. *major* Vanlig
groblad
Poa alpina var. *alpina* Fjellrapp
Poa annua Tunrapp
Poa nemoralis Lundrapp
Poa pratensis ssp. *alpigena*
Seterrapp
Poa pratensis ssp. *pratensis*
Engrapp
Poa trivialis Markrapp
Polygonatum verticillatum
Kranskonvall
Populus tremula Osp
Potentilla crantzii Flekkmure
Potentilla erecta Tepperot
Potentilla palustris Myrhatt
Prunella vulgaris Blåkoll
Pyrola minor Perlevintergrønn
Pyrola rotundifolia ssp. *norvegica*
Norsk vintergrønn
Ranunculus acris ssp. *acris* Vanlig
engsoleie
Ranunculus auricomus agg.
Nyresoleie
Ranunculus repens Krypsoleie

Rhinanthus minor ssp.
groenlandicus Fjellengkall
Rubus saxatilis Teiebær
Rumex acetosa ssp. *lapponicus*
Setersyre
Sagina saginoides Seterarve
Salix caprea ssp. *sericea* Silkeselje
Salix glauca ssp. *glauca* Sølvvier
***Salix hastata* Bleikvier**
Salix myrsinifolia ssp. *borealis*
Setervier
Salix myrsinites Myrtveier
Salix phylicifolia Grønnvier
Saussurea alpina Fjelltistel
Saxifraga stellaris Stjernesildre
Selaginella selaginoides
Dvergjamne
Silene dioica Rød jonsokblom
Solidago virgaurea ssp. *virgaurea*
Gullris
Sorbus aucuparia ssp. *aucuparia*
Vanlig rogn
Stellaria borealis Fjellstjerneblom
Stellaria graminea Grasstjerneblom
Stellaria media Vassarve
Stellaria nemorum Skogstjerneblom
Taraxacum Seksjon *Ruderalia*
Ugrasløvetann
Thalictrum alpinum Fjellfrøstjerne
Thlaspi caerulescens ssp.
caerulescens Vårpengeurt
Tofieldia pusilla Bjønnbrodd
Trichophorum cespitosum ssp.
cespitosum
Småbjønnskjegg
Trientalis europaea Skogstjerne
Trifolium pratense Rødkløver
Trifolium repens Hvitkløver
Triglochin palustris Myrsauløk
Trollius europaeus Ballblom
Tussilago farfara Hestehov
Vaccinium myrtillus Blåbær
Vaccinium uliginosum ssp.
uliginosum Vanlig blokkebær
Vaccinium vitis-idaea Tyttebær
Veronica officinalis Legeveronika
Veronica serpyllifolia ssp.
serpyllifolia Snauveronika
Viola canina ssp. *canina* Engfiol
Viola canina ssp. *montana* Lifiol
***Viola mirabilis* Krattfiol**
Viola palustris Myrfiol
Viola tricolor Stemorsblom

Tolga: Gjeldalen – engrest ved veien

Undersøkt: 08.07.2005 av Anders Often & Harald Bratli

UTM: NQ_{WG}9260,2437

Høyde over havet: 730 m

Verdi: Regional

Naturtype: Slåttengrest (D01).

Kulturspor: -

Bruk: Utmarksbeite av sau.

Tilstand: I svak gjengroing.

Verdivurdering: Området er verdifullt da den fredede og ytterst sjeldne orkidéen svartkurle vosker her. Denne arten er i sterk tilbakegang i hele Norge

på grunn av redusert utmarksbeite og utmarksslått ("Sterkt truet" – jfr. Kålås et al. 2006). Forkomsten er liten, men den ligger enkelt til fra veien slik at det er et svært fint sted for å bli kjent med denne eksklusive, velduftende og vakre kulturmarksarten. Ved rydding av busker, fortsatt beite – og eventuelt slått av området år om annet – vil den lille, men fine forekomsten kunne bevares.

Botanisk beskrivelse: Det undersøkte området er en sørvendt engrest rett på nordsiden av seterveien innover Gjeldalen – rett vest for Vingelen. Det interessante område er ikke større enn 40 x 30 m og er i gjengroing av einer etter redusert hevd. Det ble både beitet og slått inntil 1945 (pers. medd. seternabo). Nå er det kun noe sau- og storfebeite. Vegetasjonen er en ganske kortvokst enkvein-flekkmureng. Vi fant 48 forekjellige karplantearter på det lille engstykket, og hvor de mest interessante artene utenom svartkurle var vanlig marinøkkel, skavgras, dvergjamne, fjellbakkestjerne, dunkjempe, rødknapp, bleikvier, dunhavre og grønnkurle. Svartkurlepopulasjonen bestod av 20 planter over 8 x 8, pluss 3 planter 15 m mot NØ. Vegetasjonen på voksestedet var fast, svakt sørvendt grasbakke med mye dunhavre, engkvein, engsoleie, skarmarikåpe og fjellfrøstjerne. Det var et ganske velutviklet bunnsjikt med mye bikkjenever *Peltigera canina*, islandslav, furumose, hårstjernemose og *Abietinella* sp.

Tolga: Gjeldalen – engrest litt opp i lia

Undersøkt: 08.07.2005 av Anders Often & Harald Bratli

UTM: NQ_{WG}9256,2462

Høyde over havet: 850 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Fraflyttet småbruk, nå kun engrest (D04).

Kulturspor: -

Bruk: Beite.

Tilstand: I svak gjengroing.

Verdivurdering: Den undersøkte enga var ytterst fattig unntatt det ene individet svartkurle som vokste der. Da det finnes en mye finere lokalitet for svartkurle i Gjeldalen – rett ned for denne lokaliteten – vurderes engresten oppe i lia til å ha liten interesse på tross av at det vokste en høyt rødlistet art her (jfr. Kålås et al. 2006). Istedenfor å bruke ressursene på å prøve å sikre denne, bør eventuell slått konsentreres om den mye flottere lokaliteten nede i Gjeldalen (se forrige lokalitet).

Botanisk beskrivelse: Det undersøkte området er en ganske ensartet engsoleie-sølvbunkeeng i svak gjengroing. Det høyst merverdige var at på denne tilsynelatende helt uinteressante enga vokste ett individ svartkurle (Tabell 29). Noe lengere bortenfor det ene svartkurleindividet vokste i tillegg til artene i tabell 29 også flekkmure, grønnkurle, vanlig marinøkkel, karve og *Hieracium lactusella*.

Tabell 29. Registrerte karplanter innen et 5 x 5 m stort området rundt det ene individet svartkurle *Nigritella nigra* i Gjeldalen litt opp fra veien. UTM: NQ_{WG}9256,2462. 850 m o.h. Registrert av Anders Often & Harald Bratli 08.07.2005. Frekvens: 4 - dominerende. 3 - vanlig. 2 - spredt. 1 - Ett til 5 individ.

Takson	Frekvens
<i>Achillea millefolium</i> Ryllik	2
<i>Agrostis capillaris</i> Engkvein	2
<i>Alchemilla monticola</i> Beitemarikåpe	4
<i>Anthoxanthum odoratum</i> ssp. <i>odoratum</i> Vanlig gulaks	3
<i>Avenula pubescens</i> Dunhavre	1
<i>Deschampsia cespitosa</i> ssp. <i>cespitosa</i> Sølvbunke	2
<i>Equisetum pratense</i> Engsnelle	1
<i>Festuca rubra</i> ssp. <i>rubra</i> Vanlig rødsvingel	3
<i>Geum rivale</i> Enghumleblom	2
<i>Leucanthemum vulgare</i> Prestekrage	1
<i>Myosotis decumbens</i> Fjellminneblom	1
<i>Nigritella nigra</i> Svartkurle	1
<i>Ranunculus acris</i> Engsoleie	3

TRYSIL

Trysil: Lund NV – frisk ballblomeng. Lokal verdi

Trysil: Gnollsætra – setervoll i gjengroing. Lokal verdi

Trysil: Lund NV – frisk ballblomeng

Undersøkt: 22.06.2004 ved Sigve Reiso (Reiso 2005b)

UTM: UH_{WG}679,393

Høyde over havet: 480 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Frisk næringsrik beite (D04)

Kulturspor: -

Bruk: Trolig svakt beitet.

Tilstand: I svak gjengroing.

Verdivurdering: Frisk næringsrik eng i svak gjengroing. Beitetrykk bør økes på lokaliteten for å hindre ytterligere gjengroing.

Botanisk beskrivelse: Frisk næringsrik eng med dominans av ballblom og kratthumleblom. Noe hundekjeks finnes stedvis.

Trysil: Gnollsætra – setervoll i gjengroing

Undersøkt: 05.07.2004 ved Sigve Reiso og Jon Klepsland (Reiso 2005b)

UTM: UJ_{WG}713,076

Høyde over havet: 660 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Frisk næringsrik eng på nedlagt setervoll (D04).

Kulturspor: Gamle seterbygninger.

Bruk: Opphørt.

Tilstand: I sterk gjengroing.

Verdivurdering: Frisk næringsrik eng i sterk gjengroing rundt nedlagt seter. Beitetrykk bør gjennoptas på lokaliteten for å hindre ytterligere gjengroing.

Botanisk beskrivelse: Vegetasjonen er frisk og næringsrik med blant annet ballblom, kvann, maigull, mjødurt, myskegras, rød jonsokblom, setergråurt, skogstorknebb, småengkall, hvitbladtistel og sumphaukesjegg.

TYNSET

Tynset: Kvikne, Bjørgan – sauebeite. Lokal verdi

Tynset: Kvikne, Hesthagen – ammekubeite. Lokal verdi

Tynset: Kvikne, Storåsen – store naturenger. Lokal verdi

Tynset: Tunndalen, Ekra – tidligere beite og slåttelandskap. Lokal verdi

Tynset: Lonåsen, Karlsgården – noe ravinert storfebeite. Regional verdi

Tynset: Langsetran, Ø for Lonåsen – beite rundt setra. Regional verdi

Tynset: Kirkeeggja – VSV-vendt beitebakke. Regional verdi

Tynset: Aumlia, Lundvangen – setervang. Lokal verdi

Tynset: Brydalen, Østerlia, N-sida av Storbekken – 3 setervanger. Lokal verdi

Tynset: Brydalen, Østerlia, lengst mot S – setervang. Lokal verdi

Tynset: Brydalskjølen – Volsvangen. Lokal verdi

Tynset: Hobdsætra – ”Volsmyrene”, slåttemyr og skog. Regional verdi

Tynset: Hobdsætra – lengst mot N, eng og beite. Lokal verdi

Tynset: Gammeldalen – Gamle engslåtter i dalbunnen. Nasjonal verdi

Tynset: Tunndalen – Bruskaret. Regional verdi

Tynset: Åsan – Milskiftevangen. Lokal verdi

Tynset: Åsan – Volsvangen. Regional verdi

Tynset: Ytre Åsan – ballblomeng. Lokal verdi

Tynset: Åsan – Gammelvangen. Lokal verdi

Tynset: Kvikne, Bjørgan – sauebeite

Undersøkt: 15.07.2005 av Anders Often

UTM: NQ_{ED}670-674,394-398

Høyde over havet: 680-720 m

Verdi: Lokal

Naturtype: V-vendt kuppert sauebeite (D04).

Kulturspor: Løe, steinrøys.

Bruk: I bruk som sauebeite.

Tilstand: I tradisjonell hevd.

Verdivurdering: Det er et ganske stort ekstensivt beite i tradisjonell bruk og svært vakker beliggenhet. Det vurderes derfor til å ha ganske stor lokal- til regional verdi selv om det ikke var mer enn middels artsrikt. Det er også verdt å nevne at det er en uvanlig vakker utsikt herfra og i tillegg ser man fra beitet rett ned på den monumentale bautasteinen som er reist til minne om at Bjørnstjerne Bjørnson ble født på gamle Bjørgan prestegård - nå museum).

Botanisk beskrivelse: Det undersøkte området er et stort, ekstensivt saubeite opp for Bjørgan gård. Det var småkupert og bestod av en blanding av gulaks-engkveineng, sølvbunkemark og noen flekker med kortvokst tørrbakkevegetasjon. På disse flekkene var det noe vanlig marinøkkel, harerug, hårsveve *Hieracium pilosella* og mye aurikkelsveve, småsyre og vanlig kattefot. På de tørreste flekkene var det mye bikkenever *Petigera canina*.

Tynset: Kvikne, Hesthagen – ammekubeite

Undersøkt: 15.07.2005 av Anders Often

UTM: NQ_{ED}694,382

Høyde over havet: 600-620 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Ammekubeite (D04).

Kulturspor: Steinrøys, steingjerde.

Bruk: I bruk som ammekubeite. Det beite også noe av sau. Tidligere var det slått.

Tilstand: I god hevd.

Verdivurdering: Det er fint gammelt kulturlandskap som holdes i hevd gjennom en forholdsvis moderne driftsform - noe som ammekubeite må sies å være - og dermed sikres forekomsten av de gamle kulturmarksartene blant annet den sjeldne svevearten ildsveve *Hieracium flammeum*.

Botanisk beskrivelse: Det undersøkte området er et stort, ekstensivt ammekubeite. Det er forholdsvis tørt, bratt og sørvestvendt. Floristisk sett var de mest verdifulle områdene flekker med forholdsvis tørt og kortvokst beite hvor det blant annet vokste ildsveve, jonsokkoll, vanlig marinøkkel, karve, rødknapp, prestekrage, ildsveve, aurikkelsveve og kvastsveve *Hieracium glomeratum*. Det ble funnet 72 arter av karplantearter på beitemarka. Vest for beitet var det et lite bestand med plantet lerk - og da både vanlig lerk og sibirlerk.

Tynset: Kvikne, Storåsen – store naturenger

Undersøkt: 15.07.2005 av Anders Often

UTM: NQ_{ED}706,312

Høyde over havet: 700-760 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Stor øst- og sørvendt natureng (D01).

Kulturspor: Løe, steingjerde, rydningsrøys.

Bruk: I bruk som engslått.

Tilstand: I tradisjonell hevd.

Verdivurdering: Det er et stort areal ganske artsrik kunsteng i overgang til natureng. Den slås fortsatt og det er svært vakker beliggenhet. Området vurderes derfor til å lokal- til regional verdi.

Botanisk beskrivelse: Det undersøkte området en stor kunsteng i mosaikk med, eller delvis med naturengpreg. Det er en blanding av ganske kortvokst gulaks-engkveineng og noe frodigere engtyper med ganske mye marikåpe. På steder mod kortvokst eng fantes noe vanlig marinøkkel, blåklokke, aurikkelsveve, finnskjegg og dunhavre. Det ble funnet 82 karplantearter på engene (Tabell 30). Det var et ganske stort areal så artsantallet var ganske lavt. Det var likevel interessant blanding av vanlig engarter og enkelte nordboreale arter som harerug, setermjølke og kildeurt (langs en liten bekk over enga) og noen få noe mer varmekjære arter som dunhavre og engmarikåpe.

Tabell 30. Planteliste for naturenger på Storåsen, Kvikneskogen, Tynset. NQ_{WG}706,312. 700-760 m o.h. Registrert 15.07.2005 av Anders Often. Navnsettingen følger Elven (1994). Totalt 82 taksa. De mest interessante artene er uthevet.

Agrostis capillaris Engkvein
Alchemilla glabra Glattemarikåpe
Alchemilla subcrenata
Engmarikåpe
Alchemilla wicheruæ Skarmarikåpe
Alopecurus pratensis
Engreverumpe
Antennaria dioica Kattfot
Anthoxanthum nipponicum
Fjellgulaks
Avenula pubescens Dunkjempe
Bistorta vivipara Harerug
***Botrychium lunaria* Vanlig marinøkkel**
Calamagrostis stricta Smårørkvein
Caltha palustris ssp. *palustris*
Vanlig soleihov
Campanula rotundifolia Blåklokke
Carex brunnescens ssp.
brunnescens Seterstarr
Carex rostrata Flaskestarr
Chamomilla suaveolens
Tunbalderbrå
Cirsium helenioides Hvitbladtistel
Dactylis glomerata Hundegras
Deschampsia cespitosa ssp.
cespitosa Sølvbunke
Deschampsia flexuosa Smyle
***Epilobium hornemannii* Setermjølke**
Equisetum palustre Myrsnelle
Equisetum pratense Engsnelle
Euphrasia frigida var. *frigida*
Fjelløyentrøst
Festuca pratensis Engkvein
Festuca rubra ssp. *rubra*
Rødsvingel
Galium boreale Hvitmaure

Galium uliginosum Sumpmaure
Geranium sylvaticum
Skogstorkenebb
***Hieracium lactusella* Aurikkelsveve**
Juncus bufonius ssp. *bufonius*
Paddesiv
Juncus filiformis Trådsiv
Juniperus communis ssp.
communis Vanlig einer
Leucanthemum vulgare
Prestekrage
Luzula multiflora ssp. *frigida*
Seterfrytle
Luzula multiflora ssp. *multiflora*
Engfrytle
Luzula pilosa Hårfrytle
Maianthemum bifolium Maiblom
Melampyrum pratense
Storamarimjelle
Melampyrum sylvaticum
Småamarimjelle
Montia fontana Kildeurt
Myosotis decumbens
Fjellforglemmegei
Nardus stricta Finnskjegg
Omalotheca norvegica Setergråurt
Phleum alpinum Fjelltimotei
Pinguicula vulgaris Tettegras
Plantago major ssp. *major* Vanlig groblad
Poa pratensis ssp. *angustifolia*
Trådrapp
Poa pratensis ssp. *pratensis*
Engrapp
Poa trivialis Markrapp
Polygonum aviculare coll. Tungras
Potentilla crantzii Flekkmaure

Potentilla erecta Tepperot
Ranunculus acris Engsoleie
Ranunculus auricomus agg.
Nysesoleie
Rhinanthus minor ssp.
groenlandicus Fjellengkall
Rumex acetosa ssp. *acetosa*
Engsyre
Rumex acetosella ssp. *acetosella*
Småsyre
Rumex longifolius Høymol
Sagina saginoides Seterarve
Salix caprea ssp. *sericea* Silkeselje
Salix glauca ssp. *glauca* Sølvvier
Salix myrsinifolia ssp. *borealis*
Setervier
Salix phylicifolia Grønnvier
Silene dioica Rød jonsokblom
Silene vulgaris Engsmelle
Stellaria graminea Grasstjerneblom
Stellaria media Vassarve
Taraxacum Seksjon *Ruderalia*
Ugrasløvetann
Trientalis europaea Skogstjerne
Trifolium pratense Rødkløver
Trifolium repens Hvitkløver
Triglochin palustris Myrsauløk
Trollius europaeus Ballblom
Tussilago farfara Hestehov
Urtica dioica var. *dioica* Stornesle
Vaccinium myrtillus Blåbær
Vaccinium uliginosum ssp.
uliginosum Vanlig blokkebær
Vaccinium vitis-idaea Tyttebær
Veronica serpyllifolia ssp.
serpyllifolia Snauveronika
Viola biflora Fjellfiol
Viola canina ssp. *montana* Lifiol

Tynset: Tunndalen, Ekra – tidligere beite og slåttelandskap

Undersøkt: 15.07.2005 av Anders Often

UTM: NQ_{WG}822-825,163-166

Høyde over havet: 690-700 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Mosaikkpreget beite- og slåttelandskap i gjengroing (D04).

Kulturspor: Velholdt tun.

Bruk: Utmarksbeite og slått opphørt, kun beite på innmark.

Tilstand: Utmarka i gjengroing og forfall.

Verdivurdering: Området vurderes til å ha lokal verdi på grunn av gjenværende restbiotoper med lokalt og regionalt sjeldne arter som fjellmarinøkkel, dunkjempe, bittersøte og mye vanlig marinøkkel. Området er noe fragmentert med grustak og ulike inngrep så hvordan det kan forvaltes på en fornuftig måte er uklart.

Botanisk beskrivelse: Området er et mosaikkpreget, tidligere beite- og slåtteområde på begge sider av riksveien ved Ekra øverst i Tunndalen. Det er næringsrik berggrunn her og det er rester av gamle og utmarksbeiter samtidig som det er stor variasjon i fuktighet med en bekk over området og noe fuktigere områder ned mot Tunna, noe som til sammen gir ganske mange ulike vegetasjonstyper og samlet stort biologisk mangfold med 94 registrerte karplantearter. Det fantes både fjellmarinøkkel (to eks.) og vanlig marinøkkel (over 50 eks.), foruten spredte forekomster av lokalt til regionalt interessante arter som skavgras, blankbakkestjerne, hårsveveearten *Hieracium suecicum*, rødknapp, dunkjempe, småvier og bakkstarr. Det var delvis svært tørt og grunnlendt jordsmonn med mye islandslav og ulike *Cladonia*-arter i bunnsjiktet.

Tynset: Lonåsen, Karlsgården – noe ravinert storfebeite

Undersøkt: 14.07.2005 av Anders Often

UTM: NP_{ED}856-859,172-177

Høyde over havet: 620-660 m

Verdi: Regional

Naturtype: Stor SØ-vendt noe ravinert beitebakke (D04).

Kulturspor: Intakt tun i nærheten.

Bruk: I tradisjonell bruk som ganske ekstensivt beite til mjølkeku og kjøttfe.

Tilstand: God hevd.

Verdivurdering: Den forholdsvis bratte ravinebakken er en ganske sjelden naturtype i Nord-Østerdalen. Den er i tillegg i tradisjonell bruk som beite. Denne lokaliteten vurderes derfor til å ha lokal til regional verdi på tross av at artsmangfoldet var middets stort og det var få lokalt til regionalt sjeldne arter.

Botanisk beskrivelse: Beite er ganske stort (ca 200 x 400 m), og er ganske bratt og sørøstvendt. Det strekker seg fra tunet og ned mot Lona. Det er en blanding av kortvokst gulaks-engkveineng på de tørreste ryggene, og mer frodig marikåpeng med noe tyrihjem og skogstorkenebb på mer fuktige partier. I vest

er det noe lågurt til høgstaudebjørkeskog. Det ble registrert 102 arter av karplanter på beitet pluss tilgrensende tun og skogkant (Tabell 31). De mest interessante artene var dvergjame, harerug, karve, setermjølke, rødknapp, aurikkelsveve og hårsvevearten *Hieracium suecicum*, fjellflokk og tunbendel.

Tabell 31. Planteliste for Karlsgården, Lonåsen, Tynset. NP_{ED}856-559,172-177. 620-660 m o.h. Registrert 14.07.2005 av Anders Often. Totalt 102 taksa. De mest interessante artene er uthevet.

Achemilla gracilis Glansmarikåpe
Achillea millefolium Ryllik
Achillea ptarmica Nyseryllik
Aconitum septentrionale Tyrhjelm
Agrostis capillaris Engkvein
Alchemilla subcrenata
Engmarikåpe
Alchemilla wichuræ Skarmarikåpe
Alopecurus geniculatus
Kverevrumpe
Alopecurus pratensis
Engreverumpe
Angelica archangelica Kvann
Antennaria dioica Kattfot
Anthriscus sylvestris Hundekjeks
Betula pubescens ssp. *pubescens*
Dunbjørk
Bitorta vivipara Harerug
Caltha palustris ssp. *palustris*
Bekkeblom
Campanula rotundifolia Blåklokke
Cardamine amara Bekkekarse
Carex echinata Stjernestarr
Carex nigra ssp. *nigra* Slåttstarr
Carex pallescens Bleikstarr
Carum carvi Karve
Cerastium arvense Storarve
Cerastium fontanum ssp. *vulgare*
Vanlig arve
Chamomilla suaveolens
Tunbalderbrå
Cirsium helenoides Hvitbladistel
Deschampsia cespitosa ssp.
cespitosa Sølvbunke
Deschampsia cespitosa ssp.
cespitosa Sølvbunke
Deschampsia flexuosa Smyle
Elymus repens Kveke
Empetrum nigrum ssp.
hermaphroditum Fjellkreking
Epilobium angustifolium Geitrams
Epilobium hornemannii Setermjølke
Epilobium palustre Myrmjølke
Equisetum arvense ssp. *arvense*
Åkersnelle

Equisetum pratense Engsnelle
Equisetum variegatum Fjellsnelle
Euphrasia stricta var. *stricta*
Kjeteløyentrøst
Festuca ovina Sauesvingel
Festuca rubra ssp. *rubra*
Rødsvingel
Filipendula ulmaria Mjødurt
Galium boreale Hvitmaure
Galium uliginosum Sumpmaure
Geranium sylvaticum
Skogstorkenebb
Geum rivale Enghumleblom
Hieracium lactusella
Aurikkelsveve
Hieracium Seksjon Vulgata
Beitesvevegruppa
Hieracium suecicum
"Svenskesveve"
Juncus alpinus ssp.
alpinoarticulatus Nordlig
skogsiv
Juncus bufonius Paddesiv
Juncus filiformis Trådsiv
Juniperus communis coll. Einer
Knautia arvensis Rødknapp
Leontodon autumnalis Føllblom
Luzula multiflora ssp. *frigida*
Seterfrytle
Matricaria perforata Balderbrå
Montia fontana Kildeurt
Nardus stricta Finnskjegg
Omalotheca sylvatica Skoggråurt
Phleum alpinum Fjelltimotei
Phleum pratense ssp. *pratense*
Engtimotei
Pinus sylvestris Furu
Plantago major ssp. *major* Groblad
Poa alpina var. *alpina* Fjellrapp
Poa annua Tunrapp
Poa pratensis ssp. *alpigena*
Seterrapp
Poa trivialis Markrapp
Polemonium caeruleum Fjellflokk
Polygonum aviculare coll. Tungras

Potentilla erecta Tepperot
Prunella vulgaris Blåkoll
Ranunculus acris Engsoleie
Ranunculus auricomus agg.
Nyresoleie
Ranunculus repens Krypsoleie
Rhinanthus minor ssp. *minor*
Småengkall
Rumex acetosa ssp. *acetosa*
Engsyre
Rumex acetosella ssp. *acetosella*
Småsyre
Rumex longifolius Høymol
Sagina saginoides Seterarve
Salix myrsinifolia ssp. *borealis*
Setervier
Saussurea alpina Fjellistel
Selaginella selaginoides
Dvergjame
Silene dioica Rød jonsokblom
Silene vulgaris Engsmelle
Solidago virgaurea Gullris
Sorbus aucuparia ssp. *acuparia*
Vanlig rogn
Spregula arvensis Linbendel
Stellaria media Vassarve
Stellaria nemorum Skogstjerneblom
Taraxacum Seksjon Ruderalia
Ugrasløvetann
Trientalis europaea Skogstjerne
Trifolium pratense Rødkløver
Trifolium repens Hvitkløver
Trollius europaeus Ballblom
Tussilago farfara Hestehov
Urtica dioica var. *dioica* Stornesle
Vaccinium myrtillus Blåbær
Vaccinium vitis-idaea Tyttebær
Veronica officinalis Legeveronika
Veronica serpyllifolia Glatteveronika
Vicia cracca Fuglevikke
Viola biflora Fjellfiol
Viola tricolor Stemorsblom

Tynset: Langsetran Ø for Lonåsen – beite rundt setra

Undersøkt: 14.07.2005 av Anders Often

UTM: NQ_{WG}895-899,144-153

Høyde over havet: 775-805 m

Verdi: Regional

Naturtype: Variert beitemark rundt seter (D04).

Kulturspor: Intakt seter.

Bruk: Beitemark i forbindelse med setring.

Tilstand: Tradisjonell hevd bortsett fra at utmarkslått er opphørt.

Verdivurdering: Ganske rik og variert flora samt pluss/minus tradisjonell bruk og vakker beliggenhet gjør at lokaliteten vurderes til å ha lokal til regional verdi. Området litt ned for setra med rikmyr er spesielt interessant.

Botanisk beskrivelse: Det undersøkte området er den varierte vegetasjonen på og rundt Langsetra øst for Lonåsen. På setervangen er det noe kortvokst tørrbakke. Rundt denne er beitet lågurtbjørkeskog og tidligere slått rikmyr. Det totale artsantallet var middels med 100 registrerte karplantearter. Det var gode forekomster av flere verdifulle arter, ikke minst gode forekomster av de to rikmyrsartene engmarihånd og lappmarihånd – og noe blodmarihånd.

Tynset: Kirkeegga – VSV-vendt beitebakke

Undersøkt: 10.07.2005 av Anders Often og Harald Bratli

UTM: NQ_{WG}906-907,073-075

Høyde over havet: 480-500 m

Verdi: Regional

Naturtype: Bratt V-vendt sauebeite (D04).

Kulturspor: -

Bruk: Sauebeite. Inntil 2002 ble området brent hver vår.

Tilstand: I tradisjonell bruk bortsett fra at vårbrenning har opphørt

Verdivurdering: Dette er et av få steder i Nord-Østerdalen hvor den senkvartære Glomsjøens bratte strandterrasse fortsatt beites. Området er derfor fortsatt kortvokst og her er tørketålende, kulturbetingede vegetasjon som ellers er borte eller har blitt svært sjelden i Nord-Østerdalen. Her vokser derfor fortsatt regionalt sjeldne og tørketålende arter som smånøkkkel, smalfrøstjerne, bittersøte og dunkjempe. Området vurderes å ha regional verdi. Det er ønskelig at beitingen fortsetter.

Botanisk beskrivelse: Det undersøkte området er en liten del av kanten av strandterrassen etter nedre Glåmsjø. På søndre del av denne markerte terrassen opp for det gamle bygdesenteret Neby ligger Tynset kirke.

De bratte kantene på NØ- Ø- og S-siden av kirka var tidligere beitemark. Denne opphørte for anslagsvis 25 år siden og har siden grodd igjen av høyvokste urter og noe kratt. Dette området er i dag uinteressant botanisk sett. Det gjenværende verdifulle området er den vestvendte, nordvestre del av Kirkeegga, rett sør for gården Motrøa. Her er det fortsatt sauebeite.

Sauebeitet holder vegetasjonen kortvokst og artsrik. Dominerende vegetasjonstype er engkvein-gulakseng. Noen steder er det mer høyvokst vegetasjon – spesielt i kanter – og da med mye bladfaks, reinfann og geitrams. De mest spesielle artene vokser der det er tørrest og mest kortvokst. Her finnes gode forekomster av ganske mange lokalt til regionalt sjelde arter, blant annet takhaukeskjegg, dunkjempe, noe smånøkkkel, bittersøte og hundesennep (Tabell 32). Rett i overkant av gjerdet vokser smalfrøstjerne. Den vokser trolig også på

beitemarka, men var sannsynligvis nedbeitet og vanskelig å finne da vi undersøkte området – men kan hende er denne arten beiteømtåelig og de nyere funn av denne arten i Nord-Østerdalen er rester fra tidligere ugjødset slåttemark. På søndre del – mot kirka – er det noen individ hengebjørk *Betula pendula*. Denne bjørketypen er svært sjelden nord for Rendalen, og dette er eneste stedet i Tynset kommune vi kjenner til forekomster av hengebjørk som i alle fall ser semisponatane. Det ble registrert 92 arter på sauebeitet.

Tabell 32. Planteliste for Kjerkegga opp for Motråa, VSV-vendt bratt beitebakke, Tynset. NQ_{WG} 906-907,073-075. 480-500 m o.h. Registrert 10.07.2005 av Anders Often & Harald Bratli. Totalt 92 taksa. De mest interessante artene er uthevet.

<i>Achillea millefolium</i> Ryllik	<i>Epilobium angustifolium</i> Geitrams	<i>Poa pratensis</i> ssp. <i>pratensis</i>
<i>Agrostis capillaris</i> Engkvein	<i>Equisetum arvense</i> ssp. <i>arvense</i>	Engrapp
<i>Alchemilla filicaulis</i> Granmarikåpe	Åkersnelle	<i>Poa pratensis</i> ssp. <i>subcaerulea</i>
<i>Alchemilla monticola</i> Beitemarikåpe	<i>Equisetum pratense</i> Engsnelle	Smårapp
<i>Alchemilla subcrenata</i>	<i>Erigeron acer</i> ssp. <i>acer</i> Vanlig	<i>Polygonum aviculare</i> coll. Tungras
Engmarikåpe	bakkestjerne	<i>Populus balsamifera</i> Balsampoppel
<i>Alchemilla wichuræ</i> Skarmarikåpe	<i>Erysimum strictum</i> Berggull	<i>Potentilla argentea</i> Sølvmore
<i>Alnus incana</i> ssp. <i>incana</i> Gråor	<i>Euphrasia stricta</i> var. <i>stricta</i>	<i>Prunus padus</i> coll. Hegg
<i>Alopecurus pratensis</i>	Kjerteløyentrøst	<i>Ranunculus acris</i> Engsoleie
Engreverumpe	<i>Festuca ovina</i> Sauesvingel	<i>Ranunculus auricomus</i> agg.
<i>Androsace septentrionalis</i>	<i>Festuca pratensis</i> Engkvein	Nyresoleie
Smånøkkel	<i>Festuca rubra</i> ssp. <i>rubra</i>	<i>Rubus idaeus</i> Bringebær
<i>Anthriscus sylvestris</i> Hundekjeks	Rødsvingel	<i>Rumex acetosella</i> ssp. <i>acetosella</i>
<i>Artemisia vulgaris</i> Burot	<i>Festuca trachyphylla</i> Stivsvingel	Småsyre
<i>Astragalus alpinus</i> Setermjelt	<i>Galeopsis bifida</i> Vrangdå	<i>Salix myrsinifolia</i> ssp. <i>borealis</i>
<i>Avenula pubescens</i> Dunhavre	<i>Galium album</i> Stormaure	Setervier
<i>Barbarea stricta</i> Stakekarse	<i>Galium album</i> x <i>verum</i>	<i>Salix phylicifolia</i> Grønnvier
<i>Betula pendula</i> coll. Hengebjørk	<i>Galium boreale</i> Hvitmaure	<i>Silene dioica</i> Rød jonsokblom
<i>Betula pubescens</i> ssp. <i>pubescens</i>	<i>Galium uliginosum</i> Sumpmaure	<i>Silene dioica</i> x <i>latifolia</i>
Dunbjørk	<i>Gentianella amarella</i> Bittersøte	<i>Silene latifolia</i> Hvit jonsokblom
<i>Botrychium lunaria</i> Vanlig	<i>Heracleum sibiricum</i>	<i>Silene vulgaris</i> Engsmelle
marinøkkel	Sibirbjørnekjeks	<i>Sorbus aucuparia</i> ssp. <i>aucuparia</i>
<i>Bromus inermis</i> Bladfaks	<i>Hieracium umbellatum</i>	Vanlig rogn
<i>Calamagrostis stricta</i> Smårørkvein	Skjermesveve	<i>Stellaria graminea</i> Grasstjerneblom
<i>Campanula rotundifolia</i> Blåklokke	<i>Knautia arvensis</i> Rødknapp	<i>Stellaria media</i> Vassarve
<i>Capsella bursa-pastoris</i>	<i>Larix decidua</i> Europeisk lerk	<i>Tanacetum vulgare</i> Reinfann
Gjetertaske	<i>Lathyrus pratensis</i> Gulflatbelg	<i>Taraxacum</i> Seksjon <i>Ruderalia</i>
<i>Carduus crispus</i> Kruketistel	<i>Linaria vulgaris</i> Lintorskemunn	Ugrasløvetann
<i>Carum carvi</i> Karve	<i>Luzula multiflora</i> ssp. <i>multiflora</i>	<i>Thalictrum simplex</i> ssp. <i>simplex</i>
<i>Cerastium fontanum</i> ssp. <i>vulgare</i>	Engfrytle	Smalfrøstjerne
Vanlig arve	<i>Myosotis arvensis</i>	<i>Thlaspi arvense</i> Pengeurt
<i>Chamomilla suaveolens</i>	Åkerforglemmegei	<i>Thlaspi caerulescens</i> coll.
Tunbalderbrå	<i>Phleum pratense</i> Engtimotei	Vårpengeurt
<i>Crepis tectorum</i> Takhaukeskjegg	<i>Pinus sylvestris</i> Furu	<i>Trifolium pratense</i> Rødkløver
<i>Deschampsia cespitosa</i> ssp.	<i>Plantago media</i> Dunkjempe	<i>Trifolium repens</i> Hvitkløver
<i>cespitosa</i> Sølvbunke	<i>Poa alpina</i> var. <i>alpina</i> Fjellrapp	<i>Urtica dioica</i> var. <i>dioica</i> Stornesle
<i>Descurainia sophia</i>	<i>Poa annua</i> Tunrapp	<i>Vicia cracca</i> Fuglevikke
Hundesennep	<i>Poa nemoralis</i> Lundrapp	<i>Vicia sepium</i> coll. Gjerdevikke
<i>Draba incana</i> Lodnerublom	<i>Poa pratensis</i> ssp. <i>angustifolia</i>	<i>Viola tricolor</i> Stemorblom
<i>Elymus repens</i> Kveke	Trådrapp	

Tynset: Aumlia, Lundvangen – setervangen

Undersøkt: 09.07.2005 av Anders Often og Harald Bratli

UTM: NP_{WG} 986-987,971-972

Høyde over havet: 735-740 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Seter med naturbeiemark (D04) og slåtte og beitemyr (D02).

Kulturspor: Intakt seter.

Bruk: Setring har opphørt.

Tilstand: I svak gjengroing.

Verdivurdering: Lokal verdi da det var ganske artsrikt med varierte, forholdsvis vegetasjonstyper, men hevden har opphørt og kulturmarka i begynnende gjengroing.

Botanisk beskrivelse: Det undersøkte området var setervangen og beitmark rundt setra. På setervangen var det fortsatt ganske kortvokst eng med mye engkvein og gulaks og også noe tørrbakke med blant annet flekkmure og de to hårsveveartene *Hieracium lactusella* og *H. suecicum*, vanlig marinøkkel. Det var noe kortvokst hei/beitbakke rundt setervangen, og på oversiden også noe tidligere beitet rikmyr med blant annet dvergjamne, myrtevier, hårstarr og sotstarr. Det ble funnet 91 arter på setervangen og i umiddelbar nærhet (Tabell 33).

Tabell 33. Planteliste for Lundvangen, Aumlia, Tynset. NP_{WG}986-987,971-972. 835-840 m o.h. Registrert 09.07.2005 av Anders Often og Harald Bratli. Totalt 91 taksa.

<i>Achillea millefolium</i> Ryllik	<i>Equisetum palustre</i> Myrsnelle	<i>Rhinanthus minor</i> ssp. <i>minor</i>
<i>Aconitum septentrionale</i> Tyrihjem	<i>Eriophorum angustifolium</i> Duskull	Småengkall
<i>Agrostis capillaris</i> Engkvein	<i>Festuca ovina</i> Sauesvingel	<i>Rumex acetosella</i> ssp. <i>acetosella</i>
<i>Alchemilla alpina</i> Fjellmarikåpe	<i>Festuca rubra</i> ssp. <i>rubra</i>	Småsyre
<i>Alchemilla glabra</i> Glattemarikåpe	Rødsvingel	<i>Sagina procumbens</i> Tunarve
<i>Alchemilla murbeckiana</i>	<i>Filipendula ulmaria</i> Mjødurt	<i>Sagina saginoides</i> Seterarve
Nyremarikåpe	<i>Galium album</i> Hvitmaure	<i>Salix arbuscula</i> Småvier
<i>Alchemilla wichurae</i> Skarmarikåpe	<i>Galium uliginosum</i> Sumpmaure	<i>Salix glauca</i> ssp. <i>glauca</i> Sølvvier
<i>Antriscus sylvestris</i> Hundekjeks	<i>Geranium sylvaticum</i>	<i>Salix lapponum</i> Lappvier
<i>Betula nana</i> Dvergbjørk	Skogstorkenebb	<i>Salix myrsinifolia</i> coll. Svartvier
<i>Betula pubescens</i> ssp. <i>pubescens</i>	<i>Hieracium lactusella</i> Aurikkelsveve	<i>Salix phylicifolia</i> Grønnvier
Dunbjørk	<i>Hieracium suecicum</i> "Svensksveve"	<i>Saussurea alpina</i> Fjelltistel
<i>Botrychium lunaria</i> Vanlig	<i>Juncus biglumis</i> Tvillingsiv	<i>Saxifraga aizoides</i> Gulsildre
marinøkkel	<i>Juniperus communis</i> ssp.	<i>Selaginella selaginoides</i>
<i>Campanula rotundifolia</i> Blåklokke	<i>communis</i> Vanlig einer	Dvergjamne
<i>Carex atrofusca</i> Sotstarr	<i>Knautia arvensis</i> Rødknapp	<i>Silene dioica</i> Rød jonsokblom
<i>Carex bigelowii</i> Stivstarr	<i>Leontodon autumnalis</i> Føllblom	<i>Silene vulgaris</i> Engsmelle
<i>Carex brunnescens</i> ssp.	<i>Leucanthemum vulgare</i>	<i>Taraxacum</i> Seksjon <i>Ruderalia</i>
<i>brunnescens</i> Seterstarr	Prestekrage	Ugrasløvetann
<i>Carex capillaris</i> Hårstarr	<i>Luzula multiflora</i> ssp. <i>frigida</i>	<i>Taraxacum</i> Seksjon <i>Spectabilia</i>
<i>Carex nigra</i> ssp. <i>nigra</i> Slåttstarr	Seterfrytle	Atlanterhavsløvetenner
<i>Carex pallescens</i> Bleikstarr	<i>Myosotis decumbens</i>	<i>Thalictrum alpinum</i> Fjellfrøstjerne
<i>Carex panicea</i> Kornstarr	Fjellforglemmegei	<i>Tofieldia pusilla</i> Bjønnbrodd
<i>Carex paupercula</i> Frynsestarr	<i>Nardus stricta</i> Finnskjegg	<i>Trichophorum alpinum</i> Svettull
<i>Carex rostrata</i> Flaskestarr	<i>Omalotheca sylvatica</i> Skoggråurt	<i>Trichophorum cespitosum</i>
<i>Carex vaginata</i> Slirestarr	<i>Pedicularis palustris</i> Vanlig	Finnskjegg
<i>Cerastium fontanum</i> ssp. <i>fontanum</i>	myrklegg	<i>Trientalis europaea</i> Skogstjerne
Skogarve	<i>Phleum alpinum</i> Fjelltimotei	<i>Trifolium repens</i> Hvitkløver
<i>Dactylorhiza maculata</i>	<i>Pinguicula vulgaris</i> Tettegras	<i>Triglochin palustris</i> Myrsauløk
Flekkmarihånd	<i>Poa alpina</i> ssp. <i>alpina</i> Fjellrapp	<i>Urtica dioica</i> var. <i>dioica</i> Stornesle
<i>Deschampsia cespitosa</i> ssp.	<i>Poa annua</i> Tunrapp	<i>Vaccinium myrtillus</i> Blåbær
<i>cespitosa</i> Sølvbunke	<i>Potentilla crantzii</i> Flekkmure	<i>Vaccinium vitis-idaea</i> Tyttebær
<i>Deschampsia flexuosa</i> Smyle	<i>Potentilla erecta</i> Tepperot	<i>Veronica officinalis</i> Legeveronika
<i>Empetrum hermaphroditicum</i>	<i>Potentilla palustris</i> Myrhatt	<i>Veronica serpyllifolia</i> ssp.
Fjellkrekling	<i>Prunella vulgaris</i> Blåkoll	<i>serpyllifolia</i> Snauveronika
<i>Epilobium angustifolium</i> Geitrams	<i>Ranunculus acris</i> Engsoleie	<i>Viola canina</i> ssp. <i>montana</i> Lifiol
<i>Epilobium hornemannii</i> Setermjølke	<i>Ranunculus auricomus</i> agg.	<i>Viola palustris</i> Myrfiol
<i>Equisetum arvense</i> cf. ssp. <i>boreale</i>	Nyresoleie	<i>Viola tricolor</i> Dag og natt
Polarsnelle		

Tynset: Brydalen, Østerlia, N-sida av Storbekken – 3 setervanger

Undersøkt: 09.07.2005 av Anders Often & Harald Bratli

UTM: PP_{WG}017-018,980-984

Høyde over havet: 820-840 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Lita setergrend med naturbeitemark (D04).

Kulturspor: Intakte setre.

Bruk: Setervangen beites av hest og sau; feriested, setring inntil omtrent 1980.

Tilstand: Store enger og beitemarker i svak gjengroing.

Verdivurdering: Vakker beliggenhet, middels artsrikdom og lite gjengrodde, forholdsvis kortvokste enger gjør at lokaliteten vurderes til å ha lokal verdi.

Botanisk beskrivelse: Det undersøkte området er en ganske stor inngjerdet setervang bestående av gamle tun og selve setervangen som består av en blanding av tørrbakker og noe fulldyrket eng. I dag er det mest av vegetasjonen forholdsvis kortvokst eng av ”engkvein-føllblom-ryllik-gulakstype” med ganske mye fjellplanter. På innmarka ble det funnet 66 arter av karplanter (Tabell 34). De mest interessante artene var vanlig marinøkkel, dvergjamne, fjellmarikåpe, harerug, snøsøte, fjellsveve, aurikkelsveve, setergråurt, seterarve, fjellfrøstjerne, stivstarr og grønnskulle.

Tabell 34. Planteliste for Brydalen, Østerlia, 3 setervarnger på N-sida av Storbekken, Tynset. PP_{WG}017-018,980-984. 820-840 m o.h. Registrert 09.07.2005 av Anders Often og Harald Bratli. Totalt 66 taksa.

Achillea millefolium Ryllik
Aconitum septentrionale Tyrihjel
Agrostis capillaris Engkvein
Alchemilla alpina Fjellmarikåpe
Alchemilla gracilis Glansmarikåpe
Alchemilla wicherurae Skarmarikåpe
Anthoxanthum nipponicum
Fjellgulaks
Betula nana Dvergbjørk
Betula pubescens ssp. *pubescens*
Dunbjørk
Bistorta vivipara Harerug
Botrychium lunaria Vanlig
marinøkkel
Carex bigelowii Stivstarr
Carex brunnsecens ssp.
brunnescens Seterstarr
Carex nigra ssp. *nigra* Slåttstarr
Carex vaginata Slirestarr
Cerastium fontanum ssp. *fontanum*
Skogarve
Coeloglossum viride Grønnskulle
Deschampsia cespitosa ssp.
cespitosa Sølvbunke
Deschampsia flexuosa Smyle
Empetrum hermaphroditicum
Fjellkreking
Festuca rubra ssp. *rubra*
Rødsvingel
Gentiana nivalis Snøsøte

Geranium sylvaticum
Skogstorkenebb
Gymnocarpium dryopterides
Fugletelg
Hieracium lactusella Aurikkelsveve
Hieracium Seksjon *Alpina*
Fjellsveve
Juniperus communis ssp.
communis Vanlig einer
Leontodon autumnalis Føllblom
Luzula multiflora ssp. *frigida*
Seterfrytle
Luzula multiflora ssp. *multiflora*
Engfrytle
Maianthemum bifolia Maiblom
Myosotis decumbens
Fjellforglemmegei
Nardus stricta Finnskjegg
Omalotheca norvegica Setergråurt
Oxalis acetosella Gauksyre
Phleum alpinum Fjelltimotei
Picea abies ssp. *abies* Vanlig gran
Pinus sylvestris Furu
Poa alpina ssp. *alpina* Fjellrapp
Poa pratensis ssp. *alpigena*
Seterapp
Potentilla erecta Tepperot
Pyrola minor Perlevintergrønn
Ranunculus acris Engsoleie
Rhinanthus minor ssp.
groenlandicus Fjellengkall

Rubus idaeus Bringebær
Rumex acetosa ssp. *lapponicus*
Setersyre
Rumex acetosa ssp. *acetosa*
Engsyre
Sagina procumbens Tunarve
Sagina saginoides Seterarve
Salix glauca ssp. *glauca* Sølvvier
Selaginella selaginoides
Dvergjamne
Silene dioica Rød jonsokblom
Stellaria graminea Grasstjerneblom
Stellaria media Vassarve
Taraxacum Seksjon *Ruderalia*
Ugrasløvetann
Taraxacum Seksjon *Spectabilia*
Atlanterhavsløvetenner
Thalictrum alpinum Fjellfrøstjerne
Trifolium europaea Skogstjerne
Trifolium pratense Rødkløver
Trifolium repens Hvitkløver
Urtica dioica var. *dioica* Stornesle
Vaccinium myrtillus Blåbær
Vaccinium vitis-idaea Tyttebær
Veronica alpina ssp. *alpina*
Fjellveronika
Veronica serpyllifolia ssp.
serpyllifolia Snauveronika
Viola biflora Fjellfiol

Tynset: Brydalen – Østerlia, lengst mot S

Undersøkt: 09.07.2005 av Anders Often & Harald Bratli

UTM: PP_{WG}017,978

Høyde over havet: 830-840 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Seter med naturbeitemark (D04).

Kulturspor: Høyløe.

Bruk: Beite.

Tilstand: Den gamle innmarka er stort sett intakt på grunn av fortsatt beite.

Verdivurdering: Enga er fortsatt åpen og den var middels artsrik. Den vurderes derfor til å ha lokal verdi.

Botanisk beskrivelse: I forhold til foregående lokalitet er dette et mye mindre område med noe frodigere natureng av gulaks-skogstorkenebb-engsoleie-type og med noen kortvokste flekker innimellom hvor det blant annet vokste vanlig marinøkkel. Det er noe usikkert om den har vært slått og beitet de senere år. Men uansett er den fortsatt åpen og middels artsrik - dog i svak gjengroing. De mest interessante av de småvokste artene som ganske raskt forsvinner ved gjengroing var foruten marinøkkel stivstarr, seterfrytle, fjelltimotei, fjellfiol, og seterrapp.

Tynset: Brydalskjølen – Volsvangen

Undersøkt: 07.07.2005 av Anders Often & Harald Bratli

UTM: NQ_{WG}989,047

Høyde over havet: 810 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Storfebeite på setervang (D04).

Kulturspor: Steingjerder.

Bruk: Beites fortsatt av storfe.

Tilstand: I nesten tradisjonell hevd da beites. Det har helt sikkert tidligere også vært slått.

Verdivurdering: Beitet var middels artsrikt uten noen spesielt interessante arter. Det vurderes derfor til å ha lokal verdi.

Botanisk beskrivelse: Det undersøkte området er variert beitemark på og rundt Volsvangen som ligger på vestsida av Vola, 1,5 km sør for Hopsetra. Området består av noe gulaks-ryllikeng, sølvbunkeeng, engkveineng samt noe einerbeitebakke og lågurtbjørkeskog. Det er ganske stor variasjon i fuktighet. Det ble ialt funnet 89 karplantearter (Tabell 35). Av disse var følgende arter mest interessante: vanlig marinøkkel, dvergjame, fire ulike marikåpearter (glans-, glatt-, nyre- og skarmarikåpe), *Hieracium suecicum*, gullmyrklegg, fjellnøkleblom, fjelltistel, dunhavre, svartstarr, agnorstarr og grønnkurle.

Tabell 35. Planteliste for Volsvangen, Brydalskjølen, Tynset. NQ_{WG}989,047. 815 m o.h. Registrert 07.07.2005 av Anders Often & Harald Bratli. Totalt 89 taksa. De mest interessante artene er uthevet.

Achillea millefolium Ryllik
Aconitum septentrionale Tyrihjel
Agrostis capillaris Engkvein
Alchemilla glabra Glattmarikåpe
Alchemilla glacilis Glansmarikåpe

Alchemilla murbeckiana
Nyremarikåpe
Alchemilla wickuriae Skarmarikåpe
Alopecurus pratensis
Engreverumpe

Antennaria dioica Kattetot
Anthoxanthum nipponicum
Fjellgulaks
***Avenula pubescens* Dunhavre**
Bartsia alpina Svarttopp

Betula pubescens ssp. *pubescens*
Dunbjørk
Bistorta vivipara Harerug
***Botrychium lunaria* Vanlig marinøkkel**
Calluna vulgaris Røsslyng
Caltha palustris ssp. *palustris*
Vanlig soleihov
Carex atrata Svartstarr
Carex flava Gulstarr
***Carex microglochin* Agnorstarr**
Carex nigra ssp. *nigra* Slåtestarr
Carex pallescens Bleikstarr
Carex panicea Kornstarr
Carex vaginata Slirestarr
Carum carvi Karve
Coeloglossum viride Grønnkurle
Dactylorhiza maculata
Flekkmariehånd
Deschampsia cespitosa ssp.
cespitosa Sølvbunke
Deschampsia flexuosa Smyle
Empetrum hermaphroditicum
Fjellkreking
Epilobium angustifolium Geitrams
Equisetum arvense cf. ssp. *boreale*
Polarsnelle
Equisetum pratense Engsnelle
Erigeron borealis Fjellbakkestjerne
Eriophorum angustifolium Duskull
Euphrasia* cf. *hyperborea
Tromsøyentrøst
Festuca ovina Sauesvingel

Festuca rubra ssp. *rubra*
Rødsvingel
Filipendula ulmaria Mjødurt
Galium uliginosum Sumpmaure
Geranium sylvaticum
Skogstorkenebb
Geum rivale Enghumleblom
Hieracium Sek. *Vulgata*
Beitesvever
Hieracium suecicum
"Svenskesveve"
***Juncus castaneus* Kastanjesiv**
Juncus filiformis Trådsiv
Juniperus communis ssp.
communis Vanlig einer
Luzula multiflora ssp. *frigida*
Seterfrytle
Melampyrum sylvaticum
Småmarimjelle
Myosotis decumbens
Fjellforglemmegei
Nardus stricta Finnskjegg
Pedicularis oederi Gullmyrklegg
Phleum alpinum Fjelltimotei
Pinguicula vulgaris Tettegras
Poa alpina ssp. *alpina* Fjellrapp
Poa annua Tunrapp
Poa pratensis ssp. *alpigena*
Seterrapp
Potentilla crantzii Flekkmure
Potentilla erecta Tepperot
Primula scandinavica
Fjellnøkleblom
Prunella vulgaris Blåkoll

Pyrola norvegica Norsk vintergrønn
Ranunculus acris Engsoleie
Ranunculus auricomus agg.
Nyresoleie
Rhinanthus minor ssp. *minor*
Småengkall
Ribes spicatum Villrips
Rubus idaeus Bringebær
Rumex acetosa ssp. *lapponica*
Lappsyre
Rumex longifolius Høymol
Salix glauca ssp. *glauca* Sølvvier
Salix lapponum Lappvier
Salix myrsinifolia ssp. *borealis*
Setervier
Salix phylicifolia Grønnvier
Saussurea alpina Fjelltistel
Selaginella selaginoides Dvergjame
Silene dioica Rød jonsokblom
Solidago virgaurea Gullris
Taraxacum Seksjon *Ruderalia*
Ugrasløvetann
Thlaspi caerulescens Vårpengeurt
Trientalis europaea Skogstjerne
Trifolium pratense Rødkløver
Trifolium repens Hvitkløver
Urtica dioica var. *dioica* Stornesle
Vaccinium myrtillus Blåbær
Vaccinium vitis-idaea Tyttebær
Veronica officinalis Legeveronika
Veronica serpyllifolia ssp.
serpyllifolia Snauveronika
Viola biflora Fjellfiol
Viola canina ssp. *montana* Lifiol

Tynset: Hopsætra – "Volsmyrene", slåtte- og skog

Undersøkt: 07.07.2005 av Anders Often & Harald Bratli

UTM: NQ_{WQ}99,05 og PQ_{WQ}00,05

Høyde over havet: 750-770 m

Verdi: Regional

Naturtype: Ståtte og beitemyr (D02) og beiteskog (D06), tidligere slått.

Kulturspor: -

Bruk: Stort sett sauebeite.

Tilstand: I svak gjengroing.

Verdivurdering: Det var rik flora og ganske store areal med tidligere utslått.

Området beites fortsatt på grunn av setring på Hobdsetra, 1 km mot NV (samt noe av sau). Området vurderes derfor til å ha regional verdi på grunn av store forekomster av orkidéer blant annet den lokalt sjeldne artene lappmariehånd og taglstarr.

Botanisk beskrivelse: Det undersøkte området er nordsiden av Vola, fra seterveien mellom Hobdsetra og Volsvangen og østover i lia til det begynner å helle ned i Gammeldalen. Dette er et ganske stort gammelt utslåttområde som nå er i gjengroing. Området består av lågurtbjørkeskog og rikmyr. På rikmyr mot øst det ganske mye lappmariehånd og brudespore, foruten interessante starrarter som hårstarr, hodestarr, taglstarr, sotstarr og tvebostarr. På det området med finest rikmyr - PQ_{WG}994-996,056-057; 760 m o.h.) ble det registrert 88 karplantearter på et lite område (Tabell 36). Taglstarr, hodestarr og

lappmarihånd fantes kun noen for steder. Det finnes trolig en god del flere arter her enn de som ble registrert. Mot vest var det store områder med lågurtbjøskskog og her fantes blant annet noe krattfiol og stortveblad i skogen.

Tabell 36. Planteliste for "Volsmyrene", Hobdsetra S for seterveien rett før det heller ned i Gammeldalen, Tynset. NQ_{WG}9945,0571. 825 m o.h. Registrert 07.07.2005 av Anders Often & Harald Bratli. Totalt 88 taksa. De mest interessante artene er uthevet.

Alchemilla glabra Glattmarikåpe
Alchemilla murbeckiana
Nyremarikåpe
Andromeda polifolia Hvitlyng
Angelica sylvestris Sløke
Antennaria dioica Kattefot
Anthoxanthum nipponicum
Fjellgulaks
Bartsia alpina Svarttopp
Betula nana Dvergbjørk
Betula pubescens ssp. *pubescens*
Dunbjørk
Bistorta vivipara Harerug
Calluna vulgaris Røsslyng
Caltha palustris ssp. *palustris*
Vanlig soleiehov
***Carex appropinquata* Taglstarr**
Carex atrata Svartstarr
Carex atrofusca Sotstarr
Carex buxbaumii* ssp. *mutica
Tranestarr
Carex capillaris Hårstarr
***Carex capitata* Hodestarr**
Carex dioica Tvebostarr
Carex flava Gulstarr
Carex lachenalii Rypestarr
Carex lasiocarpa Trådstarr
Carex nigra ssp. *nigra* Slåttstarr
***Carex ornithopoda* Fuglestarr**
Carex vaginata Slirestarr
Carum carvi Karve
Cirsium palustre Myrtistel
Coeloglossum viride Grønnekurle
Coralloriza trifida Sorphaukeskjegg
Crepis paludosa Sumphaukeskjegg
***Dactylorhiza incarnata* ssp. *cruenta* Blodmarihånd**
***Dactylorhiza incarnata* ssp. *incarnata* Engmarihånd**

Dactylorhiza lapponica
Lappmarihånd
Dactylorhiza maculata
Flekkmarihånd
Daphne mezereum Tysbast
Deschampsia cespitosa ssp. *cespitosa* Sølvbunke
***Equisetum hyemale* Skavgras**
Equisetum palustris Myrsnelle
Equisetum sylvaticum Skogsnelle
Erigeron borealis Fjellbakkestjerne
Eriophorum angustifolium Duskull
***Eriophorum latifolium* Breiull**
Filipendula ulmaria Mjødurt
Galium boreale Hvitmaure
Geranium sylvaticum
Skogstorkenebb
Geum rivale Enghumleblom
Gymnadenia conopsea
Brudespore
Hieracium Seksjon Sylvatica
Skogsveve
***Juncus castaneus* Kastanjesiv**
Juncus triglumis Trillingsiv
Listera cordata Småtteblad
***Listera ovata* Stortveblad**
Luzula multiflora ssp. *frigida*
Seterfrytle
Maianthemum bifolia Maiblom
Melica nutans Hengeaks
Molinia caerulea Blåtopp
Myosotis decumbens
Fjellforglemmegei
Nardus stricta Finnskjegg
Parnassia palustris Jåblom
Pedicularis oederi Gullmyrklegg
***Petasites frigidus* Fjellpestrot**
Phleum pratense Engtimotei
Picea abies ssp. *abies* Vanlig gran

Pinus sylvestris Furu
Poa pratensis ssp. *alpigena*
Seterrapp
Poa trivialis Markrapp
Potentilla erecta Tepperot
Pyrola minor Perlevintergrønn
Pyrola rotundifolia ssp. *norvegica*
Norsk vintergrønn
Ranunculus acris ssp. *acris* Vanlig engsoleie
Rubus chamaemorus Molte
Rumex acetosa ssp. *lapponicus*
Setersyre
***Salix arbuscula* Småvier**
Salix glauca ssp. *glauca* Sølvvier
Salix lapponica Lappvier
Salix myrsinifolia ssp. *borealis*
Setervier
***Salix myrsinifolia* Myrtevier**
Salix reticulata Rynkevier
Saussurea alpina Fjelltistel
Saxifraga stellaris Stjernesildre
Selaginella selaginoides
Dvergjamne
Solidago virgaurea ssp. *virgaurea*
Gullris
Taraxacum Seksjon Spectabilia
Atlanterhavsløvetann
Thalictrum alpinum Fjellfrøstjerne
Tofieldia pusilla Bjønnbrodd
Trichophorum alpinum Sveltull
Trientalis europaea Skogstjerne
Triglochin palustris Myrsauløk
Trollius europaeus Ballblom
Vaccinium myrtillus Blåbær
Vaccinium uliginosum Blokkebær
Vaccinium vitis-idaea Tyttebær

Tynset: Hobdsætra – lengst mot N

Undersøkt: 07.07.2005 av Anders Often & Harald Bratli

UTM: NQ_{WQ}983,067

Høyde over havet: 810-820 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Setervoll om tilgrensende beitemark (D04).

Kulturspor: Intakt seter.

Bruk: Det var seterdrift til 1972, og siden utleid til kuer/kviger nesten alle år etter det, fram til 2000. Så fulgte noen år med hester (til og med 2004), og i 2005 var det det kvigebeite. Det var på det meste 23 setrer på Hopsætre, og seterhistorien er detaljert beskrevet av Arnemo (2003).

Tilstand: I svak gjengroing på grunn av opphørt hevd.

Verdivurdering: Området har svært vakker beliggenhet med utsikt sørøst over mot Grønnefjell og Tron og sørvestover mot Rondane. Det var i tillegg en ganske rik flora her. Hevden har opphørt og det var ingen reginalt sjelden arter som ble funnet. Området vurderes derfor til å lokal verdi.

Botanisk beskrivelse: Det undersøkte området er setervangen med nærmeste omgivelser. Det meste av setervangen er en frisk natureneng med noe ballblom og skogstorkenebb. På øvre del av setervangen, og utenfor gjerdet var det noe kortvokst gulaks-engkveineng. I dette område vokste tidligere bakkesøte, sist sett i 1990-tallet (pers. medd. familien Myhrvold). Dette området var fortsatt ganske artsrikt, og med flere interessante arter. Det ble det funnet både fjellmarinøkkel og vanlig marinøkkel her foruten fukteng, tørreng og beiteplanter som karve, *Hieracium lactusella*, prestekrage, flekkmure, ljåblom, nyresoleie, hårstarr, trillingsiv, småengkall og gullmyrklegg. Det ble registrert 108 arter av karplanter på setervangen og i umiddelbar nærhet (Tabell 37).

Tabell 37. Planteliste for Hobdsetra lengst mot N, det vil si vangen og beitebakke rett opp for denne. NQ_{WG}983,067. 810-820 m o.h. Registrert 07.07.2005 av Anders Often & Harald Bratli. Totalt 108 taksa. De mest interessante artene er uthevet.

Achillea millefolium Ryllik
Aconitum septentrionale Tyrhjelm
Agrostis capillaris Engkvein
Alchemilla glabra Glattemarikåpe
Alchemilla glaucis Glansmarikåpe
Alchemilla monticola Beitemarikåpe
Alchemilla subcrenata
 Engmarikåpe
Alchemilla wicheriae Skarmarikåpe
Alopecurus pratensis
 Engreverumpe
Anthoxanthum nipponicum
 Fjellgulaks
***Avenula pubescens* Dunkjempe**
Betula pubescens ssp. *pubescens*
 Dunbjørk
Bistorta vivipara Harerug
Botrychium boreale
Fjellmarinøkkel
Botrychium lunaria Vanlig
 marinøkkel
Caltha palustris ssp. *palustris*
 Vanlig soleihov
Campanula rotundifolia Blåklokke
Cardamine amara Bekkekarse
Carex atrata Svartstarr
Carex canescens Gråstarr
Carex capillaris Hårstarr
Carex dioica Tvebostarr
Carex flava Gulstarr
Carex flava Gulstarr
Carex nigra ssp. *nigra* Slåttstarr
Carex norvegica* ssp. *norvegica
Fjellstarr
Carex panicea Kornstarr
Carex vaginata Slirestarr
Carum carvi Karve
Cerastium fontanum ssp. *fontanum*
 Skogarve
Cirsium helenioides Hvitbladtistel
Coeloglossum viride Grønnekurle
Crepis paludosa Sumphaukeskjegg
Deschampsia cespitosa ssp.
cespitosa Sølvbunke

Deschampsia flexuosa Smyle
Empetrum hermaphroditicum
 Fjellkreking
Epilobium hornemannii Setermjølke
Equisetum arvense cf. ssp. *boreale*
 Polarsnelle
Equisetum pratense Engsnelle
Erigeron borealis
Fjellbakkestjerne
Euphrasia stricta var. *stricta*
 Kjerteløyentrøst
Festuca rubra ssp. *rubra*
 Rødsvingel
Filipendula ulmaria Mjødurt
Galium album Hvitmaure
Galium boreale Hvitmaure
Galium uliginosum Sumpmaure
Geranium sylvaticum
 Skogstorkenebb
Geum rivale Enghumleblom
Gymnocarpium dryopterides
 Fugletelg
Hieracium lactusella
Aurikkelsveve
Hieracium Seksjon Alpina
 Fjellsveve
Huperzia selago ssp. *selago*
 Lusegras
Juncus castaneus Kastanjesiv
***Juncus triglumis* Trillingsiv**
Juniperus communis ssp.
communis Vanlig einer
Leontodon autumnalis Føllblom
Leucanthemum vulgare
 Prestekrage
Luzula multiflora ssp. *frigida*
 Seterfrytle
Luzula multiflora ssp. *multiflora*
 Engfrytle
Melampyrum sylvaticum
 Småmarimjelle
Myosotis arvensis
 Åkerforglemmegei

Myosotis decumbens
 Fjellforglemmegei
Nardus stricta Finnskjegg
Omalotheca norvegica Setergråurt
Parnassia palustris Jåblom
***Pedicularis oederi* Gullmyrklegg**
Phleum alpinum Fjelltimotei
Pinguicula vulgaris Tettegras
Pinus sylvestris Furu
Poa alpina ssp. *alpina* Fjellrapp
Poa pratensis ssp. *alpigena*
 Seterrapp
Poa trivialis Markrapp
Potentilla crantzii Flekkmure
Potentilla erecta Tepperot
Prunella vulgaris Blåkoll
Ranunculus acris Engsoleie
Ranunculus auricomus agg.
 Nyresoleie
Rhinanthus minor ssp. *minor*
 Småengkall
Rumex acetosa ssp. *lapponica*
 Lappsyre
Rumex longifolius Høymol
Salix glauca ssp. *glauca* Sølvvier
Salix lapponum Lappvier
Salix myrsinifolia ssp. *borealis*
 Setervier
Salix phylicifolia Grønnvier
Saussurea alpina Fjelltistel
Silene dioica Rød jonsokblom
Silene vulgaris Engsmelle
Solidago virgaurea Gullris
Stellaria borealis x *longifolia*
Stellaria media Vassarve
Taraxacum Seksjon *Ceratophora*
 Hornløvetann
Taraxacum Seksjon *Ruderalia*
 Ugrasløvetann
Thalictrum alpinum Fjellfrøstjerne
Tofieldia pusilla Bjønnbrodd
Trientalis europaea Skogstjerne
Trifolium pratense Rødkløver
Trifolium repens Hvitkløver

Triglochin palustre Myrsauløk
Trollius europaeus Ballblom
Tussilago farfara Hestehov
Urtica dioica var. *dioica* Stornesle
Vaccinium myrtillus Blåbær

Vaccinium uliginosum ssp.
uliginosum Vanlig blokkebær
Vaccinium vitis-idaea Tyttebær
Veronica serpyllifolia ssp.
serpyllifolia Snauveronika

Viola biflora Fjellfiol
Viola canina ssp. *montana* Lifiol
Viola tricolor Dag og natt

Tynset: Gammeldalen – gamle engslåtter i dalbunnen

Undersøkt: Mange ganger fra 1970 til 2005 av Anders Often

UTM: PQ_{WG}018-022,065-087

Høyde over havet: 630-650 m

Verdi: Nasjonal

Naturtype: Gamle utslåtter, nå storfe- og sauebeite (D04).

Kulturspor: Setervanger i nord og sørenden; nedråtne utløer.

Bruk: Noe storfe- og sauebeite.

Tilstand: I gjengroing av einerkratt, men fortsatt noe beiting.

Verdivurdering: Det er svært rik flora og området er fortsatt i noe bruk til beiting. Det er mange sjeldne arter blant annet en liten forekomst av svartkurle. Det totale mangfoldet er svært stort til å være i Nord-Østerdalen med hele 309 registrerte arter. Gammeldalen er også kulturhistorisk interessant da det fra gammelt av var et høstseterområde, og slik sett er et eksempel på den tradisjonelle flersetterbruken som var vanlig i Nord-Østerdalen inntil 1920-30. Området vurderes til å ha regional- til nasjonal verdi.

Botanisk beskrivelse: Plantelivet i dalbunnen i Gammeldalen finnes ganske detaljert beskrevet på internettadressen: <http://www.gammeldalen.com/botanikk>.

I denne rapporten gies et sammendrag av lokalitetsbeskrivelsen, planteliste (Tabell 38), en kopi av Often (2005) samt en oppsummering av svartkurlelokaliteter i Hedmark.

Brukshistorie: Gammeldalen er et høstsetringsområde for gårder på Tynset. Det som særmerker Rya er dette området fra gammelt av var en stor, sammenhengende utmarkslått med en mosaikk av slåttenger tilhørende forskjellige gårder på Tynset. Disse engene ble slått før 12. august som var den tradisjonelle flyttedagen fra forsommersetra og til høstsetra. Engene i Gammeldalen ble så etterbeitet utover sensommeren og høsten, før man flyttet til bygds med buskapen en gang i begynnelsen av oktober. Denne praksisen med vår/forsommersettr og høstsettr var strengt regulert inntil 1926, og det var ikke lov til å flytte fra den ene til den andre setra før en bestemt dato, i Tynsettrakten gjerne rundt 10. til 15. august (mest vanlig 12. august). En slik bruksmåte gav artsrike enger da mange arter fikk tid til å blomstre og sette frø før slåtten satte inn. Etterbeitet utover senhøsten sikret en svak gjødsling av engene samtidig som beitinga og kuttråkket skapte små sår i engene hvor ulike arter kunne spire. Bortsett fra slått og beite ble engene også i noen grad holdt åpne ved at det trengtes mye ved til ysting og kinning, og einerbusker i kanten av engene ble hvert år revet opp for å holde kantene åpne og intakte.

Botanisk beskrivelse: Rya er i dag dominert av finnskjeggeng og einerkratt. Det er mange andre vegetasjonstyper innimellom. Spesielt viktig for

mangfoldet er små og store fragment med fuktvegetasjon knyttet til kildefremspring, små kildebekker og langs Kjøbekken som kommer ned i Gammeldalen ved Gammeldalsvangan og renner i små slynger nordover over Rya og munner ut i Tela ved Telkroken. Langs Kjøbekken rett sør for der setervegen til Kløftevangan krysser bekken er det fortsatt en liten forekomst svartkurle. Det var tidligere mye mer av denne arten på Rya. Ved siden av tørr finnskjeggeng og fuktvegetasjon er det mange fragment av grusør langs Tela. På disse grusørene er det en rik og ganske dynamisk flora. Her finnes også enkelte sjeldne arter blant annet en god del klåved. Vegetasjonen på disse grusørene er lite påvirket av beiting, men er som helhet en del av kulturlandskapet i dalbunnen i Gammeldalen. Selv om Rya er et flatt område er det lave løsavsetninger i dalbunnen som på svakt sørvendte hellinger har en svært tørkesterk vegetasjon med ganske mye lavarter. På slike steder finnes også noe bakkestarr og rabbesiv, den siste en art man normalt forbinder med fjellhei. Inne i einerkratt vokser litt mer høgvokste arter. Det kan virke som om krattene i en gjenvoksningsfase virker som "refugium" for forholdsvis høyvokste slåttengerarter som fjellflokk, dunhavre, *Hieracium scandinavicum* og tyrihjel.

Den mest eksklusive arten på Rya er svartkurle. Nå finnes det bare en liten forekomst igjen rett sør for "Hemtjønna", rett sør for der seterveien krysser Kjøbekken litt sør for Kløftevangan - se nedenfor). Av andre lokalt til regionalt sjeldne og interessante arter som vokser her er fjellmarinøkkel, høstmarinøkkel, linmjølke, bittersøte, bakkesøte, gullmyrklegg, bitterblåfjær, fjellnøkleblom, blåvier, bakkestarr, engmarihånd og dunkjempe.

Forekomsten av svartkurle i Gammeldalen er beskrevet i Often (2005). Her er en litt forkortet utgave av denne notisen:

"I seterområdet Gammeldalen, 15 km øst for Tynset, har jeg siden rundt 1970 kikket etter svartkurle *Nigritella nigra*. Den gang fantes det spredte individ i dalbunnen mellom Telkroken og Gammeldalsvangan, et gammelt utslått og beiteområde 800 m langt og 100 m bredt. I begynnelsen av 1970-årene prøvde vi å få med noen vaniljeduftende individ i blomsterbuketter, og jeg hadde svartkurle i skoleherbariet på barneskolen - belegg samlet 7. juli 1971 og senere levert Botanisk museum, Oslo (Hb O).

Siden gikk det rundt 15 år hvor jeg ikke fulgte særlig med på forekomstene, inntil man hadde studert botanikk og lært litt mer om sjeldenhet for planter og oppdaget at de gamle utmarkene i Gammeldalen hadde botanisk verdi i regional- til nasjonal skala.

Siden 1991 har jeg år om annet, når det har passet med sommerferien - arten er klart lettest å finne før 15. juli, den både visner tidlig og det kan virke som den av og til beites selektiv av sau), kikket etter svartkurla noe mer systematisk og notert antall blomstrende individ. I 1970-årene fantes arten flere steder på "Rya", men etter 1990 er den kun funnet rett S for "Hemtjønna" (den lille pytten, 4 x 3 m) rett nord for brua over "Kjøbekken" mellom Kløftevangan og Gammeldalsvangan (UTM: PQ_{WG}022,074; 640 m o.h.). Registreringene er som følger:

1971: Herbariebelegg Botanisk museum, Oslo, samlet fra Gammeldalen av Anders Often 17.07.1971 (Hb O). Kommentar: Arten fantes spredt mellom Telkroken og Gammeldalsvangan

1991: 12 individ i blomst fra 50 til 70 m S for Hemtjønna

1994: 11 individ i blomst over et areal på 20 x 5 m, 50 m S for Hemtjønna

1995: Noen individ i blomst (ikke talt nøyaktig opp)

1996: Noen individ i blomst (ikke talt nøyaktig opp)

1997: 10 individ i blomst, 50 til 70 m S for Hemtjønna

2001: 3 individ i blomst, 50 m S for Hemtjønna

2004: 0 individ funnet

2005: 6 individ funnet 05.07.2005, med GPS-koordinat: PQ_{WG}02211,07431 (ett eks.), PQ_{WG}02207,07433 (to eks.), PQ_{WG}02205,07432 (to eks.), PQ_{WG}02222,07446 (ett eks.). To dager senere fant vi kun igjen ett individ. De andre blomstene var så ut til å ha blitt selektert beitet av sau.

Dagens forekomst av svartkurle i Gammeldalen er på artsrik, noe sesongfuktig, forholdsvis fast grasbakke. Det området har de siste 70 år sakte, men sikkert grodd igjen av einer. Grasbakken er dog fortsatt artsrik. Innenfor 0,5 m² rundt individet nærmest bekken fantes i 1997 følgende karplanter: dvergjamne, myrsnelle, einer, bleikvier, harerug, engsoleie, ballblom, rødkløver, glattmarikåpe, tepperot, myrfiol, tettegras, fjellblom, finnskjegg, vanlig rødsvingel, tvebostarr, slåttestarr og grønnkurle. Rett i nærheten vokste uvanlige arter som fjellnøkleblom, bitterblåfjær og gullmyrklegg. Ved et nytt besøk to dager senere ble det kun funnet ett puslete individ. Plantene var i løpet av de to dagene som var selektivt beitet av sau.

Inntil 1921 var Gammeldalen et høstseterområde for et tyvetalls gårder på Tynset. Utslåttene i dalbunnen ble slått før man kunne flytte hit med buskapen, tidligst 12. august. Dette var en bruk som gav en rik slåttengflora. Plantene rakk å blomstre og å sette frø før slåttene ble gjort, og etterbeitet sikret noe opptråkking og litt gjødsling av utslåttene, og var trolig med på å skape stort artsmangfold. Selv om svartkurle trolig er forsvunnet er det fortsatt en svært rik flora her. Ved en systematisk undersøkelse av området i 1997 ble det funnet omkring 300 arter og underarter av karplanter i dalbunnen i Gammeldalen (se Tabell 38; se også internettsadresse: <http://www.gammeldalen.com/botanikk>)

Pr. 2004 var det i hele Gammeldalen kun 4 setrer som fortsatt var bruk. Og i midtre del av dalen er det kun på den ene av de to setrene på Kløftevangen at det fortsatt setres med storfe. De gamle utslåttene i dalbunnen gror igjen - først med einerkratt og etter hvert med spredt bjørkeskog. Svartkurle og andre kulturbetingede arter som bråtestarr, dunhavre, fjellflokk, høstmarinøkke og rødknapp forsvinner gradvis. Men det er tross alt fortsatt setring i Gammeldalen, og et skippertak med rydding av einer og kratt år om annet hadde forsinket dette kraftig.

På Sølendet, NØ for Røros, er det gjennom mange år lagt ned et stort arbeide med å skjømte gamle slåttemyrer (jfr. Moen 1990). "Rya" i Gammeldalen er en ganske annen type gammeldags utmarkslått, da det her stort sett er ganske faste einerbeitebakker med arter som finnskjegg, rødknapp, svartkurle, dunhavre, kattedot og gulaks. Dalbunnen ligger også forholdsvis lavt til å være et seterområde, bare 650 m o.h., og på elvemorene. Hevd av dette området ville sikret en annerledes gammel utmarkslått enn hva som er typisk for Sølendet, og kunne sammen med dette flotte området være med på å vise variasjonsbredden i bruken av den gamle utmarka i indre strøk av Sør-Norge. Gammeldalen var et spesielt seterområde ved at det lå så lavt som 650 m o.h., delvis med granskogslie på vestsiden av dalbunnen. Men samtidig regionalt sett typisk ved at det var et høstseterområde, og dermed fikk en eng og beiteflora som var skapt ved at området var stengt for beiting inntil 12. august, og før dette ble høstet som utmarkslåtter.

Tabell 39 oppsummerer funn av svartkurle i Hedmark. Arten er med sikkerhet dokumentert fra 39 steder. Pr. 2006 er det trolig kun 3-4 steder arten med sikkerhet fortsatt finnes.

Tabell 38. Planteliste for Gammeldalen - "Rya" = dalbunnen fra Gammeldalsvangen til Oldertrøvangen. Undersøkt: Mange ganger fra 1970 til 2005 av Anders Often. PQ_{WG}018-022,065-087. 630-650 m o.h. De mest interessante arter er uthevet.

Achillea millefolium Ryllik
Aconitum septentrionale Tyrihjel

Agrostis canina Hundekvein
Agrostis capillaris Engkvein

Agrostis mertensii Fjellkvein
Alchemilla glabra Glattmarikåpe

Alchemilla glomerrulans
 Kildemarikåpe
Alchemilla gracilis Glansmarikåpe
Alchemilla murbeckiana
 Nyremarikåpe
Alchemilla subcrenata
 Engmarikåpe
Alchemilla wichuræ Skarmarikåpe
Alnus incana ssp. *incana* Vanlig gråor
Alopecurus aequalis
 Vassreverumpe
Alopecurus geniculatus
 Knereverumpe
Alopecurus pratensis
 Engreverumpe
Angelica sylvestris Sløke
Antennaria dioica Kattetot
Anthoxanthum nipponicum
 Fjellgulaks
Anthriscus sylvestris Hundekjeks
Astragalus alpinus Setermjelt
***Avenula pubescens* Dunhavre**
Bartsia alpina Svarttopp
Betula pubescens ssp. *pubescens*
 Dunbjørk
Bistorta vivipara Harerug
Botrychium lunaria Vanlig marinøkkel
Botrychium multifidum
Høstmarinøkkel
Calamagrostis purpurea
 Skogrørkvein
Calamagrostis stricta Smårørkvein
Caltha palustris ssp. *palustris*
 Vanlig soleihov
Campanula rotundifolia Blåklukke
Capsella bursa-pastoris
 Gjetertaske
***Carex appropinquata* Taglstarr**
Carex aquatilis ssp. *aquatilis*
 Nordlandsstarr
Carex atrata Svartstarr
***Carex atrofusca* Sotstarr**
Carex bigelowii Stivstarr
Carex brunnescens var.
brunnescens Seterstarr
Carex brunnescens var. *vittilis*
 Sumpseterstarr
Carex buxbaumii ssp. *buxbaumii*
 Klubbstarr
Carex canescens Gråstarr
Carex capillaris Hårstarr
***Carex capitata* Hodestarr**
Carex dioica Tvebstarr
Carex echinata Stjernestarr
***Carex ericetorum* Bakkestarr**
Carex flava Gulstarr
Carex lachenalii Rypestarr
Carex lasiocarpa Trådstarr
***Carex microglochin* Agnorstarr**
Carex nigra ssp. *juncella*
 Stolpestarr
Carex nigra ssp. *nigra* Slåttstarr
Carex norvegica ssp. *norvegica*
 Fjellstarr
***Carex ornithophoda* Fuglestarr**
Carex pallescens Blekstarr
Carex panicea Kornstarr
Carex pauciflora Svelstarr
Carex paupercula Frynsestarr
Carex pilulifera Bråtestarr
Carex rostrata Flaskestarr
Carex saxatilis Blankstarr
***Carex stenolepis* Vierstarr**
Carex vaginata Slirestarr

Carex vesicaria Sennegras
Carum carvi Karve
Cerastium fontanum ssp. *fontanum*
 Skogarve
Chamomilla suaveolens
 Tunbalderbrå
Chenopodium album Meldestokk
Chrysosplenium alternifolium
 Maigull
Cicerbita alpina Turt
Cirsium helenioides Hvitbladtistel
Cirsium palustre Myrtistel
Coeloglossum viride Grønnekurle
Corallorhiza trifida Korallrot
Crepis paludosa Sumpaukeskjegg
Dactylorhiza fuchsia Skogmarihånd
***Dactylorhiza incarnata* ssp.**
***cruenta* Blodmarihånd**
Dactylorhiza maculata
 Flekkmarihånd
Daphne mezereum Tysbast
Deschampsia cespitosa ssp.
cespitosa Sølvbunke
Deschampsia flexuosa Smyle
Draba incana Lodnerublom
Eleocharis quinqueflora Småsvaks
Elymus caninus var. *caninus*
 Hundekveke
Empetrum nigrum ssp.
hermaphroditum Fjellkrekling
Epilobium alsinifolium Kildemjølke
Epilobium angustifolium Geitrams
Epilobium davuricum Linnmjølke
Epilobium hornemannii Setermjølke
Epilobium lactiflorum Hvitmjølke
Epilobium palustre Myrmjølke
Equisetum hyemale Skavgras
Equisetum pratense Engsnelle
Equisetum sylvaticum Skogsnelle
Erigeron acer ssp. *politus*
 Blankbakkestjerne
Erigeron borealis Fjellbakkestjerne
Erigeron uniflorus ssp. *uniflorus*
 Snøbakkestjerne
Eriophorum angustifolium Duskull
Eriophorum latifolium Breiull
Eriophorum scheuchzeri Snøull
Eriophorum vaginatum Torvull
Euphrasia frigida var. *frigida*
 Fjelløyentrøst
Euphrasia stricta coll.
 Kjerteløyentrøst
Festuca ovina ssp. *ovina*
 Sauesvingel
Festuca rubra ssp. *rubra*
 Rødsvingel
Filipendula ulmaria Mjørdurt
Fragaria vesca Markjordbær
Galium album Stormaure
Galium boreale Hvitmaure
Galium palustre ssp. *palustre* Liten myrmaure
Galium uliginosum Sumpmaure
Gentiana nivalis Snøsøte
***Gentianella amarella* Bittersøte**
Gentianella campestris
Bakkesøte
Geranium sylvaticum
 Skogstorkenebb
Geum rivale Enghumleblom
Gymnadenia conopsea Brudespore
Gymnocarpium dryopteris Fugleteig
Hieracium lactusella Aurikkelsveve
Hieracium scandinavicum
Hieracium Seksjon *Alpestris*
 Fjellsveve

Hieracium Seksjon *Dovrensia*
 Dovresveve
Hieracium Seksjon *Sylvatica*
 Skogsveve
Hieracium Seksjon *Vulgata*
 Beitesveve
Hieracium suecicum
Hierochloë hirta ssp. *arctica*
 Elvemarigras
Hierochloë odorata Marigras
Hippuris vulgaris Hesterumpe
Juncus alpinoarticulatus ssp.
alpestris Nordlig skogsviv
Juncus articulatus Ryllsiv
Juncus bufonius ssp. *bufonius*
 Paddesiv
***Juncus castaneus* Kastanjesiv**
Juncus filiformis Trådsiv
Juncus trifidus Rabbesiv
Juncus triglumis Trillingsiv
Juniperus communis ssp.
communis Vanlig einer
Knautia arvensis Rødknapp
Leontodon autumnalis var.
autumnalis "Vanlig fjøllblom"
Leontodon autumnalis var. *taraxaci*
 "Fjellfjøllblom"
Leucanthemum vulgare
 Prestekrage
Linnaea borealis Linnea
Lotus corniculatus var. *corniculatus*
 Valig tiriltunge
Luzula multiflora ssp. *frigida*
 Seterfrytle
Luzula multiflora ssp. *multiflora*
 Engfrytle
Luzula pilosa Hårfrytle
Luzula spicata Aksfrytle
Luzula sudetica Myrfrytle
Lycopodium annotinum ssp.
annotinum Stri kråkefot
Maianthemum bifolium Maiblom
Matricaria perforata Ugrasbalderbrå
Melampyrum pratense
 Stormarimjelle
Melampyrum sylvaticum
 Småmarimjelle
Melica nutans Hengeaks
Menyanthes trifoliata Bukkeblad
Minuartia biflora Tuearve
Molinia caerulea Blåtopp
Moneses uniflora Olavstake
Montia fontana Kildeurt
Myosotis decumbens
 Fjellforglemmegei
***Myricaria germanica* Klåved**
Myriophyllum alterniflorum
 Tusenblad
Nardus stricta Finnskjegg
***Nigritella nigra* Svartkurle**
Omalotheca norvegica Setergråurt
Omalotheca sylvatica Skoggråurt
Orthilia secunda Nikkevintergrønn
Oxalis acetosella Gaukesyre
Oxyria digyna Fjellsyre
Paris quadrifolia Firblad
Parnassia palustris Jåblom
Pedicularis lapponica
 Bleikmyrklekk
***Pedicularis oederi* Gullmyrklekk**
Pedicularis palustris ssp. *opsiantha*
 Myrklekk
Petasites frigidus Fjellpestrot
Phleum alpinum Fjelltimotei
Phleum pratense ssp. *pratense*
 Timotei

Phyllodoce caerulea Blålyng
Pinguicula villosa Dvergtettegras
Pinguicula vulgaris Tettegras
Plantago major ssp. *major* Vanlig groblad
***Plantago media* Dunkjempe**
Poa alpina var. *alpina* Fjellrapp
Poa annua Tunrapp
Poa cf. *glauca* Blårapp
Poa nemoralis Lundrapp
Poa palustris Myrrapp
Poa pratensis ssp. *alpigena* Seterrapp
Poa pratensis ssp. *angustifolia* Trådrapp
Poa pratensis ssp. *pratensis* Engrapp
Poa pratensis ssp. *subcaerulea* Smårapp
Poa trivialis Markrapp
***Polemonium caeruleum* Fjellflokk**
***Polygala amarella* Bitterblåfjør**
Polygonum aviculare var. *aviculare* Vanlig tungas
Populus tremula Osp
Potamogeton alpinus Rusttjønnaks
Potamogeton bercholdii Småttjønnaks
***Potamogeton filiformis* Trådtjønnaks**
Potamogeton natans Vanlig ttjønnaks
Potentilla crantzii Flekkmure
Potentilla erecta Tepperot
Potentilla palustris Myrhatt
***Primula scandinavica* Fjellnøkleblom**
***Primula stricta* Smalnøkleblom**
Prunella vulgaris Blåkoll
Prunus padus ssp. *padus* Vanlig hegg
Pyrola minor Perlevintergrønn
Pyrola rotundifolia ssp. *norvegica* Norsk vintergrønn
Ranunculus acris ssp. *acris* Vanlig engsoleie
Ranunculus auricomus agg. Nyresoleie
Ranunculus confervoides Dvergvasssoleie
Ranunculus repens Krypsoleie
Ranunculus reptans Hagerabarbra
Rheum x hybridum Rabarbra
Rhinanthus minor ssp. *minor* Småengkall
Ribes spicatum ssp. *spicatum* Villrips
Rorippa palustris Brønnkarse
Rosa majalis Kanelrose
Rubus chamaemorus Molte
Rubus idaeus Bringebær
Rubus saxatilis Teiebær
Rumex acetosa ssp. *acetosa* Vanlig engsyre
Rumex acetosa ssp. *lapponicus* Setersyre
Rumex acetosella ssp. *acetosella* Småsyre
Rumex acetosella ssp. *arenicola*

Rumex longifolius Høymole
Sagina saginoides Seterarve
Salix arbuscula Småvier
Salix caprea ssp. *caprea* Vanlig selje

***Salix daphnoides* ssp. *daphnoides* Doggpil**
Salix glauca ssp. *glauca* Sølvvier
Salix hastata Blekvier
Salix lanata ssp. *lanata* Ullvier
Salix lapponum Lappvier
Salix myrsinifolia ssp. *borealis* Setervier
Salix myrsinifolia ssp. *myrsinifolia* Svartvier
Salix myrsinites Myrtevier
Salix pentandra Istervier
Salix phylicifolia Grønnvier
Salix reticulata Rynkevier
***Salix starkeana* Blåvier**
Saussurea alpina Fjelltistel
Saxifraga aizoides Gulsildre
Saxifraga stellaris Stjernesildre
Selaginella selaginoides Dvergjamne
Sibbaldia procumbens Trefingerurt
Silene dioica Rød jonsokblom
Silene vulgaris Engsmelle
Solidago virgaurea ssp. *virgaurea* Gullris
Sorbus aucuparia ssp. *aucuparia* Vanlig rogn
Sparganium emersum Stautpiggknopp
Sparganium hyperboreum Fjellpiggknopp
Stellaria borealis Fjellstjerneblom
Stellaria graminea Grasstjerneblom
Stellaria longifolia Ruststjerneblom
Stellaria media Vassarve
Stellaria nemorum Skogstjerneblom
Taraxacum Seksjon *Boreigena*
Taraxacum Seksjon *Ruderalia* Ugrasløvetann
Thalictrum alpinum Fjellfrøstjerne
Thlaspi caerulescens ssp. *caerulescens* Vårpengeurt
Tofieldia pusilla Bjønnbrodd
Trichophorum alpinum Sveltull
Trichophorum cespitosum ssp. *cespitosum* Småbjønnskjegg
Trientalis europaea Skogstjerne
Trifolium pratense Rødkløver
Trifolium repens Hvitkløver
Triglochin palustris Myrsauløk
Trollius europaeus Ballblom
Tussilago farfara Hestehov
Urtica dioica ssp. *dioica* Stornesle
Vaccinium myrtillus Blåbær
Vaccinium oxycoccus ssp. *microcarpum* Småtranebær
Vaccinium uliginosum ssp. *uliginosum* Vanlig blokkebær
Vaccinium vitis-idaea Tyttebær
Valeriana sambucifolia Vendelrot
Veronica alpina ssp. *alpina* Fjellveronika
Veronica officinalis Legeveronika
Veronica scutellata Veikveronika
Veronica serpyllifolia ssp. *serpyllifolia* Snauveronika
Vicia cracca Fuglevikke
Viola biflora Fjellfiol
Viola canina ssp. *canina* Engfiol
Viola epipsila Stor myrfiol
Viola palustris Myrfiol
Viola tricolor Stemorsblom

Figur xx. Svartkurle *Nigritella nigra* i Vingelen, Gjeldalen. Fotograf: Sven Grotdal. 10.07.2005. <ta inn fil: Hedmark\Kultrulandskap-2005\Nigritella-nigra-foto-Sven.doc>

Tabell 39. Funn av svartkurle *Nigritella nigra* i Hedmark bassert på herbariebelegg ved Botanisk museum Oslo og Trondheim.

Hedemarken

(-) Hedemarken. Udatert. Anonym (O)

Alvdal

(1a) Alvdal, ved bekken fra Fisketjernet innenfor Gardvikåsen. (NQ 74,05). 17.07.1952. Peter Kleppa (O)

Os

(1a) Os: Storbækken pr Berg, Vangrøftdalen, Tolgen. (ca. PQ 05,34). 05.08.1902. Olinus Nyhuus (O)

(2a) Os: Saataahougen pr Vangrøftdalen. (NQ 94,45-46). 06.08.1902. Olinus Nyhuus (O)

(3a) Os: Flosæterbækken, Vangrøftdalen, Tolgen. (PQ 04,37). 04.08.1902. Olinus Nyhuus (O)

(4a) Os: Størrtjønn. (PQ 02,32). 00.08.1920. Halfdan Rui (O)

(4b) Os: Størrtjønn. (PQ 02,32). 26.7.1923. Halfdan Rui (O)

(4c) Os: Størrtjønn, Vangrøfta. (PQ 02,32). 25.07.1924. Halfdan Rui (O)

(4d) Os: Størrtjønn ved Grue. (PQ 02,32). 26.07.1920. Halfdan Rui (O)

(8) Os: Størrtjønn mel. Djupsjøen og Stortjernet. (PQ 02,32). 26.07.1920. Halfdan Rui (O)

(4e) Os: Grue. Ved Stortjønn, en liten pytt 400 m NV for Stortjønn. Grasmak på vått lende. I et område med relativt mye beite av ku og sau. Årvisse observasjoner. NQ_{ED}026-027,331-333. ca. 770 m o.h. ca. 18.07.1996. Eiliv Grue (O)

(5a) Os: Nord for Sundtjønn ved Narbuvollen. Ved eit bekkesik. (PQ 27,17). 740 m o.h. 13.7.1948. Johannes Lid (O)

(6a) Os: Langhåen ved Narbuvollen. (PQ 21,17). 735 m o.h. 19.07.1948. Johannes Lid (O)

(6b) Os: Narbuvollen, Langhåen (PQ 21,17). 16.07.1978. Clara Baadsnes (O)

(7a) Os: Vangrøftdalen: Ø f Daleng. Gammel, nedlagt eng. (PQ 05,37). 715 m o.h. 03.07.1969. Reidar Elven (O)

(7b) Vangrøftdalen: Ø f. Daleng sf. Vangrøfta, i gammel eng. (PQ 05,37). 715 m o.h. 03.07.1969. Reidar Elven (O)

(8a) Os: Vangrøftdalen: Langeggvollen nær Tverrelvosen, på tørr grasmyr. (NQ 96-97,42). 780 m o.h. 10.07.1969. Reidar Elven (O)

(9a) Os: Vangrøftdalen: Kløftåsen. I myrkant, 2 individ (fotobelegg). NQ 482,417. 16.07.1999. Heidi Solstad (O)

(10a) Os: Kjurrudalen: Storfloen. 1 individ (fotobelegg). PQ 068,402. 02.08.1999. Heidi Solstad & Reidar Elven (O)

Rendalen

(11a) Rendal: Ytre Rendal. Udatert. Gunnar Hofstad (O)

Tolga

(12a) Tolga: Hodalen. 24.07.1915. Hanna Resvoll-Holmsen (O; 4 ark)

(13a) Tolga: Lille-Engbækken sydunder Hommelfjeld (opimod Birkegrædsen). (ca. PQ 12,23). ca. 850 m o.h. 24.07.1902. Olinus Nyhuus (O)

(14a) Tolga: Vingelen, Gjeldalen. 14.07.1966. Kjell Gjærevoll (TRH)

(14b) Tolga: Gjerdalen. NQ_{ED}94,22. ca. 790 m o.h. 10.07.1976. O. Gjærevoll (TRH)

(14c) Tolga: Gjeldalen, dalbunnen, se lokalitet "Gjeldalen - engrest ved veien". NQ_{WG}9260,2437. 08.07.2005. Anders Often & Harald Bratli (notat)

(15a) Tolga: Gjeldalen, litt opp i lia, se lokalitet "Gjeldalen - engrest lill opp i lia". NQ_{WG}9257,2462. 08.07.2005. Anders Often & Harald Bratli (notat)

Tynset

(16a) Tynset: Børstusjø, mell. Tønset og Kvikne. Høyde ca 2800 fot. 00.08.1880. Tråen (O)

(17a) Tynset: Kvikne. Hamndalssæteren, under Lille Børsjøhøgda. (NQ 65,20). 23.07.1888. Olinus Nyhuus (O)

(17b) Tynset: Under lille Børsjøhøgda nær Hamndalsæteren. (NQ 64,20). 09.07.1939. Gunnar Brodal (TRH)

(18a) Tynset: Kvikne. Rikelig like ved elven nedenfor Vollen i Kvikne. (NQ 67,38). 18.07.1905. Elias Moe (O)

(19a) Tynset: 1-3 km søndenfor Skiftet nordenfor Stubbsjøen litt nordenfor Broen over Orkla paa en Slette mellom Veien og Elven. (NQ 71,28). 00.07.1917. H. Huitfeldt Kaas (O)

(20a) Tynset: Kvikne. Estensmo bro. 30.7.1923. R. Tambs Lyche (TRH)

(21a) Tynset: Kvikne: Grisibekken. 30.07.1923. R. Tambs Lyche (TRH)
 (22a) Tynset: Kvikne. Orkelkroken. (ca. NQ 70,27). 00.07.1934. Anonym (O)
 (23a) Tynset: Kvikne. I lia ovenfor Kvikneplassen. Ikke helt sjelden. 30.07.1929. O. Anderssen (TRH)
 (24a) Tynset : Kvikne. Innerdalen mellom Foss seter og søndre Tron seter. (NQ 56,41). 23.07.1939. Ivar Tollan (O)
 (25a) Tynset: Kvikne. Innerdalen. Ca 2000 m sydøst for Fossetra. (NQ 59,39). 22.07.1939. Ivar Tollan (O)
 (26a) Tynset: Kvikne. Innerdalen: Slukten mellom store Taraldshøgda og Falkberget nær vannskillet. (NQ 59,37). 22.07.1939. Ivar Tollan (O)
 (27a) Tynset: Kvikne. Innerdalen ca 1 km nordvest for Dølvadfjellets topp. (NQ 59,32). 25.07.1939. Ivar Tollan (O)
 (28a) Tynset: Kvikne. Store Innsjøens vestsida. (NQ 62,33). 26.7.1939. Ivar Tollan (O)
 (29a) Tynset: Kvikne. Innerdalen, Lien nordvestover fra Volla setra (ved St. Innsjøen). (ca. NQ 63,33). 26.07.1939. Ivar Tollan (O)
 (30a) Tynset. Kvikne. Innerdalen, Falkbergets sydsida. (NQ 58,36). 26.07.1939. Ivar Tollan (O)
 (31a) Tynset: Kvikne. Estenvollen. 20.07.1944. S. Evensen (O). Ex herb. Øivind Johansen.
 (32a) Tynset: Kvikne. Svergja. Bakkane nedafor Bjørgan. (NQ 67,39). 600 m o.h. 10.07.1949. Johannes Lid (O)
 (33a) Tynset: Kvikne. Granan ved Svergja. 1 km aust for Svergja. I skogen. (NQ 68,38). 700 m o.h. 18.07.1949. Johannes Lid (O)
 (34a) Tynset: Ved bekken fra Fisktjernet innenfor Garderkåsen på vestsiden av Savalen. (NQ 73,06). 17.07.1952. Peter Kleppa (O)
 (35a) Tynset: Kvikne. v. Orkla (Dølvadsæter). ultimo 07.1952. Olaf Bang (O)
 (35b) Tynset: Kvikne: S f Dølvasetra, Kvikne vestfjell. NQ_{ED}599,325. 30.07.1994. Reidar Haugan & Harald Bratli (O)
 (36a) Tynset: Innerdalen. Ø for Staisætra. Nardus-eng, ved rikmyr. NQ_{ED}578,368. 800 m o.h. 12.07.1973. Asbjørn Moen, M. Hagen & E. Forbord (TRH)
 (37a) Tynset: Innerdalen. S for Storengsæter. Nardus, Juniperus-dominert vegetasjon. NQ_{ED}582,391. 780 m o.h. 13.07.1973. Asbjørn Moen (TRH)
 (38a) Tynset: Innerdalen. NV for Storengsætra. NQ_{ED}578,406. 770 m o.h. 15.08.1973. A. Moen, O. Kjærem & E. Forbord (TRH)
 (38a) Tynset Gammeldalen, Kløfte, fuktig grasbakke rett S f "Hemtjønna". PQ_{ED}023,077. 620 m o.h. 07.07.1971. Anders Often (O).
 (39a) Tynset: Aumadalen, v. Auma N for Tronsjøvangen. NQ_{ED}911,006. ca. 680 m o.h. 29.06.1973. Arne Garthe (TRH)

Tynset: Tunndalen – Bruskaret

Undersøkt: 14.07.2005 av Anders Often

UTM: NQ_{ED}880-882,149-151

Høyde over havet: 775-800 m

Verdi: Regional

Naturtype: Setervang med omliggende vegetasjon (D04).

Kulturspor: Intakt seter.

Bruk: Fortsatt setring med ku.

Tilstand: Tradisjonell hevd.

Verdivurdering: Området er i tradisjonell bruk til setring og bergrunnen er fylt noe som tilsammen gir rik flora. Lokaliteten vurderes til å ha regional verdi.

Botanisk beskrivelse: Det undersøkte området er setervangen med omliggende beitemark. Det er ganske stor topografisk variasjon på Bruskardet. Beitemarka strekker seg også ned til ei lita tjønn. Det er derfor svært stor forskjell i fuktighet fra vannkant, myr og fukteng til tørr skog og beite. Denne store økologiske variasjonen gav ganske stort mangfold. Det ble funnet 131 arter i

umiddelbar nærhet til setra (Tabell 40). Dette omfatter ikke et stort kulturbeite i fortsettelsen av setervangen mot sør. På intermediær myr rett ned for vangen vokste 18 individ engmarihånd (som ble detaljkartlagt): Et individ (NQ_{WG}8809,1476). Ett individ (NQ_{WG}8806,1478). 6 individ (NQ_{WG}8802,1480). 6 individ (NQ_{WG}8802,1481). På tørrbakken rett opp for setra (NQ_{WG}8799,1493) var det noe kvastsveve *Hieracium glomeratum* og noe vanlig marinøkkel. På et område med ganske kortvokst tørrbakke i overkant av kulturbeitet var det noe aurikkelsveve og *Hieracium* cf. *suecicum*. Her fantes også noe bråtestarr. Denne arten er vanlig på næringsfattig kulturmark i sørfylket, men spredt og typisk for ganske rike tørrbakker i Nord-Østerdalen. På et noe opptråkket kildefremspring på beitet – rett opp for setra (NQ_{WG}8809,1494) – var det noe agnorstarr, tvebostarr og hårstarr.

Tabell 40. Planteliste for Bruskaret, Tunndalen. NQ_{WG}880-882,149-151. 775-800 m o.h. Registrert 14.07.2005 av Anders Often. Totalt 131 taksa. De mest interessante artene er uthevet.

Achillea millefolium Ryllik
Achillea ptarmica Nyseryllik
Aconitum septentrionale Tyrihjem
Agrostis capillaris Engkvein
Alchemilla filicaulis Grannmarikåpe
Alchemilla glabra Glattemarikåpe
Alchemilla glomerulans
 Kildemarikåpe
Alchemilla gracilis Glansmarikåpe
Alchemilla monticola
 Beitemarikåpe
Andromeda polifolia Hvitlyng
Antennaria dioica Kattfot
Anthoxanthum nipponicum
 Fjellgulaks
Bartsia alpina Svarttopp
Betula nana Dvergbjørk
Betula pubescens ssp. *pubescens*
 Dunbjørk
Bistorta vivipara Harerug
Botrychium boreale
Fjellmarinøkkel
Botrychium lunaria Vanlig
 marinøkkel
Calamagrostis stricta Smårørkvein
Calluna vulgaris Røsslyng
Caltha palustris ssp. *palustris*
 Vanlig soleihov
Campanula rotundifolia Blåklokke
Cardamine amara Bekkekarse
Carex brunnescens ssp.
brunnescens Seterstarr
Carex buxbaumii ssp. *buxbaumii*
 Klubbstarr
Carex dioica Tvebostarr
Carex echinata Stjernestarr
Carex flava Gulstarr
Carex lasiocarpa Trådstarr
***Carex microglochin* Agnorstarr**
Carex nigra ssp. *nigra* Slåtestarr
Carex panicea Kornstarr
Carex pauciflora Sveltstarr

Carex paupercula Frynsestarr
***Carex pilulifera* Bråtestarr**
Carex rostrata Flaskestarr
Carum carvi Karve
Cerastium alpinum ssp. *alpinum*
 Fjellarve
Cerastium fontanum ssp. *fontanum*
 Skogarve
Chrysosplenium alternifolium
 Maigull
Crepis paludosa Sumphaukeskjegg
***Dactylorhiza incarnata* ssp.**
***incarnata* Engmarihånd**
Deschampsia cespitosa ssp.
cespitosa Sølvbunke
Deschampsia flexuosa Smyle
Empetrum hermaphroditicum
 Fjellkrekling
Epilobium alsinifolium
Kildemjølke
Epilobium hornemannii
 Setermjølke
Equisetum arvense cf. ssp. *boreale*
 Polarsnelle
***Equisetum hyemale* Skavgras**
Eriophorum angustifolium Duskull
Euphrasia frigida var. *frigida*
 Fjelløyentrøst
Festuca ovina Sauesvingel
Festuca rubra ssp. *rubra*
 Rødsvingel
Galium boreale Hvitmaure
Galium uliginosum Sumpmaure
Geranium sylvaticum
 Skogstorkenebb
Geum rivale Enghumleblom
Gymnocarpium dryopterides
 Fugleteig
Hieracium glomeratum Hårsveve-
 type
Hieracium lactusella Aurikkelsveve

Hieracium suecicum
"Svensksveve"
Juncus alpinoarticulatus Skogsiv
Juncus filiformis Trådsiv
Juncus triglumis Trillingsiv
Juniperus communis ssp.
communis Vanlig einer
Knautia arvensis Rødknapp
Leontodon autumnalis Føllblom
Leucanthemum vulgare
 Prestekrage
Luzula multiflora ssp. *frigida*
 Seterfrytle
Luzula multiflora ssp. *multiflora*
 Engfrytle
Luzula pilosa Hårfrytle
Maianthemum bifolium Maiblom
Melampyrum pratense
 Engmarimjelle
Melampyrum sylvaticum
 Småmarimjelle
Myosotis arvensis
 Åkerforglemmegei
Myosotis decumbens
 Fjellforglemmegei
Nardus stricta Finnskjegg
Omalotheca sylvatica Skoggråurt
Pedicularis palustris Vanlig
 myrklegg
Phleum alpinum Fjelltimotei
Phleum pratense ssp. *pratense*
 Engtimotei
Pinguicula vulgaris Tettegras
Pinus sylvestris Furu
Plantago major ssp. *major* Vanlig
 groblad
Poa alpina ssp. *alpina* Fjellrapp
Poa annua Tunrapp
Poa pratensis ssp. *alpigena*
 Seterapp
Poa pratensis ssp. *subcaerulea*
 Smårapp

Potentilla crantzii Flekkmyre
Potentilla palustris Tepperot
Prunella vulgaris Blåkoll
Pyrola minor Perlevintergrønn
Ranunculus acris Engsoleie
Ranunculus auricomus agg.
 Nyresoleie
Ranunculus repens Krypsoleie
Rhinanthus minor ssp. *minor*
 Småengkall
Rumex acetosella ssp. *acetosella*
 Småsyre
Rumex longifolius Høymol
Sagina procumbens Tunarve
Sagina saginoides Seterarve
Salix caprea ssp. *caprea* Selje
Salix glauca ssp. *glauca* Sølvvier
Salix herbacea Musøre

Salix lapponum Lappvier
Salix pentandra Istervier
Salix phylicifolia Grønnvier
Saussurea alpina Fjelltistel
Saxifraga stellaris Stjernesildre
Silene dioica Rød jonsokblom
Silene vulgaris Engsmelle
Sorbus aucuparia ssp. *aucuparia*
 Vanlig rogn
Stellaria graminea Grasstjerneblom
Taraxacum Seksjon *Ruderalia*
 Ugrasløvetann
Thalictrum alpinum Fjellfrøstjerne
Thlaspi caerulescens Vårpengeurt
Trichophorum alpinum Sveltull
Trichophorum cespitosum
 Finnskjegg
Trientalis europaea Skogstjerne

Trifolium pratense Rødkløver
Trifolium repens Hvitkløver
Triglochin palustris Myrsauløk
Urtica dioica var. *dioica* Stornesle
Vaccinium myrtillus
 Blåbær *Vaccinium uliginosum*
 ssp. *uliginosum* Vanlig
 blokkebær
Vaccinium vitis-idaea Tyttebær
Veronica officinalis Legeveronika
Veronica serpyllifolia ssp.
serpyllifolia Snauveronika
Vicia cracca Fuglevikke
Viola canina ssp. *montana* Lifiol
Viola epipsila Stor myrfiol
Viola palustris Myrfiol
Viola tricolor Dag og natt

Tynset: Åsan – Milskiftevangen

Undersøkt: 06.07.2005 av Anders Often & Harald Bratli

UTM: NQ_{WG}9245,1439

Høyde over havet: 820 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Tidligere slåttemyr (D02).

Kulturspor: -

Bruk: Noe sauebeite.

Tilstand: I svak gjengroing.

Verdivurdering: Myra er ganske artsrik og har noe verdi som et eksempel på en tidligere slåttemyr. Men det finnes ganske mye av denne naturtypen i Nord-Østerdalen så det er knapt aktuelt å skjytte akkurat denne myra – men ganske fin var den. Som helhet er derimot Åsan nord for Tynset er svært interessant seterområde, da dette er det viktigste vårseterområdet for de gamle gårdene i Bygda på Tynset; Gammeldalen var det viktigste høstsetringområdet og da med flyttedato 12. august. Denne seterflyttingen pågikk stort sett til rundt 1926 (se lokalitet ”Tynset: Gammeldalen - ’Rya’ = dalbunnen fra Gammeldalsvangen til Oldertrøvangen”).

Botanisk beskrivelse: Det undersøkte området er en 100 x 50 m stor, forholdsvis flat, svakt sørøstvendt myr litt NØ for Milskiftevangen. Dette er et lite fragment i et ganske stort, mer eller mindre sammenhengende rikmyrsområde mellom Milskiftevangen og Seljestadvangen. På det lille området som ble undersøkt ble det funnet 53 karplantearter hvorav mange kan karakteriseres som rikmyrsarter, deriblant dvergjamne, myrsnelle, skarmarikåpe, svarttopp, bekkekarse, jåblom, gullmyrklegg, fjelltettegras, vanlig tettgras, bittersøte, myrtevier, småvier, fjellfiol, sotstarr, hårstarr, tvebostarr, gulstarr, brudespore, breiull, trillingsiv, bjønnbrodd og myrsauløk.

Tynset: Åsan – Volsvangen

Undersøkt: 06.07.2005 av Anders Often & Harald Bratli

UTM: NQ_{WG}917-922,153-159

Høyde over havet: 855-880 m

Verdi: Regional

Naturtype: Beitebakke, tidligere slåttemark (D04).

Kulturspor: Innen det undersøkte området var det 5 setre, hvorav 2 i drift.

Bruk: Tradisjonell setring med hest, ku og spælsau. Kua beiter i utmarka.

Tilstand: I noe gjengroing etter tidligere hardere beite og slått, men området beites fortsatt ganske hardt så gjengroingen går langsommere her enn de aller fleste andre steder på Åsan, og trolig også enn ellers i Nord-Østerdalen.

Verdivurdering: Området er verdifullt da det fortsatt er setring med hest, ku og spælsau, og kua fortsatt beiter i utmarka. Det er også svært vakker utsikt sørover mot resten av Åsan og med Tronfjell i det fjerne mot sør. Volsvangen vurderes pr. 2005 til å være det mest verdifulle kulturlandskapet på Åsan, og har regional verdi.

Botanisk beskrivelse: Det undersøkte området er beitemark på nordsiden av seterveien oppover mot Gråvola. Det er ei svakt, sørvendt hellende li med spredte bjørketrær og mye einerkratt, finnskjegghei og noen myrfragment og bekkekantfragment. Det er ganske mektige løsavsetninger – trolig av næringsfattig type. Det er svært tørt. Floraen er middels rik selv om beitemarkene er i tradisjonell hevd. Noen steder var det noe tynnere lag med løsmasser og sigevann var i kontakt med den underliggende fyltten noe som gav småflekker med rikmyr. Det var stor variasjon i jordfuktighet, baserikhet og næring. Det ble registrert 89 arter av karplanter. De mest interessante av disse var skavgras, lusegras, dvergjame, setermjelt, dunkjempe, fjellnøkleblom, rynkevier, sotstarr, hårstarr, tvebostarr og fuglestarr.

Tynset: Ytre Åsan – ballblomeng

Undersøkt: 06.07.2005 av Anders Often & Harald Bratli

UTM: NQ_{WG}938,133

Høyde over havet: 760 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Ballblomeng (D01).

Kulturspor: Ligger inntil forfallen setervang og hytter i nærheten.

Bruk: Ikke i bruk.

Tilstand: I svak gjengroing.

Verdivurdering: Det undersøkte er lokalt interessant da det er et eksempel på ballblomeng i Nord-Østerdalen. Denne kulturmarkstypen er en karakteristisk engtype i mange nordboreale områder, men er ganske sjelden i Nord-Østerdalen. Området er imidlertid lite og delvis nær ei forfallen seter. Området vurderes derfor som kun lokalt interessant.

Botanisk beskrivelse: Det undersøkte området er en gjengroende fukteeng av ballblomtype. Ellers i enga var følgende arter vanlige: engmarkikåpe, glattmarikåpe, kildemarikåpe, hundekjeks, engsoleie, lappsyre, høymol, rød jonsokblom, rødkløver, engreverumpe og sølvbunke. Det var noe dunhavre, fjelltimotei, seterfrytle og ryllik. Det totale mangfoldet var lavt, og det ble kun funnet 32 arter på enga.

Tynset: Åsan - Gammelvangen

Undersøkt: 06.07.2005 av Anders Often & Harld Bratli

UTM: NQ_{WG}926-927,122-123

Høyde over havet: 770-780 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Mosaikk av beitebakke (D04), fukteng og myr (D02).

Kulturspor: Intakt seter.

Bruk: Noe sauebeite.

Tilstand: I gjengroing etter redusert beite – og helt sikkert tidligere også slått.

Verdivurdering: Lokal verdi da området er artsrikt med mange kalkarter – og det er noe i bruk.

Botanisk beskrivelse: Det undersøkte området er et en en mosaikk av rike markslag nedenfor Gammelvangen. Det er et SØ-vendt område som tidligere helt sikkert var ganske hardt beitet, og trolig også slått. Det er i dag kun litt sauebeite, og området er i gjengroing – av einer, og også begynnende gjengroing med furu og dunbjørk. Området er artsrikt og det ble registrert 110 arter innen et lite område. Det var en blanding av engarter, rikmyrarter og beitebakkerarter. De mest interessante artene var dvergjame, setermjølke, gullmyrklegg, fjellnøkleblom, småvier, myrtevier, fjelltistel, hårstarr, sotstarr, rypestarr, fuglestarr, agnorstarr, grønnskurle, blodmarihånd (ett individ), brudspore, korallrot, småsivaks, og myrsauløk.

VÅLER

Våler: Løvset, N for Rundberget – beite. Lokal verdi

Våler: Killbon - Nordre Svartva – natureng. Lokal verdi

Våler: Gravberget-Olastuen – slåtteng. Lokal verdi

Våler: Toterud Store – storfebeite. Lokal verdi

Våler: Rud – storfebeite. Lokal til liten verdi

Våler: Øverby – beite. Lokal verdi

Våler: Løvset, N for Rundberget – beite

Undersøkt: 06.07.2006 av Anders Often

UTM: UH_{WG}4150,4674

Høyde over havet: 329 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Natureng og tun (10 da). (D04).

Kulturspor: Intakt tun, rydningsrøyser.

Bruk: Fraflyttet (for noen år siden) og i dag noe i bruk som sommersted.

Tilstand: Ganske artsrik, men nå i svak gjengroing av småbusker etter opphørt hevd.

Verdivurdering: Det er et fint lite område med en del lokalt uvanlige arter.

Botanisk beskrivelse: Det undersøkte området er natureng og tilgrensende tun. Det varierer fra tørrbakke på tunet til natureng av ulike fuktighet. De mest interessante artene var engnellik, aurikkelsveve og hårsvevearten *Hieracium glomeratum* (Tabell 41).

Tabell 41. Planteliste for innmarka på Løvset, Våler. UH_{WG}4150,4674. 329 m o.h. Registrert 06.07.2006 av Anders Often. Totalt 68 arter. De mest interessante arter er uthevet.

Achillea millefolium Ryllik

Aegopodium podagraria

Skvallerkål

Agrostis capillaris Engkvein

Anthoxanthum odoratum

ssp. *odoratum* Gulaks

Betula pubescens ssp. *pubescens*

Dunbjørk

Calamagrostis canescens

Vassrørkvein

Calamagrostis purpureus

Skogrørkvein

Calluna vulgaris Røsslyng

Campanula rotundifolia Blåklukke

Carex nigra ssp. *juncella*

Slåttestarr

Carex rostrata Flaskestarr

Carex vaginata Slirestarr

***Carum carvi* Karve**

Cirsium palustre Myrtistel

Deschampsia cespitosa ssp.

cespitosa Sølvbunke

Deschampsia flexuosa Smyle

***Dianthus deltoides* Engnellik**

Elymus repens Kveke

Empetrum hermaphroditum

Krekling

Epilobium angustifolium Geitrams

Epilobium palustre Myrmjølke

Equisetum pratensis Engsnelle

Festuca rubra ssp. *rubra*

Rødsvingel

***Fragaria vesca* Jordbær**

Galium album Stormaure

Galium uliginosum Sumpmaure

Geranium sylvaticum

Skogstorkenebb

Geum rivale Enghumleblom

Hieracium auricula

Aurikkelsveve

Hieracium glomeratum

Hårsveve-type

Hieracium Gruppe *Vulgata*

Beitesvevegruppa

Juncus filiformis Trådsiv

Juniperus communis ssp.

communis Vanlig einer

***Knautia arvensis* Rødknapp**

Leucanthemum vulgare

Prestekrage

Luzula multiflora ssp. *frigida*

Seterfrytle

Luzula multiflora ssp. *multiflora*

Engfrytle

Melampyrum pratense

Engmarimjelle

Melampyrum sylvaticum

Skogmarimjelle

Myosotis arvensis

Åkerforglemmegei

Phleum pratense ssp. *pratense*

Engtimotei

Picea abies Gran

Pinus sylvestris Furu

Poa pratensis ssp. *angustifolia*

Trådrapp

Ranunculus acris Engsoleie

Ranunculus auricomus agg.

Nyresoleie

Ranunculus repens Krypssoleie

Ribes nigrum Solbær

Ribes spicatum Villrips

Rubus idaeus Bringebær

Rumex longifolius Høymol

Salix caprea ssp. *caprea* Selje

Salix myrsinifolia ssp. *myrsinifolia*

Svartvier

Solidago virgaurea Gullris

Sorbus aucuparia ssp. *aucuparia*

Vanlig rogn

Stellaria graminea Grasstjerneblom

Taraxacum Seksjon *Ruderalia*

Ugrasløvetann

Thlaspi caerulescens Vårpengeurt

Trifolium pratense Rødkløver

Trifolium repens Hvitkløver

Urtica dioica var. *dioica* Stornesle

Vaccinium myrtillus Blåbær

Vaccinium vitis-idaea Tyttebær

Veronica chamaedrys

Tveskjeggveronika

Veronica officinalis Legeveronika

Vicia cracca Fuglevikke

Viola palustris Myrfiol

Viola tricolor Stemorsblom

Våler: Killbon - Nordre Svartva – natureng

Undersøkt: 07.07.2006 av Anders Often

UTM: UH_{WG}4037,4911

Høyde over havet: 374 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Natureng (D01).

Kulturspor: Intakt tun.

Bruk: Fraflyttet.

Tilstand: Ganske artsrikt, men nå i svak gjengroing etter opphørt hevd.

Verdivurdering: Området vurderes til å ha lokal verdi da det er få gjenværende naturenger i Våler kommune.

Botanisk beskrivelse: Det undersøkte området er natureng og gamle beiter rundt Nordre Svartva. Det er ganske variert vegetasjon, med tørrbakke, noe ballblomeng, sølvbunkeeng og kunsteng. Det er flere lokalt uvanlige arter som flekkgrisøre, rødknapp og tyskermure (Tabell 42).

Tabell 42. Planteliste for innmarka på Killbon, Nordre Svartva, Våler. UH_{WG}4037,4911. 374 m o.h. Registrert 07.07. av Anders Often. Totalt 101 arter. De mest interessante arter er uthevet.

Achillea millefolium Ryllik
Agrostis capillaris Engkvein
Alchemilla glaucenscens
Fløyelsmarikåpe
Alchemilla subcrenata
Engmarikåpe
Alopecurus geniculatus
Knevreverumpe
Alopecurus pratensis
Engreverumpe
Antriscus sylvestris Hundekjeks
Athyrium filix-femina Skogburkne
Betula pubescens ssp. *pubescens*
Dunbjørk
Brassica rapa Åkerkål
Calamagrostis arundinaceae
Snerprørkvein
Campanula rapunculoides
Ugrasklokke
Campanula rotundifolia Blåklokke
Capsella bursa-pastoris
Gjetertaske
Carduus crispus Krusetistel
Carex nigra ssp. *juncella*
Slåtestarr
Carex ovalis Harestarr
Carex pallescens Bleikstarr
***Carum carvi* Karve**
***Cerastium arvense* Storarve**
Chamomilla sauaveolens
Tunbalderbrå
Chenodolum album
Cirsium palustre Myrtistel
Crepis paludosa Sumphaukeskjegg
Carduus crispus Krusetistel

Deschampsia cespitosa ssp.
cespitosa Sølvbunke
Deschampsia flexuosa Smyle
Dryopteris carthusiana Broddtelg
Epilobium angustifolium Geitrams
Epilobium watsonii Amerikamjølke
Equisetum sylvaticum Skogsnelle
Festuca rubra ssp. *rubra*
Rødsvingel
Filipendula ulmaria Mjødurt
Fragaria vesca Jordbær
Galeopsis bifida Kvassdå
Galium album Stormaure
Galium speciosa Guldå
Galium album Stormaure
Galium boreale Hvitmaure
Galium uliginosum Sumpmaure
Geranium sylvaticum
Skogstorkenebb
Gymnocarpium dryopterides
Fugletelg
Hieracium glomeratum
Hårsveve-type
Hieracium Gruppe *Rigida*
Stivsvevegrupp
Hieracium Gruppe *Vulgata*
Beitesvevegrupp
***Hieracium pilosella* Hårsveve**
Hypericum maculatum
Firkantperikum
Hypochoeris maculata
Flekkgrisøre
***Knautia arvensis* Rødknapp**
Lathyrus montanus Knollerteknapp
Leontodon autumnalis Føllblom

Leucanthemum vulgare
Prestekrage
Lotus corniculatus var. *corniculatus*
Tiriltunge
Maianthemum bifolium Maiblom
Melampyrum pratense
Engmarimjelle
Melampyrum sylvaticum
Skogmarimjelle
Myosotis arvensis
Åkerforglemmegei
Paris quadrifolia Firblad
Phleum pratense ssp. *pratense*
Engtimotei
Picea abies Gran
Pimpinella saxifraga Gjeldkarve
Pinus sylvestris Furu
Poa annua Tunrapp
Poa pratensis ssp. *angustifolia*
Trådrapp
Poa pratensis ssp. *pratensis*
Engrapp
Poa trivialis Markrapp
Populus tremula Osp
Potentilla norvegica Norsk mure
Potentilla thuringiaca
Tyskermure
Prunus padus ssp. *padus* Hegg
Ranunculus acris Engsoleie
Ranunculus auricomus agg.
Nyresoleie
Ranunculus repens Krypssoleie
Ribes spicatum Villrips
Rorippa palustris Brønnnkarse
Rubus idaeus Bringebær

Rubus saxatilis Teiebær
Rumex acetosa ssp. *acetosa*
Vanlig engsyre
Rumex acetosella ssp. *acetosella*
Småsyre
Rumex longifolius Høymol
Salix caprea ssp. *caprea* Selje
Salix myrsinifolia ssp. *myrsinifolia*
Svartvier
Silene dioica Rød jonsokblom
Silene vulgaris Engsmelle
Solidago canadensis Kanadagullris
Solidago virgaurea Gullris
Sorbus aucuparia ssp. *aucuparia*
Vanlig rogn
Spergula arvensis Linbendel
Spergularia rubra Tunbendel
Stellaria graminea Grasstjerneblom
Taraxacum Seksjon *Ruderalia*
Ugrasløvetann
Thlaspi caerulescens Vårpengeurt
Trifolium repens Hvitkløver
Trollius europaeus Ballblom
Urtica dioica var. *dioica* Stornesle
Vaccinium myrtillus Blåbær
Vaccinium vitis-idaea Tyttebær
Veronica chamaedrys
Tveskjeggveronika
Vicia cracca Fuglevikke
Viola palustris Myrfiol
Viola tricolor Stemorsblom

Våler: Gravberget-Olastuen – slåtteng

Undersøkt: 06.07.2006 av Anders Often

UTM: UH_{WG}5021,5266

Høyde over havet: 279 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Slåttemark (D01).

Kulturspor: Intakt tun.

Bruk: Slåes for å holde tun med nærmeste omgivelser åpne. Det er ikke husdyr; tidligere brukt til beite.

Tilstand: I god hevd.

Verdivurdering: Lite fragment med lokal verdi.

Botanisk beskrivelse: Det lille skjøtta området er tunet pluss den nærmeste resten av gammel natureng. Vegetasjonen er kortvokst fjellblom-engkveineng. Av andre arter fantes blant annet blåklokke, rød jonsokblom og gulaks.

Våler: Toterud Store – storfebeite

Undersøkt: 06.07.2006 av Anders Often

UTM: PN_{WG}526,282

Høyde over havet: 198 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Naturbeitemark (D04).

Kulturspor: -

Bruk: Storfebeite.

Tilstand: I bruk, men synes å være temmelig hardt gjødslet.

Verdivurdering: Noe lokal verdi da det tross alt fortsatt beites.

Botanisk beskrivelse: Det undersøkte området er et ganske stort storfebeite mellom Kapperud og Toterud, på nedsiden (østsiden) av kommunevegen. Det er grovt sett tredelt med hoveddelen som et hardt gjødslet beite med dominert av kunstgras vanlige nitrogenelskende arter, dernest ei litt mer kortvokst og tørrere eng, heller ikke denne særlig biologiske interessant da den er dominert av engtimotei. Øverst i nordvestre hjørne er et lite fragment med tørrbakke. Her vokste bla.a. gulaks, blåklokke og rødkapp.

Våler: Rud – storfebeite

Undersøkt: 06.07.2006 av Anders Often

UTM: PN_{WG}5296,3011

Høyde over havet: 305 m

Verdi: Lokal til liten verdi

Naturtype: Naturbeitemark (D04).

Kulturspor: -

Bruk: Storfebeite.

Tilstand: -

Verdivurdering: Det er et ganske vakkert beite med spredte trær og i bruk. Botanisk sett er det svært artsfattig og kan knapt sies å ha interesse i denne sammenheng.

Botanisk beskrivelse: Det undersøkte området er svakt østvendt. Det er dominert av arter som engsvingel, stornesle, høymole, kveke, sølvbunke, trådrapp og rødsvingel. Det fantes så vidt rødknapp. Det var noen spredte trær, osp, hengebjørk, selje og trolig plantet spisslønn.

Våler: Øverby – beite

Undersøkt: 06.07.2006 av Anders Often

UTM: PN_{WG}5240,3607

Høyde over havet: 222 m

Verdi: Lokal

Naturtype: Naturbeitemark (D04).

Kulturspor: Rydningsrøyer.

Bruk: Beite av ammeku.

Tilstand: Ganske hardt gjødslet med i bruk.

Verdivurdering: Det er artsfattig, men ganske vakkert og i bruk. Det vurderes derfor til å lokal verdi.

Botanisk beskrivelse: Dette er et artsfattig, men vakkert spredt tresatt beite. Vegetasjonen er kunsteng dominert av arter som engsvingel, engsoleie og hvitkløver. Det er spredt, ganske stor og vakker hengebjørk.

LITTERATUR

- Alm, T. & Often, A. 1996a. Hvite ('albino') blomster i Nord-Norge - og noen fargevarianter. *Polarflokken* 20 (1): 89-92.
- Alm, T. & Often, A. 1996b. Ny funn av planter med avvikende blomsterfarge i Nord-Norge. *Polarflokken* 20 (2): 177-181.
- Alm, T. & Often, A. 1997. Funn av planter med avvikende blomsterfarge i Nord-Norge. *Polarflokken* 21 (3): 269-271.
- Andersen, O. (red.). 1981. *Bygdebok for Engerdal, bind I-III, 3. opplag*. Engerdal kommune/Elverum Trykk AS, 1460 s.
- Arnemo, E. 2003. *Hobdsetra - fortid og nåtid*. Eget opptrykk, 50 s.
- Austad, I., Hamre, L.N. & Ådland, E. Gjengroing av kulturmark. Rapport fra nordisk forskerseminar i Sogndal 15. - 18. september 2001. *Bergen Museums Skrifter* 15: 1-138.
- Bakkestuen, V., Stabbetorp, O., Eilertsen, O., Often, A. & Brattbakk, I. 2000. Terrestrisk naturovervåkning. Vegetasjonsøkologiske undersøkelser av boreal bjørkeskog i Øvre Dividal og Gutulia nasjonalparker - reanalyser 1998. *NINA Oppdragsmelding* 612: 1-58.

- Blindheim T, Klepsland J. T., Larsen B. H., Hofton T. H. og LøvdaI. 2004. Naturverdier i utredningsområde for vern: Sølen, Hedmark. *Siste Sjanse-rapport 2004-6*.
- Daugstad, K., Rønningen, K. & Skar, B. 2006. Agriculture as an upholder of cultural heritage? Conceptualizations and value judgements - A Norwegian perspective in international context. *Journal of Rural Studies* 22 (2006): 67-81.
- Direktoratet for Naturforvaltning (DN). 1999. Kartlegging av naturtyper - verdisetting av biologisk mangfold. *DN-håndbok 13*: 1-238.
- Eilertsen, O. & Often, A. 1994. Terrestrisk naturovervåkning. Vegetasjonsøkologiske undersøkelser av boreal bjørkeskog i Gutulia nasjonalpark. *NINA Oppdragsmelding* 285: 1-69.
- Elven, R. 1994. *Johannes Lid & Dagny Tande Lid. Norsk flora. 6 utgåve ved Reidar Elven*. Det Norske Samlaget, 1014 s.
- Elven, R. (red.). 2005. *Johannes Lid og Dagny Tande Lid. Norsk Flora. 7. utgåve*. Det Norske Samlaget, Oslo, 1230 s.
- Elven, R. 1975. Botanisk rapport. Hedmark, Os: *Vangrøftdalen, Kjurrudalen m.m. Inventering 1975 og tidligere undersøkelser 1963-1969*. Rapport til miljøverndepartementet. Upublisert.
- Elven, R. 1990. *Floraen i Røros-området*. Botanisk hage og museum, Universitetet i Oslo. Manuskript.
- Fremstad, E., & Moen, A. 2001. Truete vegetasjonstyper i Norge. *Rapport botanisk serie* 2001-4: 1-231.
- Galten, L. 2002. "Beretning om en botanisk Reise i Omegnen af Fæmunsøen" - gjenfangster og nye funn i den gamle mesters fotefår. *Blyttia* 60 (2): 81-95.
- Galten, L. 2003. Østlandsavdelingen, sommerekursjon i Engerdal. *Blyttia* 61(2): 86-89.
- Galten, L. 2006. Høstmarinøkkel *Botrychium multifidum* funnet i Engerdal, Hedmark. *Blyttia* 64 (3): 189-190.
- Hansen, H.I. 2005. *Kongsvingers historie. Festningen og Leiren 1682-1720*. Kongsvinger/Vinger historielag, 216 s.
- Haugan, R. 1993a. Fuktvegetasjon i lavereliggende deler av Ringsaker kommune. *Fylkesmannen i Hedmark, miljøvernavdelingen, rapport 10/93*: 1-78.
- Haugan, R. 1993b. Statusrapport for kjempesoleie, knottblomstog sjøpiggeknoopp i Hedmark. *Fylkesmannen i Hedmark, miljøvernavdelingen 9/93*: 1-24.
- Haugan, R. 1995. Flora og vegetasjon i Forelhognaområdet - Os, Tolga, Tynset. *Fylkesmannen i Hedmark, Miljøvernavdelingen, rapport nr 4/95*: 1-56.
- Haugan, R. og Often, A. 1998. Status for truete arter i Hedmark. Karplanter. *Fylkesmannen i Hedmark, Miljøvernavdelingen. Rapport nr. 17/98*: 1-110.
- Kielland-Lund, J. 1972. Landskap og vegetasjon. I: Borgos, G., Elven, R. (red): *Femundsmarka og Gutulia. Norges nasjonalparker 4*. Lutherstiftelsens Forlag, Oslo, 116 s.
- Kålås, J.A., Viken, Å. & Bakken, T. (red.). 2006. *Norsk Rødliste 2006*. Artdatabanken, Norge, 416 s.
- Løseth, M.I.A. 1994. Registrering av utvalgte kulturlandskap i Hedmark. *Fylkesmannen i Hedmark, Miljøvernavdelingen, rapport nr 2/94*: 1-57.
- Moen, A. 1990. The plant cover of the boreal uplands of Central Norway. I. Vegetation ecology of Sølandet nature reserve; haymaking fens and birch woodlands. *Gunneria* 63: 1-451 + vegetasjonskart.

- Moss, O.O, Berge, G. & Gundersen, L.V. 1991. Ekskusjonsberetning. Til Melbytempelet, Kongsvinger. *Blyttia* 49 (2): 99.
- Often, A. 1991. Botaniske strøobservasjoner på østsida av Femunden, Hedmark. *Fylkesmannen i Hedmark, Miljøvernavdelingen. Rapport nr. 56/91*: 1-62.
- Often, A. 1994. Mattestarr - *Carex pediformis* - i Hedmark. *Firbladet* 7 (1): 8-11.
- Often, A. 1996a Kongsvinger-området. *Blyttia* 54 (2): 92-93.
- Often, A. 1996b. Hvit form av vanlig lerkespore (*Corydalis intermedia*) funnet ved Ramfjordnes i Tromsø. *Polarflokken* 20 (1): 93-94.
- Often, A. 1997a. Botanisk undersøkelse av sørberg i Østerdalene, Hedmark. *Fylkesmannen i Hedmark, Miljøvernavdelingen, rapport nr. 10/1997*: 1-68 + vedlegg.
- Often, A. 1997b. Har sørberg- og tørrbakkefloraen i Kongsvinger-trakten innvandret fra Värmland langs mylonittsonen? *Blyttia* 55: 61-69.
- Often, A. 1998. Bruk av rundbelg *Anthyllis vulneraria* s.l. i kunsteng og blomstereng i Norge, samt litt om andre utgåtte engvekster. *Blyttia* 56 (4): 208-219.
- Often, A. 2001. Inventeringshelg Kongsvinger og Eidskog lørdag 1. juli og søndag 2. juli 2000. Ekskursjonsreferat. *Blyttia* 59 (2): 114-115.
- Often, A. 2005. Svartkurla *Nigritella nigra* i høstseterområdet Gammeldalen, Tynset: fra spredt (1970) til ytterst sjelden (2005). *Blyttia* 63 (4): 193-194.
- Often, A., Haugan, R., Røren, V. & Pedersen, O. 1998. Karplantefloraen i Hedmark: sjekklister, plantegeografiske elementer og foreløpige utbredelseskart for 488 taksa. *Fylkesmannen i Hedmark, Miljøvernavdelingen, rapport nr 6/1998*: 1-261.
- Often, A., Berg, T. & Stabbetorp, O. 2003. Planteskoler er springbrett for nye ugrasarter. *Blyttia* 61 (1): 37-47.
- Often, A., Wischmann, F., Stabbetorp, O. & Bruserud, A. 2004. Floraen på Nes og Helgøya. De eldste botaniske undersøkelser av Helgøya. Axel Blytt 1863 og Ove Dahl 1903. *Nes og Helgøya Lokalhistorisk skrift* 2004: 34-70.
- Often, A., Bruserud, A. & Stabbetorp, O. 2005. Floraen på Nes og Helgøya. Forvillede kulturplanter: Mye innsådde engplanter og nyere hageplanter samt trolig noen få klostertidsrelikter. *Nes og Helgøya Lokalhistorisk skrift* 2005: 36-55.
- Often, A., Bruserud, A., Wischmann, F. & Stabbetorp, O. 2006. Floraen på Nes og Helgøya. Orkidéer. *Nes og Helgøya Lokalhistorisk skrift* 2006: 27-54.
- Rastad, P.E. 1987. *Kongsvinger festnings historie. Fra skarpskytterregiment til heimevern 1814-1982*. Utgitt ved hovedkomitéen for Kongsvinger festnings 300-års jubileum. Kongsvinger Repro: Repropartneren, Kongsvinger.
- Rastad, P.E. 1992. *Kongsvinger festnings historie. Vekten ved Vinger - Kongsvinger festning 1682-1807*. Utgitt ved hovedkomitéen for Kongsvinger festnings 300-års jubileum. Vinger trykkeri A/S, Kongsvinger.
- Reiso, S. 2005a. Kartlegging og verdivurdering av naturtyper og biologisk mangfold i Engerdal kommune. *Siste sjanse-rapport* 2005-3: 1-31.
- Reiso, S. 2005b. Kartlegging og verdivurdering av naturtyper og biologisk mangfold i Trysil kommune. *Siste sjanse-rapport* 2005-2: 1-36.
- Reiso, S. & Hofton, T.H. 2005a. Kartlegging og verdivurdering av naturtyper og biologisk mangfold i Rendalen kommune. *Siste Sjanse-rapport* 2005-10: 1-42.
- Reiso, S. & Hofton, T.H. 2005b. Kartlegging og verdivurdering av naturtyper og biologisk mangfold i Stor-Elvdal kommune. *Siste Sjanse-rapport* 2005-11: 1-40.

- Schumacher, T., Bendiksen, E. Halvorsen, R. 1983. Sjeldne og sårbare arter plantearter i Sør-Norge. IV. Knottblom (*Malaxis monophyllos*). *Blyttia* 40 (2): 85-93.
- Solvang, R. & Often, A 2004. Biologisk mangfold Kongsvinger befestning - Kongsvinger festning, LKI-Vardåsen, Tråstad skanse og Prestegårdsskansen (Nor skanse). Kongsvinger kommune, Hedmark. *Forsvarsbygg Eiendomsforvalting, BM-rapport nr. 36-2003*: 1-38 + 3 kart.
- Spangen, A. 2004. Femundsbåtene. *I anledning 100-årsjubileet til Fæmund II. AS Fæmund 2004*. Røros, 95 s.
- Stabbetorp, O.E. & Often, A. 2003. Kulturbetinget botanisk mangfold i grensetraktene i Sørøst-Norge. *NINA Oppdragsmelding 808*: 1-148.
- Stortingsmedling 2003-2004. *Rovvilt i norsk natur*. Stortingsmelding nr.15. Det kongelige miljøverndepartement. 134 s.
- Sæther, T. & Bjørlykke, K. 1981. *Stor-Elvdal. Berggrunnsgeologisk kart 1918 II - M. 1: 50 000*. Norges geologiske undersøkelse.
- Wischmann, F. 1975. Østlandsavdelingen: sommerekskursjon til Engerdal. *Blyttia* 33(2): 94-96.
- Wischmann, F. & Nordal, I. 1987. Exit *Dactylorhiza pseudocordigera* - en antatt endemisme redusert. *Blyttia* 45 (3): 129-135.
- Wold, O. 1989. Gutulia nasjonalpark. Botaniske undersøkelser i Gutulia nasjonalpark 1988. *Fylkesmannen i Hedmark, Miljøvernavdelingen. Rapport nr. 29/89*: 1-35.
- Wold, O. 1991. Koppang søyene i Stor-Elvdal. Vegetasjon og flora. *Fylkesmannen i Hedmark, Miljøvernavdelingen, Rapport 55*: 1-37.